

Treball de Fi de Grau

Títol

Anàlisi de la representació de la diversitat social i cultural en els programes de TV3

Autoria

Miriam Triay Florit

Professorat tutor

Núria Torras (UAB) / Gemma Ruiz (TV3)

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

1/06/2021

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Anàlisi de la representació de la diversitat social i cultural en els programes de TV3		
Castellà:	Análisis de la representación de la diversidad social y cultural en los programas de TV3		
Anglès:	Analysis of the representation of social and cultural diversity in TV3 programs		
Autoria:	Miriam Triay Florit		
Professorat tutor:	Núria Torras (UAB) i Gemma Ruiz (TV3)		
Curs:	2020/21	Grau:	Comunicació Audiovisual
			Periodisme
			Publicitat i Relacions Públiques

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Diversitat, minoria, estereotip, racisme, racialització
Castellà:	Diversidad, minoría, estereotipo, racismo, racialización
Anglès:	Diversity, minority, stereotype, racism, racialization

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Apareix representada la diversitat social i cultural en els programes de TV3? I si és així, de quina manera es presenta a les minories racialitzades en la cadena de televisió pública? En aquest treball s'analitzen i interpreten una sèrie de programes informatius i tertúlies durant l'any 2020. Aquests són TN Migdia, TN Vespre, Els Matins i Més 324. L'objectiu és, a través d'una documentació i investigació prèvies, analitzar la representació que en fa la cadena del col·lectiu objecte d'estudi i, a partir d'una sèrie de variables i recomanacions, interpretar camins a seguir segons els resultats.
Castellà:	¿Aparece representada la diversidad social y cultural en los programas de TV3? Y si es así, ¿de qué modo se presenta a las minorías racializadas en la cadena de televisión pública? En este trabajo se analizan e interpretan una serie de programas informativos y tertulias durante el año 2020. Estos son TN Migdia, TN Vespre, Els Matins i Més 324. El objeto es, a través de una documentación e investigación previas, analizar la representación que hace la cadena del colectivo objeto de estudio y, a partir de una serie de variables y recomendaciones, interpretar caminos a seguir según los resultados.
Anglès:	Is social and cultural diversity represented in TV3's programs? And if so, how are racialized minorities presented on public television? This work analyzes and interprets a series of informative programs and talk shows during

	the year 2020. These are TN Migdia, TN Vespre, Els Matins I Més 324. The aim is, through previous documentation and research, analyze the representation made by the television network of the racialized collective and, based on a series of variables and recommendations, interpret ways to follow according to the results.
--	---

AUTORA
Miriam Triay Florit

**ANÀLISI DE LA
REPRESENTACIÓ DE
LA DIVERSITAT
SOCIAL I CULTURAL
EN ELS PROGRAMES
DE TV3**

PROFESSORAT TUTOR
Núria Torras (UAB) i Gemma Ruiz (TV3)

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

“Sota una pell blanca o negra la sang sempre és vermella”

Guia pràctica per a la gent antirumors (2016).

Li dedico aquest Treball de Final de Grau a tots els col·lectius minoritzats per una societat que encara no entén el valor de la diversitat, tan necessària i enriquidora.

A més, vull agrair la dedicació i participació de les tres entrevistades, Lucía Mbomio, Montserrat Clua i Fainé i Beatrice Duodu, per la seva ajuda fent-me de guies en aquest camí tan complex.

I també als meus pares, per estar sempre al meu costat i recolzar-me en totes les decisions que he anat prenent. Gràcies per construir-me ales i deixar-me volar.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
a. Justificació i interès del tema.....	5
b. Objectius i metodologia	6
2. MARC TEÒRIC	8
a. Conceptualització	8
b. Context teòric	27
c. Recomanacions de bones pràctiques periodístiques	42
3. PREGUNTA DE RECERCA	50
4. PREVENCIIONS METODOLÒGIQUES.....	52
5. ENCÀRREC METODOLÒGIC	73
6. METODOLOGIA APLICADA.....	74
a. Objecte d'estudi	74
b. Mostra.....	75
c. Variables	77
7. ANÀLISI QUANTITATIVA DELS RESULTATS	86
8. COMENTARI QUALITATIU.....	134
a. Recollida peces.....	134
b. Comentari peces.....	137
9. CONCLUSIONS	165
10. DECÀLEG	169
11. BIBLIOGRAFIA	174
12. ANNEXOS.....	180
a) Entrevistes	180
b) Programes	200
c) Taules anàlisi	203

1

INTRODUCCIÓ

1. INTRODUCCIÓ

Fa set dècades que una part de la població lluita per una convivència harmònica i equitativa, des del 1948, quan es va aprovar la **Declaració Universal dels Drets Humans**, quan semblava que per fi s'havia deixat de buscar la superioritat utilitzada per crear i infravalorar les minories. La llum apareixia al final del túnel per mostrar a una comunitat internacional que avançava i es mostrava disposada a lluitar contra el racisme, la xenofòbia i les formes connexes d'intolerància i discriminació. A partir d'aquí es van promulgar i aprovar nombroses lleis i tractats per poder assolir uns objectius que, tot i els èxits que s'han anat observant durant aquests anys, com l'eliminació de l'apartheid a Sud-àfrica, encara estan molt lluny de formar part de la realitat social.

Aquesta discriminació, que acompanya la societat des de fa segles, es va reconèixer com a conseqüència directa del colonialisme en la **Conferència Mundial contra el Racisme, la Discriminació Racial, la Xenofòbia i les Formes Connexes d'Intolerància** realitzada a Durban, Sud-àfrica, el 2001. En el text de la declaració d'aquesta reunió internacional es considerava que “els africans i els afrodescendents, les persones d'origen asiàtic i els pobles indígenes van ser víctimes del colonialisme i continuen sent-ho de les seves conseqüències” (ONU, 2001, p.7). Vint anys després d'aquesta conferència encara es pot afirmar, a grans trets, que la realitat gairebé no ha variat, que aquestes persones continuen pagant les restes de tortures passades, i que aquests col·lectius minoritzats continuen sent infravalorats i invisibilitzats per la part de la població dominant.

A tota aquesta tessitura en la qual se situa la realitat social, en què moltes persones segueixen creient-se superiors pel seu fenotip, la seva cultura o el seu origen, s'hi suma la funció d'un sector molt important, conegut per molts com el quart poder, el periodisme. Els mitjans de comunicació, encarregats d'informar a la població i transmetre diverses percepcions de la realitat, juguen un paper cabdal en la concepció que la societat en té del món actual. Per tant, si aquest quart poder a partir de la informació que brinda al públic potencia els diferents estereotips i prejudicis que es

tenen sobre les minories discriminades, ja sigui per qüestions de fenotip, cultura, origen, gènere, classe social, o un llarg etcètera, acaba condicionant la percepció ciutadana cap aquestes, i potenciant les idees discriminatòries i de superioritat.

De fet, l'entitat **SOS Racisme Catalunya** (s.d.-a) identifica un tipus de racisme concret dels mitjans, conegut com a racisme mediàtic. Així, i segons l'ens explica en la seva pàgina web “els mitjans de comunicació, la cultura i les seves imatges (re)produeixen el racisme a través de discursos i representacions. Són una eina poderosa per legitimar i enfortir les formes blanques de veure, pensar i ser” (SOS Racisme, s.d.-a). Per tant, la funció dels mitjans de comunicació és cabdal per aconseguir que el context social actual, en què unes persones són discriminades i minoritzades per identificar-se com a una alteritat, canviï i avanci cap a una convivència inclusiva i igualitària.

Davant la proposta de la **CCMA** (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals) d'analitzar la contribució o no contribució de TV3, la cadena televisiva de l'entitat pública, en la creació i potenciació d'estereotips i discriminacions dirigides cap a les persones víctimes dels processos de racialització, per tal de poder formar part en la lluita per una societat respectuosa i equitativa, aquest Treball de Final de Grau té com a objectiu mostrar com es tracta aquest col·lectiu i, per tant, com es reflecteix la diversitat existent en la societat, concretament, catalana.

Per portar a terme aquesta investigació, i donada la complexitat del tema, la metodologia d'aquest treball, en línia amb un TFG anterior -sota demanda de la mateixa entitat pública-, ***Auditoria dels protocols per aplicar perspectiva de gènere a les informacions i per a reformular la violència masclista als informatius de TV3*** (2020), elaborat per Núria Casarramona, es divideix en dues anàlisis diferents: una de quantitativa i una de qualitativa. Tot i això, del treball de Casarramona (2020) no s'ha pogut utilitzar tot el que es demanava, a causa de la diferència i complexitat temàtica. Així, i encara que la metodologia es divideixi en dues parts, aquestes abasten tots els programes, tan informatius com tertúlies; és a dir, es fa una anàlisi quantitativa dels quatre programes, i un comentari qualitatiu també dels

quatre. A diferència de Casarramona (2020), que va analitzar quantitativament els informatius i qualitativament les tertúlies.

Igualment, la mostra de peces analitzades es manté igual que en el cas del treball de Casarramona (2020). S'agafen 24 programes de telenotícies -12 TN Migdia i 12 TN Vespre- i, encara que en un primer moment havien de ser 22 programes de tertúlies - 11 Els Matins i 11 Més 324-, finalment i per qüestions que ja s'explicaran en l'apartat de Metodologia, han acabat sent 19 programes -10 Els Matins i 9 Més 324-. Això pel que fa a la quantitat, en relació amb la tria d'aquests programes, es farà a l'atzar, seguint el mateix mètode que es fa servir al treball ja mencionat.

Per a l'execució correcta i representativa del treball, a part d'escollir una mostra atzarosa i una bibliografia concreta, també s'ha vist necessari canviar la mirada de la mateixa autora. Així, a partir d'una exhaustiva documentació prèvia, i de tres entrevistes realitzades a dues periodistes afrodescendents i a una antropòloga, s'ha intentat agafar la sensibilitat i coneixement necessaris per poder abordar la temàtica evitant caure en estereotipacions i discriminacions. Per tant, s'ha necessitat entendre i aprendre de les persones que han patit el racisme, la xenofòbia o la discriminació racial, ja que es té mirada neòfita en aquest aspecte.

a. Justificació i interès del tema

Estudiant periodisme, es va agafant consciència, al llarg de la carrera, de la rellevància i pes que té aquesta professió en la societat, però, sobretot, de l'impacte que té la televisió en ser un dels mitjans de comunicació més consumits en l'actualitat, com indica l'informe **Marco General de los Medios en España** (2021)¹. A més, tot i la responsabilitat que va enllaçada amb la incidència social d'aquesta tasca, és més cabdal tenir cura del contingut i la representació de la realitat en els mitjans de

¹ Segons mostra el **Marco General de los Medios en España** (AIMC, 2021, p.13), un informe que ofereix una visió general de les audiències corresponents als diferents mitjans de comunicació espanyols, encara que es veu una lleugera reducció de la penetració de la televisió en els darrers anys, amb un 85,1% en 2020, aquesta segueix sent el mitjà de comunicació més consumit per l'audiència general espanyola.

comunicació públics, que no en els privats. Aquests mitjans de servei públic estan finançats amb els impostos i, per tant, tenen un compromís més ferm amb la ciutadania, que va de la mà de diverses obligacions afegides.

De fet, i com destaca el document *Eines per a la diversitat. Per als professionals de la comunicació audiovisual* (**Mesa per a la diversitat en l'Audiovisual**, 2009), “com a prestadors de serveis públics de radiodifusió, la nostra missió consisteix a promoure la diversitat cultural, estar al servei de totes les poblacions i reflectir la diversitat cultural, racial i lingüística de la societat d'una forma acurada” (p.11). Per tant, es remarca l'obligació afegida que tenen els mitjans públics d'oferir una cobertura fidel a la realitat social, que promogui la diversitat existent; obligació que, d'altra banda, també hauria d'acompanyar als privats. Això és necessari per poder “reflectir el públic que representen” (Mesa per a la diversitat, 2009, p.49), que és divers i diferent. Aquesta idea es veu reforçada en la mateixa **Guia editorial de la CCMA** (CCMA, s.d.-a), on diu que, “com a servei públic audiovisual, la CCMA reflecteix la diversitat, garanteix el pluralisme i la imparcialitat, i contribueix a afavorir la cohesió social”.

Així, i tenint en compte que en aquest treball s'analitza un mitjà públic que, a més, és televisiu, és clau veure com representa una de les realitats socials actuals, com és la diversitat social i cultural, i analitzar, per tant, de quina manera apareixen els diferents col·lectius. En aquest treball la mirada està focalitzada en el col·lectiu racialitzat i, a més, és una mirada demanada i compartida per la mateixa cadena analitzada, demostrant una preocupació i la intenció de canvi i millora en cas de ser necessaris.

b. Objectius i metodologia

Es parteix de la voluntat de realitzar un estudi únic en si mateix. Encara que s'hagin portat a terme investigacions sobre la representació del col·lectiu de persones racialitzades en els diferents mitjans de comunicació, i de com aquests últims contribueixen en la creació d'estereotips i prejudicis cap aquest col·lectiu; estudis normalment centrats en una única minoria discriminada en aquest sentit, o en unes

peces informatives concretes; és el primer cop que es fa una anàlisi d'aquest estil enfocat únicament i concreta en els quatre programes mencionats, dos telenotícies i dues tertúlies, de la cadena televisiva TV3 de la CCMA.

A més, com ja s'ha dit, es tracta d'un treball encarregat per la mateixa corporació, una demanda que neix de la necessitat de saber si estem davant d'una cadena fidel i veraç amb el seu treball i la representació de la realitat o si, altrament, fomenta la discriminació i marginació d'aquesta part de la societat.

Així, la mostra representativa i atzarosa de la qual es parteix per poder realitzar l'estudi també és única i primerenca, ja que s'agafen programes de l'any 2020 dels informatius TN Migdia i TN Vespre, i de les tertúlies Els Matins i Més324. Per tant, no només es comprovarà si en l'execució de peces informatives estrictes, conegudes també com a notícies, es cau en prejudicis i estereotips, sinó que també s'analitzarà aquest aspecte en un format de programa més lliure i menys preparat, com en són les tertúlies.

Per portar a terme l'estudi, com ja s'ha dit, s'ha necessitat una documentació prèvia per poder obtenir la mirada i el coneixement necessaris, com estudis fets sobre diferents mitjans o punts de vista i maneres d'interpretar la realitat del col·lectiu racialitzat. Després d'aquesta part documental, que ha servit per assolir un cert coneixement sobre el tema, i poder resoldre debats interns a partir de diverses reflexions, s'han pogut analitzar els programes de TV3. Amb aquest estudi previ, i gràcies a les variables establertes i a les interpretacions fetes posteriorment, s'ha pogut saber si aquesta cadena pública afavoreix a la creació d'estereotips i prejudicis o si, per contra, ajuda en la incorporació d'aquesta part de la societat, com a iguals, en la realitat reflectida.

Les dades finalment recollides serviran de guia per a la cadena, que podrà centrar la seva atenció a millorar certs aspectes de la seva comunicació. Així, després d'estudiar la representació de les persones d'aquest col·lectiu a TV3, però també la qualitat del relat de les peces, es podrà determinar si la cadena contribueix o no a l'estereotipació de les persones racialitzades.

2 MARC

TEÒRIC

2. MARC TEÒRIC

La temàtica central d'aquesta investigació necessita la concreció d'alguns aspectes clau per poder fer més entenedora l'execució d'aquesta. Per això es considera oportú presentar alguns termes cabdals que aniran apareixent amb freqüència al llarg del treball i que, per tant, són necessitats d'una definició i comprensió. A més, també s'han definit les teories considerades rellevants per a l'execució i contextualització de la temàtica. I, finalment, s'ha presentat una guia de recomanacions de bones pràctiques periodístiques feta a partir d'una sèrie de recursos i pautes a l'hora d'informar sobre el col·lectiu objecte d'estudi.

a. Conceptualització

En aquest apartat es definiran els conceptes considerats més rellevants, que centraran el tema i ajudaran a entendre moltes idees i realitats que aniran acompanyant el treball. Així, a partir d'aquestes definicions, es donen per entesos molts dels termes, potser més complicats de comprendre o delimitar, que tenen relació directa amb la temàtica.

Aquests termes són: notícia, tertúlia, entrevista, diversitat cultural, estereotip, prejudici, discriminació, racisme i xenofòbia, i racialitzat/racialització. Cal destacar que l'ordre dels termes no denota ni major ni menor importància, simplement s'ha seguit una estructura narrativa fluida que permetés interrelacionar correctament la terminologia presentada. La resta de paraules o idees que no queden definides en aquest apartat, per no considerar-se part de les més importants i principals, es veuran contextualitzades o explicades en els altres apartats d'aquest **Marc teòric**.

Abans de la definició, es presenta una taula-resum de cada concepte, fent la funció de glossari, amb la intenció d'oferir una primera idea del significat. A més, en el cas dels conceptes de 'notícia' i 'tertúlia' apareixen definits directament en aquesta taula, per no necessitar una definició més àmplia i completa.

TAULA 1: GLOSSARI

Paraula	Significat	
Notícia	Segons el Manual d'ús de la CCMA (CCMA, s.d.-b), les notícies són peces informatives que “han de respondre a les preguntes clàssiques <i>qui, què, quan, on, com i per què</i> , endreçades de manera coherent segons la seva importància. Contextualitzem les notícies per assegurar-ne la comprensió”.	
Tertúlia	Segons el Manual d'ús de la CCMA (CCMA, s.d.-a), les tertúlies “tenen l'objectiu d'analitzar l'actualitat des de diferents punts de vista i la vocació d'aportar elements de judici a la ciutadania i, alhora, entretenir”. A més d'això, i com bé explica la CCMA, a través d'aquest gènere periodístic, procuren que “estigui representada la diversitat social i professional del nostre país”.	
Diversitat cultural	Conjunt de cultures que existeixen en una mateixa realitat social, que comporten diverses formes de (con)viure i entendre el món.	
Estereotip	Atribució generalitzada de característiques concretes a un conjunt d'individus vistos com a part d'un mateix grup.	<i>Penso: “em robarà”</i>
Prejudici	Actitud desconfiada cap algú per formar part d'un col·lectiu a qui se li adscriuen les mateixes qualitats negatives.	<i>Sento por</i>
Discriminació	Acció o comportament intolerant cap a suposats col·lectius percebuts com a homogenis, diferents i inferiors.	<i>No m'assec al seu costat</i>
Racisme	Forma de menyspreu i rebuig cap a l'altre per trets biològics i fenotípics percebuts com a diferents dels propis. Vinculat al poder que reproduïx lògiques de discriminació, persecució, exclusió i expulsió amb determinades persones o col·lectius.	
Xenofòbia	Forma de menyspreu i rebuig cap a l'altre per pertànyer a un origen o cultura diferents. És una forma d'excloure a l'altre per la seva condició de persona estranya a la identitat de la comunitat, societat o país. També presenta vinculació amb el poder, ja que la majoria de cops s'entén juntament amb el racisme (interseccionalitat).	

Racialització	Procés històric, social i ideològic a partir del qual es construeix el sentit racial d'una persona, atorgant-li una sèrie de característiques i classificant-la en grups segons aquestes. Normalment parteix d'aspectes físics, siguin reals o suposats, que porten a percebre a la persona com a membre d'un grup que comparteix un origen, cultura i/o llengua diferents, entre d'altres.
Racialitzat	Persona víctima del procés de racialització. És a dir, persona que ha sigut identificada diferent, classificada a dintre d'un grup i, posteriorment, ha patit les conseqüències que això implica, com el racisme i la xenofòbia. Es tracta de les persones a qui històricament se'ls ha ficat a dintre d'una suposada "raça".

Font: elaboració pròpia

– Diversitat cultural

“Multiplicitat de formes en què es manifesten les cultures dels grups i societats. Aquestes expressions es transmeten dins dels grups i societats i també entre ells. La diversitat cultural es manifesta no només a través de les diverses formes en les quals s'expressa el patrimoni cultural de la humanitat, enriquit i transmès gràcies a una varietat d'expressions culturals, sinó també a través de les diferents maneres de creació artística, producció, distribució, difusió i gaudi, qualsevol que en sigui el mitjà i la tecnologia utilitzats”. (UNESCO, 2015)

La diversitat cultural és el concepte que utilitza la **UNESCO** per denominar la realitat cultural que existeix. En aquesta hi ha diverses maneres de viure, conviure, parlar, expressar-se, governar, entendre el món, menjar, i inclús cantar i ballar. La suma de totes aquestes cultures conformen el patrimoni cultural de la humanitat i, la importància d'això recau en el fet que cap cultura és menys ni més; sinó que totes presenten característiques comunes i diferents, però són igual de vàlides i respectables.

Aquesta definició pren importància en aquest treball, ja que en la societat catalana existeix aquesta diversitat cultural a petita escala, és a dir, entre els habitants que hi conviuen hi trobem diverses formes de viure que coexisteixen en un mateix espai. Això és a causa dels moviments migratoris que han tingut lloc al llarg de la història i que

encara succeeixen en l'actualitat, que han provocat que avui dia, en les diverses societats que conformen el món, hi hagi diferents maneres de funcionar i entendre la realitat.

– Estereotip

Pel que fa als conceptes de prejudici i estereotip, tot i l'obvietat de la seva importància, cal remarcar que són cabdals per entendre a partir de quines eines es perjudica i discrimina al col·lectiu objecte d'estudi, sigui de manera voluntària o a partir de comportaments ja interioritzats. A més, cal destacar també l'estreta relació que tenen ambdós termes.

Segons la *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), els estereotips són creences no sempre conscients, associacions automàtiques que beuen en gran part de les nostres arrels culturals. Com ja reflexionava el psicòleg **David Guy Myers** (citats per l'Ajuntament de Barcelona, 2016, p.27), són atribucions generalitzades de característiques concretes que presenten alguns individus, al conjunt del grup del qual formen part. És a dir, no es jutja a la persona per la seva individualitat, sinó com a membre d'un grup.

Segons el document *Periodistas. Contra la xenofobia. Guía para no dejarse enredar* (Comisión de Ayuda al Refugiado en Euskadi [**CEAR-Esukadi**], 2015), “entenem que estereotip és una imatge generalitzada i amb pocs detalls sobre un grup de persones que comparteixen certes característiques, qualitats o cultures” (p.125), és a dir, es repeteix la mateixa idea d'abans, es tracta d'una assignació de característiques idèntiques a qualsevol persona d'un grup, pel simple fet de pertànyer a aquest grup.

A més, l'entitat **SOS Racisme Catalunya** (s.d.-b), en el seu web presenta el terme, de forma més concreta i contextualitzada en la temàtica d'aquest treball, ja que se centra en els estereotips racistes, com a una “imatge mental, construcció sociocultural i associació automàtica que beu, en gran part, de les nostres arrels culturals

eurocèntriques i occidentals”. Així i tot, després de situar el terme, reproduïx la definició feta per **Myers**, titllant l'estereotip d'atribucions generalitzades, encara que es remarca que aquestes són errònies. Al final del significat s'afegeix que els estereotips “simplifiquen de manera absurda la realitat i ens impedeixen entendre-la críticament” (SOS Racisme, s.d.-b).

Es podria dir que aquesta darrera definició és, possiblement, la més concreta de les tres, ja que situa el concepte en el marc temàtic del treball i, d'altra banda, destaca l'error i la simplificació de la realitat que representen els estereotips. Així i tot, entre les tres acaben donant la mateixa idea del concepte: idea generalitzada que s'atribueix a certs individus pel simple fet de formar part d'un grup de persones de la societat.

– Prejudici

Una de les definicions més acceptades d'aquest concepte és la del psicòleg **Gordon Allport** (citada per l'Ajuntament de Barcelona, 2016, p.27): “actitud hostil i desconfiada envers alguna persona que pertany a un col·lectiu, simplement a causa de la seva pertinença a aquest grup, i a la que, a partir d'aquesta pertinença, se li presumeixen les mateixes qualitats negatives que s'adscriuen a tot el grup”.

Segons la *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (Ajuntament de Barcelona, 2016), el prejudici, entès com a actitud, “presenta una combinació de creences, sentiments o emocions i inclinacions a actuar” (p.27). De fet, i segons el document, aquestes creences en les quals es basen les actituds titllades de prejudicis, són els estereotips.

D'altra banda, el document *Periodistas. Contra la xenofobia. Guía para no dejarse enredar* (CEAR-Esukadi, 2015) defineix el concepte com a un “etiquetatge que fem d'acord amb una informació generalitzada, imperfecta i incompleta, que utilitzem per emetre judicis i sense verificar la seva veracitat” (p.126). Seguint en la línia de l'anterior document mencionat, es podria titllar aquesta “informació generalitzada, imperfecta i incompleta” d'estereotip, és a dir, el que una part de la societat creu saber d'un

col·lectiu a partir d'informacions diverses, que acaba portant a actituds i etiquetatges d'aquesta part de la població.

Per l'entitat **SOS Racisme Catalunya** (s.d.-b), el concepte es pot definir com a “conjunt de sentiments desplegats de manera precipitada arran d'un estereotip tot sovint magnificat, extrapolat i aplicat indiscriminadament”. Així, en aquesta definició ja es veu una referència directa a l'altre terme, que al·ludeix a la interrelació entre ambdós. A més, també s'observa com per l'entitat ja no es tracta d'una “actitud” que presenta un conjunt de sentiments i emocions, sinó que és directament una combinació de sentiments, per tant, s'apel·la a la part emotiva que presenten els prejudicis.

“En aflorar de les emocions, els prejudicis estan molt interioritzats i són molt complicats d'analitzar i modificar. Tot sovint, davant d'experiències personals que contradiuen les nostres idees preconcebudes, ens resulta més fàcil considerar l'experiència com a una excepció a la norma que qüestionar les nostres pròpies aprensions, sorgides d'estereotips que han estat social i culturalment construïts”. (SOS Racisme, s.d.-b)

A partir d'aquest component sentimental, i fent referència més específicament al funcionament d'aquests prejudicis, exemplificant i conceptualitzant el concepte, la definició donada per **SOS Racisme Catalunya** (s.d.-b) un cop més, va una passa més enllà i destaca l'actuació d'aquest terme en el context actual; es refereix a com ambdós conceptes presenten un procés de construcció i un arrelament socials i culturals.

Així si es parla, més concretament, dels dos conceptes junts, com es diu a la *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), “les imatges negatives que es tenen d'un grup de persones [estereotips] condueixen a emetre judicis negatius [prejudicis] sobre elles sense verificació prèvia i sense fomentar-se en una experiència directa o real” (p.27).

A més, també cal destacar que “l'estereotip com a creença pot portar al prejudici com a actitud i això alhora pot portar a la discriminació com a forma de comportament”. Un exemple, donat per la mateixa *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), per entendre aquests conceptes junts seria:

Estereotip: penso “em robarà”
Prejudici: sento por
Discriminació: actuo; no m'assec al seu costat.

(**Ajuntament de Barcelona**, 2016)

– Discriminació

Seguint l'esquema anterior donat per la *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), i tenint en compte la relació directa que té aquest concepte amb els dos anteriors, es pot definir com a una acció, un comportament intolerant cap a col·lectius de la població percebuts com a homogenis i inferiors, desembocant en marginacions i exclusió social. En paraules textuais “la discriminació cultural comporta actituds i accions d'intolerància i rebuig cap a grups sencers de població” (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.29).

D'altra banda, segons el Diccionari d'Asil (**CEAR-Euskadi**, 2014), és un “tracte diferenciatiu i desigual cap a una persona o un grup en diversos àmbits de la vida social en funció d'una o diverses categories, siguin aquestes reals, atribuïdes o imaginàries, tals com la cultura, el gènere, l'edat o la classe social”. Així, la **CEAR-Euskadi** (2014) parla de diferenciació i desigualtat basades en categories que no han de ser reals, com la “raça” social. I, després, afegeix que “la discriminació és un acte que limita o perjudica l'accés a drets de les persones afectades”, així es pot veure una menció directa als drets i a la importància del seu compliment, ja que, a causa d'aquest comportament intolerant o tracte negatiu, el col·lectiu afectat veu vulnerats alguns d'aquests.

En el tractat internacional *Convenció per a l'Eliminació de totes les formes de Discriminació Racial*, (ONU, 1965), la discriminació, en aquest cas, **racial**, fa referència a la mateixa diferenciació de la qual es parlava, però basada, en aquest cas, al rebuig cap a la “raça, color, llinatge o origen nacional o ètnic” (p.2).

“Tota distinció, exclusió, restricció o preferència basada en motius de raça, color, llinatge o origen nacional o ètnic que tingui per objecte o per resultat anular o menyscarbar el reconeixement, goig o exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i llibertats fonamentals” (ONU, 1965, p.2).

A més, un altre cop apareix la paraula dret en el significat del concepte, lligada a connotacions negatives. Per tant, s'entén que discriminar és dificultar l'exercici dels drets humans per part d'un col·lectiu, que es veu afectat, acorralat i en molts casos amenaçat, pel simple fet de ser d'aquest grup en concret.

Seguint en aquesta línia de la vulneració de drets, en l'informe *InVisibles: l'estat del racisme a Catalunya* (SOS Racisme, 2020), ja no només es fa una menció general dels drets humans, sinó que, directament, s'apunta al dret de tracte igualitari i, per tant, a la no discriminació. Un dret que, tota persona i entitat està obligada a complir.

“La discriminació atempta contra la universalitat dels drets humans, ja que impedeix a certes persones i col·lectius gaudir dels seus drets. El tracte igualitari no és una concessió, és un dret inalienable de tota persona, i és per això que les autoritats públiques tenen l'obligació de garantir i protegir els drets de tota persona i col·lectiu de no ser discriminat” (SOS Racisme, 2020, p.7).

Per acabar de reforçar aquesta idea, **SOS Racisme** (s.d.-b) ofereix una definició del terme '**discriminació**', en un primer moment contemplant-ne l'abastament genèric, i seguidament, centrant-se concretament en la **racial**. Així, la discriminació és un “tracte injust i diferenciador cap als membres d'un grup que crea desavantatges, rebuig i la negació dels seus drets per ser d'una comunitat, gènere, orientació sexual, religió,

classe social, etc., diferent a l'hegemònica". En aquesta part de la definició es pot apreciar, un altre cop, el concepte 'dret', en un context de vulneració i negació.

El significat ofert per l'entitat se segueix afirmant que, quan es parla de "la discriminació sobre la base de la construcció política i social de raça, legitimada pel poder, és una manifestació del racisme" (**SOS Racisme**, s.d.-b). Així, s'introdueix el terme 'racisme', com a un fenomen que abasta més que no la discriminació racial, que és una manifestació d'aquest: "La **discriminació racial** condueix a la desigualtat estructural a nivell polític, econòmic, social i relacional. Però el racisme és un fenomen estructural més ample que la discriminació racial" (**SOS Racisme**, s.d.-b).

Cal destacar la diferenciació que es fa entre '**racisme**' i '**discriminació racial**', ja que s'entén el primer com a una estructura i fenomen molt més gran, i que abasta molts més actes que no pas la discriminació donada per aspectes fenotípics, que han portat a la marginació i diferenciació de moltes persones. Això és important d'assenyalar perquè en aquest treball es mantindrà aquesta separació, però en d'altres, com per exemple la *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), ja mencionada, entenen "per racisme i xenofòbia, conceptes que fan referència a un fenomen de discriminació sobre l'altre, l'estrany, aquell que no pertany al propi grup" (p. 29).

De fet, la ja mencionada **Conferència Mundial contra el Racisme, la Discriminació Racial, la Xenofòbia i les Formes Connexes d'Intolerància** celebrada a Durban, Sud-àfrica, el 2001, ja separa ambdós conceptes, tant en el títol de la mateixa com en el cos de la declaració on apareix el que es va decidir i proclamar, demostrant que representen dues idees diferents.

Així, la separació estarà present en aquest treball, igual que fa l'entitat **SOS Racisme Catalunya** (2020), important en el panorama racista actual. Aquesta entén que la discriminació, en el cas que ens pertoca, racial, és una de les conseqüències del racisme. Però a més, també hi trobem la persecució, exclusió i expulsió entre d'altres.

“[El racisme] està vinculat a dinàmiques de poder que vulneren drets i s'emmarca en les estructures de control de l'Estat, i en aquest sentit la seguretat-inseguretat, la por, el confort, la tranquil·litat... es converteixen en mercaderia molt preuada per reproduir i consolidar lògiques de discriminació, persecució, exclusió i expulsió amb determinades persones i/o col·lectius” (SOS Racisme, 2020, p.23).

Per tant, el racisme és més que discriminar, com diu **Lucía Mbomío** (comunicació personal, 19 de febrer del 2021)²: “No es tracta tant de discriminació, que és una altra cosa, sinó de com el sistema provoca que aquestes discriminacions es donin des de varis dels seus pilars i sigui més difícil eliminar-ho”. Així, **Mbomío** (comunicació personal, 2021) també fa menció a aquestes dinàmiques de poder de les quals el racisme forma part, i a partir de les quals es discrimina i tracta diferent a una part de la població, per no ser considerada igual al paradigma de neutralitat establert.

“Racisme és un sistema educatiu que deixa fora a moltes persones, episodis històrics i literats diversos, la forma en la qual se'ns representa en els mitjans de comunicació i la ficció, racisme són les identifications per perfil racial, etcètera (...). Racisme és que existeixi un paradigma de neutralitat a partir del qual es construeixen les discriminacions cap a la gent no blanca i on, per tant, només hi caben unes persones”. (Mbomío, L., comunicació personal, 2021).

‘**Racisme**’, terme que es definirà més detingudament a continuació, es pot entendre com un sistema que permet que es discrimini, que es construeix sobre un paradigma neutral. Va més enllà del tracte diferenciat. Són fets històrics, genocidis i segregacions. És falta d'oportunitats i de drets. La sensibilització requerida per aquest treball contempla el rerefons del terme ‘racisme’, molt més profund que el de ‘discriminació racial’.

² L'entrevista realitzada per telèfon a **Lucía Mbomío** el 19 de febrer d'aquest any en curs, es troba transcrita a l'Annex 1 d'aquest mateix treball.

– Racisme / Xenofòbia

El racisme i la xenofòbia són dos fenòmens que van directament lligats, dues formes de concebre l'alteritat partint d'un centre propi i percebut diferent, del "paradigma de neutralitat" (Mbomío, L., comunicació personal, 2021). Per portar a terme la definició i diferenciació d'aquests termes se seguirà la concepció oferta per l'experta antropòloga de l'ICA (Institut Català d'Antropologia) i professora a la UAB, **Montserrat Clua i Fainé** (comunicació personal, 5 de març del 2021)³.

Segons l'antropòloga, el terme '**racisme**' fa referència a una forma de menyspreu i rebuig cap a l'altre per tenir trets biològics i fenotípics percebuts com a diferents dels propis. Pel que fa al concepte '**xenofòbia**', s'estaria parlant d'un discurs paregut, però aquest cop per ser d'un origen i cultura diferents. Tanmateix, com indica **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), "aquests termes no presenten una definició precisa, i la gent els utilitza de diferents maneres". Així, cal tenir present també que les ciències socials són inexactes, i no presenten una veritat suprema ni indiscutible. És per això que aquests dos termes no tenen una definició exacta. A més, es tracta de fenòmens que, en la majoria de casos, recauen i es basen en una diferenciació que no és real, és a dir, que parteix d'idees exagerades, inventades i/o científicament obsoletes.

Així, són termes que presenten algunes característiques concretes que els diferencien però que, i en la societat actual, s'entenen conjuntament presentant una delimitació cada cop més difosa. Normalment quan una persona pateix racisme, a partir del fenotip percebut se li atribueixen una sèrie de característiques entre les quals estan la cultura, l'origen i la llengua, que són menyspreades i rebutjades, caient també en xenofòbia.

D'altra banda, cal assenyalar que la classificació racial encara existent es distribueix continentalment, ja que és producte de l'era colonialista europea, a partir de la qual a cada origen i cultura se li atribuïa un fenotip, i viceversa. De fet, **l'Associació**

³ L'entrevista realitzada a través de la plataforma Microsoft Teams a **Montserrat Clua i Fainé** el 5 de març d'aquest any en curs, es troba transcrita a l'Annex 3 d'aquest mateix treball.

Americana d'Antropòlegs Físics, coneguda també per les sigles en anglès **AAPA** (2019), afirma que les “races” no existeixen i que les diferències existents entre els humans no es poden entendre a partir de “grups geogràfics definits continentalment (com africans, asiàtics i europeus)” (p.2). Així, d'alguna manera, el racisme ja va néixer sent xenòfob. És per això que en aquest treball el procés de racialització i el col·lectiu racialitzat s'entendran també a partir de la xenofòbia, i no només del racisme.

A l'hora de parlar de racisme, la historiadora **Graciela Malgesini** i l'antropòleg **Carlos Giménez** (citats per Sònia Parella, 2020), destaquen la importància de la biologia i la ciència, ja que s'ha situat aquest concepte “en el context de l'expansió colonial de les potències occidentals, d'explotació esclavista o laboral de determinades poblacions i de conformació de la ciència (en substitució de la teologia) com a nou marc legitimador del saber” (p. 42). És a dir que el racisme, que feia referència a les “races”, partia d'una idea científica. I és per això que la definició escollida per aquest treball, com la brindada per l'antropòloga experta de l'ICA, seguirà l'accepció que es refereix al racisme com un fenomen que diferencia als individus, rebutjant-los i menyspreant-los, a partir de la ciència, per presentar un fenotip diferent.

Al seu torn, el sociòleg **Robert Miles** (citat per Daniel Buraschi i María J. Aguilar, 2019) per definir el racisme fa èmfasi en les característiques fenotípiques i/o genètiques, concretament, en l'atribució de significats negatius a aquestes. Així, també es refereix a la creació d'un “sistema de categorització” i d'una jerarquia de grups. Com s'anirà veient al llarg d'aquest treball, el racisme provoca que unes persones, percebudes com a part d'una “raça”, siguin considerades inferiors enfront d'una minoria superior. Per tant, i com afegeix **Wieviorka** (citat per Daniel Buraschi i María J. Aguilar, 2019) “per poder parlar de racisme, ha d'existir d'alguna manera la presència de la idea d'un vincle entre els atributs o el patrimoni físic, genètic o biològic d'un individu (o un grup) i els seus personatges intel·lectuals o morals” (p.18).

Tornant a mencionar al sociòleg **Wieviorka** (citat per Daniel Buraschi i María J. Aguilar, 2019), “el racisme consisteix a caracteritzar un conjunt humà mitjançant atributs naturals, associats al seu torn a característiques intel·lectuals i morals

aplicables a cada individu relacionat amb aquest conjunt i, a partir d'aquí, adoptar algunes pràctiques d'inferiorització i exclusió" (p.18). Seguint aquesta línia, el sociòleg **Ramón Grosfoguel** (2011) parla de 'racisme epistèmic', referint-se a aquesta inferiorització a partir del coneixement. Per ell, "és la forma fundacional i la versió més antiga del racisme en tant que la inferioritat dels 'no occidentals' com a éssers inferiors als humans (no humans o subhumans) es defineix segons la seva proximitat a l'animalitat i a la intel·ligència inferior i, per tant, la falta de racionalitat" (p.342).

Per tant, les persones fenotípicament diferents de les occidentals són considerades intel·ligentment inferiors, i són tractades com a tal. Per això "es considera 'Occident' com l'única tradició de pensament legítima capaç de produir coneixement i com l'única amb accés a la 'universalitat', la 'racionalitat' i la 'veritat'" (**Grosfoguel, R.**, 2011, p. 342). Així, ja es veuen aparèixer idees de la xenofòbia a dintre del racisme, com aquesta moral o pensament legítim, que podria ser considerada part de la cultura, o aquesta diferència de l'Occidental, que es refereix directament a la geografia.

A partir d'aquesta pluralitat del racisme, **Grosfoguel** (2011) també parla dels racismes "socials, polítics i econòmics", que per ell "són molt més visibles i reconeguts avui dia" (p.343). Fent menció, per tant, al que defensen **Mbomío** (comunicació personal, 2021) i **SOS Racisme** (2020), que el racisme actua i es dona en diferents pilars d'un mateix sistema i, per tant, està vinculat a dinàmiques i estructures de poder que vulneren drets.

De totes maneres, i es faci referència a qualsevol dels camps on afecta el racisme, sigui la política o l'accés al coneixement i a la producció d'aquest, aquesta doctrina neix a partir de la condició d'inferioritat atorgada per trets fenotípics a certs grups de la població. En definitiva, i com deia la professora de Sociologia en la Universitat Catòlica de Milà, **Laura Zanfrini** (citada per Sònia Parella, 2020), "es tracta d'una relació de dominació que atribueix als membres de l'exogrup [el que pateix el fenomen] una posició subordinada" (p. 51).

Igualment hi ha una part de teòrics i experts en diferents camps que defensen el '**racisme cultural**' o '**neo-racisme**', en contraposició al 'racisme clàssic'. D'acord amb el que creia el filòsof **Pierre-André Taguieff** (citat per Sònia Parella, 2020), aquestes "formes de neo-racisme abandonen el dogmatisme de la biologia i l'evidència desigual aplicada a les relacions entre les 'races' i es basen en dues premisses bàsiques: la defensa de les identitats culturals i l'elogi de la diferència segons la irreductibilitat de les diferències culturals" (p. 50).

El que alguns entenen com 'racisme cultural', per **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), entre d'altres, es veu abastat a dintre de la definició de '**xenofòbia**', que seria aquest repudiament a causa de la diferència cultural. Per tant, una part de l'acadèmia aposta per un concepte de racisme evolucionat, que ja no només es refereix al terme, per ells superat, de "raça", sinó també al de 'identitat' o 'cultura', però alhora, també hi ha una altra part que considera que això ja s'abastava en la 'xenofòbia', aquest rebuig a l'extern, al de fora, a l'estranger.

De fet, la doctora en sociologia **María J. Aguilar**, i el doctor el treball social **Daniel Buraschi** (2019), defensors d'aquesta evolució del concepte, d'aquest 'neo-racisme', també admeten que aquestes definicions "reuneixen, sovint, baix el paraigua conceptual del racisme, fenòmens com la xenofòbia, l'antisemitisme, l'antigitanisme, la islamofòbia o l'arabofòbia" (p.20). És a dir, i com bé diuen ambdós investigadors, aquestes noves definicions de 'racisme' "estan àmpliament presents en les definicions dels organismes internacionals, on se solen superposar el concepte de racisme amb el concepte de xenofòbia" (**Aguilar, M.J., Buraschi, D.**, 2019, p.20). Fent referència directa a un encavalcament dels dos termes que altres experts, com **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), contemplen per separat, però també alhora, sense abastar-los en la definició d'un mateix fenomen.

Així, la paraula **xenofòbia** apareix definida al *Manual contra el inmigracionalismo* (**Red Acoge**, 2018b) com a "actituds, prejudicis o conductes que rebutgen, exclouen i en moltes ocasions menyspreen a altres persones, basades en la condició de persones estrangeres o estranyes a la identitat de la comunitat, de la societat o del país" (p.13).

En aquesta definició de la paraula es fa referència al terme 'identitat', important per entendre que la xenofòbia no és un simple odi cap a l'estranger per ser de fora, sinó, més que res, per ser diferent de la identitat pròpia que, molts cops, també pot ser denominada autòctona.

Seguint amb aquesta idea, la delegació valenciana de l'organització ja mencionada en altres definicions, **CEAR-PV** (2017), diu que la xenofòbia "és la por a les persones estrangeres, el temor i l'odi cap a persones d'orígens, cultures o ètnies diferents dels propis" (p.6). Per tant, ja apareixen conceptes com 'cultures' o 'ètnies', demostrant que, com la concepció que s'ha agafat en aquest treball per definir el terme, no es tracta d'un rebuig només a una persona per ser estrangera i prou. La definició segueix dient que "aquesta por és capaç de traure sentiments d'odi i rebuig que poden arribar a manifestar-se en discriminació i agressions cap a aquestes persones" (p.6). Així, aquesta definició seria la mateixa que altres experts donen sota el nom de 'neo-racisme'.

A més, l'entitat també afegeix que "la xenofòbia, a més de provocar violència i discriminació contra les persones, és un factor determinat per a justificar les polítiques europees d'exclusió i de violacions dels drets fonamentals" (**CEAR-PV**, 2017, p.9). Es veu, un altre cop, el concepte 'dret' i, aquest cop, 'violació', tornant a fer èmfasi en l'eliminació i trepitjada d'aquests a l'hora d'exercir aquest tipus de fenòmens contra l'altre, ja sigui xenofòbia, en aquest cas, o discriminació, en l'anterior.

En definicions donades per l'antropòloga **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), basades en **Teresa San Román**, el racisme "posa més èmfasi en la part biològica, la part de capacitats, habilitats i limitacions que se li associen a una persona com a suposat membre d'una suposada raça, i que li adjudiquem per fenotip".

"El racisme existeix en tant que la gent assumeix que un fenotip diferent implica una raça diferent, però no és només el fenotip, sinó totes les categories i estereotips imaginaris que s'associen a aquell fenotip, i que se li apliquen a aquella persona per tenir aquell fenotip"
(**Clua i Fainé, M.**, comunicació personal, 2021).

Per tant, el racisme cap a l'altre es dona pel fenotip visible que ho detona, però, en realitat, són les característiques i els estereotips que aquella part de la població - racista- hi atribueix i, per tant, el titllen d'inferior i diferent amb connotacions negatives.

“[La xenofòbia és quan] aquest rebuig a l'altre, ja no es fa tant en termes de biologia, d'aspecte físic, sinó en termes de cultura. De fet, la paraula xenofòbia significa por a l'estranger, però per estranger no estem fent referència, simplement, al que és d'un altre país, en termes de nacionalitat (...) sinó que parlem de rebuig a l'altre en tant que no és membre del meu grup o cultura” (Clua i Fainé, M., comunicació personal, 2021).

Finalment, cal recalcar que ambdós termes presenten una línia de delimitació molt difosa. Per això, hi ha altres teòrics que abracen definicions diferents de les seguides en aquest treball, i que presenten idees d'un concepte a l'altre i viceversa. Però, a més, també, i com ja s'ha dit a l'inici, són dos termes que presenten una relació molt estreta. Aquí és on apareix la **interseccionalitat**. Per **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), molts cops la xenofòbia “pot coincidir també amb fenotip”, és a dir, presenta també trets del racisme a causa que “les desigualtats es donen per una barreja de coses, de fenotip, cultura, origen, etcètera”.

De fet, i com s'ha dit, el més habitual és que ambdós fenòmens es donin alhora, ja que quan una persona és classificada com a part d'una “raça”, a partir del seu fenotip, se li atorguen unes característiques culturals, ètniques, lingüístiques i d'origen concretes. Ja ho deia l'**AAPA** (2019), “molts conceptes de raça aparentment biològics tenen estereotips culturals, prejudicis i punts de vista etnocèntrics incrustats en ells” (p.2). Així, i normalment, quan una persona pateix xenofòbia és perquè alguna característica física ha fet percebre al xenòfob que és de fora. En aquest treball, per tant, s'entendran els dos conceptes a partir de la interseccionalitat que els sol acompanyar.

– Racialització / Racialitzat

Aquests dos conceptes fan referència a una mateixa realitat, encara que el primer al·ludeix a un procés que es dona i el segon a l'individu víctima d'aquest. Com s'anirà veient al llarg del treball, encara que es tracti d'un procés que fa referència a tota la població, en aquest treball únicament es tindran en compte les persones discriminades a causa d'aquest, i no les que en surten privilegiades.

Segons l'antropòloga **Montserrat Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), “la **racialització** és un procés”, això implica que una persona és “**racialitzada**, però no perquè sigui negra, sinó perquè hi ha un moment que algú, pel fet que té la pell negra, li aplica una sèrie de característiques”. Per tant, el procés de racialització al·ludeix a “la situació que està vivint aquella persona”, i no “a la seva forma de ser”; és per això que **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021) recomana vigilar molt a l'hora d'utilitzar el terme.

Així, l'antropòloga parla de “processos en els quals algunes persones són racialitzades per altres”, és a dir, existeix un procés de racialització que converteix a una persona en víctima d'aquest i, per tant, en racialitzada. Però no com a essència de la seva persona, sinó com a atorgament per part d'altres: “No és que ella sigui racialitzada com a essència de la seva personalitat, sinó que és racialitzada per algú altre, és algú que li adjudica una sèrie de valors i etiquetes” (**Clua i Fainé**, comunicació personal, 2021).

A partir d'aquí, pels ja mencionats **María J. Aguilar i Daniel Buraschi** (2019), “la racialització fa referència al procés històric, social i ideològic de construcció del sentit racial, inclou la creació de les categories racials, el seu significat i la definició de la seva relació amb les persones, els objectes i les idees” (p.33). Així, en aquest procés, s'hi inclouen la creació de categories, l'atribució de característiques a aquestes, i les relacions que tenen els membres d'aquestes amb els altres. A més, a partir d'aquí es dona la idea que la “raça” està construïda per la part de la societat que en defensa l'existència i, per tant, no és real ni està basada en idees reals.

Com remarca l'expert en identitat racial **Carlos Hoyt** (s.d.), “el nostre cervell tendeix a classificar, simplificar i categoritzar tot, inclosa la personalitat”. Així, per ell, el procés de racialització comença, a partir de l'arquitectura cognitiva de les persones, quan s'escull un **tret superficial** d'algú, ja sigui el seu fenotip, la seva estructura craniofacial o la seva ascendència. El segon pas és la **classificació** dels individus a partir d'aquest tret, per tant, no psicològicament, sinó físicament. I a partir d'aquí, **s'atribueixen qualitats** en funció d'anècdotes basades en prejudicis. Finalment, “es tracta a la gent de forma diferent i discriminada segons aquests atributs” (**Hoyt, C.**, 2016).

Per tant, estaríem parlant d'un procés que conté la classificació a partir d'uns trets biològics, l'atribució de característiques segons aquests, i la discriminació, menyspreu, segregació i rebuig estructural, que impregna tots els nivells de la societat. Un procés que, igualment, “té a veure en com una persona és percebuda, no en com aquesta es percep a ella mateixa” (**Hoyt, C.**, 2016). Així, es fa una al·lusió més directa al fet que la “raça” social s'atorga, no es té, i que, per tant, la condició de persona racialitzada és una adjudicació, i no l'essència de la persona.

D'altra banda, però, **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021) també veu important destacar que no sempre es fa referència únicament al fenotip, molts cops s'associa la imatge d'una persona amb un fenotip irreal, que no existeix, però que es percep com a tal. Per tant, un cop més es torna a veure aquesta idea que la discriminació per fenotip i cultura van molt de la mà, tant, que molts cops es confonen, naturalitzant la cultura com a un procés biològic i, fins i tot, hereditari. A partir d'això veiem com en realitat, el punt de partida del procés és més la percepció que es té d'aquell individu i no tant el fenotip; aquesta, normalment, sol ser a simple vista i, per tant, ha de ser visible.

“Moltes vegades no és el fenotip, és la imatge que pot ser diferent culturalment i que associem a un fenotip irreal, que no existeix. Per exemple, si veiem una dona amb mocador, ho associem al fet que és musulmana o marroquí, i direm que es veu clarament que ho és, però no ho sabem. Així, el fenotip és una barreja entre color de la pell, forma del nas, dels ulls i del cabell i, també, com tractem el nostre aspecte físic, la manipulació cultural, de com ens expresseu segons la cultura de la qual formem part”. (Clua i Fainé, M., comunicació personal, 2021).

Com diuen **Aguilar i Buraschi** (2019), “amb el terme racialització entenem el procés a través del qual les diferències fenotípiques, socials, culturals, religioses, etc. es pensen com si fossin naturals, essencials, com si fossin marcadors d’una suposada raça”. És a dir, que l’atorgament de la categoria racial a un determinat col·lectiu es fa a partir de la creença que, característiques pròpies com el fenotip, la cultura o la religió són naturals i, per tant, vénen de naixement, i compartides, és a dir, les tenen iguals tots els membres del mateix grup. Fent al·lusió als dos conceptes definits amb anterioritat, ‘**racisme**’ i ‘**xenofòbia**’, seria la idea que, a partir d’una aparença física suposadament igual i compartida per un grup, s’han pres per naturals les característiques que s’han atribuït a aquell grup, com les morals o culturals.

Tanmateix es tracta d’una temàtica complicada, que encara presenta moltes polèmiques i debats referits a la conceptualització i, per tant, s’entengui d’una manera o una altra, cap pot ser considerada incorrecta, ja que, a més, es fa referència a una realitat social i abstracta que no es basa en res concret ni real. Com diu **Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), “estem parlant de categories socials que en elles mateixes no són clares, i que tendeixen a homogeneïtzar en un mateix col·lectiu i sota una mateixa etiqueta a una sèrie de persones molt diferents”.

b. Context teòric

A més d'una necessària conceptualització bàsica, per poder fer més entenedora la temàtica d'aquest treball, també s'han de concretar el context i marc referencials de la investigació que serviran per situar i delimitar el coneixement al voltant de la temàtica. A dintre d'aquesta explicació s'hi troben les teories psicològiques, sociològiques i comunicatives cabdals que permeten entendre la percepció social de la realitat. I que, malgrat que siguin perspectives teòriques diferents, a partir de conceptes i idees similars, atorguen un coneixement necessari per poder comprendre el funcionament de les formes de classificació, les discriminacions vinculades al col·lectiu racialitzat, l'èxit d'aquestes que fa que perdurin en el temps i el paper dels mitjans de comunicació en tot aquest procés.

– Psicologia de la percepció social de l'altre

Fa més de quatre dècades que el psicòleg **Henri Tajfel** (citat per l'Ajuntament de Barcelona, 2016, p.34), després d'estudiar la identitat dels individus i les claus de com aquesta neix i es produeix, va proposar la **Teoria de la identitat social**. En aquesta, el psicòleg englobava tres processos psicosocials: la **comparació**, la **categorització social** i la **identificació**.

Com s'explica a la, ja mencionada, *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona* (**Ajuntament de Barcelona**, 2016), aquests processos “fan referència a la manera com percebem les altres persones i a nosaltres mateixos, i pren com a base d'aquesta percepció la pertinença de les persones als grups” (p.34). Aquests, per tant, ubiquen les persones en categories a les quals socialment s'atribueixen unes certes característiques, homogeneïtzant així als membres d'aquell grup.

Tajfel (citat per l'Ajuntament de Barcelona, 2016) explicava així les diferents maneres d'actuar i relacionar-se de la població no pel que són els individus, sinó pel grup al qual pertanyen aquests i les característiques associades al grup. “La categoria grupal,

doncs, proporciona una identitat o posició social i, al mateix temps, funciona com a prisma de l'estructura i percepció de la realitat social que ens envolta" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.34). Però aquesta percepció d'un mateix i dels altres acaba portant uns efectes que s'han de tenir en compte. Si la població es classifica segons la seva pertinença a un grup, que suposa unes característiques determinades dels seus membres, es crea una "visió estereotipada dels altres" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.34). Així, s'accentuen les semblances entre les persones percebudes del mateix grup, i les diferències amb les persones catalogades com a 'altres'.

D'altra banda aquestes categories no són asèptiques ni objectives, sinó que "estan carregades de valor i privilegis" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.35). Per això, hi ha algunes d'aquestes categories que col·loquen als membres de certs grups en posicions superiors, centrals i privilegiades en la societat; les quals, per tant, acaben repercutint en termes d'estructura social i de desigualtats. Com es diu al document citat anteriorment, "les meves oportunitats de vida indubtablement es veuran condicionades per les categories que ocupo per als altres" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.35).

D'aquestes afirmacions es pot deduir que, encara que la percepció classificadora de l'altre sigui individual, presenta una gran influència social. De fet, al document es diu que aquesta categorització presenta "un valor ideològic, de control social, en el sentit que estructura grupalment la societat segons els interessos i valors dels grups dominants" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.34). Cal destacar, per tant, que molts cops aquests grups de persones, estan basats en percepcions i creences convencionals, i no tant en la realitat. És a dir, el col·lectiu discriminat molts cops és creat pels mateixos que el tracten diferent.

A partir d'aquí, i com també assenyala **Lucía Mbomio** (comunicació personal, 2021), a vegades, i per part de la població, les categories socials que s'atorguen a determinats grups, no són les mateixes amb les quals els membres d'aquell grup s'identifiquen. Com exemplifica **Pujal i Lombart** (citats per l'Ajuntament de Barcelona,

2016, p.33), per molt que una dona se senti i s'identifiqui com a catalana, els veïns la poden tractar com a senegalesa, tot i haver nascut a Catalunya, simplement per tenir uns pares d'origen senegalès; així patirà una sèrie de desigualtats que, formant part del grup que ella sent, el català, no afrontaria. Cal remarcar que això també pot funcionar a la inversa, és a dir, com explica **Mbomío** (comunicació personal, 2021), una persona es pot reconèixer com a afrodescendent, però si la societat no la reconeix com a tal, s'estalvia la posició d'inferior i de desigualtat que acompanya aquesta categoria.

Aquesta percepció de la realitat, que divideix als individus a partir d'un esquema de diferenciació Nosaltres-Ells, és el mateix que s'ha definit abans en el **procés de racialització**. Ja que a partir d'un tret físic que s'identifica com a diferent, s'ubiquen les persones que el presenten en categories socials, i se li atribueixen característiques segons aquestes. Això, finalment, deriva en un tracte i unes relacions concretes. Per tant, es pot afirmar que el funcionament psicològic del qual parlava **Tajfel**, és el mateix que, centrat en una determinada discriminació i segregació, en aquest cas racial, s'identifica amb el nom de '**procés de racialització**'.

D'altra banda, tant en la **teoria de la identitat social de Tajfel** com en el **procés de racialització**, hi juguen un paper molt important els estereotips i prejudicis.

"En la gran confusió fluorescent i vibrant del món exterior, escollim el que la nostra cultura ja ha definit per a nosaltres, i tendim a percebre el que hem escollit en la forma estereotipada per a nosaltres per la nostra cultura". (Lippmann, W., 1921)

Això passa ja que, com afirmaven els sociòlegs **Harvey Molotch** i **Marilyn Lester** (1974), "les col·lectivitats de comunitats humanes, els clans, societats i civilitzacions semblen crear (o haver creat per a elles) demarcacions temporals que s'assumeixen que són compartides per tots els que són considerats i es consideren a ells mateixos individus competents en aquesta col·lectivitat" (p.287). Així, es pot afirmar que els estereotips i prejudicis són convencions que, i encara que formin part de la ment de cada individu, s'originen i escampen a partir de les estructures socials i culturals.

A més, els prejudicis poden tenir una base real i empírica o no tenir-la. Per això molts cops “es produeix la ironia que els nostres propis prejudicis actuen com un mecanisme social potent que reforça aquesta base real” (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.32). S'estaria parlant del que es coneix com l'**Efecte Pigmalión**, és a dir, “el comportament negatiu envers algú, per unes característiques específiques que no sabem si té, però que li atribuïm, pot crear en l'altra persona allò que hi esperàvem trobar; per tant, pot generar el comportament que sostenia la nostra discriminació” (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.32). Si es considera que una persona d'un origen cultural, religiós i/o geogràfic diferent no es vol integrar en la societat, com la gent no s'hi relacionarà, es propiciarà la seva no inclusió.

Respecte a això, els sociòlegs **Peter L. Berger** i **Thomas Luckmann** (1966), parlaven d'un procés, conegut com a institucionalització, que podria ser sinònim d'estereotipació, ja que “apareix cada vegada que es dóna una tipificació recíproca d'accions habitualitzades per tipus d'actors. Dit d'altra manera, tota tipificació d'aquesta classe és una institució” (p.74). Els experts amb això analitzen com hi ha processos i actes de segons quins grups d'actors que es fan habituals, i aquesta quotidianitat acaba comportant que es creï la imatge mental que aquell procés o acte està directament relacionat amb aquell grup i, per tant, és una característica gairebé natural.

De fet, i seguint en aquesta línia, el sociòlegs expliquen com “les tipificacions de les accions habitualitzades que constitueixen les institucions, sempre es comparteixen, són accessibles a tots els integrants d'un determinat grup social, i la mateixa institució tipifica tant als actors individuals com a les accions individuals. La institució estableix que les accions del tipus X siguin realitzades per actors del tipus X” (**Berger, P., Luckmann, T.**, 1966, p.74). En altres paraules, es crea, en un grup concret, la imatge mental referida a un altre grup de persones, que connecta directament actituds o personalitats que poden desenvolupar alguns individus, amb el grup al qual perceben que pertanyen.

A això s'hi afegeix el fet que, com ja deia **Lippmann** (1921), els individus són propensos a creure's unes informacions concretes sobre els altres, segons les seves creences prèvies i els prejudicis que ja tinguin interioritzats: "En la persona individual els missatges limitats de l'exterior, configurats en un patró d'estereotips, s'identifiquen amb els seus propis interessos tal com els sent i els concep". És a dir, si una persona ja veia als negres com una part de la població inferior pel seu color de pell, serà més propensa a creure's totes les informacions negatives sobre negres i que confirmin aquesta creença. Això es coneix sota el nom de '**biaix de confirmació**'. Així, "la nostra percepció de la realitat sempre és més receptiva a les informacions que reforcen les creences assumides" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.34).

De fet, i molts cops, si un esdeveniment no contesta als estereotips i prejudicis ja assimilats, com diu **Lippman** (1921), poden passar dues coses "si l'home ja no és plàstic, o si algun interès poderós fa que sigui molt inconvenient reorganitzar els seus estereotips, menysprea la contradicció com a una excepció que confirma la regla, desacredita al testimoni, troba un defecte en alguna part i se les arregla per oblidar-ho. Però si encara és curiós i de ment oberta, la novetat es té en compte".

Seguint en aquesta línia, la categorització i coneixement dels altres no només depèn de les creences prèvies, sinó que també es veu influenciat per les emocions. Com ja s'ha vist anteriorment en la definició dels conceptes prejudici i estereotip, aquests presenten una part emocional cabdal.

*"Els prejudicis no són una creença freda sobre altres grups, sinó una creença carregada d'emocions i sentiments, que en bona part han estat transmesos en el si de les relacions familiars, d'amistat i afectives, i que, generalment, porten implícit el missatge que els altres (el grup rebutjat o exogrup) són una amenaça per als nostres valors, la nostra ètica o, fins i tot, les nostres possessions" (**Ajuntament de Barcelona**, 2016, p.35).*

Això també passa amb els estereotips, com defensava **Lippmann** en la seva obra *Opinió Pública* (1921). De fet, aquesta part emocional, tant dels estereotips com dels prejudicis, fa que canviar aquesta classificació i assignació posteriors sigui igual de

complicat que intentar modificar un sentiment o emoció, és a dir, “precedeix a l’ús de la raó; és una forma de percepció, imposa un cert caràcter a les dades dels nostres sentits abans que les dades arribin a la intel·ligència” (Lippmann, W., 1921).

“Un patró d’estereotips no és neutral (...) És la projecció sobre el món del nostre propi sentit del nostre propi valor, la nostra pròpia posició i els nostres propis drets. Els estereotips estan, per tant, molt carregats dels sentiments que se’ls atribueixen. Són la fortalesa de la nostra tradició, i darrere de les seves defenses podem seguir sentint-nos segurs en el lloc que ocupem” (Lippmann, W., 1921).

En definitiva, i com bé diu l’expert lingüista **Teun A. Van Dijk** (2002): “Això no vol dir que les pràctiques discriminatòries són sempre intencionades, sinó solament que pressuposen representacions mentals socialment compartides i negativament orientades respecte de ‘Nosaltres sobre Ells’” (p.192). És a dir, i extrapolant això a la temàtica d’aquest treball, es té tan interioritzat en la societat, que és molt complicat eliminar moltes de les actituds i actuacions racistes i xenòfobes.

– El paper dels mitjans de comunicació

A partir d’aquí, segons l’expert lingüista **Van Dijk** (2002), “la (re)producció dels prejudicis (...) ocórrer en gran part a través del text, de la conversació i de la comunicació” (p.191). És a dir que la perpetuació i difusió d’aquests prejudicis i estereotips i, per tant, d’aquesta classificació i caracterització social, es fa a partir del discurs.

De fet, i tenint en compte que el discurs depèn del llenguatge, és important destacar la idea que presenten els sociòlegs **Peter L. Berger** i **Thomas Luckmann** (1966), quan diuen que “el llenguatge és capaç no només de construir símbols summament abstractes de l’experiència quotidiana, sinó també de ‘recuperar’ aquests símbols i presentar-los com a elements objectivament reals en la vida quotidiana” (p.57). Per tant, i després d’haver entès com funciona psicològicament la societat davant de la classificació que acaba desembocant en discriminació per al col·lectiu racialitzat, és important veure com això es veu potenciat pel discurs, sobretot, públic.

Així, segons **Van Dijk** (2002) el discurs, que és “un esdeveniment comunicatiu específic, en general, i una forma escrita o oral d'integració verbal o d'ús del llenguatge, en particular” (p.192), compleix la funció de ser la plataforma de transmissió d'unes determinades creences i percepcions. Per l'expert lingüista els discursos “expressen i transmeten significats i poden, per tant, influenciar les nostres creences sobre els immigrants o les minories” (**Van Dijk, T.**, 2002, p.194). Es tracta, llavors, d'un instrument de dominació, que permet influenciar en les creences dels altres, “ja que les ments de la gent són influenciables sobretot pels textos i per la parla” (**Van Dijk, T.**, 1999, p.26) i, per tant, també en les accions, ja que “les nostres ments controlen la nostra acció” (**Van Dijk, T.**, 1999, p.26).

Així, es pot afirmar que “aquells grups que controlen els discursos més influents tenen també més possibilitats de controlar les ments i les accions dels altres” (**Van Dijk, T.**, 1999, p.26), en benefici propi. Per tant, a partir del que diu **Van Dijk**, es pot afirmar que aquests grups controlen les creences i actituds que la població té sobre els altres com a membres d'un grup diferenciats, que acaben desembocant en accions controlades, discriminacions, que juguen a favor dels interessos d'aquests grups.

Per tant, el poder que tenen els grups socials es veu condicionat per “si són capaços de controlar (més o menys), en el seu propi interès, els actes i les ments dels (membres dels) grups. Aquesta habilitat pressuposa un poder bàsic consistent en l'accés privilegiat a recursos socials escassos” (**Van Dijk, T.**, 1999, p.26) entre els quals trobem el discurs públic, la informació i la comunicació. Es pot entendre el discurs com a eina pel poder dominant, conegut també com el de les elits, ja que són els que disposen d'aquests recursos.

De fet, ell mateix ho assenyala quan diu que “les formes més perjudicials del racisme contemporani (...) les de les elits. Les elits polítiques, burocràtiques, corporatives, **mediàtiques** i educatives, controlen les dimensions i decisions més crucials de la vida quotidiana de les minories i els immigrants” (**Van Dijk, T.**, 2002, p.191).

A partir d'aquí, tenint en compte la temàtica d'aquest treball, es pot afirmar que el discurs és l'instrument de reproducció de les idees dominants i que, entre les elits que l'utilitzen, estan els mitjans de comunicació. I, si aquest discurs s'utilitza per reproduir estereotips i prejudicis que acaben desembocant en desigualtats cap als altres, es podria també afirmar que entre aquestes s'hi ubiquen el racisme i la xenofòbia. Precisament per això és interessant observar com actuen els mitjans, com a creadors de coneixement, informació i cultura, davant aquesta reproducció del racisme i la xenofòbia.

A més, i quan es parla de discurs “es dóna per entès que els missatges racistes poden transmetre's també per les fotos, les pel·lícules, els gestos despectius o altres actes no-verbals” (Van Dijk, T., 2002, p. 193). Per tant, en el cas d'aquest treball, no només es dóna el discurs a partir de la locució del periodista, ni dels escrits varis que apareguin en pantalla, sinó també per les imatges que s'ensenyin.

Entenent els mitjans com a part del “**grup dominant**” que controla el discurs i, amb això, les ments i accions dels altres grups socials, Van Dijk defineix una sèrie d'elements de poder i domini dels que disposen les elits i, per tant, els mitjans. En primer lloc, fa referència al ja mencionat ‘**biaix de confirmació**’. L'expert entén que el públic és propens a creure's la informació que li arriba dels mitjans de comunicació, per considerar-los fonts fidedignes. A partir d'això, si els mitjans utilitzen el discurs en benefici del “**grup dominant**”, del qual formen part, acaben manipulant la forma de pensar i actuar del públic.

“A no ser que siguin inconsistents amb les seves creences i experiències personals, els receptors tendeixen a acceptar les creences (coneixements i opinions) transmeses pel discurs de les fonts que consideren autoritzades, fidedignes o creïbles, tals com (...) els mitjans de confiança” (Van Dijk, T., 1999, p.29).

En segon lloc, i potenciant aquest control dels mitjans sobre el públic i el que aquest pensi, “en molts casos no existeixen altres discursos o *media* que proveeixin informacions de les quals es puguin derivar creences alternatives” (Van Dijk, T., 1999,

p.29). I, finalment, els discursos exposats pels mitjans molts cops no són desafiat pels receptors, ja que “poden no posseir el coneixement i les creences necessàries” (Van Dijk, T., 1999, p.29).

“El control discursiu de la ment és una forma de poder i de domini si aquest control es realitza en interès dels poderosos, i si els receptors no tenen ‘alternatives’ p.e. altres fonts (parlades o escrites), altres discursos, ni una altra opció que escoltar o llegir, ni altres creences per avaluar tals discursos” (Van Dijk, T., 1999, p.29).

Tot això significa que la població creurà i actuarà segons el que les elits vulguin, com diu **Van Dijk** (1999), “això no només significa que molta gent interpretarà el món de la manera que els poderosos o les elits se’l presenten, sinó també que actuarà (més) en consonància amb els desitjos i els interessos dels poderosos” (p.32).

En definitiva, a partir del poder discursiu que representen els mitjans de comunicació en la societat, el “**grup dominant**” del que formen part, controla la forma de pensar i actuar de gran part de la població. En aquest sentit, “el discurs de la majoria contribueix a les creences etnocèntrica i racista, i les reproduïx, entre els membres del **grup dominant**” (Van Dijk, T., 1999, p.33). Aquestes representacions mentals que reproduïxen els mitjans, “tals com creences errònies, estereotips, prejudicis i ideologies racistes” (p.33) són compartides per àmplies capes de la població.

Així, aquest “**nivell simbòlic socialment compartit**” és el que acaba sustentant les accions discriminatòries “basades en representacions negatives dels altres i de la seva posició en la societat” (Van Dijk, T., 1999, p.33). Per tant, “la qüestió aquí és que aquestes representacions negatives són bàsicament (si bé no únicament) adquirides i reproduïdes a través de la parla, i del text, de i entre el **grup dominant (blanc, occidental, europeu)**” (Van Dijk, T., 1999, p.33). Així, a través del discurs, els mitjans reproduïxen, intencionadament o no, aquest nivell simbòlic que discrimina a una part de la societat a través de consignes racistes i xenòfobes.

Si se segueix aprofundint en la idea de “**grup dominant**” que controla el discurs dels mitjans de comunicació, i que, a partir d’això, aconsegueix discriminar i aïllar a la part de la població considerada diferent, tres dècades abans de **Van Dijk**, entre els anys seixanta i setanta, va néixer la teoria d'**estudis culturals**, de la mà de diversos pensadors que van estudiar les marginacions i discriminacions que feien els mitjans, de minories racialitzades, socials i culturals.

Un d’aquests autors va ser **Stuart Hall** (2010) que entenia la cultura des de la mirada marxista, on hi ha una “**ideologia dominant**”, la de les “**classes dominants**” de la societat, i una part de la societat subordinada a aquesta. Es veu repetida la idea de “**grup dominant**” que controla el discurs, la ideologia, i un **grup dominat** que no pot accedir al canvi i que, per tant, es veu bombardejat i molts cops influenciat pel discurs que l’elit escull.

Seguint en aquesta línia, segons **Antonio Gramsci** (citat per Stuart Hall, 2010), un militant italià amb el qual es basen els pensadors d’aquesta teoria, i com bé explica **Hall**, “l’hegemonia succeeix quan una **classe dominant** (o més bé una aliança de fraccions dominants de classe o ‘bloc històric’) no només és capaç d’obligar a una **classe subordinada** a conformar-se als seus interessos, sinó que exerceix una ‘autoritat social total’ sobre aquestes classes i la formació social en la seva totalitat” (Hall, S., 2010, p.237).

Així, les “**classes dominants**” s’esforcen per emmarcar a dins del seu abast totes les definicions de la realitat, atraient totes les alternatives a un horitzó de pensament, és a dir, fent, d’alguna manera, que la seva ideologia, el seu discurs, sigui l’únic, el que predomina, el que es transmet. A causa d’això, les “**classes subordinades**” mantenen una cultura de classe que és continguda, és a dir, que depenen de la “**ideologia dominant**”, i més encara quan no són prou potents o no estan suficientment organitzades per a representar una força contra-hegemònica enfront dels dominants.

Tornant a la teoria de **Van Dijk** (1999), “els receptors poden no posseir el coneixement i les creences necessàries per desafiar els discursos o la informació a la qual estan exposats” (p.29). És a dir, sigui perquè no tenen prou força, com diu **Gramsci**, o no tenen prou coneixement, com diu **Van Dijk**, la idea és que el **grup dominant**, té difícil deixar de ser-ho.

Louis Althusser (citat per Hall, 2010, p.241), un altre d'aquests pensadors impulsors de la teoria d'**estudis culturals**, parla de com en la reproducció de la submissió de tots a la “**ideologia dominant**”, es requereix la presència de diverses institucions i organitzacions, entre les quals es troben els mitjans de comunicació. Aquestes també són conegudes baix les sigles **AIE (Aparells Ideològics de l'Estat)**, i serveixen per dominar a les “**classe subordinades**”, ja que la classe dominant no “domina” directament o en nom seu, sinó que ho fa a través d'estructures de “classe neutral”.

Així, aquí la **teoria d'estudis culturals** no coincideix amb el que deia **Van Dijk**, ja que, en aquest cas, els mitjans potencien la ideologia del “**grup dominant**”, però no en formen part; en canvi per l'expert lingüista, a dintre d'aquest grup s'hi situen també els mitjans. Sigui com sigui, s'entén que la “**ideologia dominant**” es trasllada a través de diversos discursos, entre els quals es troba el dels mitjans de comunicació. Aquests llavors, com bé explica **Hall** (2010), “s'instal·len com els mitjans i canals principals per a la producció i distribució de la cultura i absorbeixen creixentment en la seva òrbita les esferes de comunicació pública” (p.145) o, el que per **Van Dijk** seria el discurs públic.

Per tant, i recuperant aquesta idea del discurs de **Van Dijk** o del llenguatge de **Peter L. Berger** i **Thomas Luckmann**, en la **teoria d'estudis culturals** s'afirma que els mitjans són els encarregats de traduir la realitat a un llenguatge comprensible, és a dir, de codificar el missatge perquè es pugui descodificar amb èxit. Així, i entrant en joc el “**nivell simbòlic socialment compartit**”, mencionat anteriorment, els mitjans codifiquen el missatge mitjançant una selecció de codis, en la qual participen les “**ideologies dominants**”. Per tant, a partir del discurs públic, els mitjans de comunicació presenten una informació codificada a través d'una sèrie de codis, que

es corresponen amb el “**nivell simbòlic socialment compartit**”. Com ja s’ha anat dient fins aquest moment, el “**grup dominant**” té un gran poder sobre la ment dels altres, així, també pot controlar els codis amb què es comunica la societat.

De fet, i respecte a això, recuperant les tipificacions de les quals parlen **Berger** i **Luckmann**, **Gaye Tuchman** (citada per Mª D. Montero, 1983), ja feia referència a aquests elements quan afirmava que, i com explica l’experta **Mª D. Montero**, “el periodista construeix la seva notícia a través de les tipificacions dels esdeveniments i de les seves pròpies generalitzacions en el que respecta al treball informatiu, és a dir, el que dóna com a pressuposat en la seva pràctica professional” (p.315). Per tant, en referència a les tipificacions que ja mencionaven **Luckmann** i **Berger**, enteses com a una imatge mental, creença, codi, estereotip, que compartien els membres d’un grup concret, és a dir, el “**nivell simbòlic socialment compartit**”, **Tuchman** també atorga al periodista la responsabilitat de distribuir-les en les informacions ofertes pels mitjans.

Això podria completar-se amb el que deia **Van Dijk** (1999) sobre com el “**grup dominant**” té accés i control “sobre els recursos simbòlics tals com el coneixement, l’especialització, la cultura, l’estatus i, sobretot, el discurs públic” (p.34). Per tant, i com ja s’ha anat explicant, a partir d’aquest accés privilegiat el “**grup dominant**” és capaç de construir els camps de significat de la societat, ja que, al final, és el que domina el discurs.

Un cop demostrada aquesta influència per part dels mitjans de comunicació, damunt la ment dels individus i la percepció i actuació de la col·lectivitat social, hi ha dues formes clau d’utilitzar aquest poder mediàtic, i de mostrar aquest “**nivell simbòlic socialment compartit**”, com demostraren quatre teòrics. Per una banda, **Maxwell E. McCombs** i **Donald L. Shaw** (1972) presentaren una teoria que analitzava la capacitat mediàtica d’escollir els temes que formaven part de la conversació social, la **teoria de l’Agenda-Setting**. I per l’altra banda, **Ervin Goffman** (1975) i **Robert M. Entman** (1993), analitzaren com la perspectiva que s’oferia d’aquests assumptes també tenia pes en l’opinió que es formava la societat de segons quins temes o col·lectius, a partir de la **teoria del frame o framing**.

Així, i començant per **McCombs** i **Shaw** (1972), els mitjans de comunicació tenen una gran influència sobre les temàtiques en les quals el públic focalitza la seva atenció i conversacions. Per tant, dominen la presentació de la realitat, és a dir, ensenyen la part d'aquesta realitat que volen que els individus vegin, ja que “tenen una influència substancial en el contingut de l'agenda pública” (**McCombs**, M., 2011, p.5). D'aquesta manera, i com **McCombs** (2011) reconeix, “els mitjans també influeixen en (...) la nostra comprensió i perspectiva sobre els temes de les notícies” (p.5).

“Els mitjans de comunicació forcen l'atenció cap a certs temes. (...) Estan constantment presentant temes que suggereixen als individus de la massa en què han de centrar els seus pensaments, coneixement i sentiments” (Kurt Lang i Gladys Engel Lang, citats per McCombs i Shaw, 1972 p.177).

Igualment, en aquesta influència mediàtica no només importen els temes que escullen destacar, sinó que també són rellevants els “aspectes que es cobreixen sobre un tema a les notícies -i l'èmfasi relatiu en aquests diversos aspectes-” (**McCombs**, M., 2011, p.7). Aquests aspectes determinats que es destaquen d'un tema, estan directament influenciats pel que **Goffman** (1975) anomena marc (**frame**) o perspectiva, que “proporciona una manera de descriure l'esdeveniment a què s'aplica” (p.26). És a dir, el marc comporta la selecció d'uns elements concrets del que s'està explicant. Així, segons **McCombs** el mitjà escull de què parlar, però, i a partir del que **Goffman** afegeix, també escull com es parlarà d'això.

En aquesta línia, i per oferir una definició més elaborada de **frame**, per **Entman** (1993) emmarcar és “seleccionar alguns aspectes d'una realitat percebuda i destacar-los més en un text comunicatiu, de tal manera que promogui una definició d'un problema particular, una interpretació causal, una avaluació moral, i/o una recomanació de tractament per l'ítem descrit” (p.52). Si emmarcar és seleccionar uns aspectes per sobre d'altres, com diu **Goffman** (1975) “durant l'esdevenir de qualsevol activitat enquadrada d'una determinada manera és probable trobar-se un altre flux d'una altra activitat que queda sistemàticament desatesa i que és tractada com a fora del marc, com alguna cosa a la qual no es presta gens d'interès o atenció” (p.218). Per tant, en

la mesura que s'escullen unes temàtiques i uns aspectes a destacar, n'hi ha d'altres que queden automàticament fora de l'atenció, tant dels mitjans en concret, com de la societat en general.

A partir d'això, **Entman** (1993) detecta quatre localitzacions en el procés comunicatiu. El **comunicador** que fa “conscientment o inconscient, judicis emmarcats quan decideix què dir, guiat per marcs (sovint anomenats esquemes) que organitzen els seus sistemes de creença”; el **text** que “conté els marcs, que es manifesten a partir de la presència o absència de certes paraules clau, frases utilitzades amb freqüència, imatges estereotipades, fonts d'informació, i frases que reforcen fets o judicis temàtics”; el **receptor**, a qui “els marcs guien el pensament i la conclusió”; i la **cultura** que “és el grup de marcs invocats habitualment; de fet, la cultura s'hauria de definir com al conjunt empíricament demostrable de marcs comuns que s'exhibeix en el discurs i el pensament de la majoria de la població en un grup social” (p.92).

Els mitjans de comunicació són capaços d'influenciar la societat a partir d'una sèrie de mecanismes que els permeten decidir què s'ensenya de la realitat i què no, a partir de la tria temàtica i la selecció d'elements a destacar. Aquests processos mediàtics parteixen, a més, d'una cultura i uns elements convencionals, d'un “**nivell simbòlic socialment compartit**”, que formen part del conjunt de persones d'un grup o d'una societat. En aquest cas, i normalment, se segueixen els postulats culturals del “**grup dominant**”.

A partir d'aquestes teories tant psicològiques i sociològiques com de la comunicació, es pot afirmar que, en el cas del tema que ens pertoca, i fent un paral·lelisme amb el que diu **Van Dijk** (1999), la “**classe dominant**” estaria formada pel “blanc, occidental, europeu” (p.33), per tant tot el que no sigui això, a grans trets, forma part del grup dels ‘altres’ i, per tant, del col·lectiu racialitzat.

El “**grup dominant**” és el que ha escollit el què es conta i com es conta, i això ha provocat que, durant molts anys, les altres, les **dominades** o **subordinades**, quedessin relegades a un segon pla o que, fins i tot, no formessin part del pla. Fent

referència al que diu **Goffman** (1975) la “**classe subordinada**” faria el paper d’aquesta “activitat que queda sistemàticament desatesa i que és tractada com a fora del marc, com alguna cosa a la qual no es presta gens d’interès o atenció” (p.218). De fet, i com indica **Van Dijk** (1999), “les rutines d’elaboració de notícies caracteritzen als grups minoritaris com de menor importància o credibilitat. Se’ls veu poc ‘noticiables’, a no ser que siguin percebuts com a causes de problemes o com a responsables de crims, violències o desviacions” (p.34).

En definitiva, i pel focus temàtic d’aquest treball, es pot concloure, fins ara, que els mitjans de comunicació potencien un discurs ideològic dominant, que reproduceix prejudicis i estereotips cap als considerats diferents i, per tant, finalment acaba participant en la realitat racista i xenòfoba de la societat actual. Des de **Van Dijk** fins a **Stuart Hall**, passant per **Luckmann**, **Tuchman**, **McCombs** i **Goffman**, entre altres teòrics de la comunicació, els mitjans de comunicació formen part d’una estructura social que afavoreix a uns i discrimina a uns altres i, per tant, acaben reproduint els esquemes de superioritat de la classe considerada dominant.

Tanmateix, això no implica que tots els mitjans hagin de seguir aquest funcionament, ni que no s’estiguin fent passes endavant per canviar-ho. Però el que sí que és veritat és que els mitjans de comunicació influeixen la mentalitat i actitud de la societat i que, per tant, tenen un gran poder que recau en la seva forma d’informar sobre la realitat. Cal afegir, igualment, que aquest poder cada cop és compartit per més persones, a causa dels diferents mitjans digitals i xarxes socials, que han pogut trasbalsar l’ecosistema mediàtic. En el context actual, molts cops, i per molt que els mitjans treballin per aconseguir una millor representació de les minories, l’impacte a l’audiència i, per tant, a la societat, pot arribar de per altres vies. Igualment, això no treu que els mitjans de comunicació no hagin de seguir treballant i avançant en aquest sentit, ja que el seu impacte segueix existint.

c. Recomanacions de bones pràctiques periodístiques

Després de veure la rellevància del paper que tenen els mitjans de comunicació, i el **grup dominant**, en com la societat percep i tracta al col·lectiu racialitzat, també és important veure com diferents organitzacions i mitjans estan efectuant diverses lectures i manuals per poder evitar aquestes males pràctiques.

Els documents d'aquest tipus que s'han consultat per a l'execució d'aquest treball abasten una gran quantitat d'informació que va des d'estudis ja fets a Catalunya sobre el col·lectiu racialitzat i el tracte que tenen als mitjans de comunicació, passant per la definició de diversos conceptes clau -ja observats, alguns, en la part de conceptualització-, fins a les diverses recomanacions per portar a terme una bona execució de l'ofici, sense caure en estereotips ni discriminacions per motius racials.

Així, a continuació, se sintetitzen les parts més importants i cabdals d'aquestes lectures que, després d'una selecció acurada, han donat lloc a una espècie de manual general de bones pràctiques periodístiques per oferir una cobertura a favor de la diversitat. A més, es parteix del concepte de '**bon periodisme**' que, com s'explica a l'estudi realitzat pel **Grup de Periodistes Ramon Barnils** (2017), i a partir del periodisme de pau de **Johan Galtung** (citats pel Grup de Periodistes Ramon Barnils, 2017) "és el periodisme que treballa per contextualitzar els fets, explicar-los en la seva complexitat, analitzar-ne les causes, humanitzar els actors i donar-los veu, i contrastar totes les informacions".

Les lectures en les quals es basa aquest manual són: *Manual d'estil sobre minories ètniques* (**Col·legi de periodistes de Catalunya**, 2002), *Eines per a la diversitat. Per als professionals de la comunicació audiovisual* (**Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual**, 2009), *Guia sobre el tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació* (**Col·legi de periodistes de Catalunya**, 2010), *Guia de llenguatge inclusiu. Immigració, racisme i xenofòbia* (**Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual**, 2013), *Periodistas. Contra la xenofòbia. Guía para no dejarse enredar* (**CEAR-Euskadi**, 2015), *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i*

estereotips sobre la diversitat a Barcelona (Ajuntament de Barcelona, 2016), *Inmigracionalismo 6. Avanzando en el discurso positivo* (Red Acoge, 2018a), *Manual contra el inmigracionalismo* (Red Acoge, 2018b), *InVisibles l'estat del racisme a Catalunya* (SOS Racisme Catalunya, 2020), *Manual contra el inmigracionalismo. Elementos de la comunicación mediática y social de las migraciones* (Red Acoge, 2019).

1. No incloure el color de la pell, el país d'origen o la cultura, si no és estrictament necessari per a la comprensió global de la notícia

Donar aquestes dades sobre els protagonistes o fonts d'una notícia, afavoreix la identificació de les persones que presenten aquestes característiques concretes, amb uns fets determinats, normalment negatius, com ara una activitat il·legal o delictiva. Així, aquesta informació donada innecessàriament, molts cops s'acaba convertint en la causa del fet narrat. Es parlaria així de la falsa causalitat, ja que s'associen unes característiques personals a uns fets que res tenen a veure.

2. Identificació correcta de les persones

És necessari que, així com no s'han de donar les dades referents al grup ètnic, color de pell, origen o cultura d'una persona, mentre no sigui necessari per al millor enteniment de la notícia, sí que s'han de presentar aquestes persones a partir del seu nom i cognom. I, en cas de ser necessari, el càrrec que desenvolupen i fa que siguin importants per la peça. Mai s'ha de donar condició anònima a un protagonista o font mentre aquest així no ho demani.

3. Evitar les generalitzacions i la simplificació d'informacions

No s'han d'atribuir certes característiques o comportaments a un grup de persones. S'ha d'evitar generalitzar sobre les diferents minories, tant si és de manera positiva o negativa. Quan a partir d'un cas únic, s'extrapola una acció o conducta i s'aplica a totes les persones d'una minoria, s'estableix una generalització. Així, si se simplifica

la realitat d'aquesta manera, s'acaba reforçant l'associació entre una minoria i un problema.

4. No potenciar les informacions negatives

S'ha d'evitar oferir sempre i únicament informacions de caire negatiu sobre minories en concret. Així, s'ha d'evitar el que explica la *Guia sobre el tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació* (Col·legi de periodistes de Catalunya, 2010), que “les anàlisis realitzades sobre els continguts dels mitjans de comunicació mostren que les persones considerades ‘diferents’ (...), apareixen gairebé sempre com un problema, una amenaça o com a persones a les quals els arriben totes les desgràcies” (p.1). Millor potenciar la recerca de notícies positives que demostrin la diversa realitat d'aquestes persones.

5. Evitar el sensacionalisme

No dramatitzar ni espectacularitzar els fets narrats sobre les diverses minories. És a dir, evitar, en la mesura del possible, l'enfocament dels fets des d'un punt de vista dramàtic que, únicament i molts cops, busca l'espectacle i l'aspecte emocional de la notícia, per cridar l'atenció en l'espectador.

6. Evitar els maniqueismes i la reproducció del Nosaltres-Ells

No s'han d'ubicar les persones en dos bàndols, ja que així s'emfatitzen les diferències. A més, molts cops aquests dos bàndols el que fan és oferir una imatge de bons i dolents sense explicar la complexitat del fenomen o fet sobre el qual informen (maniqueisme). Així es presenta a les minories com un 'ells' separat del 'nosaltres', que necessita ser mostrat i tractat de forma diferent. Contràriament a això, el que s'ha de fer és potenciar la perspectiva quotidiana i normalitzada on la diversitat no és alguna cosa excepcional, sinó que és una característica més de les nostres societats.

7. Evitar una visió paternalista

S'ha d'evitar oferir una imatge de víctima a les minories, a partir d'una visió superior i paternalista. És a dir, el tracte que és convenient i fidel a la realitat és el d'iguals. Com en el cas anterior dels maniqueïsmes i la separació entre dos grups, és molt millor mostrar la diversitat en la societat com a una cosa quotidiana, oferint el mateix tracte a tothom.

8. Equanimitat en les fonts d'informació

Cal que els fets apareguin contrastats amb tota classe de fonts, que variïn de les institucionals i oficials. S'han de potenciar les pròpies del col·lectiu racialitzat, sobretot quan són notícies que els hi pertocuen directament, com les referides als països d'origen. De fet, s'ha de tenir especial cura d'aquest tipus d'informacions, ja que, i encara que una persona no sigui originària de la Xina, si la població la percep com a tal, i als programes de televisió es representa negativament aquest país, la imatge que es tindrà de la persona serà negativa.

Però més enllà d'això, és molt important donar veu al col·lectiu en tot tipus d'informació per poder mostrar la diversitat social existent. Com es diu al document *Eines per a la diversitat. Per als professionals de la comunicació audiovisual* (**Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual**, 2009), “massa sovint es tracta les minories com a assumptes i no com a persones” (p.17). Això fa que sigui necessari un tracte igual, normalitzat, de subjecte, no d'objecte, i per aconseguir-ho s'ha de donar veu a aquestes minories.

9. Diversitat temàtica

Seguint en la línia de l'anterior punt, s'ha de mostrar la diversitat social a partir dels programes de televisió, i això no només significa que apareguin persones racialitzades en pantalla, donant-los veu, sinó que també és molt important com participen en la història. S'ha de donar veu a la diversitat, en qualsevol temàtica, no només quan es

parli del seu lloc d'origen -si és que són persones immigrades- o de les problemàtiques discriminatòries o relacionades amb la minoria d'alguna manera.

10. Importància de la ubicació física de la informació

Cal tenir cura de la localització, en l'espai, de les peces informatives, ja que aquesta transmet un missatge de més o menys importància. A partir d'aquí, també cal vigilar el famós 'efecte dominó', és a dir, i com explica el *Manual d'estil sobre minories ètniques* (Col·legi de periodistes de Catalunya, 2002), "una notícia negativa afecta altres notícies que siguin pròximes físicament i tinguin un referent comú".

A més, i juntament amb això, també diu molt de la importància que es dona a una informació i que es transmet així al públic, si la peça apareix al sumari de l'inici o als avenços publicitaris que es fan durant els informatius i tertúlies.

11. Controlar les imatges

Les imatges, fotografies i vídeos, són els elements més susceptibles de ser manipulats, i això fa que calgui vigilar quines s'utilitzen i en quins contextos. Una imatge pot transformar totalment el sentit de la informació, i això fa necessària la selecció arbitrària de les fotografies i vídeos que acompanyen la peça.

12. Plantilla diversa

La diversitat social, referent al col·lectiu racialitzat, també s'ha de percebre i mostrar a partir de la plantilla del programa de televisió. És molt important potenciar l'aparició de periodistes i presentadors que formin part del col·lectiu, ja que té un gran efecte normalitzador. A més, i com explica la *Guia sobre el tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació* (Col·legi de periodistes de Catalunya, 2010), "incorporar-los als mitjans no tan sols és socialment just, sinó periodísticament necessari de cara a la qualitat informativa i a l'aportació de noves mirades sobre la realitat" (p.1). Així, amb persones membres d'aquestes minories en la plantilla del

mitjà, en posicions on puguin influir al contingut, és més senzill provocar un canvi en el contingut i en la presentació d'aquest per a ser més inclusiu.

13. Contextualització dels fets narrats

Cal presentar els fets narrats en el seu context i marc socials. No és el mateix parlar sobre un fet econòmic que tindrà conseqüències molt greus, si s'explica que aquestes tenen relació o estan justificades en les causes, que si directament ni s'informa dels antecedents.

14. No generar categories macro-ètniques

Cal evitar la divisió, a partir de la suposició, de la població en minories aleatòries. Sempre que es vulgui informar de la procedència d'una persona en una minoria concreta, si aporta valor afegit a la informació, és millor demanar-li a la mateixa persona de quina se sent part. Molts cops, a partir del llenguatge sobretot, es creen categories macro-ètniques, és a dir, s'agrupa a part de la població heterogènia del col·lectiu racialitzat, en un únic grup homogeni. Així, s'està formant una nova minoria que, molts cops, no existeix. Això sol passar a partir de termes com 'àrab', 'subsaharià', 'asiàtic' o 'llatinoamericà', ja que engloben a molta població divergent en una categoria única. Per això és important que la mateixa persona informi el mitjà de quina minoria se sent part, ja que així, i encara que aquella minoria com a tal, tampoc sigui exacte, almenys l'haurà dita ella.

15. Mostrar les situacions discriminatòries

És molt important visibilitzar les situacions d'agressió i discriminació social i/o institucional. Sempre tractant-ho correctament i des d'una visió de denúncia i rebuig, és a dir, no es poden presentar situacions d'aquest tipus donant-ne una valoració acrítica. Com bé s'explica a *InVisibles l'estat del racisme a Catalunya (SOS Racisme Catalunya, 2020)*, "cal que el periodisme parli de racisme en totes les seves dimensions i que faci un esforç d'autorevisió per tal de situar-se dins el sistema opressor i actuar-hi contra" (p.39).

16. Emissió crítica d'opinions qüestionables, que puguin fomentar el racisme i els prejudicis/estereotips

Així, i en relació amb el punt anterior, és molt important que quan s'informi d'opinions de qualsevol persona jurídica o física, que es facin, sobretot, a partir d'una posició de superioritat, no es presentin de forma acrítica. Sempre que aquestes opinions derivin en racisme i comportin caure en prejudicis i estereotips, és funció del bon periodisme fer-ne una valoració negativa i contraposada. Per tant, és molt important rebatre les idees d'aquesta persona, sobretot a partir de la proposició de teories alternatives, ensenyant més realitats i opinions. S'ha d'adoptar una postura de denúncia i rebuig, ja que, si no, es permet que aquestes declaracions calin en l'opinió pública, donant la sensació d'estar-hi d'acord i fent la funció d'altaveu.

17. Coneixement de la realitat del col·lectiu

Per evitar caure en idees generalitzades, estereotips i prejudicis, és molt important que els professionals tinguin una mirada establerta des de la diversitat i el coneixement de tots els col·lectius. De fet, i com es recalca a *InVisibles l'estat del racisme a Catalunya* (SOS Racisme Catalunya, 2020), “és imprescindible generar narratives antiracistes transformadores que canviïn els marcs de pensament hegemònic, plantejant i construint (altres) horitzons possibles” (p.74). I per a l'adopció d'aquestes narratives és necessari informar-se i aprendre de la diversitat social que ens envolta en l'actualitat. Per tant, es fa referència a la necessària formació en competències culturals que permeti un enfocament intercultural per part dels professionals.

18. Vigilar el llenguatge

És cabdal evitar les paraules/expressions inexactes o imprecises que puguin provocar caure en discriminacions i estereotipacions que vagin dirigides al col·lectiu racialitzat. “Per als periodistes, conèixer els termes correctes sobre migració i minories és tan important com conèixer les lleis” (**Mesa per a la diversitat en l'audiovisual**, 2009, p.25). S'ha de tenir coneixement, per exemple, que cap persona és ‘il·legal’. El terme fa referència a accions o coses, però mai a persones. Així, a partir d'aquesta visió, es

criminalitza al membre del col·lectiu, en lloc de referir-se a una situació administrativa concreta, i a les causes particulars d'aquesta. A més, també és important saber que la paraula correcta per a referir-se a una persona que està fent, en aquest precís instant, el procés migratori, és 'persona immigrant', però per a una persona que ja l'ha conclòs és millor utilitzar 'persona immigrada'. Sempre tenint present que es tracta d'una condició transitòria, i no permanent.

19. “Cal defugir de diluir les motivacions racistes i/o xenòfobes en el terme discriminació, ja que és poc explícit i emmascara el problema”
(Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual, 2013, p.9).

Per acabar, és important remarcar la clara diferenciació, ja feta anteriorment a l'apartat **Conceptualització**, entre 'discriminació' i 'racisme' o 'xenofòbia'. Per això és important fer referència als termes 'racisme' i 'xenofòbia' sempre que sigui possible i pertinent, i deixar el concepte 'discriminació' per a contextos més lleus i representatius únicament del que abasta el terme.

**PREGUNTA
DE RECERCA**

3

3. PREGUNTA DE RECERCA

Tractant-se d'un treball de recerca que es fa conjuntament amb la institució, propietària dels programes analitzats, el tema plantejat no parteix de cap afirmació ni negació, sinó que parteix d'una pregunta inicial, donada en un primer moment per la mateixa entitat, i adaptada després a partir del coneixement obtingut: ***Contribueix TV3 a l'estereotipació o discriminació del col·lectiu racialitzat?***

Així, és a partir de l'intent de respondre a aquesta pregunta, que es plantegen els **objectius** d'aquest treball, juntament amb les **preguntes de recerca** més específiques que en deriven.

Objectius

1. Analitzar la representació que ofereix el mitjà del col·lectiu racialitzat:

Comprovar si es representen les diferents minories en els programes analitzats, tan informatius com tertúlies.

2. Analitzar la forma en què el mitjà presenta al col·lectiu racialitzat:

En cas que el col·lectiu surti representat, analitzar de quina manera, és a dir, si la representació que se'n fa és considerada una bona o mala pràctica periodística.

- a. **Identificació:** Analitzar com es presenta el col·lectiu, és a dir, quina informació es dóna de la persona o del grup, a l'hora d'introduir-los.
- b. **Estereotips:** Analitzar si es fan generalitzacions a l'hora de parlar del col·lectiu, és a dir, atribucions de característiques i actituds pel simple fet de ser o considerar-los part d'un grup o minoria.
- c. **Denominació:** Analitzar si apareixen substantius, adjectius o expressions referents al col·lectiu, i quins són.
- d. **Lèxic:** Analitzar el llenguatge utilitzat a partir d'una sèrie de conceptes concrets que s'han vist en les lectures utilitzades.

- e. **Imatges / vídeos**: Analitzar com apareix el col·lectiu quan se l'ensenya en imatges o vídeos.
- f. **Nosaltres / ells**: Analitzar si la representació del col·lectiu és a partir d'una mirada de superioritat ubicada en un 'nosaltres', que es contraposa a un 'ells'.
- g. **Frame**: Analitzar la perspectiva que s'ofereix de la peça i del col·lectiu.

3. Elaborar o marcar pautes i recomanacions de bones pràctiques:

Després d'una documentació prèvia, efectuar una guia de bones pràctiques periodístiques que també serveixi per analitzar les diferents peces del mitjà, i identificar si es compleixen. De fet, i tenint en compte la presentació final del treball, aquest objectiu proposat en un primer moment s'ha acabat complint, com s'observa en l'apartat anterior del Marc teòric: **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**.

Preguntes de recerca

A partir de la pregunta inicial s'han identificat un total de sis preguntes més concretes que permetin respondre-la.

1. És TV3 un mitjà de comunicació que representa la **diversitat cultural** existent a Catalunya?
2. TV3 representa la **realitat (social)** que viuen aquestes persones sense caure en **sensacionalismes** ni en **judicis de valor**?
3. Si el mitjà contribueix a la **creació d'estereotips i discriminacions**, és més probable que ho faci a través de les seves **tertúlies** que no pas dels informatius?
4. A través de la presentació dels informatius i tertúlies, es potencia la **divisió** o la **inclusió** d'aquest col·lectiu?
5. El mitjà de comunicació públic potencia la creació de **categories macro-ètniques** que pressuposen l'homogeneïtat de grups molt diversos?
6. En aquest procés d'estereotipació per part dels mitjans, hi ha **minories més estereotipades** que d'altres? Quines?

4

PREVENCIIONS

METODOLÒGIQUES

4. PREVENCIIONS METODOLÒGIQUES

Les prevencions metodològiques en aquest treball són cabdals per entendre la complexitat temàtica que s'ha presentat en tot moment. Així, la part més important d'aquest recau en la dedicació per obtenir una sensibilitat necessària i poder entendre una realitat de la qual l'autora no forma part. De fet, i ja des d'un primer moment, es va presentar el problema del títol; ja que, fins i tot, era complicat titular aquesta complexa temàtica. Problema que, a més, ha sigut compartit amb la mateixa entitat, ja que va ser TV3 qui, abans de començar amb l'execució del treball, va modificar el títol presentat al principi per temor que no abastés la realitat d'aquest col·lectiu.

Així, a continuació es presenten, per ordre cronològic, una sèrie de problemàtiques i dilemes que s'han tingut per evitar caure en discriminacions, o actes racistes i xenòfobs. Gràcies a aquest procés previ, i a partir de la solució d'aquestes problemàtiques, ha sigut possible contextualitzar i determinar un treball que, finalment, ha pogut oferir uns resultats més fidels i utilitzables.

– Entrevistes

Les entrevistes són cabdals en aquesta part metodològica qualitativa que s'ha efectuat, ja no només per poder obtenir més informació a l'hora de portar a terme l'anàlisi, sinó per poder obtenir més informació i solucionar problemes sorgits ja durant el **Marc teòric**. És per això que aquestes investigacions qualitatives ja s'han mencionat amb anterioritat, i ja s'han citat algunes de les declaracions de les entrevistades, però és aquí on es presentarà més detalladament què ha significat fer aquestes entrevistes.

A més, i encara que moltes de les declaracions ofertes per les fonts hagin quedat després constatades per les diverses lectures que acompanyen la documentació del treball, el fet de parlar amb una persona que ho viu dia a dia o que és experta en la temàtica, ha servit de molta ajuda per aconseguir o, almenys, intentar-ho, la sensibilitat, empatia i coneixement de primera mà, necessaris.

A partir d'aquí, i encara que el qüestionari sencer es troba en els annexos, es veu necessari fer petites puntualitzacions de cada font.

a. Lucía Mbomío

Periodista espanyola resident a Madrid.

Es considera part del col·lectiu afrodescendent i, a més, col·labora en diferents programes, com a activista, per a les dones afrodescendents, com la revista *Afroféminas* -articles que també han ajudat en la resolució d'algunes problemàtiques-.

Se l'ha entrevistada com a periodista, amb una trajectòria a dintre de la televisió que, per tant, té una opinió formada en aquest sentit, pel que fa a la representació del col·lectiu. I com a representant d'una de les minories investigades en el treball, l'afrodescendent.

De la seva entrevista es destaquen les declaracions més cabdals que han guiat el camí d'aquest treball.

- “Per mi no és el mateix discriminació que racisme”.
- “Et diria que millor centrar-te en un únic col·lectiu, el que prefereixis, però sí, només en un, per les diferències que he mencionat, perquè ens afecta de forma molt diferent el racisme, encara que tinguem episodis comuns”.
- “Difícilment em puc sentir representada en uns mitjans de comunicació espanyols on, pràcticament, no apareixen persones que no siguin blanques”.
- “Per l'escassa credibilitat que encara tenim com a col·lectiu, jo parlo des de la mirada d'una persona negra que porta setze anys treballant en la televisió, i qualsevol entén que pot rebatir-me basant-se en el que opina, amb una opinió”.
- “Crec que a TV3 hi ha molta més diversitat que en altres canals de televisió, em consta que és així. I ho celebro. Però suposo que, com en tot, es pot fer més. Tanmateix sóc bastant simple en això, vull dir, es pot copiar. Tenim la BBC”.

b. Beatrice Duodu

En línia amb el perfil de la Lucía Mbomío, es tracta d'una **periodista espanyola resident a Catalunya**, que també es considera part del col·lectiu afrodescendent. El seu activisme es demostra en els diferents estudis que ha fet al voltant de la temàtica del racisme, tant en el seu cas com en el de Mbomío, enfocat en el col·lectiu afrodescendent. La diferència amb l'anterior font es veu marcada per la seva col·laboració amb TV3 en el programa *Planta Baixa*, convertint-se en una de les primeres periodistes negres que hi treballen.

De la seva entrevista també cal destacar algunes de les declaracions més cabdals que han guiat el camí d'aquest treball.

- Les persones que pateixen la 'racialització' i el 'racisme' són “majoritàriament les persones que es llegeix, socialment, com a no blanques i, afinant encara més, aquelles que no tenen estatus social i econòmic alt segut al biaix aporofòbic implícit en la discriminació cap a moltes persones racialitzades”.
- “Considero que encara queda molta trajectòria per assolir nivells de representació com a mitjans anglesos o, fins i tot, francesos”.
- TV3 “està fent molta feina per crear contingut amb sensibilitat i no estigmatitzador. La incorporació de professionals més joves o el seguiment de premisses com no especificar la nacionalitat si no aporta res, contribueixen a aquesta millora”.

c. Montserrat Clua i Fainé

Experta antropòloga, és professora de la UAB del Departament d'Antropologia Social i Cultural, i membre de l'ICA (Institut Català d'Antropologia). El seu paper en aquest treball ha sigut cabdal per entendre i poder solucionar molts dels problemes que han anat sorgint entorn del lèxic. Gràcies a la seva col·laboració, juntament amb diferents documents, s'han pogut definir paraules com 'racisme' o 'racialització', que encara segueixen en un debat constant.

De la seva entrevista també cal destacar algunes de les declaracions més cabdals que, sobretot, han guiat el camí d'aquest treball.

- “No volem parlar de races, però hem de tenir en compte que aquestes socialment existeixen”.

- “Però clar, si segueixo parlant de ‘raça’ estic reforçant aquesta idea que precisament estem intentant treure. D’aquí aquest ús de la paraula racialitzat”.
- “La paraula racialitzada en el que intenta posar èmfasi és en el procés, no en el subjecte que és racialitzat perquè és negre”.
- Tant en el racisme com en la xenofòbia “fem el mateix procés: atribuïm a un individu unes suposades característiques del grup, pel simple fet que l’atribuïm com a membre d’aquell grup”.
- “Estaria bé comparar la situació de TV3 amb altres cadenes i societats d’altres països. (...) Com Gran Bretanya, que no vol dir que sigui ideal, però sí que hi ha més coses normalitzades que no pas a Espanya”.
- “S’ha de normalitzar que els veïns que tenim al voltant nostre, amb fenotips diferents, són iguals que nosaltres”.

– Dilemes teòrics

A partir d’aquesta primera part qualitativa d’entrevistes, es presenten a continuació els dilemes tinguts durant la part de documentació teòrica i d’efectuació de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**. Problemes que, en part, s’han solucionat amb l’ajuda de les entrevistades, però també amb l’ajuda d’altres documents.

a. Denominació col·lectiu

En un primer moment es va presentar la problemàtica de la **sensibilitat terminològica que requeria el tema**. Molts conceptes i gran part del lèxic utilitzat, es mostraven com a reptes i recursos que no s’acabaven de delimitar en correctes o incorrectes. Això ha provocat un gran debat intern sobre quines paraules podrien ferir a les persones objecte d’estudi, per no considerar-se correctes, caient així en racisme, prejudicis i estereotipacions. Fins que s’ha arribat a la conclusió que no es pot saber si un terme és correcte o no, perquè la subjectivitat que presenten no els permet classificar-se de manera tan clara, simple i concreta. Així, termes que podrien ser acceptats per alguns activistes antiracistes, no ho són per altres.

Per això, i a causa de la necessitat d'utilitzar conceptes tractant-se d'un treball escrit, finalment s'ha decidit que s'agafaran els termes que, tot i no agradar a una part del col·lectiu, són acceptats per la majoria o gran part d'aquest i, a més, fan sentir còmoda a l'autora a l'hora d'utilitzar-los. Aquesta 'comoditat' és entesa des d'una perspectiva sensible amb la temàtica del treball, atorgada gràcies a la documentació prèvia sobre l'opinió de diversos activistes antiracistes i antropòlegs especialistes, i les entrevistes ja mencionades.

Com es diu a la *Guia de llenguatge inclusiu. Immigració, racisme i xenofòbia* (**Mesa per a la diversitat**, 2013), la paraula "raça" és una "expressió rebutjable" que "va lligada a una classificació científicament obsoleta" (p.10). Aquest terme és un dels més polèmics d'aquest treball, ja que, per denominar l'objecte d'estudi s'havia d'utilitzar un lèxic adequat, i el terme "raça" creava confusió davant el compliment d'aquesta adequació.

L'ús del terme ha tingut la seva repercussió en dos camps molt concrets: la biologia i la societat. Com es veu a *Una sola raza: la raza humana* (**UNESCO**, 1965), la utilització del terme va començar a ser problemàtica durant el segle passat. Això va provocar que, biològicament, es diferenciessin dues posicions molt clares entre un grup de científics reunits a Moscou, per la mateixa organització, l'any 1964: la dels que veien necessària la classificació per definir les diferències entre comunitats humanes, i els que s'hi oposaven per no considerar-ho coherent ni factible. Els segons deien que "tota temptativa de dividir a la humanitat en categories rigorosament establertes resulta injustificat des del punt de vista científic i condueix a una esquematització inadmissible" (Debetz, Georghi F., 1965, p.5).

Aquest concepte, utilitzat biològicament per a la classificació humana, socialment ha fet molt mal i ha acabat desembocant en doctrines com el racisme que utilitzen aquesta classificació per legitimar el seu tracte de menyspreu, rebuig i dominació cap als que consideren inferiors. En el mateix text de la **UNESCO** (1965), s'explica com, tot i les diferències entre els científics a l'hora de classificar o no als humans, tots estan d'acord en el fet que, en termes biològics, els trets físics diferenciats dels individus no

determinen la superioritat o inferioritat dels mateixos. Així, pels científics reunits a Moscou el racisme falseja les dades.

Actualment, gran part de la investigació ha intentat solucionar aquesta situació, legitimadora de les discriminacions socials que han patit i encara pateixen els considerats de 'races inferiors', demostrant que les races directament no existeixen. Així, com explica el genetista estatunidenc, **Alan Templeton** (2013), la diferència genètica entre humans, extremadament baixa, no serveix per considerar races.

“Els trets adaptatius, com el color de la pell, s’han utilitzat amb freqüència per definir races en els éssers humans, però aquests trets reflecteixen el factor ambiental subjacent al qual són adaptatius i no la diferenciació genètica general” (Templeton, Alan R., 2013, p.262).

Així, segons la ja mencionada **AAPA** (2019), està clar que els humans presenten diferències i variacions biològiques, però aquestes “no s’alineen en grups racials socialment definits (com blancs i negres) o en grups geogràfics definits continentalment (com africans, asiàtics i europeus). El que s’ha caracteritzat com a raça no constitueix grups biològics discrets o llinatges evolutivament independents” (p.2).

De fet, l’antropòleg **Agustín Fuentes** (2018) afirma que la “raça és una construcció social”, és a dir, que la “raça” existeix socialment perquè es veu perpetuada pel racisme. Però, i com remarca la biòloga i antropòloga, **Esther Rebato** (2013), biològicament no existeix.

“Resulta molt difícil dividir (o agrupar) a les persones utilitzant trets biològics: existeix més similitud genètica entre europeus i africans subsaharians que entre africans i melanesis, tot i la pell fosca d’aquests dos grups, el que demostra que les pautes racials són incompatibles amb la majoria de les diferències genètiques entre poblacions humanes” (Rebato, E., 2013, p.2).

Seguint en aquesta línia, l'**AAPA** (2019), va fer una declaració en la qual afirmava la contribució de l'antropologia biològica en la concepció errònia del concepte "raça" i la perpetuació de les ideologies racistes durant els darrers cinc segles.

"Molts conceptes de raça aparentment biològics tenen estereotips culturals, prejudicis i punts de vista etnocèntrics incrustats en ells" i, per tant, posicionant-se, reconeixen que "les idees obsoletes i inexactes sobre la raça i el racisme encara informen la investigació científica avui en dia" (AAPA, 2019, p.2).

Es veu com dos camps, el biològic i el social, s'han retroalimentat en la interpretació d'aquest terme. En un primer moment la biologia estudiava la possible separació dels humans en 'races', sense observar cap diferència en les capacitats que fessin a unes superiors d'altres. Però, a partir d'aquí, la societat va interpretar el concepte de manera jerarquitzada, i això ha fet que, posteriorment, alguns científics s'agafin a aquestes idees a l'hora d'observar i classificar la realitat.

Així i tot, la negació del concepte "raça" en biologia, no nega la realitat social que representa, ja que la "raça" "com a realitat social, com una forma d'estructurar societats i experimentar el món, és molt real" (**AAPA**, 2019, p.2). Per això, i encara que el terme naixés en el camp de la biologia, ha acabat repercutint i tenint connotacions molt negatives en el camp social.

Després de portar a terme aquesta recerca al voltant del terme, i veient com biològicament ja ha perdut credibilitat i significat, en aquest treball s'accepta la realitat social que abasta la concepció, però, per aquest mateix motiu, es prefereix no utilitzar-lo. Es tracta d'un terme que sorgeix de la mateixa ciència que ara el nega, i que presenta un arrelament profund en la nostra societat, causant de moltes desigualtats i discriminacions. Per això es considera que el que realment sí que existeix, a partir de la deformació del concepte "raça", és el racisme i les persones racialitzades, és a dir, les persones a qui, històricament i social, se'ls ha atorgat una "raça" que encara segueix vigent.

Igualment, i si durant el treball és d'obligació, en algun moment, la utilització de la paraula “raça”, com en aquest mateix apartat, es farà seguint el consell donat per **Lucía Mbomio** (comunicació personal, 2021), entre cometes.

Seguint en la mateixa línia del que s'ha dit, molts activistes antiracistes de renom, segons declaracions recollides per la periodista Marta Villena (Verne, 2020), com els periodistes **Lucía Mbomio** i **Moha Gerehou** o la presidenta de **SOS Racismo Madrid**, **Paula Guerra**, entre d'altres, coincideixen en l'acceptació i utilització del concepte ja definit en el **Marc teòric**, '**racialitzat**' per referir-se al col·lectiu que pateix racisme, xenofòbia o discriminació racial.

Tanmateix, aquest terme també causa debats, ja que hi ha una part del col·lectiu que no està d'acord amb l'ús, actualment estès. Com per exemple, **Antumi Toasijé** (citats per Marta Villena, 2020), director del Centro de Estudios Panafricanos i doctor en història, que explica que, en realitat, “totes les persones, incloses les blanques, estan racialitzades”. És a dir, totes les persones, en el context social racista, estan classificades i agrupades segons una “raça”.

Així, com ja s'ha mencionat en la definició del terme al **Marc teòric**, cal destacar que l'ús d'aquest terme va patir la categorització social en què “a unes races se les col·locava en el conjunt de les ‘superiors o millors’ i a altres en el conjunt de les ‘inferiors o pitjors’” (**Toasijé, A.**, 2020). Per això, defugint ja de la problemàtica que ha suposat el concepte, en realitat tots els humans són racialitzats, la diferència és que uns es privilegien d'això i uns altres no. A partir d'això, **Toasijé** (citats per Marta Villena, 2020) entén que el concepte “s'utilitza com a solidaritat entre els que són discriminats per motius racials”.

Gerehou (2020) coincideix amb **Toasijé** quan diu que “negres i blancs som igualment racialitzats, però la diferència és que a partir d'aquí les conseqüències no són les mateixes en la societat per uns i altres”. I és per això que, i com explica, “actualment [el terme racialitzat] és una manera de descriure a les persones a les quals la categoria racial ens fa patir l'impacte del racisme”.

És a dir, es tracta de persones que pateixen discriminació per trets físics concrets que pressuposen, a simple vista, i alguns cops incorrectament, la seva cultura o origen, entre d'altres. Per tant, i segons la concepció de **Toasijé** (2018) quan diu que “uns són racialitzats en positiu i altres en negatiu”, en aquest treball s'entendrà el terme ‘racialitzat’ en la seva vessant negativa, la que fa referència al col·lectiu que rep discriminacions, i no privilegis.

D'altra banda, l'escriptora catalana, **Najat El Hachmi** (2020), seguint en la línia de **Toasijé**, no se sent identificada amb el terme, ja que, per ella, només és una altra manera de classificar el col·lectiu per demostrar-lo diferent. Així, escriu: “Hi haurà qui em digui (perquè ara m'ho diu tothom) que si no vull assumir la meva condició racialitzada és perquè ja m'he oblidat del que és viure discriminació”, encara que ella no ho veu així, “ho recordo perfectament i ho segueixo patint, però escullo no aferrar-m'hi. Sóc molt més que els atacs racistes que he patit i he decidit que aquests no em defineixin”.

Igualment, tenint en compte la temàtica del treball, es necessita un concepte que discrimini i separi, un terme capaç d'identificar al col·lectiu que pateix racisme, que denomini a la minoria vista com a diferent i que per això paga unes conseqüències incomprensibles. Per tant, tot i entendre que, com **El Hachmi**, hi hagi membres d'aquest col·lectiu que no necessitin ni vulguin una altra paraula que els faci sentir diferents, per portar a terme aquest treball es necessita una conceptualització adequada. Així aquest terme atorga la possibilitat d'identificar a les persones que pateixen la desigualtat racial encara existent en la societat humana.

Però, cal remarcar, com ja s'ha vist, que el terme no s'utilitza com una nova categoria de classificació, sinó per identificar a les persones que són víctimes de la racialització i, per tant, que pateixen racisme i xenofòbia. Per tant, la paraula ‘racialitzat’ denota atorgament, és a dir, a algú el racialitzen, destacant la discriminació i diferenciació.

Per **Paula Guerra** (citada per Marta Villena, 2020), el concepte ‘racialitzat’ “uneix a tots els col·lectius no blancs i s'utilitza, no només per denunciar el racisme sistèmic

que sofrim, sinó com a reivindicació de què existim”. I per **Lucía Mbomío** (citada per Marta Villena, 2020), “els que no som blancs sí que estem travessats per un component racial diferenciador”, i és a causa d’això, de la “lectura desigual entre persones”, que per ella “es parla de col·lectius o persones racialitzades”.

b. Objecte d’estudi

Després d’aconseguir trobar una solució a la problemàtica terminològica, es va passar a un conflicte que ha costat més de solucionar i ha abastat gran part del treball. Pel mateix motiu que en el cas anterior (la sensibilitat necessària per no caure en discriminació), i a partir dels mateixos recursos (documents i entrevistes), s’ha vist que la **delimitació de l’objecte d’estudi**, el col·lectiu racialitzat, era complicada.

En un primer moment, es partia de la voluntat d’investigar-lo com a una totalitat, però es va veure que la majoria d’estudis del mateix caire fets prèviament es focalitzaven únicament en una minoria racialitzada, com els afrodescendents, els gitanos o la immigració, o, d’altra banda, se centraven en peces concretes del mitjà.

Exemples d’això els trobem en dos estudis amb què s’ha basat part d’aquest treball: el TFG fet per l’exalumne de la UAB, Marc Miranda, **Anàlisi de la diversitat social als informatius de TV3. Comparació amb les televisions públiques estatals d’Alemanya i de França** (2020), i la investigació ja mencionada del Grup de Periodistes Ramon Barnils, **Observatori del discurs discriminatori als mitjans** (2017). En el primer es veu un treball centrat en una part del col·lectiu racialitzat: els migrants; i en el segon s’observa un estudi focalitzat en una sèrie de peces periodístiques concretes.

Igualment, i com indica la periodista **Lucía Mbomío** (comunicació personal, 2021), encara que molts cops es titlli un treball o projecte de ‘racisme’, en realitat l’estudi se centra en un tipus de racisme: “l’error, per exemple, del programa de l’altre dia de Salvados [7 de febrer del 2021], va ser que parlava de racisme, quan en realitat només mostrava la realitat de les persones negres”. Així, quan ella parla del racisme en els mitjans, diu que està parlant “de representació en els mitjans de comunicació de

persones africanes i afrodescendents”, que és en la minoria que, professionalment i personal, se centra. Així, tractar al col·lectiu com una totalitat és un error.

Això es va entendre quan, intentant delimitar les variables, es va veure que els resultats que s’obtinguessin a partir d’aquestes, si no es feia una diferenciació clara entre les minories que formen part del col·lectiu, no serien fidels a la realitat, ja que encara que pateixin racialització, no ho pateixen d’igual manera, i el que acaben vivint és molt diferent. Com diu **Mbomío** (comunicació personal, 2021), “racisme afecta a totes les persones que no són blanques i opera de forma diferent en funció dels grups”. Així, es va entendre que si es volien obtenir uns resultats fidels, s’havia de partir d’una contemplació conjunta però també específica per minories.

Tanmateix, això va portar a un nou problema, ja que a l’hora d’intentar delimitar el col·lectiu en minories, per saber de quina formava part la persona que aparegués en pantalla, s’acabaven formant categories macro-ètniques, una de les accions que segons els documents consultats cal evitar per no caure en estereotips, ja que pressuposa l’homogeneïtzació -veure el **punt 14** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**-. Així, no es podia denominar d’asiàtic una minoria que aglutinava persones de l’Índia i de la Xina, vivint discriminacions diferents. A més, també havien de ser minories visiblement identificables, perquè tampoc es pot pressuposar l’origen o cultura d’una persona si aquesta no s’identifica com a tal. És a dir, no es pot identificar a una persona que és àrab com a marroquí.

És per això que, per no partir d’una investigació que ja presenta unes variables i un lèxic imprecisos i homogeneïtzadors, es va veure inviable tant la divisió del col·lectiu en minories triades per l’autora, com el tracte de tot el col·lectiu com a un d’únic i indiferenciat. Així, en un primer moment, es va concloure, com aconsella **Mbomío** (comunicació personal, 2021), que la millor idea era “centrar-se en una única minoria” que pogués ser representativa de la resta i servir d’exemple per estudis posteriors. Tanmateix això tampoc ha acabat sent viable per aquest treball en concret, per les necessitats de l’entitat, com a continuació s’observarà.

- **Primera solució proposada: minoria afrodescendent**

Es va pensar, a partir d'aquí, posar el focus en la minoria afrodescendent, ja que també és el més fàcil d'identificar visiblement sense caure en estereotips, tenint en compte que presenten un fenotip molt concret, i que el color negre a la pell és visible i no es pot interpretar malament, evitant la imprecisió, l'homogeneïtzació i l'equivocació, perquè, a més, és una minoria autodenominada així.

Aquesta minoria, segons **Mbomío** (comunicació personal, 2021), es pot definir de dues maneres i tenint en compte dues realitats: “en un dels casos són els descendents de les persones esclavitzades que portaren d'Àfrica negra al continent americà, per culpa del tràfic transatlàntic”, i d'altra banda, “més recent en el temps, aquelles persones que som descendents de migrants del continent africà negre i, per tant, mantenim un fenotip pel qual et puguem reconèixer i et puguin reconèixer, sobretot, com a tal”. Per ella, aquesta última afirmació és la més important, ja que “tu et pots reconèixer com a afrodescendent, però si no t'hi reconeixen, t'estàs estalviant una sèrie d'experiències”.

Si el treball se centrés en una altra minoria diferent a aquesta, com per exemple la part de la població asiàtica que presenta una forma als ulls diferent i visible, no es podria denominar la minoria sense caure en errors o imprecisions. Asiàtics són molts, denominar només orígens, com la Xina o el Japó, discriminaria als que ja han nascut a Espanya, i una sèrie d'errors que dificulten posar-hi el focus. Si, d'altra banda, el centre fossin els gitanos, passaria el mateix, però al revés, es tindria la nomenclatura adequada, però la distinció visible, per un fenotip concret, no és viable ni precisa.

A més, hi ha molts estudis dels consultats per a l'execució del treball que s'enfoquen sobretot en aquesta minoria, com podem veure en el programa, ja mencionat, de **Salvados** emès el 7 de febrer, que va tenir molt èxit i molt bona acceptació per part del públic i dels activistes, com la revista **Afroféminas**, que va felicitar la cadena. Encara que, com s'ha vist abans, fallés a l'hora de titllar el programa de 'racisme' quan només tractava una realitat d'aquest. I també trobem organitzacions i associacions

dedicades exclusivament a aquesta minoria, com la revista mencionada, dedicada a les dones del col·lectiu i a com viuen el seu dia a dia, explicant diferents experiències, actes i conceptes-realitats. Es podria dir que és el col·lectiu del qual, sent identificable sense caure en prejudicis, es té més informació.

De fet, l'ONU, l'any 2002 va decidir crear el **Grup de Treball sobre Afrodescendants**, encarregat d'estudiar “els problemes de discriminació racial als que fan front els afrodescendants que viuen en la diàspora africana i a fer propostes per a l'eliminació de la discriminació racial contra les persones d'ascendència africana”. Aquest grup ha fet diferents estudis als diversos països per poder treure dades i conclusions sobre com és la situació d'aquest col·lectiu, i poder-la millorar.

A partir d'aquest grup es va promoure, l'any 2013, el **Decenni Internacional per als Afrodescendants**, que abasta del 2015 al 2024 i que té com a objectiu fer que els 193 Estats membres de l'ONU posin punt final a les injustícies que enfronten diàriament les persones afrodescendants. És més, s'ha creat un Equip a Espanya, titulat **African Descent**, que s'encarrega d'aquest projecte i “promouen els drets socials, econòmics, polítics i culturals de les persones d'ascendència africana en l'Estat espanyol”. S'ha de tenir en compte que l'ONU, considerant la temàtica d'aquest treball, només ha fet decennis dedicats a la lluita contra el racisme i la discriminació racial, però és la primera minoria racial contemplada i necessitada, segons l'organització, d'un decenni.

A més, també trobem la **resolució del Parlament Europeu**, del 26/3/2019, on es recullen, entre altres coses, els conceptes acceptats i defensats dirigits a aquest col·lectiu i la seva realitat. Entre aquests hi ha: ‘afroeuropaus’, ‘europaus d'origen africà’, ‘europaus negres’, utilitzats per designar als europeus que formen part d'aquesta minoria. O el concepte ‘afrofòbia’, definit com a “forma específica de racisme, inclosos els actes de violència o discriminació, alimentat pels abusos històrics i els estereotips negatius, i que condueix a l'exclusió i deshumanització de les persones d'ascendència africana”. Així es demostra la preocupació per acceptar un lèxic adequat fent, alhora, que s'accepti al col·lectiu.

Aquesta informació mostra com la comunitat afrodescendent està molt estudiada i investigada, a part de ser una de les principals preocupacions d'organitzacions com l'ONU, per patir discriminacions. Així, en un primer, es va considerar que, en suposar un problema l'enfocament global de tot el col·lectiu racialitzat, i tenint en compte la falta de fiabilitat en la classificació i denominació de les minories d'aquest, la millor solució era centrar-se en la comunitat afrodescendent que, al final, és una de les més abusades i, a més, més fàcils d'identificar i denominar sense caure en prejudicis ni estereotips.

- ***Solució final: identificació mediàtica o personal***

Després de fer la proposta a l'entitat que demanda el treball, sobre centrar l'objecte d'estudi en la minoria afrodescendent, s'ha vist que aquesta primera solució proposada no es podia executar. De fet, i com anuncia **Beatrice Duodu** (comunicació personal, 2021)⁴, periodista a TV3, "tots els col·lectius oprimits mereixen que se'n parli amb la mateixa mesura". Així, la necessitat de l'entitat davant aquest treball se centra en la investigació del racisme, la xenofòbia i la discriminació racial a gran escala. Si només es focalitza en una minoria, es perd aquesta voluntat.

Però, s'ha de recordar la problemàtica principal de no poder identificar les persones com a membres d'una minoria, ni poder dividir les minories terminològicament a voluntat de l'autora, ni tampoc poder englobar tot el col·lectiu racialitzat com un d'únic. És per això que, tenint en compte les limitacions del treball, juntament amb les necessitats de l'entitat, i després d'haver efectuat una prova pilot de 16 programes, s'ha conclòs que no es pot saber l'origen ni la cultura de cap persona racialitzada si no és el mateix mitjà que els identifica com a tal, o la mateixa persona que ho assenyala clarament i sense possibles confusions.

⁴ L'entrevista realitzada per escrit, en format qüestionari, a **Beatrice Duodu** el 3 de març d'aquest any en curs, es troba transcrita a l'Annex 2 d'aquest mateix treball.

Així, i com es presentarà en l'apartat de **Metodologia aplicada**, se segueixen les indicacions d'un treball fet prèviament pel CAC, ***Informe sectorial trimestral. La presència de la immigració en la informació. Gener-març de 2009***, per identificar al col·lectiu racialitzat correctament.

Tanmateix, i encara que s'hagi trobat solució a partir de la identificació mediàtica o pròpia -feta pel mateix membre que apareix- del col·lectiu racialitzat, hi ha dos problemes encara presents: Quines minories s'identifiquen i com s'han d'anomenar terminològicament? A partir d'aquí, s'ha acordat amb TV3, davant les seves necessitats, centrar l'objecte en quatre minories específiques, denominades així per la mateixa entitat:

- **'Minoria xinesa'**: no vol dir que siguin persones immigrades o immigrants de la Xina, sinó que, tot i ser catalanes, són presentades, terminològicament, pel mitjà o per elles mateixes com a membres d'aquesta minoria. Ja sigui per activisme, pertinença a grups concrets, o per simple error de percepció mediàtica.
- **'Minoria magrebí'**: igual que en el cas de la minoria xinesa, no necessàriament han de ser persones immigrades o immigrants del Magreb, sinó que per X raons s'identificaran com a membres d'aquesta minoria.
- **'Minoria llatinoamericana'**: igual que en les minories xinesa i magrebí, no han de ser només persones immigrades dels diferents països llatinoamericans, sinó que s'identifiquin així en la peça.
- **'Minoria afrodescendent'**: el concepte afrodescendent, com ja s'ha vist, engloba els descendents de la població immigrada de l'Àfrica negra; sobretot fa al·lusió a la immigració forçada durant el comerç transatlàntic d'esclaus. Normalment, les persones que es reconeixen com a tal i senten que la societat les reconeix com a tal, es denominen a partir d'aquest concepte.

Així i tot, s'ha d'entendre que aquestes minories no són exactes sinó que són orientatives i tindran en compte les variacions terminològiques del mitjà. Qualsevol forma d'identificar-les comptarà. Així, es cau, terminològicament, en generalització per

identificar de forma simplificada en quines minories se centra el treball. Per tant, no es tracta de minories reals, són, més bé, **minories genèriques i generalitzades** per poder partir d'una base referencial a l'hora de saber i entendre en quines centrar l'atenció.

Aquesta forma d'identificar al col·lectiu, tenint en compte, com ja s'ha explicat, que no es pot dividir de cap manera sense caure en estereotipació, és moderadament estereotipada. Igualment, no hi ha una forma possible de fer una anàlisi de programes sobre aquesta temàtica sense caure en estereotipació. Això és així, entre altres coses, perquè a Espanya no hi ha una forma estàndard de dividir i denominar a les diferents minories del col·lectiu, és a dir, no es reflecteix aquesta distinció en els censos de població, com sí que es fa als Estats Units. El que a primera vista sembla una bona pràctica, ja que així no es cau en discriminació, acaba sent una dificultat a l'hora d'analitzar al col·lectiu.

“És important que hi hagi censos, per saber quantes persones som i què fem cada persona i on estem, per, a partir d'aquí, analitzar per què som tantes persones i per què estem on estem i no en altres llocs. M'explico, el tema dels censos no té únicament una intenció quantitativa, sinó sobretot qualitativa, si som tantes persones negres, per exemple, per què hi ha un percentatge menor de persones negres en els mitjans de comunicació? Amb percentatge em refereixo respecte a les persones blanques. O per què hi ha un percentatge tan petit de persones àrabs en l'educació terciària, i no així en la primària o la secundària? Doncs bé, per aquest tipus de coses serveix”. (Mbomio, L., comunicació personal, 2021).

Tanmateix, i tenint en compte que aquests tipus d'investigacions serveixen per poder erradicar altres males pràctiques, més preocupants, del dia a dia, és necessari caure, en un primer moment, en estereotipació, per poder, almenys, presentar unes dades que permetin saber al mitjà, en aquest cas TV3, com representa al col·lectiu. D'aquesta manera es podrà avançar cap a un canvi cabdal en la societat.

Després de fer aquest aclariment, també cal assenyalar que l'elecció de centrar l'atenció en les minories identificades pel mitjà o un mateix membre d'aquestes, contestant a les necessitats i demandes de l'entitat, fan que el treball eviti, a grans trets, caure en discriminacions, estereotips i prejudicis, però, d'altra banda, acaba no analitzant a tot el col·lectiu racialitzat. Això és a causa de la impossibilitat davant d'un treball d'aquest estil, és a dir, de final de grau, de portar a terme la investigació exhaustiva que es necessitaria per poder analitzar tot el col·lectiu, ja que, i com s'ha vist anteriorment, fer-ho correctament és molt complicat i complex.

En definitiva, i per concloure el debat al voltant de l'objecte d'estudi, se centrarà l'atenció en les quatre categories terminològiques donades per l'entitat, davant les seves necessitats i interessos cap aquest treball. Així, i tenint en compte les limitacions del mateix, per evitar caure en discriminacions, només s'agafaran les minories si són identificades, a partir de qualsevol variació, pel mitjà. En cap cas s'assenyalarà a algú com a membre de cap grup. Si així es presenta durant el treball, s'ha de tenir en compte, en tot moment, que ha sigut el mitjà qui així ho ha ensenyat.

– Estudi

Després d'aquesta anàlisi prèvia de caràcter qualitatiu, i si es té en consideració el canvi de perspectiva que suposen les solucions presentades, s'ha efectuat també una prova pilot, per analitzar i comprovar diferents assumptes relacionats amb les problemàtiques del treball, presentades anteriorment.

a. Prova pilot

Així, s'ha realitzat, dos cops, una prova pilot dels mateixos programes. El primer cop per comprovar el format del programa i les primeres variables que es van fer, a partir de la proposta de TV3 de fer les mateixes que Núria Casarramona (2020). El segon per comprovar la solució final quan encara era una proposta, per saber si era o no viable identificar el col·lectiu segons els mitjans i els membres, i després per comprovar-hi les noves variables. Els programes que han format part de la prova pilot es poden observar en la **Taula 2**.

TAULA 2. PROGRAMES PROVA PILOT

TN Migdia	TN Vespre	Els Matins	Més 324
13/01	10/09	13/01	13/01
11/02	21/10	11/02	4/02
18/03	10/11	11/03	4/03
9/04	7/12	15/05	9/06

Font: elaboració pròpia

Gràcies al primer cop que es va realitzar la prova pilot, es va poder esbrinar el funcionament tant dels informatius com de les tertúlies dels programes. Així és com es va veure que, tenint en compte la complexitat temàtica, les variables pensades en un primer moment no servien i, per tant, tampoc la metodologia proposada des de TV3. Així, després d'haver fet la primera prova pilot, es va poder veure com el plantejament inicial de la investigació era erroni, que la temàtica era més complexa del que semblava, i que necessitava una sensibilitat i documentació prèvia especials.

Aquestes primeres variables es van canviar més d'un cop per anar-se adaptant a la informació que s'aconseguia a través de les entrevistes i la resta de documentació que va servir per assolir una mirada no perfectament neutral, però sí menys estereotipada. Igualment, a continuació es reproduiran les taules amb les antigues variables, que es dividien segons si es feia referència a la peça o a la persona. En el cas de les variables finals no s'ha dividit així, perquè no s'ha considerat, finalment, necessari. És a dir, sí que apareixen variables de persona i de peça, però es diferencien clarament, no cal separar-ho en dues taules. A més, s'ha de tenir present que el col·lectiu també pot aparèixer com a grup.

TAULA 3. VARIABLES PEÇA

ENFOCAMENT	Positiu
	Negatiu
TRACTE COL·LECTIU	Positiu
	Negatiu
SECCIÓ	Política
	Economia
	Internacional
	Societat
	Cultura
SECTOR DE L'ACTIVITAT	Successos
	Bèl·lic
	Judicial
	Polític
	Sindical
	Cultural
	Empresarial
	Ensenyament
	Sanitari
	Religiós
	Científic
	Moda
	Celebritat
	Altres
LOCALITZACIÓ	Després notícia positiva
	Després notícia negativa
	Abans notícia positiva
	Abans notícia negativa

Font: elaboració pròpia

TAULA 4. VARIABLES PERSONA

IDENTIFICACIÓ	Nom		
	Cognom		
	Procedència		
	Sense identificar		
ORIGEN ÈTNIC <u>PERCEBUT</u>	Gitano		
	Negre		
	Asiàtic	Oriental	
		Resta (occidental i sud)	
	Llatinoamericans		
	Autòcton		
		SÍ	NO
	Es remarca l'origen sense que tingui rellevància informativa		
	Es remarca l'ètnia		
	Es remarca el color de la pell		
	Es remarca la religió sense S'equivoquen de procedència		
TRACTE	Positiu		
	Negatiu		
ROL	Protagonista		
	Testimoni		
	Expert		
	Portaveu col·lectiu		
	Professional (periodista)		
	Altres (apareixen una o varies persones en pantalla però no s'hi parla)		
TEMPS DE PARAULA (minutat)			

Font: elaboració pròpia

Com s'observarà quan es presentin les variables finals en l'apartat de **Metodologia aplicada**, la idea d'estudi no era molt diferent de la que finalment s'ha executat, però el plantejament capgirava les dades que es podrien haver obtingut, a partir d'una mirada molt estereotipada. La variable 'origen ètnic percebut' és una prova d'això, ja que, com s'ha vist, l'autora no pot dividir el col·lectiu en minories. Això, justament, es va aprendre mentre es feien aquestes variables, ja que, i encara que en la **Taula 4** es presenti el col·lectiu dividit, realment no se sabia com dividir-ho. De fet, la classificació que s'observa era una de provisional feta aposta per comprovar durant la prova pilot si era o no viable.

Aquestes variables es van fer a partir de les de Núria Casarramona (2020) i de les guies de bones pràctiques. Per això, algunes tenen una dimensió subjectiva, com les que divideixen l'enfocament de la peça o el tracte del col·lectiu, en positiu o negatiu. Així, i si es comparen amb les finals, es pot observar com s'ha intentat conservar al màxim la idea inicial, però s'ha anat adaptant a partir de la sensibilitat i coneixença adquirides.

D'altra banda, i gràcies a la segona prova pilot, es va poder comprovar la viabilitat de la solució trobada davant el problema de la delimitació de l'objecte d'estudi; que fos el mitjà o la mateixa persona qui identifiqués el col·lectiu. I, amb aquesta, també es van aprovar, finalment, les variables que han acabat formant part de l'estudi, similars a les anteriors, però més precises quant a la informació extreta de la documentació de bones pràctiques.

b. Anàlisi

Així, i després d'haver concretat les variables finals, durant l'anàlisi dels programes també s'han observat una sèrie de prevencions a tenir en compte. De fet, més aviat són indicacions sobre el funcionament d'alguns elements de l'estudi. D'una banda, i tenint en compte, com s'ha indicat anteriorment, hi ha variables tant de peça com de persona que no s'han separat en dues taules diferents per no considerar-ho necessari. Per això, en un cas concret, en la taula d'Excel, hi ha més d'una fila per peça, que es tradueix en més d'una font.

D'altra banda, també s'ha d'entendre que el concepte 'peça' en aquesta anàlisi, en la majoria de casos fa referència al que s'entén per peça periodística, és a dir, l'explicació d'una informació centrada en uns fets en concret. Però, en altres casos, com passa amb algunes peces de la tertúlia Els Matins, es tracta de la part d'una informació que s'està donant, però no de tota la peça en si. Això passa quan el col·lectiu no forma part de la temàtica, però apareix d'alguna manera. Per exemple, a través de la declaració d'un tertulià es pot introduir el col·lectiu en la conversació que s'estigui tenint sobre un tema.

En definitiva, i encara que aquesta anàlisi tingui algunes prevencions metodològiques a tenir en compte, s'han intentat identificar, de la millor manera possible i amb una mirada sensible i respectuosa, unes variables que permetin analitzar la representació del col·lectiu racialitzat en els programes de TV3.

ENCÀRREC 5

METODOLÒGIC

5. ENCÀRREC METODOLÒGIC

La metodologia, per demanda de la Corporació, i com ja s'ha comentat al llarg del treball, anava a seguir els passos fets per Núria Casarramona (2020) en el seu TFG titulat *Auditoria dels protocols per aplicar perspectiva de gènere a les informacions i per a reformular la violència masclista als informatius de TV*. Així, s'havia de dividir en dos tipus d'anàlisi: una de caràcter quantitatiu i una de caràcter qualitatiu. En la primera part del treball, la quantitativa, s'havia de fer l'anàlisi en variables dels programes dels TN Migdia i TN Vespre, i en la segona, la qualitativa, s'havia de posar el focus en una temàtica més concreta i en les tertúlies Els Matins i Més 324; Casarramona (2020) ho centrà en la violència masclista i les peces que parlaven específicament d'això.

En el cas d'aquest treball, finalment, i després d'haver solucionat una sèrie de contratemps i dilemes, ja presentats en l'anterior apartat, la metodologia també es dividirà en part quantitativa i part qualitativa. Tanmateix, i encara que es respecti la mostra aleatòria del treball de Casarramona (2020), en aquest cas ni s'utilitzen les mateixes variables ni es divideixen les dues anàlisis segons els programes, com demanava l'entitat.

Així, en tot moment, i a dintre de les possibilitats d'aquest treball, s'ha intentat contestar amb la demanda feta per TV3 i, per això, finalment, es divideix aquest treball en una primera anàlisi quantitativa, on es presenten els resultats obtinguts de tots els programes a través de les variables, i un comentari qualitatiu que serveix per parlar de peces concretes de tots els programes, i poder brindar una anàlisi més exhaustiva d'aquestes. La diferència amb el treball de Casarramona (2020), per tant, és que ella analitzava els informatius quantitativament, i les tertúlies qualitativament. Per contra, en aquest treball s'analitzaran tots els programes d'ambdues formes.

METODOLOGIA

6

APLICADA

6. METODOLOGIA APLICADA

Després de l'explicat tant en el **Marc teòric** com en les **Previsions metodològiques**, s'ha pogut crear una eina capaç d'observar allò que demanda l'entitat: la **presència i representació del col·lectiu racialitzat a TV3**. Així, l'estudi es fonamenta en dues anàlisis dels programes: una **anàlisi quantitativa** on s'analitzaran els resultats obtinguts a partir de les variables, i s'interpretaran segons les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**; i una **anàlisi qualitativa**, en què es comentaran, de forma més exhaustiva, algunes peces escollides aleatòriament. A més, i pel que fa a la part qualitativa, l'objectiu és analitzar més profundament l'aparició de cada minoria, llavors, i partint d'aquesta premissa, en la mesura del possible, s'intentarà que hi hagi peces dels diferents programes.

Com deia **Jaume Soriano** (2007), “tot objecte d'estudi no és quantitatiu o qualitatiu, sinó una barreja difícilment separable d'ambdues coses” (p.60). És per aquest mateix motiu que, i com ja demanava TV3, es considera oportú portar a terme aquesta investigació des dels dos punts de vista analítics. Però, també, i contràriament al treball de Casarramona (2020), per obtenir uns resultats més fidels i una investigació amb profunditat, tenint en compte la temàtica d'aquest treball, es creu més idoni que ambdues anàlisis es facin sobre la mateixa mostra, encara que en el cas analític es faci un nou mostreig aleatori sobre la mostra primera. A més, l'anàlisi qualitativa es veu també contemplada en les entrevistes efectuades per l'autora, per aconseguir fer una aproximació que “no és inventada o proposada per l'analista sinó que, simplement, la descobreix en la societat analitzada” (Soriano, J., 2007, p.63), és a dir, en l'objecte d'estudi.

a. Objecte d'estudi

Com ja s'ha anat veient al llarg del treball, l'objecte d'estudi es troba en el **col·lectiu racialitzat**. Concretament, per demanda de l'entitat i com ja s'ha dit en l'apartat **Previsions metodològiques**, el focus recau en quatre minories concretes d'aquest col·lectiu: la 'minoria xinesa', la 'minoria afrodescendent', la 'minoria magrebí' i la

‘minoria llatinoamericana’. Així, aquest treball pretén analitzar TV3 centrant-se en aquest col·lectiu i en les peces on aquest apareix.

b. Mostra

En aquest sentit, l'estudi presenta una mostra que, com ja s'ha dit abans, s'ha agafat respectant la part metodològica de Casarramona (2020), referida a la tria aleatòria d'aquesta. Per tant, s'ha mantingut l'estudi dels programes TN Migdia, TN Vespre com a informatius, i Els Matins i Més 324 com a tertúlies. Així, i per seleccionar una mostra que fos representativa, s'ha triat un dia de cada mes durant l'any 2020. De cada programa informatiu s'han agafat 12 programes emesos, menys de les tertúlies que, com tenen aturada l'agost, són 11, analitzant un total de 46 programes. La mostra escollida és la que es presenta en la **Taula 5**.

TAULA 5. MOSTRA ANÀLISI

TN MIGDIA	TN VESPRE	ELS MATINS	MÉS 324
Dilluns 13 de gener ⁵	Dilluns 7 de desembre	Dilluns 13 de gener ⁶	Dilluns 13 de gener* ¹
Dimarts 11 de febrer	Dimarts 10 de novembre	Dimarts 11 de febrer	Dimarts 4 de febrer
Dimecres 18 de març	Dimecres 21 d'octubre	Dimecres 11 de març	Dimecres 4 de març
Dijous 9 d'abril	Dijous 10 de setembre	Divendres 15 de maig	Dimarts 9 de juny
Divendres 15 de maig	Divendres 14 d'agost	Dilluns 8 de juny	Dimecres 15 de juliol
Dilluns 15 de juny	Dilluns 20 de juliol	Dimarts 14 de juliol	Dijous 17 de setembre
Dimarts 7 de juliol	Dimarts 2 de juny	Dimecres 16 de setembre	Dilluns 19 d'octubre
Dimecres 12 d'agost	Dimecres 13 de maig	Dijous 15 d'octubre	Dimarts 17 de novembre
Dijous 24 de setembre	Dijous 23 d'abril	Divendres 13 de novembre	Dimecres 23 de desembre
Divendres 9 d'octubre	Divendres 6 de març	Dilluns 14 de desembre	
Dilluns 9 de novembre	Dilluns 10 de febrer		
Dimarts 22 de desembre	Dimarts 21 de gener		

Font: elaboració pròpia

⁵ La data correcta segons el plantejament inicial de la mostra seria el 6 de gener, però com és festiu, s'ha agafat el dilluns de la setmana següent.

⁶ Ídem

Pels **TN Migdia** s'han agafat, de gener a desembre, dies consecutius, de setmanes consecutives, de mesos consecutius. És a dir, el dilluns de la primera setmana de gener, el segon dimarts de febrer, el tercer dimecres de març... En el cas del **TN Vespre**, s'ha fet igual però començant de desembre a gener, per intentar evitar la repetició de dies.

Pel que fa a les tertúlies el mètode canvia per intentar no repetir els dies -així i tot hi ha dies repetits que no s'han tocat per evitar manipulacions i ser fidels amb l'atzar de la tria-. Tanmateix, per contestar amb la demanda d'aquest estudi, sobretot pel que fa a **Més 324**, el format utilitzat per Casarramona (2020) s'ha adaptat perquè tingui sentit en aquest treball.

Segons ella va escriure: "La selecció s'ha basat en seleccionar els programes dels segons dimecres de cada mes per a Els Matins, i els dels tercers dimarts de cada mes per al **Més 324**" (p.20). Però després en la taula on es presenten els dies no passa això. Demanant i parlant amb l'autora, es va confirmar que finalment s'havia vist que això no es podia fer perquè si s'analitzava sempre el mateix dia, existia el problema que sempre s'analitzaven els mateixos tertulians o que era més senzill que coincidissin aquests.

Així, per **Els Matins** Casarramona (2020) va agafar els segons dies de cada mes, és a dir, el dilluns de la segona setmana de gener, el segon dimarts de febrer... Però en el cas de **Més 324**, ella apuntava que: "El mètode de selecció de la mostra és diferent que en el cas de l'anàlisi de les tertúlies d'Els Matins, ja que aquest programa és de dilluns a dijous. La selecció s'ha fet seguint els dies de la setmana de cada mes, excloent agost i tots els divendres, de manera consecutiva començant per la segona setmana de cada mes. Quan s'ha arribat a dijous, que ha estat al mes d'abril, s'ha seguit amb la tercera setmana dels següents mesos i després la 4a" (p.47).

Després de comprovacions s'ha vist que les tertúlies de **Més 324** sí que compten amb programació els divendres, però com s'ha de seguir el mateix mètode, s'ha fet de dilluns a dijous. El mes d'agost no s'ha agafat tampoc, ja que la programació pateix

una aturada del 17 de juliol al 31 d'agost -que no afecta, ja que el dia de juliol que tocava era el 15-. Així i tot, quan s'observa la selecció de Casarramona (2020) es veu que, finalment, no s'han tingut en compte les setmanes senceres “(és a dir, al seleccionar el tercer dimecres de maig, per exemple, s'ha comptat el dimecres de la tercera setmana completa de maig, i així amb tots)” (Casarramona, N., 2020, p.15). En canvi, en aquest treball sí que s'ha tingut en compte d'aquesta manera.

Així, en realitat, quan Casarramona (2020) per explicar com ha agafat la mostra de la tertúlia diu “segona setmana” es refereix a la primera setmana sencera del mes. Per tant, no són segona, tercera i quarta; són primera, segona i tercera. Igualment, dels mesos de maig i juny en lloc d'agafar la tercera setmana -així com ella la comptabilitza, sense que sigui sencera-, agafa la tercera completa; així s'han fet adaptacions d'aquesta metodologia, per poder comptar amb la precisió necessària en aquest treball.

Per tant, finalment, en aquest treball s'agafa la primera setmana sencera fins a l'abril, el maig es comença agafant la segona sencera i després la tercera setmana sencera, ja que quarta de completa generalment no n'hi ha. A més, si en els altres programes per comptar s'ha fet així, és a dir, tenint en compte les setmanes senceres, en aquesta tertúlia no es pot canviar el mètode sense explicació ni motiu aparent.

D'altra banda cal destacar que, i a causa de la situació excepcional viscuda durant l'any d'estudi, 2020, de pandèmia mundial, en ambdós programes de tertúlies trobem mesos sense emissió que no podran formar part de la mostra ni es podran analitzar. En el cas d'Els Matins es tracta del mes d'abril, i en el cas de Més 324, dels mesos d'abril i maig.

c. Variables

A partir d'aquí, per poder identificar les peces on apareguin les minories del col·lectiu s'han dissenyat una sèrie de variables inspirades amb quatre treballs fets prèviament i amb les recomanacions de bones pràctiques explicitades anteriorment, i que serveixen per poder portar a terme aquest estudi. Abans de res, però, cal destacar

que les peces s'identificaran de forma separada segons els programes dels que formin part, per tant, en **quatre blocs**, per no caure en identificacions errònies.

Per dissenyar la variable principal encarregada de detectar si la peça que s'emet presenta o no el col·lectiu objecte d'estudi, com ja s'ha explicat en l'apartat de **Previsions metodològiques**, s'ha agafat l'exemple d'un treball fet pel CAC, ***Informe sectorial trimestral. La presència de la immigració en la informació. Gener-març de 2009***. En aquest s'observa com, per no caure en identificacions i senyalitzacions problemàtiques i discriminatòries, es delega la funció al mitjà investigat o al mateix membre del col·lectiu. Seguint l'esquema d'aquest treball, la variable seria la següent.

Únicament han estat catalogats els actors que apareixen a les peces, com a membres de les minories concretes del col·lectiu racialitzat, quan:

- El mateix informatiu els dóna aquesta consideració, mitjançant el que diu el presentador, el corresponsal, la veu en off i/o el grafisme de la notícia
- L'origen o característica que el determina com a membre d'aquesta minoria ha pogut ser documentat. En aquesta part de la variable hi entren les persones conegudes públicament, és a dir, que són d'una certa rellevància en algun sector de la societat i, per tant, es pot comprovar i confirmar la seva pertinença al col·lectiu.
- El contingut de la informació indica, inequívocament, que es tracta d'un membre d'aquesta minoria. En aquest cas, bàsicament es tindran en compte les persones que s'hi identifiquen elles mateixes.

Així, si es considera que en una peça hi ha presència, d'alguna manera, d'un grup o individu que formi part de les quatre minories seleccionades, determinades en l'apartat de **Previsions metodològiques**, a dintre del col·lectiu racialitzat, passaran a ser analitzats a partir de les altres variables. A més, caldrà remarcar amb quins **termes** ho ha identificat el mitjà. A partir d'aquesta terminologia utilitzada pel mitjà, es podrà

saber, gràcies també a les lectures documentals del treball, si s'ha caigut o no en la creació de categories macro-ètniques.

També hi ha una altra variable que ajudarà a entendre amb més detall les peces periodístiques que s'hagin escollit. Aquesta és la variable **Temàtica**. Es tracta d'una explicació breu, a partir de conceptes clau, que es farà del tema tractat en la peça o moment de la tertúlia. Així, i abans de començar amb l'anàlisi de la resta de variables, ja s'explica la idea central de la informació donada.

En el cas de les altres variables, i un cop identificades les peces on apareixen actors del col·lectiu investigat, s'ha acudit a altres treballs, estudis o manuals que, d'una banda, han ajudat a entendre com fer un treball d'aquest estil, i d'altra han fet possible l'assoliment d'una bona perspectiva per a fer-ho correctament. Cal destacar, en aquest apartat, la clara incidència, a l'hora de definir les variables, de l'apartat **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**.

En el conjunt de variables presentades a continuació, trobem algunes fetes pel ja mencionat exalumne de la UAB, Marc Miranda (2020), que analitzen la representació als mitjans de la diversitat social. Per això, en part, la metodologia utilitzada per ell pot servir d'ajuda en aquest treball. A més, també s'hi col·loquen les variables que, tot i no ser exactament iguals, s'ajusten més a les presentades per Núria Casarramona (2020).

1. **SECCIÓ**. A dintre de quina secció periodística, segons les identificades per Casarramona (2020), apareix aquesta peça.

Internacional / Política / Economia / Societat / Cultura / Esports

2. **SECTOR DE L'ACTIVITAT**. A dintre de la secció ja mencionada, a quin sector d'activitat, dels mencionats també per Casarramona (2020), fa referència aquesta peça, és a dir, quina "subsecció" presenta.

Violència / Pobresa / Conflictes armats / Judicial / Polític / Sindical / Cultural / Empresarial / Ensenyament / Sanitari / Religiós / Científic / Moda / Celebritat / Altres

3. **TEMPS.** “En aparença, a més temps dedicat, més àmplia és l’explicació, que esdevé més completa” (p.43), segons explica Miranda. Així, agafant la mitjana de duració d’una peça que utilitza Miranda, en aquest treball es parteix de la idea que una notícia “hauria de durar, en principi, almenys un minut” (p.43).
4. **IMPORTÀNCIA JERÀRQUICA.** Com diu Miranda, “si una notícia és presentada ja als titulars, la prominència que se li atorga és més alta que la que no hi té presència ni esment” (p.43). Així, amb aquesta variable es vol comprovar la importància que li dóna el mitjà a la peça, segons si aquesta ja és anunciada en el sumari de l’inici o avenços del mig.
5. **APARICIÓ COL·LECTIU.** De quina manera apareix el col·lectiu.
 - a. **En grup**, és a dir, se li dóna un tracte grupal / com a una única persona, tracte **individual**.
 - b. Com a **subjecte** (es dóna veu a la persona) o **objecte** (es tracta com un assumpte, i part de la temàtica de la peça, però no s’hi parla).
6. **IDENTIFICACIÓ PERSONA.** Com presenta el mitjà la persona que forma part del col·lectiu. És a dir, quina informació es dóna d’aquesta. En aquesta variable es tindrà en compte si es donen les informacions següents:
Nom / Cognom / Càrrec / Origen atribuït / Color atribuït / Sense identificar
7. **ROL PERSONA.** Per quin motiu apareix aquella persona que el fa significant per a la informació, en representació/qualitat de què o de qui.
Protagonista / Font-testimoni / Expert / Professional / Periodista (treballador mitjà) / Portaveu d’algun col·lectiu racialitzat / Sense identificar

D’altra banda, i en el cas de les variables referents a la representació concreta del col·lectiu, s’agafa l’exemple i es fa una adaptació dels indicadors oferts al treball, ja mencionat, portat a terme pel **Grup de Periodistes Ramon Barnils (2017)**. Així, i encara que les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques** apareguin en clau afirmativa, ja que són consells que es donen per millorar, en aquest treball s’analitzaran alguns aspectes en clau negativa, ja que es considera necessari per abastar tota la realitat i, a més, és així com presenta els indicadors aquest treball mencionat.

A més, cal destacar, i de forma separada, que quan es parli de '**paternalisme**' en qualsevol derivació possible, es farà referència, com en l'estudi del **Grup de Periodistes Ramon Barnils** (2017), a una "mirada benèfica o assistencialista que fa inferior la persona o el grup implicats". Així, quan en el treball s'identifiqui que el col·lectiu és presentat de manera paternalista, segons les variables, voldrà dir que és presentat des de la superioritat del mitjà, i com a víctima davant uns fets narrats, a partir de la valoració de l'autora.

D'altra banda, i pel que fa a les variables '**negatives**', es farà referència a les explicacions que es fan des d'una mirada que, com indica el **diccionari Oxford** per definir 'negatiu', "produeix algun dany o perjudici o resulta desfavorable per alguna cosa". És a dir, en aquest treball s'entendrà, per exemple, com a un estereotip negatiu, aquella categorització o generalització que es fa d'una persona, membre del col·lectiu analitzat, que li provoca perjudicis o d'alguna manera li és desfavorable. Normalment es farà al·lusió a l'aparició d'una minoria com a problema o amenaça.

8. ESTEREOTIPS D'UN COL·LECTIU:

- a. Estereotips, generalitzacions **negatives**.
- b. Estereotips **paternalistes**.

En ambdós casos es tindran en compte les generalitzacions o assumpcions de certs comportaments o característiques únicament per estar parlant d'una minoria en concret i/o d'un dels seus membres.

9. CARACTERÍSTIQUES DELS ACTORS QUE NO SÓN RELLEVANTS EN LA NOTÍCIA (**origen, color**). En aquesta variable, i tenint en compte la d'IDENTIFICACIÓ, segons les informacions donades, es mirarà la seva rellevància en la notícia. És a dir, si les dades que s'ofereixen de l'actor eren necessàries o no.

10. DENOMINACIONS DELS GRUPS D'ESTUDI (**adjectiu, substantiu, expressió**).

En aquest cas es tindran en consideració les denominacions ja especificades pel parèntesi, que es facin sobre les minories del col·lectiu racialitzat.

- a. Denominacions **negatives**
- b. Denominacions **paternalistes**

11. ATRIBUCIÓ D'ACCIONS ALS GRUPS D'ESTUDI (verbs connotats). Aquesta variable fa referència a les atribucions d'accions que es faran cap a les minories del col·lectiu racialitzat, és a dir, i com indica el parèntesi, els verbs connotats.

c. Atribució d'accions **negatives**

d. Atribució d'accions des d'una **mirada paternalista**

12. VÍDEOS O ALTRES ELEMENTS AUDIOVISUALS DELS GRUPS D'ESTUDI.

En el cas que el col·lectiu aparegui visualment, s'ha d'identificar si la manera en què apareix contesta a alguna de les opcions d'aquesta variable. A partir d'aquí, la variable faria referència a:

e. Vídeos **negatius** dels grups d'estudi

f. Vídeos **paternalistes** dels grups d'estudi

13. REPRODUCCIÓ DE L'ESQUEMA NOSALTRES-ELLS. MANIQUEISME. En aquest cas es seguirà l'estratègia del quadrant de polarització ideològica, com bé explica el **Grup de Periodistes Ramon Barnils** (2017) en el seu treball. Aquesta consisteix en, "d'una banda, fer ressaltar el que és bo o positiu dels 'nostres' i el que és dolent o negatiu dels 'ells' i, de l'altra, a mitigar el que és dolent o negatiu dels 'nostres' i el que és bo o positiu dels 'ells'". Així, en aquest cas "el 'nosaltres' correspondria a la mirada del mitjà (que s'identifica amb la població blanca autòctona), mentre que l'ells' correspondria a les persones de les minories afectades per les discriminacions" (Grup de Periodistes Ramon Barnils, 2017).

14. REPRODUCCIÓ NO CRÍTICA DEL DISCURS DE L'ODI. S'entén que es considera una mala pràctica el fet de reproduir uns pensaments discriminatoris, racistes i xenòfobs, sense passar-ho per un embut crític i que mostri que no està bé pensar d'una manera que segrega a una part de la població i la identifica com a l'alteritat diferenciada.

15. FRAMES. Aquesta variable tindrà en compte el marc o **frame** de la peça, concepte que ja s'ha definit anteriorment com a la selecció "d'alguns aspectes d'una realitat percebuda i destacar-los més en un text comunicatiu" (**Entman**, R., 1993, p.52). Però, per poder analitzar les peces segons els aspectes ressaltats, es requereixen uns marcs concrets dels quals partir. Així, i seguint en la línia del treball de **Miranda** (2020), es parteix d'una classificació feta per

Holli A. Semetko, Patti M. Valkenburg i Claes H. De Vreese (1999), en què es divideixen els marcs en cinc. S'ha d'aclarir així que, en cas que en una peça hi predomini més d'un **frame**, es tindran en compte tots, ja que la informació pot ser presentada a partir de més d'una perspectiva i destacant més d'un element.

- a. **Atribució de responsabilitat.** Es tracta de donar la responsabilitat d'un problema o solució a un govern, individu o institució. Per tant, en aquest marc hi entraran les peces que presentin una informació en la qual, la culpa o solució d'un assumpte, s'atorgui a les minories objecte del col·lectiu racialitzat.
- b. **Conflicte.** Se centra la informació en un conflicte entre individus, grups o institucions. En aquest marc hi entraran les peces en què la informació es focalitzi en un conflicte que, d'alguna manera, estigui protagonitzat per les minories del col·lectiu racialitzat.
- c. **Interès humà.** Personalitzar, dramatitzar o emocionar la informació; atorgar la informació d'un sensacionalisme, per provocar sentiments concrets en l'espectador. Així, es tindran en compte les peces que mostrin una clara intencionalitat d'emocionar al públic a partir de la informació atorgada.
- d. **Moralitat.** S'emmarca la informació en un context moral o religiós. En aquest cas, s'agafaran les peces en què la informació oferta es presenti a partir d'una avaluació moral o religiosa feta pel mitjà. S'ha de tenir en consideració que també s'analitzen tertúlies.
- e. **Conseqüències econòmiques.** Aquest darrer *frame* es refereix a la presentació del fet a partir dels efectes econòmics que pot presentar. Normalment aquests efectes se centren en l'audiència, és a dir, en el 'mal' o 'benefici' que pot provocar en aquesta. Pel que fa a aquest treball, es tindran en compte les peces que s'expliquin a partir d'un context econòmic, pel que fa a les conseqüències, que pot tenir aquell fet on apareixen les minories del col·lectiu racialitzat.

16. LLENGUATGE. Finalment, també s'analitzaran paraules concretes que s'han vist en la lectura *Guia de llenguatge inclusiu. Immigració, racisme i xenofòbia*

(**Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual**, 2013), ja mencionada anteriorment.

- f. **Discriminació** → utilitzada de forma incorrecta per parlar de racisme i xenofòbia. Aquesta paraula no abasta tota la realitat dels altres dos termes, com s'ha explicat en la **Conceptualització**.
- g. **Persona de color** → utilitzada de forma incorrecta per referir-se a les persones negres, afrodescendents, etcètera. A què fa referència el terme depèn molt del context, però el que està clar és que es tracta d'un eufemisme que no s'ha d'utilitzar. No està malament dir que una persona és negra.
- h. **Persona immigrant / immigrant** → utilitzada de forma incorrecta per parlar d'individus que ja han acabat el procés d'immigració, ja que es tracta d'una condició transitòria i no permanent. Millor, i si en el context narrat és necessari, parlar de persona immigrada, fent al·lusió a una acció ja acabada. Si no és una persona que encara està fent el procés migratori, no es pot denominar així.
 - i. **Origen immigrant**: La immigració no és un origen, és un procés que, a més, es porta fent de fa segles.
- i. **Immigrant de segona generació** → utilitzada de forma incorrecta per referir-se a part de la població amb avantpassats immigrants. Com ja s'ha dit el procés migratori és transitori, així que és impossible que s'hereti. Una persona nascuda aquí no ha immigrat i, per tant, no se l'ha de tractar com a tal.
- j. **Persona il·legal** → utilitzada de forma incorrecta en qualsevol cas. El terme 'il·legal' fa referència a accions o coses, no es pot utilitzar per caracteritzar a una persona. Així, es criminalitza a l'individu, en lloc de referir-se a la situació administrativa concreta en la qual està aquest.
- k. **Expressió 'bandes llatines'** → no reflecteix la realitat i reforça el prejudici cap aquesta part de la població.
- l. **Indígena** → utilitzada de forma incorrecta per fer referència a la població autòctona i/o originària d'un territori, normalment, del continent americà.

No es pot utilitzar, ja que té reminiscències colonials que s'han d'eliminar.

- m. **Sudaca** → és un terme despectiu. Les formes correctes serien, depenent del context de la notícia i, per tant, de la persona a la qual es faci referència, 'persona argentina, equatoriana...'.
~~n. **Allau, onada, flux (d'immigrants)** → utilitzada de forma incorrecta per~~
- n. ~~**Allau, onada, flux (d'immigrants)**~~ → utilitzada de forma incorrecta per parlar d'un grup de persones que han immigrat a Espanya. Normalment s'aconsella utilitzar abans termes com 'grup de persones' o directament 'immigrants'.
- o. ~~**Màfies xineses**~~ → no aporta valor afegit a la informació, és millor utilitzar el terme 'màfies' sense especificar l'origen d'aquestes, ja que es pot relacionar una cosa amb l'altra, i no té res a veure.
- p. ~~**Moro, mora**~~ → és un terme despectiu. Les formes correctes serien, depenent del context de la notícia i, per tant, de la persona a la qual es faci referència, 'persona marroquina, algeriana...'.

Així, es pot afirmar que les variables, d'una banda se centren en una primera identificació de com és presentada la peça i el col·lectiu racialitzat en aquesta, i d'altra banda, se centren en males pràctiques, i presenten els errors dels quals també parlen les lectures utilitzades per fer l'apartat **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**. Del nombre total de peces que s'identifiquin n'hi haurà que no presentaran gairebé cap de les variables indicades, i això serà bon senyal.

ANÀLISI 7

QUANTITATIVA

7. ANÀLISI QUANTITATIVA DELS RESULTATS

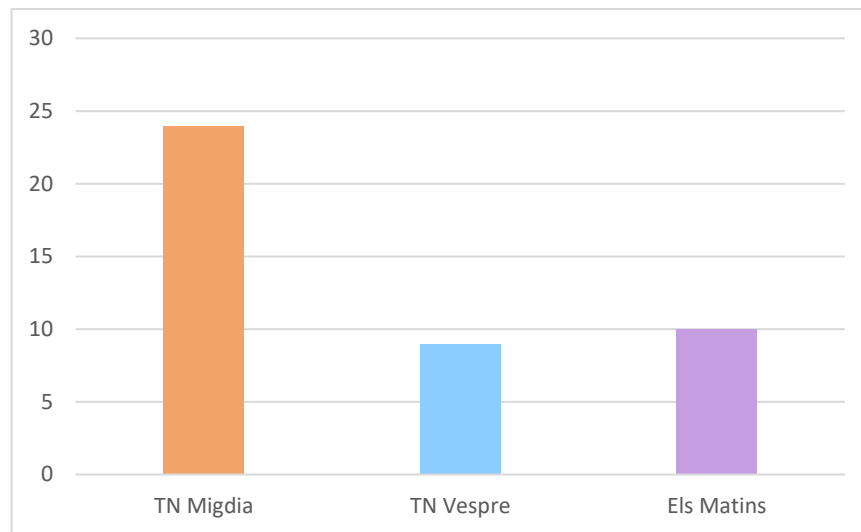
Després d'haver elaborat l'anàlisi dels 43 programes, tant de format informatiu com de tertúlia, de la televisió catalana pública TV3, es presenten a continuació els resultats d'aquesta amb l'explicació i interpretació necessàries. Així, es dividirà aquest apartat en una sèrie de subapartats que contesten a les diferents variables utilitzades i que, a més, també s'identifiquen amb alguns dels punts que presenta l'apartat **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**.

Abans de començar amb la presentació dels resultats i explicació posterior, cal destacar que el programa, en format de tertúlia, **Més 324**, no presenta cap peça periodística en la qual s'hagi pogut identificar la menció, per part del mitjà o de la persona membre, del col·lectiu. Això, tanmateix, no significa que el programa no hi doni visibilitat, sinó que, d'altra banda, si n'hi dona és sense mencionar l'origen, o sense ubicar-lo a dintre de cap de les quatre minories identificades en les **Previsions metodològiques**. A més, també cal recordar que, al llarg de l'anàlisi, quan es fa referència a les peces on apareixen les minories, s'està parlant de les peces on apareix una persona o grup identificada amb una de les variacions utilitzades pel mitjà o la persona.

Aparició del col·lectiu

Dit això, en els altres tres programes, els dos **telenotícies Migdia i Vespre**, i la tertúlia **Els Matins**, s'han identificat un total de **43** peces periodístiques en les quals es pot localitzar, d'una manera o altra, el col·lectiu objecte d'estudi. Ja sigui perquè es mencionen els membres d'aquest d'alguna manera, o perquè es parla del país d'origen de les minories. D'aquestes 43 peces, i com s'observa en el **Gràfic 1**, **24** (56%) es troben en el **TN Migdia**, **9** (21%) en el **TN Vespre** i **10** (23%) en **Els Matins**. Així, més de la meitat de les peces apareixen en el TN Migdia. De fet, i si es tenen en compte únicament els informatius, aquests abasten el **77%** de les peces on apareix el col·lectiu, en comparació amb el **23%** de les tertúlies; encara que això es vegi condicionat pel fet que **Més 324** no presenta cap peça.

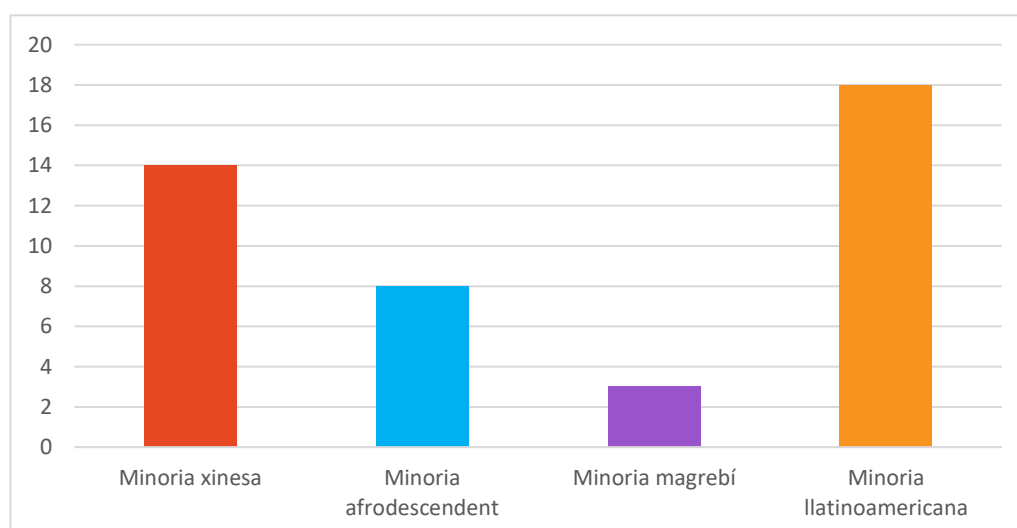
GRÀFIC 1. PECES PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

En aquestes 43 peces periodístiques, l'aparició de les diferents minories identificades és diferent. N'hi ha dues que tenen una presència molt més destacada que les altres, i aquestes són la **'minoria llatinoamericana'**, que apareix en un total de **18** peces (42%), i la **'minoria xinesa'**, en un total de **14** (32%). A aquestes les segueix, i com s'observa en el **Gràfic 2**, la **'minoria afrodescendent'** present en **8** peces (19%). I, en la posició final s'hi situa la **'minoria magrebí'** que apareix en un total de **3** peces (7%).

GRÀFIC 2. PECES PER MINORIA

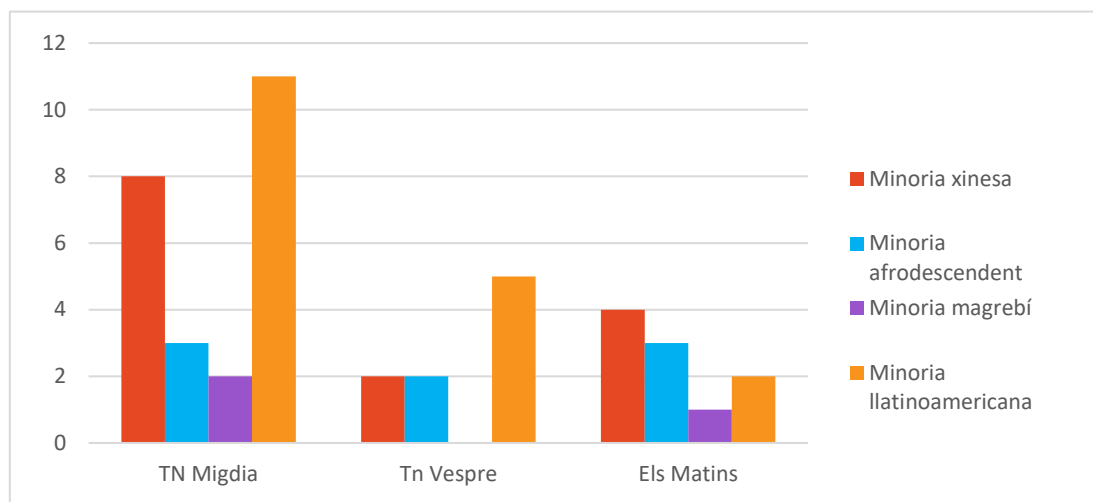
Font: elaboració pròpia

Així, es pot dir que TV3 és un mitjà de comunicació que representa, a grans trets, la diversitat social i cultural existent a Catalunya. En uns programes més que en d'altres, i de diferents maneres, però el col·lectiu hi té presència. De fet, de 43 programes analitzats, s'han recollit **43** peces que, i encara que no sigui així, representa una peça per programa. A partir d'aquí, la '**minoria llatinoamericana**', és la que apareix representada a més peces, i la '**minoria magrebí**' la que surt menys. D'altra banda, el programa que més representació del col·lectiu presenta és **TN Migdia**.

A més, tant la '**minoria llatinoamericana**' com la '**minoria xinesa**' tenen una presència significativa en el programa **TN Migdia**, encara que també apareixen en els altres, com es veu en el **Gràfic 3**. Seguint en aquesta línia, la '**minoria afrodescendent**' apareix en tres peces tant en el **TN Migdia** com en **Els Matins**, encara que també té presència en el **TN Vespre**. I, finalment, la '**minoria magrebí**', és l'única que no apareix en tots els programes, ja que només té presència en el **TN Migdia** i en **Els Matins**.

Així, el programa **TN Migdia**, no només és el que més peces on apareix el col·lectiu presenta, sinó que, a més, també és el programa en el qual totes les minories tenen més presència. De 18 peces on apareix la '**minoria llatinoamericana**' **11** (61%) són en el **TN Migdia**; de 14 on apareix la '**minoria xinesa**', **8** (57%) són en aquest programa; de 8 amb presència de la '**minoria afrodescendent**' **3** (38%) es troben en el **TN Migdia**, i de 3 de la '**minoria magrebí**', **2** (67%) són en aquest programa. Igualment, cal destacar que, com ja s'ha dit abans, la '**minoria afrodescendent**' té la mateixa presència tant en aquest programa com en **Els Matins**.

GRÀFIC 3. MINORIES PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

En aquest apartat és necessari també tenir en compte els diferents termes que s'han utilitzat per denominar a les quatre minories. Així, aquests són:

- **'Minoria xinesa'**: xinesos, la Xina, xinès, Hong Kong.
- **'Minoria afrodescendent'**: afroamericans, afrodescendent, afroamericà/afroamericana, minoria afroamericana, comunitat afroamericana.
- **'Minoria magrebí'**: Marroc, origen magrebí, algerians, Algèria.
- **'Minoria llatinoamericana'**: argentí, colombians, equatorians, llatins, Haití, el Salvador, brasiler, terres llatinoamericanes, governs llatinoamericans, Xile, país andí, el Brasil, Bolívia, boliviana, bolivià, Perú, Amèrica Llatina, Llatinoamèrica, xilena, Mèxic, uruguaià, Sud-Amèrica, Paraguai, Argentina, xilens, Veneçuela.

Tots els termes que apareixen s'han utilitzat almenys un cop, però n'hi ha alguns que surten més d'un. Així, es pot observar com les variacions no són molt diferents dels noms de les minories que es van pensar en un primer moment per distingir-les i poder focalitzar l'objecte d'estudi. Així i tot, en el cas de la **'minoria llatinoamericana'**, a l'estar formada per una gran diversitat de persones de molts llocs diferents, sí que s'observa una gran varietat terminològica. A més de ser la minoria que surt representada en més peces.

Igualment, en el cas de la '**minoria xinesa**', sent la segona que apareix en més peces, els termes que presenta no són molt variats. Seguidament, i pel que fa a la '**minoria afrodescendent**', encara que presenta més termes que l'anterior, aquests segueixen sent molt poc variats. Es podria dir que en el cas d'ambdues minories, la terminologia detectada prové del mateix concepte, és a dir, que en són variacions d'una mateixa paraula.

D'altra banda, i pel que fa a la '**minoria magrebí**', és la que menys termes presenta, com era d'esperar tenint en compte que és la que apareix en menys peces. Tanmateix, en aquest cas, igual que en el de la '**minoria llatinoamericana**', la varietat terminològica és major, ja que dels quatre termes que presenta només dos provenen del mateix concepte. A més, ambdues minories fan referència a individus provinents d'un lloc que engloba més d'un país i, per tant, més d'un possible terme identificador. En aquest cas, s'estaria parlant de variacions d'una mateixa idea genèrica, però no paraula.

A partir d'aquestes dades, a més, també es pot afirmar que el mitjà de comunicació públic, contràriament al que s'aconsella al **punt 14** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, potencia la creació de categories macro-ètniques que pressuposen l'homogeneïtat de grups molt diversos. Això es veu, sobretot, en el cas de la '**minoria llatinoamericana**', ja que, el fet d'utilitzar el concepte 'latinoamericans' o 'latins', fa que es percebin aquests individus als quals es fa referència, com a ciutadans d'un mateix país o membres d'un mateix grup, quan en realitat la part del continent americà on es parla castellà està formada per molts països diferents. Passa el mateix amb el concepte 'origen magrebí', ja que el Magreb està format per més d'un país.

D'altra banda, i encara que es creïn categories macro-ètniques que engloben a persones molt diferents sota un mateix concepte, això no vol dir que l'ús no estigui justificat. Encara que, i en el cas d'aquesta anàlisi, aquestes paraules es presenten en contextos injustificables. Per posar un exemple d'ús de categoria macro-ètnica sense que sigui necessari per a la informació, en la peça del 9/04 del TN Migdia, es parla de

Llatinoamèrica com una “regió amb infraestructures sanitàries fràgils”. En aquest cas, s’engloben tots els països d’una regió de 19’2 milions de km² sota la idea que tenen infraestructures dèbils, quan hi ha molta varietat d’un país a l’altre. No és el mateix Xile o Argentina que Veneçuela o Cuba, quant a infraestructures.

Secció i sector de l’activitat en els quals apareix el col·lectiu

Un cop analitzada la presència del col·lectiu i les minories en els tres programes, també cal veure com és aquesta en les diferents seccions i sectors de l’activitat en els quals s’han dividit aquests programes. Això és rellevant per poder saber en quins temes o subtemes se solen ubicar les peces amb representació de les minories.

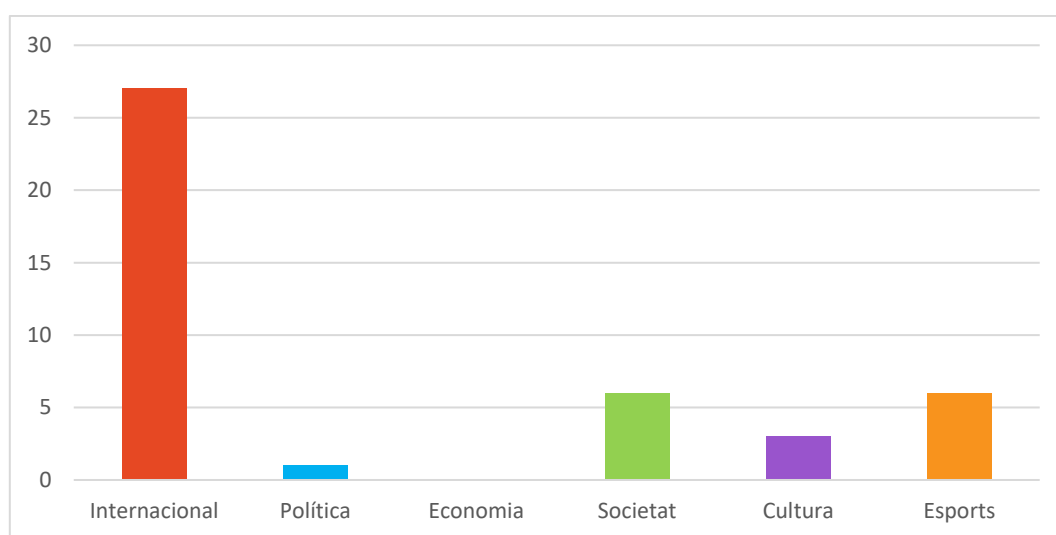
a) Secció

De les 43 peces on apareix representat el col·lectiu, **27** (63%), és a dir, més de la meitat, pertanyen a la secció **Internacional**, **6** (14%) pertanyen a **Societat** i **6** (14%) més a **Esports**, **3** (7%) a **Cultura**, **1** (2%) a **Política** i, tenint en compte que ja no queda cap més peça, cap d’elles es troba ubicada a la secció d’**Economia**. Com es pot observar en el **Gràfic 4**, la diferència visual entre la secció amb més peces i la resta de seccions, és bastant significativa. Així, quan apareix el col·lectiu, d’alguna manera, és tractat des d’una mirada forana. En aquest sentit, cal recordar que algunes de les notícies que apareixen tractaven el país d’origen.

Així, és important recordar el **punt 8** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, on es diu que s’ha de tenir especial cura de les informacions referides als països d’origen. Ja que, i encara que no totes les peces d’internacional facin referència al país, considerat, d’origen de les minories, sí que n’hi ha moltes així. Per tant, en els casos en què es parla dels diferents països d’origen, el tractament que es faci d’aquests és cabdal, ja que, i com s’indica en aquest punt, encara que una persona no sigui originària de la Xina, si la població la percep com a tal, i als programes de televisió es representa negativament aquest país, la imatge que es tindrà d’aquestes persones serà negativa.

A més, i tenint en compte el **punt 9**, també és important assenyalar que una bona eina per mostrar la diversitat social és fent que les persones racialitzades participin en qualsevol temàtica, no només quan es parla del seu lloc d'origen o suposat lloc d'origen, o de les problemàtiques discriminatòries o relacionades amb la minoria d'alguna manera. Per tant, si es vol mostrar la societat diversa existent a Catalunya, és important que el col·lectiu aparegui en totes les temàtiques i tessitures possibles, igual que ho fan les persones més privilegiades i que no són part del col·lectiu, és a dir, el grup dominant en aquest sentit.

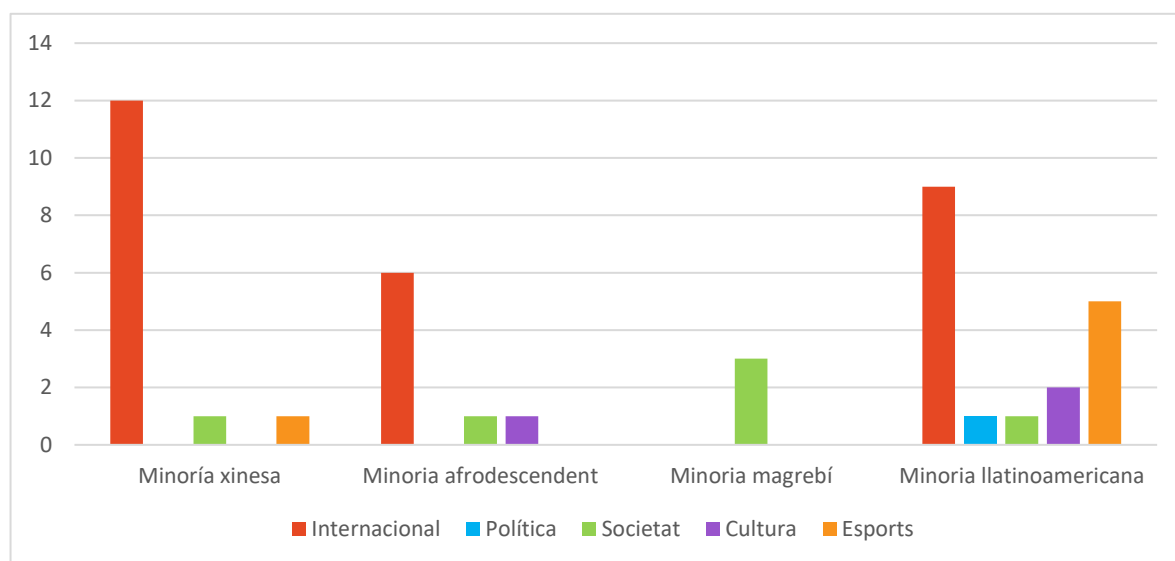
GRÀFIC 4. PECES PER SECCIÓ

Font: elaboració pròpia

D'altra banda, i si es focalitzen els resultats en cada una de les minories, com s'observa en el **Gràfic 5**, de 18 peces on apareix la '**minoria llatinoamericana**' **9** (50%) són en la secció **Internacional**, és a dir, la meitat exacta; de 14 peces on surt representada la '**minoria xinesa**', **12** (86%) són en aquesta secció, gairebé totes; de 8 amb presència de la '**minoria afrodescendent**', **6** (75%) són d'aquesta secció, més de la meitat; i, finalment, de les 3 peces on apareix la '**minoria magrebí**', cap és de la secció Internacional, sinó que corresponen totes a la secció **Societat**.

GRÀFIC 5. MINORIES PER SECCIÓ

Font: elaboració pròpia

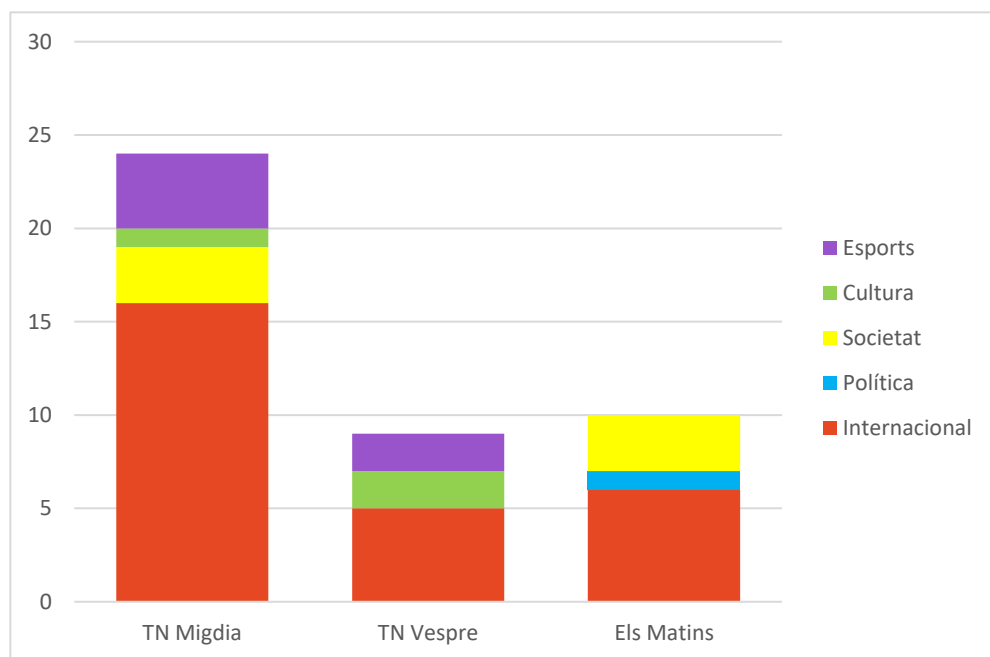
A més, i a partir d'aquesta informació, també es pot observar com la '**minoria llatinoamericana**', la que té presència en més peces, apareix en totes les seccions -menys en la d'Economia com s'ha dit anteriorment-. Seguidament, tant la '**minoria xinesa**' com la '**minoria afrodescendent**' apareixen en 3 de les 5 seccions, i, la '**minoria magrebí**', és l'única que presenta totes les seves peces ubicades en una única secció.

Pel que fa a les seccions, la de **Societat** és l'única que presenta peces on apareixen totes les minories. Així, la d'**Internacional**, tot i ser la que concentra més peces, només contempla a 3 de les 4 minories estudiades. Seguidament, la d'**Esports** i **Cultura** només tenen peces on apareixen la meitat de les minories i, finalment, la secció de **Política** només presenta una peça i d'una única minoria. Per tant, i en la majoria de casos, les minories són tractades a partir d'una temàtica internacional o referent a la societat; i, per contra, no apareixen gairebé en peces on es parli de política o d'economia.

Finalment, i com s'ensenya en el **Gràfic 6**, les peces que formen part de la secció d'**Internacional** s'ubiquen en els tres programes, però pel que fa a les altres seccions, les peces d'**Esports** i **Cultura** només es troben en els informatius; les de **Societat** en

el **TN Migdia** i **Els Matins**; i, finalment, la peça de la secció de **Política** es troba en **Els Matins**. Així, el programa que més seccions contempla i, per tant, més varietat temàtica a l'hora de representar al col·lectiu, és el TN Migdia, ja que són 4 de 5, en comparació amb les 3 seccions que contemplen els altres dos programes.

GRÀFIC 6. SECCIÓ PER PROGRAMA

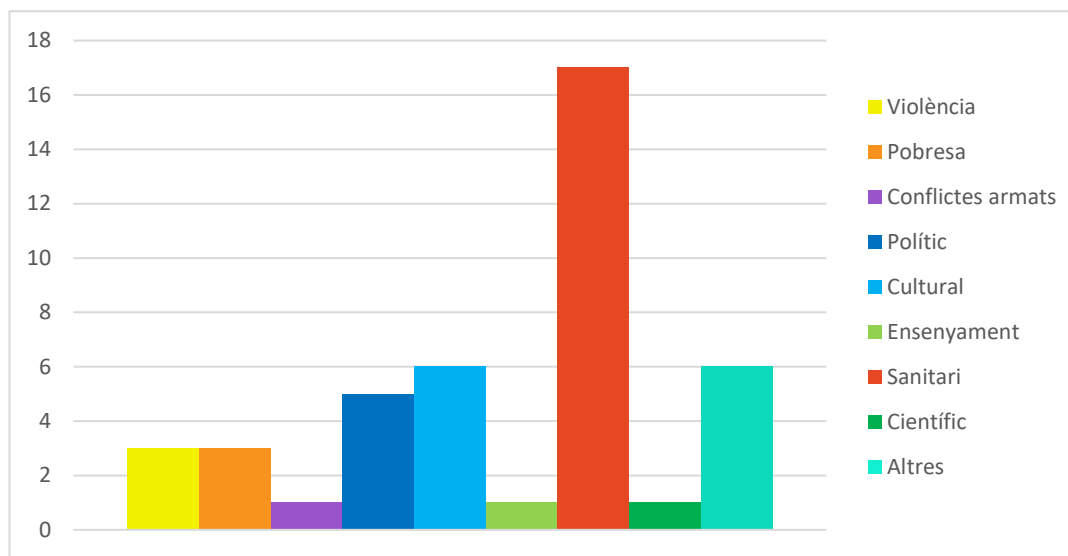

Font: elaboració pròpia

b) Sector de l'activitat

Centrant l'anàlisi en el sector de l'activitat, i com es pot observar en el **Gràfic 7**, el que més peces concentra dels 15, és el sector **Sanitari**, amb **17** de 43 (40%). El segueix el sector **Cultural**, amb **7** (16%), l'anomenat **Altres** amb **6** (14%), el **Polític** amb **5** (12%), el de **Violència** i el de **Pobresa** amb **3** (7%) i, en les posicions inferiors, el de **Conflictes**, el d'**Ensenyament** i el **Científic** amb **1** (2%). Els sectors no mencionats, com el Judicial o l'Empresarial, és perquè no presentaven cap peça amb presència del col·lectiu objecte d'estudi, així, dels 15 sectors, les peces es concentren en 9. Cal destacar que la primera posició que representa el sector Sanitari, molt probablement té relació directa amb el context de pandèmia pel coronavirus, en què es troba actualment el món.

GRÀFIC 7. PECES PER SECTOR DE L'ACTIVITAT

Font: elaboració pròpia

S'ha de destacar, a més, que de les **6** peces situades en el sector de l'activitat **Altres**, **4** s'han identificat com a peces que presenten el subtema de '**racisme i manifestacions**', i **2** el subtema de '**racisme**'. És a dir, són peces que no presentaven una delimitació clara en cap dels sectors ja identificats amb anterioritat, i que, per aquest mateix motiu, han necessitat una identificació diferent, a més de ser situades en el sector Altres.

Recordant el que ja s'ha dit, referent al **punt 9** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, s'ha de reflectir la diversitat, i això també implica el fet de no donar veu a les persones d'aquest col·lectiu únicament per parlar de les problemàtiques discriminatòries o relacionades amb la minoria, d'alguna manera. És a dir que, el fet que en el sector **Altres** apareguin temes referents al racisme, mostra com, en algunes de les peces, quan apareix el col·lectiu és en context de problemàtica discriminatòria. Igualment, i si es presta atenció al **punt 15**, també és important donar visibilitat a les situacions d'agressió i discriminació social i/o institucional, així que, en certa manera, ensenyar peces referents al racisme és també una bona pràctica periodística.

Davant aquesta ambigüitat cal assenyalar que, encara que sigui important presentar les situacions de discriminació, segregació i racisme, és igual d'important que, quan es doni veu al col·lectiu, no només es faci en aquest context temàtic. Per tant, el **punt 9** no nega les peces que informen sobre problemàtiques d'aquest tipus, sinó que recomana, per a una bona pràctica professional, que també es presentin les altres temàtiques quan es doni veu a aquest col·lectiu. Així, es pot afirmar que en aquestes peces analitzades de TV3 no només es dona visibilitat al col·lectiu per parlar de les problemàtiques discriminatòries, ja que és en un 14% de les peces, i que, per tant, s'està portant a terme una cobertura adequada en aquest sentit.

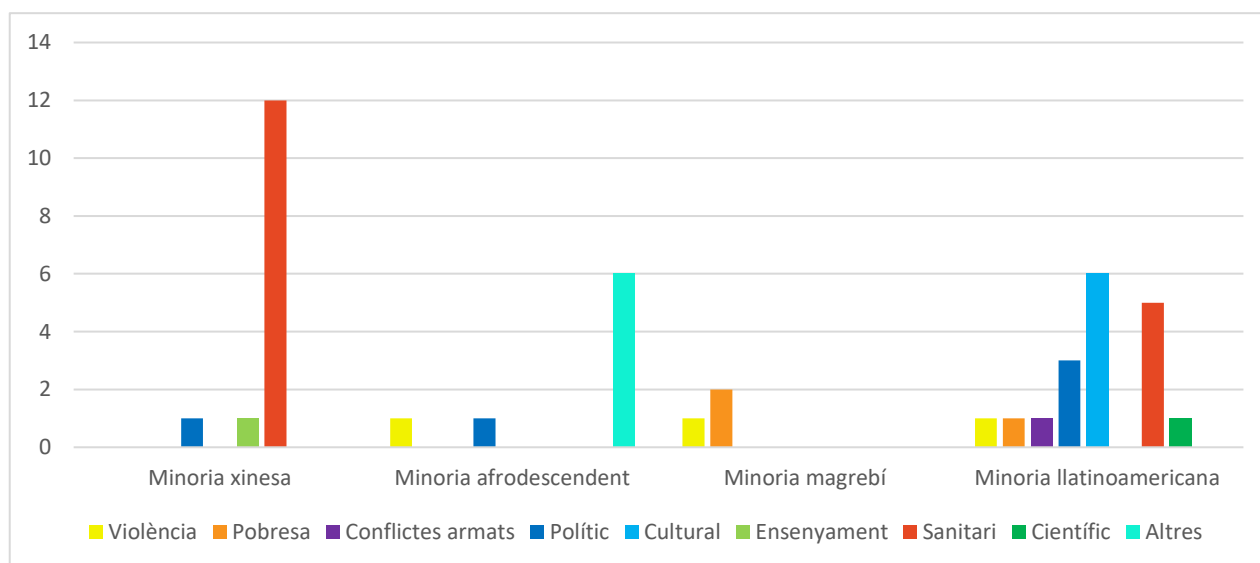
A partir d'aquí, és interessant, igual que s'ha fet amb les seccions, veure l'aparició de cada una de les minories en els diferents sectors d'activitat. Així, i com s'ensenya en el **Gràfic 8**, de 18 peces on apareix la '**minoria llatinoamericana**' només **5** (28%) pertanyen al sector d'activitat **Sanitari**; de 14 peces on apareix la '**minoria xinesa**', **12** (86%) pertanyen al sector **Sanitari**, per tant, es pot dir que, gairebé totes les peces on apareix aquesta minoria, se situen en aquest sector. De les altres minories cap més presenta peces a dintre d'aquest sector. Això vol dir que les 17 peces que formen part del sector **Sanitari**, es concentren entre, primer, la '**minoria xinesa**', i després la '**minoria llatinoamericana**', les dues que apareixen representades en més peces.

Per tant, i encara que el sector d'activitat **Sanitari** sigui el que més peces concentra, aquestes no mostren a totes les minories. Els dos sectors que el segueixen amb més nombre de peces són el **Cultural** que, a més, és el que predomina en el cas de la '**minoria llatinoamericana**', amb **6** (33%) peces de 18 on apareix. De fet, totes les peces d'aquest sector es concentren en aquesta minoria. I el d'**Altres**, que presenta únicament peces sobre la '**minoria afrodescendent**' i, a més, és el sector que predomina també a la inversa, ja que de 8 peces on apareix la minoria, **6** (75%) són d'aquest.

A més, l'altre sector que segueix a aquests, amb 5 peces totals, és el **Polític**, que acompanya a tres de les quatre minories, la '**minoria xinesa**', la '**minoria afrodescendent**' i la '**minoria llatinoamericana**', però no és majoria en cap d'aquestes.

Finalment, els dos sectors que se segueixen són el de **Violència** i el de **Pobresa**, el primer està repartit, a parts iguals, entre la ‘minoria afrodescendent’, la ‘minoria magrebí’ i la ‘minoria llatinoamericana’. D'altra banda, el de **Pobresa** presenta **2** (67%) peces sobre la ‘minoria magrebí’ i **1** (33%) sobre la ‘minoria llatinoamericana’, convertint-se, a més, en el sector predominant en el cas de la ‘minoria magrebí’, ja que, de 3 peces, **2** (67%) són d'aquest.

GRÀFIC 8. MINORIES PER SECTOR DE L'ACTIVITAT

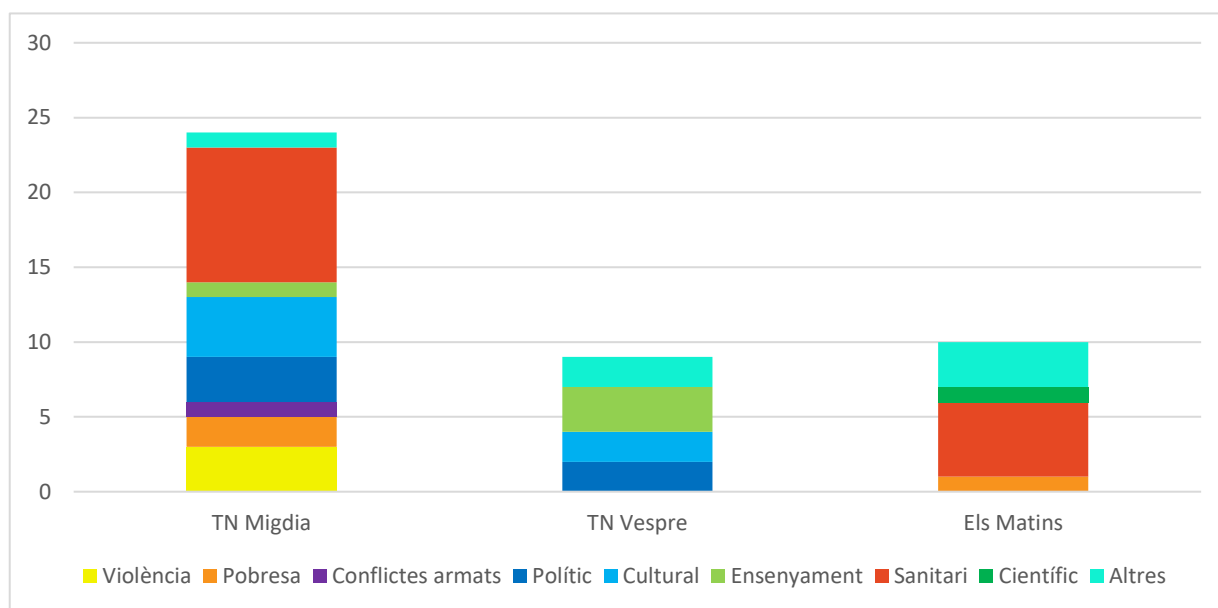
Font: elaboració pròpia

A més, i si se segueix comentant aquest gràfic, es pot veure com la ‘**minoria llatinoamericana**’ és la que té presència en més sectors, concretament, en **7** de 9. Seguida de la ‘**minoria afrodescendent**’ i la ‘**minoria xinesa**’ que apareixen en **3**; i la ‘**minoria magrebí**’ en **2**.

D'altra banda, i com s'ensenyava en el **Gràfic 9**, es pot veure com només hi ha 1 sector de l'activitat que presenta peces als 3 programes, i és el sector **Altres** que, com ja s'ha explicat, fa al·lusió a les temàtiques de ‘racisme’ i ‘racisme i manifestacions’. Després d'aquest, la majoria apareixen només en dos programes, menys el de **Violència**, el de **Conflictes armats**, i el **Científic** que només apareixen en un. Els dos primers en el **TN Migdia**, i el tercer en **Els Matins**. Dit això, finalment, cal destacar que el **TN Migdia** és el que més peces amb diversitat de sector d'activitat presenta dels tres programes, ja que en té **8** dels 9 totals.

En definitiva, la secció predominant en les peces és la d'**Internacional**, i el sector el **Sanitari**, condicionant la forma en què es tracta al col·lectiu com a forans i en context, en aquest cas, de pandèmia mundial. Igualment, pel que fa a la secció i sector que té presència en totes o gairebé totes les minories, són la secció de **Societat** i els sectors **Polític** i **Violència**. Així, també es presenten aquestes minories a dintre d'una temàtica social que, d'alguna manera, presenta un context polític o de conflicte.

GRÀFIC 9. SECTOR DE L'ACTIVITAT PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

Identificació del col·lectiu

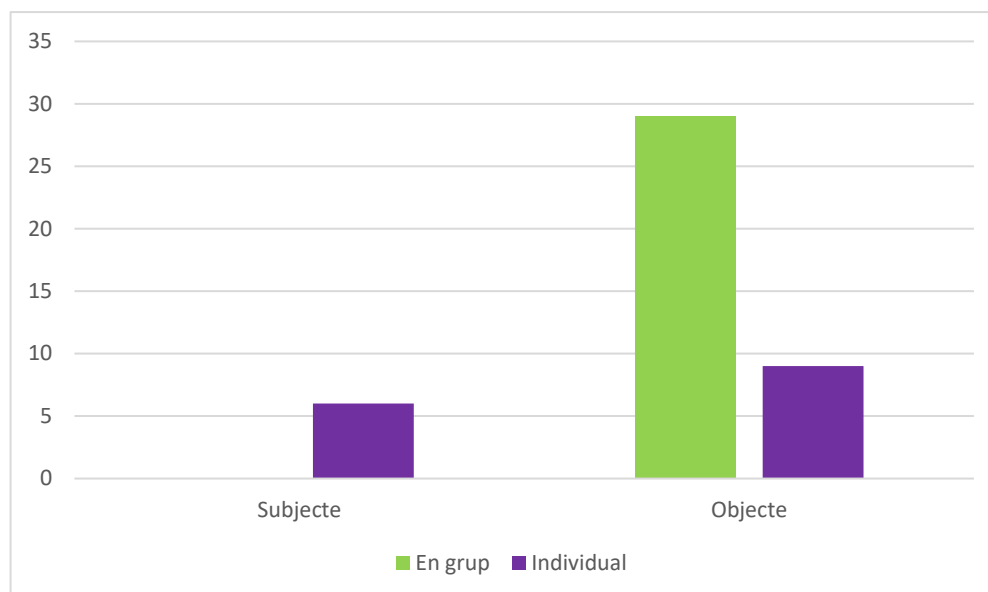
Un cop analitzada la representació del col·lectiu, juntament amb el context temàtic que es dona d'aquest, cal també centrar l'anàlisi en com apareix, és a dir, en la forma que té el mitjà de presentar-lo i identificar-lo. Abans de res, però, s'ha de tenir en compte que, en el cas d'aquesta variable, si s'observen els valors del **Gràfic 10**, el total suma 44, i no 43 que és el total de peces d'aquesta investigació. Això és així, perquè en aquest cas no s'estan quantificant les peces, sinó les persones o grups que apareixen i, en una peça en concret, apareixen dues fonts identificades com a part del col·lectiu. Aquesta peça surt en el programa TN Migdia del 24/09, i és la que parla sobre el Festival de Cinema de Sant Sebastià, on apareix representada la 'minoria llatinoamericana'.

Així, i com s'observa en el **Gràfic 10**, la forma majoritària en què apareix el col·lectiu és com a un **objecte**, és a dir, com si fos un assumpte i no una persona que, d'alguna manera, participa en els fets; en un total de **29** ocasions (66%). A més, aquesta representació és **grup**al, per tant el col·lectiu no només apareix com a un objecte, sinó que, en gairebé totes les peces apareix també com a un grup. Això significa que la representació majoritària que es fa de les minories objecte d'estudi és com a membres d'un grup i com a part d'un succés. D'altra banda, també és interessant observar com el tracte **individual** hi és present en **15** ocasions (34%), i gairebé a parts iguals, com a **objecte** i **subjecte**. Tanmateix, el valor és major en la representació com a objecte també en aquest cas, ja que és **9** (60%), en comparació al **6** (40%) del subjecte.

A més, també cal aclarir que, en cap cas s'ha tingut en compte la variable comparativa **En grup/Subjecte**, ja que, a diferència de les altres tres possibles combinacions, aquesta no tindria cap sentit. La primera variable, **En grup/Individual** estava pensada per decantar la peça cap a si el tracte del col·lectiu era conjuntament o no; i la segona, **Subjecte/Objecte** per veure, després d'haver observat que el tracte era individual, quin era el paper que es donava a la persona. Amb això es vol donar a entendre que el tracte, entès estrictament com a grupal, és sempre d'objecte.

Així, i si se centren aquests resultats en les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, es veu com, en el **punt 8**, es fa referència a aquest mode de representació del col·lectiu. Ja que, i reproduint, novament, el document *Eines per a la diversitat. Per als professionals de la comunicació audiovisual* (**Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual**, 2009), “massa sovint es tracta les minories com a assumptes i no com a persones” (p.17). Si es vol donar un tracte normalitzat al col·lectiu, és necessari representar-lo com a un subjecte, i no com a un objecte. Per aconseguir-ho, entre altres coses, és important donar veu a aquestes minories, sobretot, quan es parli d'elles.

GRÀFIC 10. PECES PER TRACTE DEL COL·LECTIU

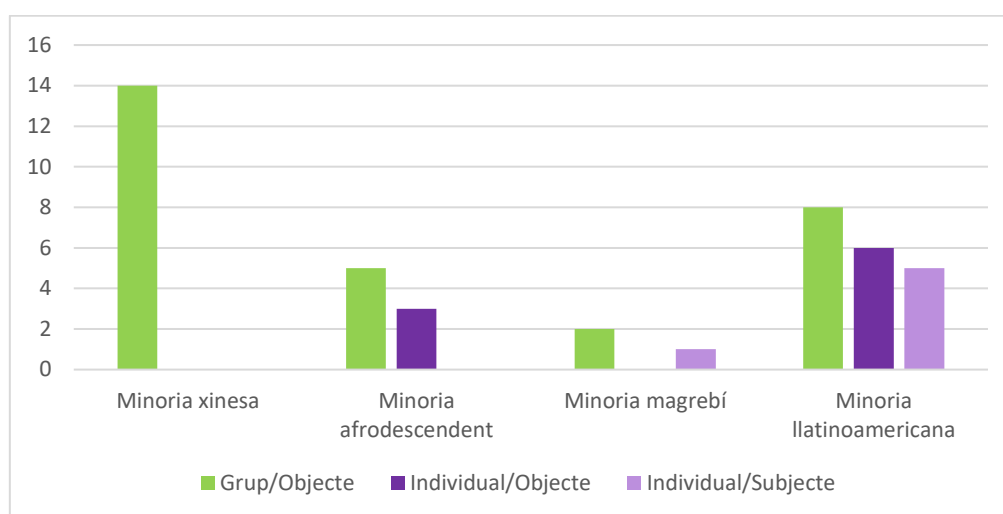
Font: elaboració pròpia

Si a continuació es focalitza aquesta anàlisi en les minories, la representació més alta en les quatre és la de grup i objecte, com era d'esperar. Tanmateix, és interessant que en el cas de la '**minoria xinesa**' únicament es doni la representació **d'objecte i en grup**. Contràriament, en les altres minories hi ha més varietat a l'hora de representar-les; encara que, només la '**minoria llatinoamericana**' presenta els tres tipus de representació. En aquesta minoria, que apareix representada en **19** ocasions, en **11** (58%) apareix com a **persona** i, a més, en gairebé la meitat d'aquestes el tracte és **d'objecte, 6** (55%), i en l'altra meitat de **subjecte, 5** (45%). Els altres **8** cops (42%) que apareix la '**minoria llatinoamericana**' la representació és **grup** i com a **objecte**.

Pel que fa a les altres dues minories, apareixen representades de dues formes diferents. La '**minoria afrodescendent**' que apareix en **8** ocasions, en **3** (38%) és representada a partir d'una **persona**, i en totes el tracte és com a **objecte**. Així, els altres **5** cops (62%) que apareix la '**minoria afrodescendent**' és com a **grup i objecte**. D'altra banda, i pel que fa a la '**minoria magrebí**', que apareix en **3** ocasions, la representació majoritària és com a **grup i objecte**, ja que apareix **2** cops (67%) així i, en canvi, només **1** (33%) com a un **individu** participi del succés, és a dir, com a **subjecte**.

A més, és interessant observar com en el cas de la '**minoria llatinoamericana**' abunda el tracte **individual**, sigui com a objecte o com a subjecte. Contràriament amb el que passa en el cas de les altres minories, les quals apareixen majoritàriament com a **grup i objecte**. Per tant, en aquest cas, la minoria que apareix més estereotipada és la '**minoria xinesa**', ja que només apareix com a objecte i en grup. D'altra banda, la que apareix menys estereotipada és la '**minoria llatinoamericana**' per aparèixer representada més cops de forma individual.

GRÀFIC 11. MINORIA PER TRACTE DEL COL·LECTIU

Font: elaboració pròpia

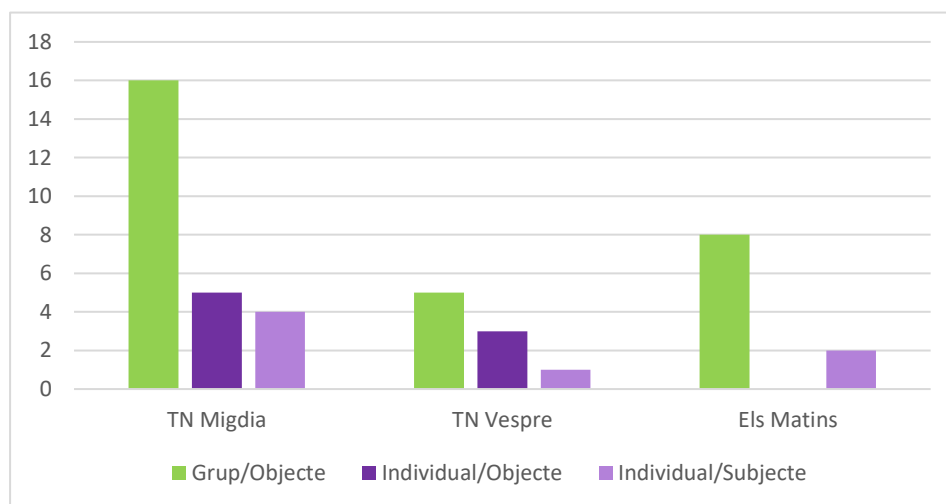
Seguint en aquesta línia, i si se centra aquesta representació del col·lectiu en els diferents programes, com s'observa en el **Gràfic 12**, en els dos informatius les minories apareixen de totes les formes. Així, en el cas d'**Els Matins** el col·lectiu apareix **10** cops, en **8** (80%) com a **grup i objecte**, i en **2** (20%) de forma **individual** i com a **subjecte**.

En el **TN Migdia**, de **25** ocasions en què apareix el col·lectiu, el tracte **individual** es dóna en **9** ocasions (36%), **5** com a **objecte** (56%) i **4** com a **subjecte** (44%), en comparació a les **16** (64%) en què el tracte és en **grup i d'objecte**. En el cas del **TN Vespre** passa el mateix, encara que la diferència no és tan gran; de **9** cops que apareix, el tracte és **individual 4** cops (44%), **3** (75%) d'objecte i **1** (25%) de subjecte, i **5** (56%) en **grup i d'objecte**. Per tant, i si tenim en compte els dos informatius, el

col·lectiu apareix **34** cops, **13** (38%) de forma **individual**, 8 (62%) com a **objecte** i 5 (38%) com a **subjecte** i en **21** (62%) com a **grup** i **objecte**; en canvi, en el cas de les tertúlies, només apareix **2** cops (20%) de forma **individual** i com a **subjecte**. De fet, els dos informatius per separat ja presenten més peces amb representació individual de les minories, en comparació amb la tertúlia.

A partir d'aquesta informació, es pot començar a observar com la contribució del mitjà en la creació d'estereotips i discriminacions, en aquest cas, a partir del tracte majoritari de forma grupal i com a assumpte del col·lectiu, és major en les tertúlies. Ja que, i encara que presenti menys peces on s'identifiqui al col·lectiu d'aquesta forma, correspon al **80%** dels cops, enfront del **62%** dels informatius. D'altra banda, el tracte individual és també major en els informatius, del **38%**, enfront del **20%** de les tertúlies. Per tant, es podria afirmar que les tertúlies tendeixen més a representar el col·lectiu com a un objecte i en grup.

GRÀFIC 12. TRACTE DEL COL·LECTIU PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

Així, en la majoria de casos les minories apareixen com a un objecte i en grup, per tant, el mitjà no dóna cap informació d'aquestes, sinó que, per contra, els dóna condició anònima. Però, en els casos, tampoc minoritaris, en els que representa el col·lectiu a partir de les persones membres d'aquest, sigui com a assumpte o parlant-hi, és interessant observar com ho fa. És a dir, com s'identifiquen els individus que apareixen en les peces.

Abans de res, cal destacar que si s'entén que el tracte individual és el dirigit cap a una persona, sigui representada com a un objecte o subjecte, apareixen un total de **15** persones identificades, pel mitjà o elles mateixes, com a membres del col·lectiu objecte d'estudi. D'aquestes, i com s'observa en el **Gràfic 13**, es dóna el nom i cognom de **13** (87%) i el càrrec de **10** (67%). Pel que fa a la persona a la qual se li atribueix el color, cal remarcar que es tracta d'una peça en què es parla d'un personatge històric que surt representat i és el protagonista d'una obra de teatre. A més, l'atribució està justificada pel context de la peça. Es tracta de la peça identificada el 21/10 en el TN Vespre, i el personatge protagonista de l'obra de teatre és el boxejador Jack Johnson.

D'altra banda, s'atribueix l'origen a un total de **9** persones (60%). Aquesta dada és interessant comparar-la amb la variable de **Característiques dels actors**, ja que així es pot saber en quantes peces de les quals es dóna l'origen de la persona, era realment necessari aportar aquesta informació, o no. Això es pot fer, ja que, com s'ha dit, l'únic cop en què s'atribueix el color està justificat. Així, el total de peces en què s'ofereixen característiques dels membres del col·lectiu que no són rellevants en la notícia són **5**.

Tenint en compte que en el cas de les dues persones identificades en una única peça de la 'minoria llatinoamericana', la del TN Migdia del 24/09, ambdues presenten un origen atribuït, però de forma justificada, es pot afirmar que a 4 de les persones en què se li ha atribuït un origen era de forma justificada i rellevant pel context de la informació. Per contra, a les altres **5** persones, que es troben en 5 peces, se'ls ha atribuït sense que fos necessari.

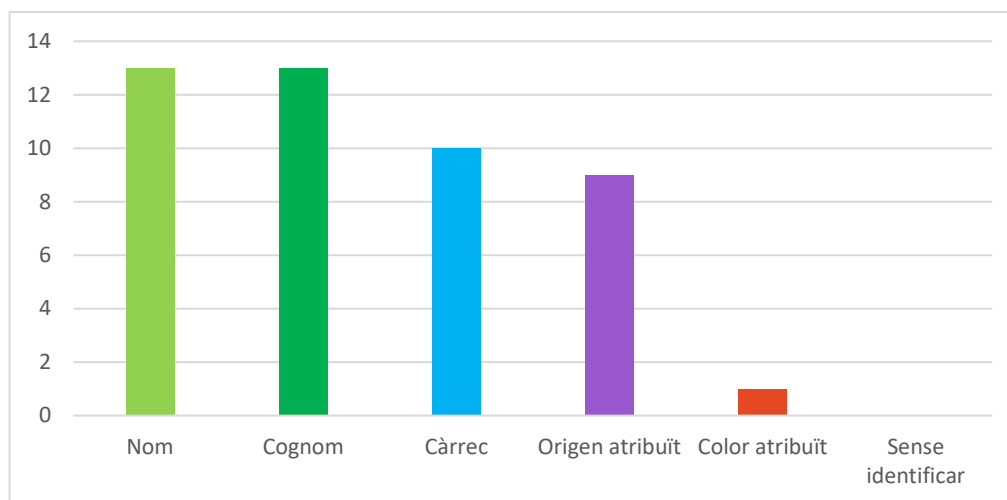
S'ha de recordar que, com s'indica en el **punt 1** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, no s'ha d'incloure ni el color de la pell, ni el país d'origen o la cultura, si no és estrictament necessari per a la comprensió global de la notícia. Ja que, si es donen aquestes dades sense motiu, s'afavoreix a la identificació de les persones que presenten aquestes característiques concretes, amb uns fets determinats. Així, aquesta informació donada innecessàriament, molts cops, s'acaba convertint en la causa del fet narrat, provocant així la creació d'estereotips i

discriminacions. Igualment, i en el cas de les peces que formen part d'aquest estudi, només s'atorguen aquestes característiques, de forma injustificada, a 5 persones de 15; per tant, es pot dir que no és una pràctica molt habitual.

Seguint en aquesta línia, en el **punt 2** es recorda la necessària presentació de la persona a partir, almenys, del seu nom i cognom. A això també s'hi suma, en cas d'aportar informació a la peça i ser rellevant, el càrrec que desenvolupen i fan que siguin importants per la peça. Mai s'ha de donar condició anònima a un protagonista o font mentre aquest així no ho demani. Quan es presenta una persona de forma anònima, sense motiu aparent, s'està donant a entendre que aquell individu no té gens d'importància. Així, es pot afirmar que en el cas d'aquest estudi, de les 15 persones identificades, 13 es presenten amb el nom i cognom, i 10 amb el càrrec. Per tant, també es porta a terme una bona identificació de les persones.

Tanmateix, com ja s'ha vist, encara que les persones representades es tractin, en la majoria de casos, adequadament i seguint amb l'estipulat per les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, s'ha de tenir present que el col·lectiu, majoritàriament, apareix representat com a **objecte i en grup**. Per tant, es pot afirmar que les persones són tractades correctament en els programes i peces analitzats, però que, tot i això, n'apareixen poques. En aquest sentit, TV3 hauria de seguir la recomanació del **punt 8**, com ja s'ha mencionat anteriorment, on es diu que és necessari un tracte normalitzat, com a subjecte, i per aconseguir-ho s'ha de donar veu a les minories.

GRÀFIC 13. PECES PER IDENTIFICACIÓ

Font: elaboració pròpia

Si, com en els anteriors casos, se centra aquesta informació en les diferents minories, abans de res cal destacar que la **'minoria xinesa'** no presenta cap peça on s'hagi representat al col·lectiu de forma individual, com ja s'ha vist anteriorment.

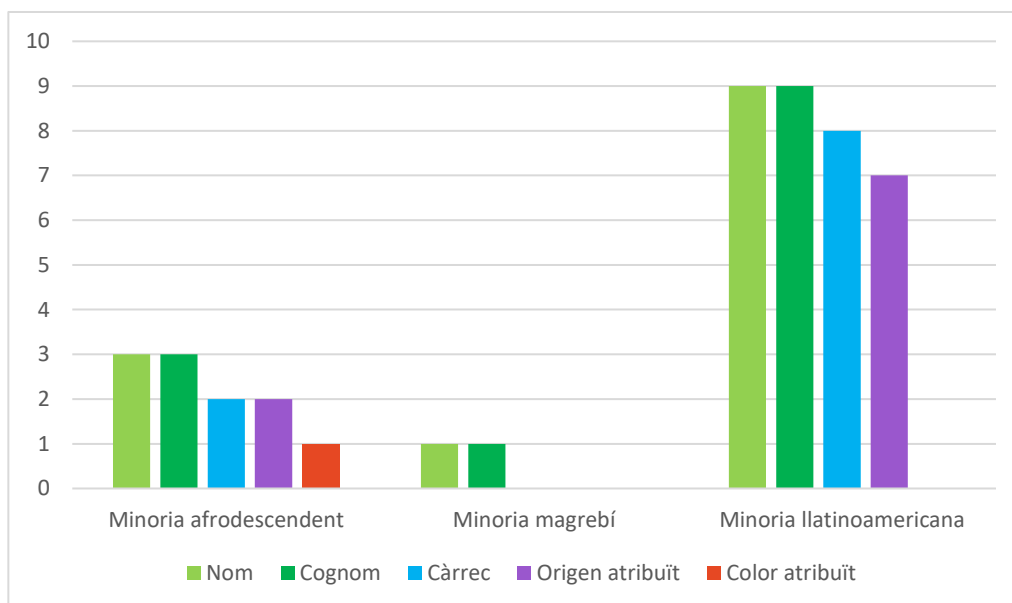
A partir d'aquí, i com es veu en el **Gràfic 14**, de les **13** persones a les quals s'ha identificat mínimament, és a dir, almenys amb el nom i cognom, **9** són de la **'minoria llatinoamericana'**, la que més presenta. A més, de les **10** persones a les quals s'ha donat el càrrec, d'aquesta minoria n'hi ha **8** i de les **9** a les que s'ha atribuït l'origen, **7**. A aquesta la segueix la **'minoria afrodescendent'** amb **3** persones a les quals s'ha identificat amb el nom i cognom, **2** de les que s'ha donat el càrrec i s'ha atribuït l'origen, i s'ha donat el color d'**1**. Finalment, i pel que fa a la **'minoria magrebí'**, únicament presenta **1** persona de les 14 identificades almenys amb nom i cognom.

De fet, i si, un cop més, es compara amb les peces en les quals s'ha donat l'origen d'una persona sense aportar informació rellevant, de les **5** on succeeix, totes formen part de la **'minoria llatinoamericana'**; i fan referència a peces de la secció d'Esports, en què el protagonista és un jugador de futbol, i se l'identifica a partir del seu origen com si fos un sinònim del seu nom. Aquesta pràctica, encara que es faci amb els jugadors de qualsevol nacionalitat, pot acabar tenint conseqüències negatives, ja que, d'alguna manera, s'atorga tot el que facin aquells jugadors, a la seva nacionalitat o lloc d'origen.

Igualment, i si es té en compte el total de persones de cada minoria que apareixen, amb les persones identificades, els números canvien. La **‘minoria llatinoamericana’**, d'**11** persones identificades, només n'identifica **9** (82%) pel nom i cognom, **8** (73%) per càrrec, i **7** (64%) per origen (**5**, 71%, de les quals ha sigut de forma injustificada). La **‘minoria afrodescendent’**, de **3** persones identificades, **3** presenten nom i cognom, i **2** (67%) càrrec i origen de forma justificada. Finalment, i pel que fa a la **‘minoria magrebí’**, d'**1** persona que presenta identificada, aquesta només es presenta a partir del nom i del cognom.

En definitiva, es pot afirmar que, en el cas de la ‘minoria llatinoamericana’, encara que presenti un número més gran de persones identificades, és també la minoria que no dóna el nom i el cognom de totes. Així, tenint en compte la varietat a l'hora de la identificació, i la justificació a l'hora d'atribuir un origen, en aquest cas la ‘minoria afrodescendent’ seria la menys estereotipada de les tres. D'altra banda, i pel que fa a la més estereotipada, en termes d'identificació, seria la ‘minoria llatinoamericana’, ja que proporcionalment a les persones que identifica, poques apareixen, almenys, amb el nom i cognom i, a més, presenta a 5 persones de 9 a partir de l'origen, de forma injustificada.

GRÀFIC 14. MINORIA PER IDENTIFICACIÓ

Font: elaboració pròpia

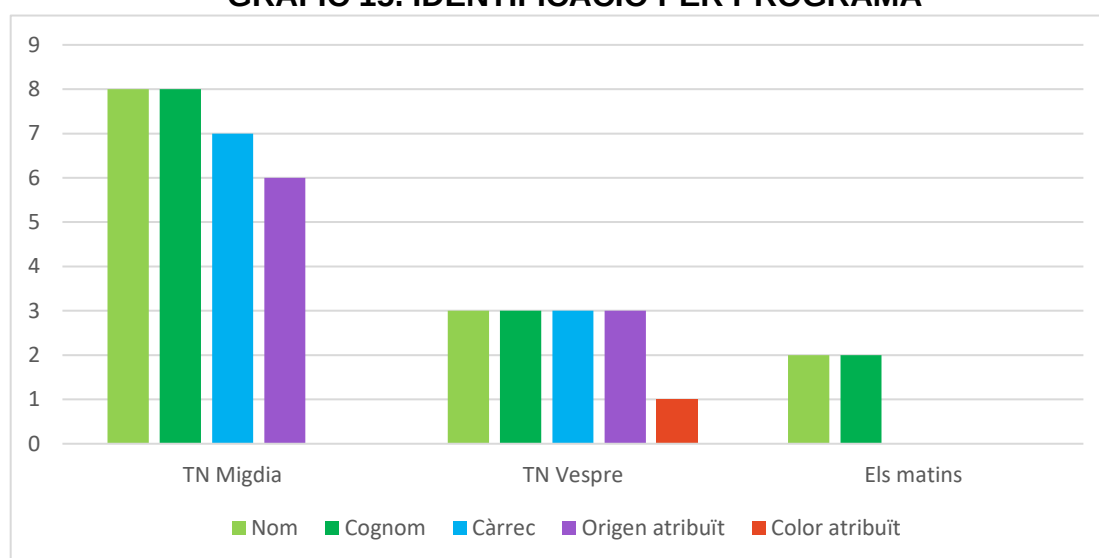
D'altra banda, i si com abans se centra aquesta informació en els tres programes, es pot observar, en el **Gràfic 15**, com els informatius tornen a anar al capdavant, amb **8** identifications mínimes de les 13 totals en el cas del **TN Migdia**, i **3** en el **TN Vespre**. En comparació amb les úniques **2** persones que apareixen amb nom i cognom en **Els Matins**, que es corresponen a les 2 identifications individuals i de subjecte analitzades anteriorment. A més, pel que fa a les altres opcions, com el càrrec, l'origen o color atribuïts, totes estan concentrades en els informatius. Així, i encara que la majoria de persones identificades correctament es trobin en els informatius, les 4 atribucions d'origen no justificades també.

Igualment, i igual que en les minories, també s'ha de tenir en compte que, de les **9** persones que apareixen en el **TN Migdia**, s'identifica mínimament a **8** (89%), es dona el càrrec de **7** (78%) i s'atribueix l'origen a **6** (67%); de les **4** del **TN Vespre** s'identifica mínimament, es dona el càrrec i s'atribueix l'origen a **3** (75%); i de les **2** d'**Els Matins**, s'identifiquen mínimament totes. Per tant, per una banda en les tertúlies s'identifica almenys per nom i cognom a totes les persones que apareixen; però, d'altra banda, en el cas dels informatius les persones s'identifiquen de forma més completa. Encara que també cal destacar que de **9** persones a les quals s'atribueix l'origen en els informatius, **5** (56%), més de la meitat, és de forma injustificada.

Tornant a la idea d'abans, en aquest cas ambdós programes contribueixen de formes diferents a la discriminació de l'individu. Per una banda, les tertúlies identifiquen mínimament al total de persones que apareixen en el programa, però únicament a través del nom i cognom. Seguint en aquesta línia, els informatius identifiquen mínimament a 11 persones de 13 totals i, a més, aquesta identificació inclou el càrrec en 10 casos, per tant, la rellevància i credibilitat que es dona a la persona és major. Però també presenta els 5 orígens atribuïts sense justificació. I, de fet, s'ha de tenir present que en ambdós informatius no s'identifica mínimament a totes les persones que apareixen.

Per tant, en ambdós formats de programa se segueixen algunes de les recomanacions de bones pràctiques, però també es porten a terme males pràctiques, que contribueixen a la discriminació del col·lectiu. Tanmateix, en aquest cas, i tenint en consideració la identificació de les persones, es podria dir que aquesta és més estereotipada i discriminada en els informatius, ja que es presenten persones sense una identificació mínima; contràriament a les tertúlies en les quals, encara que apareixen menys persones, s'identifiquen totes.

GRÀFIC 15. IDENTIFICACIÓ PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

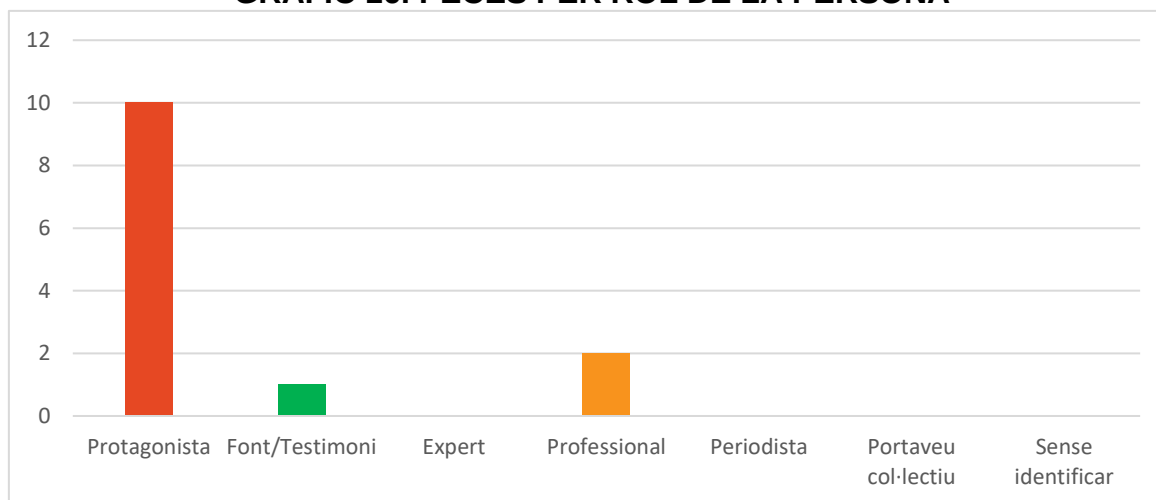
Finalment, també és interessant observar, com es veu en el **Gràfic 16**, el rol que representen les persones que han estat identificades, almenys, amb el nom i cognom. Així, de les 13 persones identificades, **10** són representades com a **protagonistes** de la informació, **1** presenta el rol de font, és a dir, de **testimoni** d'aquella informació, i les **2** restants, fan referència al rol de **professional** de qualsevol feina menys de periodista, que es veu contemplada en una altra opció. Per tant, el majoritari en les peces identificades és que, quan es presenta el col·lectiu de forma individual, sigui perquè la persona és protagonista d'aquella informació.

El rol que ocupen les persones del col·lectiu en la informació és important, ja que així també es pot saber de quina manera es presenta a la persona, i en condició de què. No és el mateix presentar a algú com a protagonista d'uns fets -sense entrar en quins

són aquests-, que fer-ho com a expert d'un tema. El fet que la majoria de persones del col·lectiu apareguin com a protagonistes o fonts, mostra que, tot i tenir una posició rellevant en la peça, en cap cas se'ls consulta com a experts o com a periodistes. Igualment, hi ha dues persones professionals, és a dir, que destaquen en la peça per algun aspecte del seu treball.

I encara que el fet que no aparegui cap periodista hauria de ser preocupant, s'ha de tenir en compte que aquesta investigació només abasta les peces on el mitjà o la persona han identificat el col·lectiu d'alguna manera; llavors, si apareguessin periodistes en aquest estudi, és quan seria problemàtic, perquè implicaria que el mitjà ha identificat al periodista pel seu origen o color. En certa manera, per tant, és positiu que no aparegui cap periodista identificat en les peces d'aquesta anàlisi.

GRÀFIC 16. PECES PER ROL DE LA PERSONA

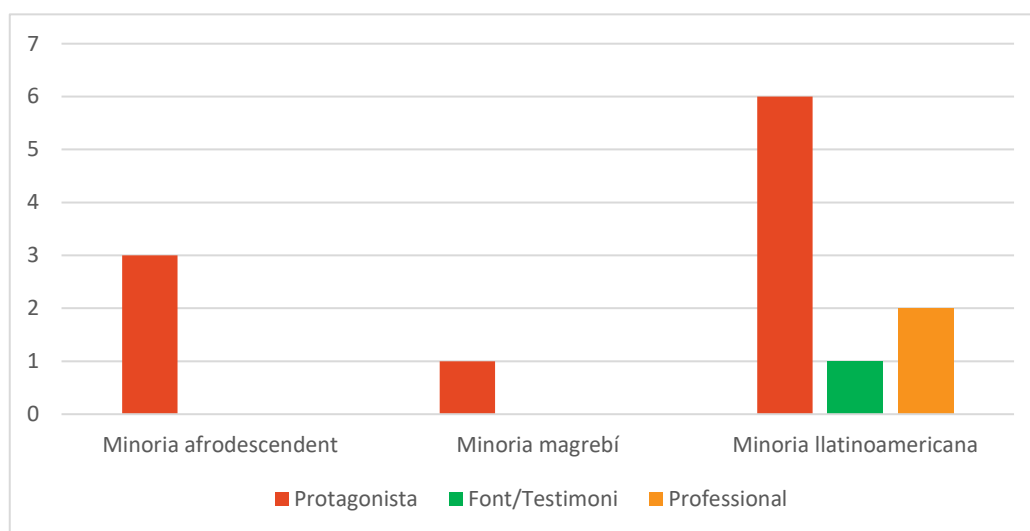

Font: elaboració pròpia

Si aquestes dades es miren a partir de la minoria a la qual fan referència, com es mostra en el **Gràfic 17**, i seguint en la mateixa línia del que ha passat en la majoria de gràfics, la '**minoria llatinoamericana**' és la que presenta més varietat a l'hora de representar als individus de la minoria. Així, mentre que les **3** persones de la '**minoria afrodescendent**' i l'única persona de la '**minoria magrebi**' surten representades a partir del rol de protagonista, les **9** persones identificades mínimament de la '**minoria llatinoamericana**' apareixen representant els tres rols. D'aquestes, **6** són protagonistes, **1** font/testimoni i **2** professionals.

Per tant, es pot afirmar que, en aquest cas, la 'minoría llatinoamericana' és la menys estereotipada, ja que presenta més varietat a l'hora d'identificar a les persones segons el seu rol. Així, les més estereotipades en aquesta variable són la 'minoría magrebí' i la 'minoría afrodescendent', ja que, totes les persones que presenten identificades, ostenten el rol de protagonista, sense que hi hagi varietat. Cal remarcar igualment que, en aquest cas l'estereotipació és causada per la falta de diversitat a l'hora de representar al col·lectiu, però, en realitat, presentar a les persones amb el rol de protagonista no és res dolent, la mala pràctica pot esdevenir quan només es dona aquest rol, i no hi ha varietat.

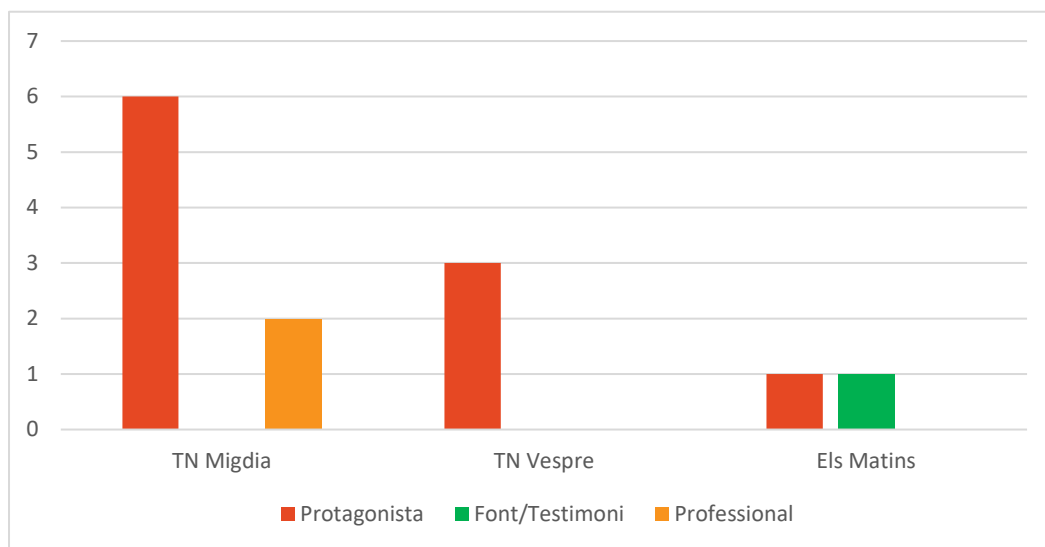
GRÀFIC 17. MINORIA PER ROL DE LA PERSONA

Font: elaboració pròpia

Finalment, per acabar aquest apartat d'identificació i presentació del col·lectiu, és important també veure quin rol ostenten les persones identificades en els diferents programes. Així, i com s'observa en el **Gràfic 18**, els dos programes que presenten més varietat en aquest sentit són el **TN Migdia**, amb presència de persones identificades com a protagonistes o professionals, i **Els Matins**, amb un protagonista i una font. Per tant, en aquest cas tan informatius com tertúlies presenten de forma variada a les persones que identifiquen com a part del col·lectiu. Així, en aquest cas, i a partir d'aquesta variable, no hi ha cap dels dos formats que contribueixi més a l'estereotipació o discriminació d'aquest.

GRÀFIC 18. ROL DE LA PERSONA PER PROGRAMA

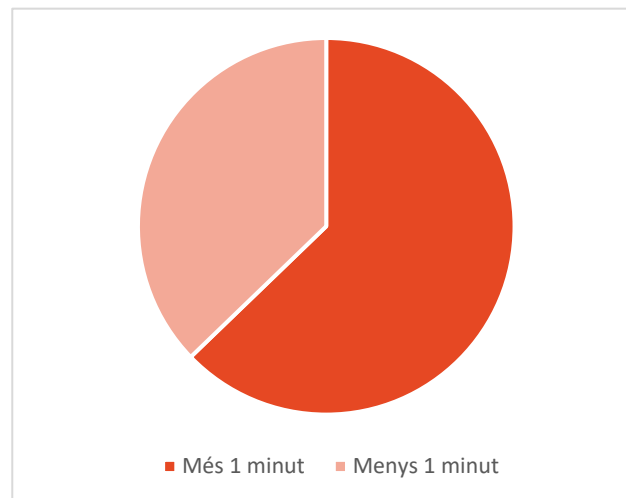

Font: elaboració pròpia

Temps d'aparició del col·lectiu

A continuació, també cal analitzar el temps en què apareix el col·lectiu en les peces. Així, i com ja s'ha explicat en les variables, es partirà de la mateixa premissa de **Miranda** (2020), quan diu que una peça “hauria de durar, en principi, almenys un minut” (p.43). Per això, en aquest cas, la variable del temps s'ha analitzat segons si les peces presenten una duració de menys d'1 minut o, contràriament, de més.

Com s'observa en el **Gràfic 19**, apareixen més peces, **27**, en les quals es representa al col·lectiu racialitzat, amb una duració de més d'1 minut, que no de menys, **16**. Per tant, i seguint amb la premissa anterior, es pot afirmar que, en el cas dels programes de TV3, en la majoria de les peces es dona una representació del col·lectiu, referida al temps, adequada. Igualment, s'ha de tenir en compte que hi ha peces amb una durada molt breu, ja que, en alguns casos, només s'ha calculat el temps d'aparició d'una font, perquè la resta de la notícia no té res a veure amb el col·lectiu, o el temps en què parla un tertulià, ja que la resta del que diu o del que es parla no té res a veure amb l'objecte d'estudi.

GRÀFIC 19. TEMPS: + / - D'UN MINUT

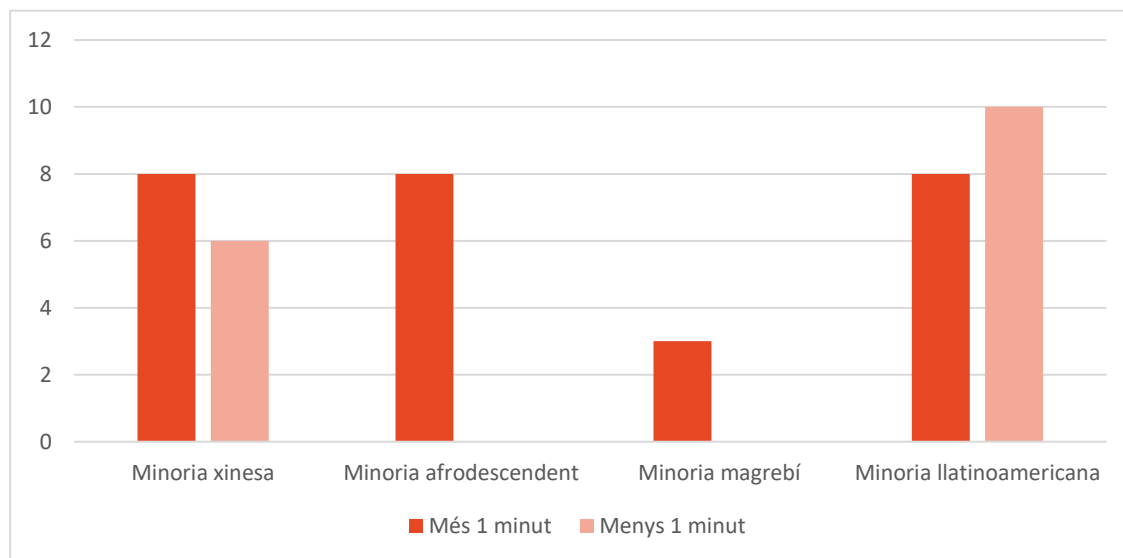
Font: elaboració pròpia

Si s'analitzen aquests resultats segons les diferents minories, i tenint en compte que la duració, com s'ha dit, no és sobre la notícia total -també hi ha tertúlies- sinó sobre la peça, és a dir, l'aparició de la minoria; es pot observar en el **Gràfic 20**, com, de les **27** peces en què l'aparició del col·lectiu dura més d'1 minut, en **8** apareix la '**minoria xinesa**'. En **8** més la '**minoria afrodescendent**' i en unes altres **8** la '**minoria llatinoamericana**'. Pel que fa a la '**minoria magrebí**', només apareix en **3** d'aquestes.

D'altra banda, i si es tenen en compte les peces totals en què apareix cada minoria, s'observa com de les quatre, dues només apareixen representades en peces durant més d'1 minut, la '**minoria afrodescendent**' i la '**minoria magrebí**'. D'altra banda, i pel que fa a les altres dues minories, la '**minoria xinesa**' de **14** peces on apareix representada, en **8** (57%) és durant més d'1 minut i en **6** (43%) durant menys d'1 minut. I en el cas de la '**minoria llatinoamericana**', de les **18** peces on apareix, en **8** (44%) és durant més d'1 minut, i en **10** (56%) durant menys.

Per tant, i si es té en compte la representació del col·lectiu segons la durada d'aquest en les diferents peces, en aquest cas la '**minoria llatinoamericana**' és la més estereotipada, ja que presenta més peces que duren menys d'1 minut. D'altra banda, i pel que fa a les minories menys estereotipades, aquestes serien la '**minoria afrodescendent**' i la '**minoria magrebí**' que, tot i aparèixer en menys peces que les altres, en totes les que apareixen duren més d'1 minut.

GRÀFIC 20. MINORIA PER TEMPS

Font: elaboració pròpia

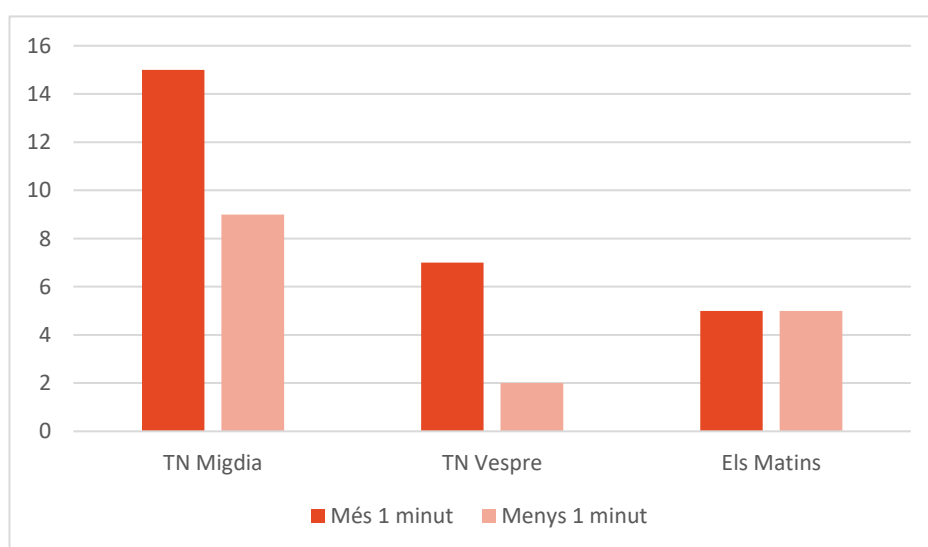
A partir d'això, i com en les anteriors variables, es considera rellevant fer una distinció entre els resultats dels programes informatius i els dels programes de tertúlia, ja que, i com s'ha dit, en els darrers pot passar que només s'hagi agafat el moment en què parla un tertulià; la informació no es presenta en format de peces delimitades. Igualment, i davant això, també s'ha de tenir en consideració que en el cas dels informatius també pot haver passat que s'hagi agafat només una font, i no tota la notícia.

Així, i com s'observa en el **Gràfic 21**, de **27** peces que duren més d'1 minut, **15** són del **TN Migdia**, **7** del **TN Vespre** i **5** d'**Els Matins**. Així, la majoria de les peces de més d'1 minut es troben en els informatius. Igualment, i si es té en compte el total de peces de cada programa, de 33 peces dels informatius, **22** (67%) tenen presència del col·lectiu durant més d'1 minut i **11** (33%) de menys d'1. Aquestes es corresponen amb **15** peces (63%) amb representació de més d'1 minut al **TN Migdia** i **9** (37%) de menys d'un minut; en el cas del **TN Vespre** són **7** (78%) de més i **2** (22%) de menys. Això significa que hi ha, en els dos casos, una diferència proporcionalment significativa entre les peces que duren més d'1 minut i les que no.

Tanmateix, en el cas d'**Els Matins**, **5** (50%) peces representen al col·lectiu durant més d'1 minut i **5** (50%) duren menys d'1 minut; així, apareix el mateix nombre de peces que duren menys o més d'1 minut. Així, es pot afirmar que en aquest cas les tertúlies no contribueixen a la representació acceptable quant a temps, ja que hi ha el mateix nombre de peces que presenten una dedicació de temps adequada, i peces que no. D'altra banda, els informatius sí que presenten, tant per separat com de forma conjunta, una major quantitat de peces amb una duració de més d'1 minut. Per tant, en aquest cas, són els informatius els que presenten una representació més adequada, i les tertúlies les que contribueixen més a la discriminació i estereotipació.

Igualment, segueix sent significatiu el nombre de peces, tant en un cas com en l'altre, que apareixen durant més d'1 minut, mostrant com, en aquests programes, quan es parla o apareix el col·lectiu objecte d'estudi, sigui d'una manera o altra, en un context o altre, es tendeix a donar-los una cobertura d'una durada acceptable. Per tant, així, la informació que s'ofereix és extensa i, possiblement, completa. Com diu Miranda (2020) "en aparença, a més temps dedicat, més àmplia és l'explicació, que esdevé més completa" (p.43).

GRÀFIC 21. TEMPS: + / - D'UN MINUT PER FORMAT PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

Importància jeràrquica de les peces

És important també analitzar el nombre total de peces que apareixen en sumaris o avenços publicitaris dels diferents programes analitzats. Així, es podrà saber si es destaca, d'alguna manera, aquesta informació. Com diu Miranda (2020), “si una notícia és presentada ja als titulars, la prominència que se li atorga és més alta que la que no hi té presència ni esment” (p.43). Per tant, si la peça té importància jeràrquica s'entén que és més important segons el mitjà.

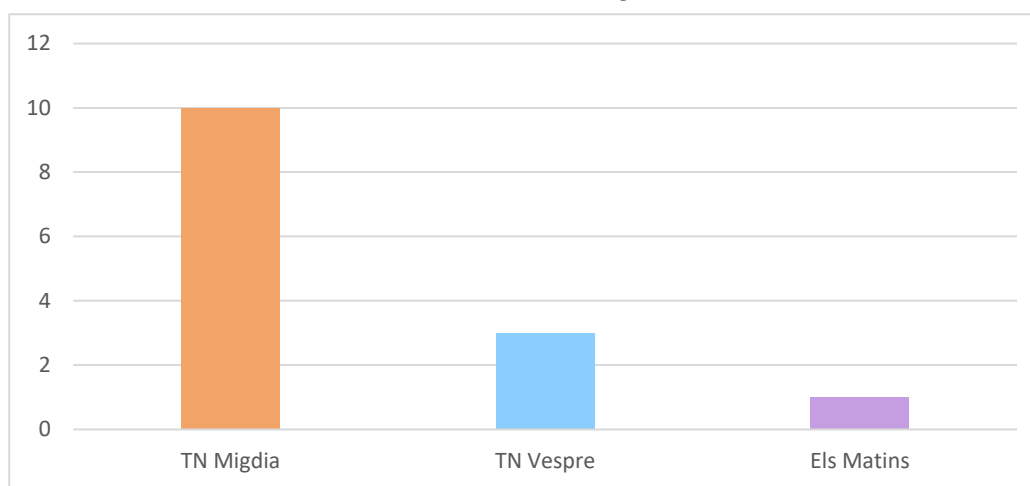
Seguint en aquesta línia, de les 43 peces localitzades, només han aparegut en algun sumari o avenç, **14** (33%) d'aquestes. A més, i com s'observa en el **Gràfic 22**, d'aquestes, només **1** apareix en el programa de tertúlia **Els Matins**, segurament a causa de la diferència de format en comparació amb els informatius. En les tertúlies no se solen fer sumaris, i és menys comú fer avenços publicitaris. Així, es localitzen **3** en el **TN Vespre**, i les **10** restants en el **TN Migdia**.

Tenint en compte el total de peces de cada programa, només **10** (42%) de **24** es presenten en algun sumari o avenç del **TN Migdia**, **3** (33%) de **9** en el cas del **TN Vespre**, i **1** (10%) de **10** en **Els Matins**. Igualment, en aquest cas, no es pot parlar clarament d'una contribució major en la discriminació per part de les tertúlies, ja que, i com s'ha dit, el format és molt diferent en aquest sentit. Per tant, aquesta variable no serveix per saber quin dels dos formats de programa presenta una millor representació.

Així, i com es diu en el **punt 10** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, és cabdal la importància que es dona a una informació, a través de si la peça apareix o no en el sumari o els avenços publicitaris, ja que és així com es transmet al públic. Per tant, s'ha de vigilar, quan se seleccionin les peces que aniran al sumari o en els diferents avenços que es facin, que en aquests, malgrat que hi hagin d'aparèixer les peces més rellevants del dia, hi hagi diversitat social.

Això és així, ja que, si de les diferents peces on apareix el col·lectiu, cap o gairebé cap és presentada amb anterioritat, es pot donar a entendre que la informació no és rellevant pel mitjà de comunicació. És el cas de les peces d'aquest estudi, de 43, només una tercera part, és a dir, 14 (33%), apareix en el sumari o en els avenços; això implica que les altres 29 (67%) peces no han sigut reconegudes ni transmises com a rellevants per part del mitjà. Tenint en compte la diferència de format, de 33 peces dels informatius, només en 13 (39%) apareix el col·lectiu en el sumari o en els avenços; i aquesta segueix sent una diferència significativa, ja que implica que 20 (61%) no són tan importants.

GRÀFIC 22. IMPORTÀNCIA JERÀRQUICA PER PROGRAMA

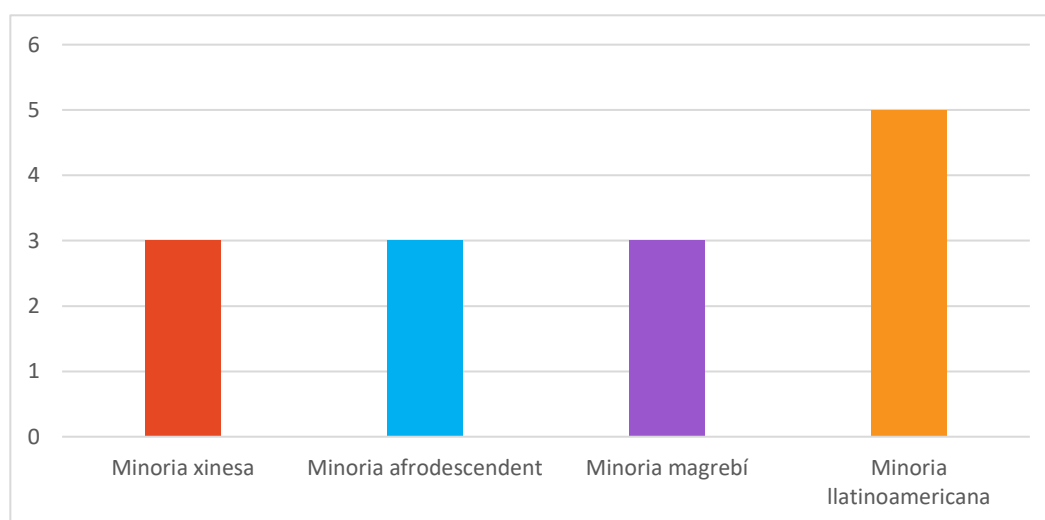
Font: elaboració pròpia

D'altra banda, torna a ser rellevant veure la posició de les diferents minories a l'hora d'aparèixer en sumaris o avenços publicitaris. Així, i com es mostra en el **Gràfic 23**, la '**minoria llatinoamericana**' és la que més vegades apareix en peces anunciades abans de ser explicades en profunditat, ja que aquestes equivalen a **5** de les 14 totals. Pel que fa a la resta de minories, curiosament les tres apareixen en **3** peces amb importància jeràrquica.

Igualment, i si es té en compte la importància jeràrquica segons el total de peces on apareix cada minoria, la '**minoria llatinoamericana**' apareix en **5** (28%) de **18**; la '**minoria xinesa**' en **3** (21%) de les **14** totals, la '**minoria afrodescendent**' en **3** (38%) de **8**, i, finalment, la '**minoria magrebí**' en **3** de **3**. És a dir que, en la darrera minoria,

les 3 peces on apareix són presentades amb anterioritat en un sumari o avenç. Per tant, i si es tenen en compte els resultats de cada una de les minories segons el total de les peces on apareixen, es pot afirmar que, en aquest cas, la 'minoría xinesa' és la que apareix més estereotipada, ja que presenta menys peces amb importància jeràrquica. Pel que fa a la menys estereotipada és la 'minoría magrebí', ja que totes les peces on apareix, es presenten també en el sumari o en un dels avenços publicitaris.

GRÀFIC 23. MINORIA PER IMPORTÀNCIA JERÀRQUICA

Font: elaboració pròpia

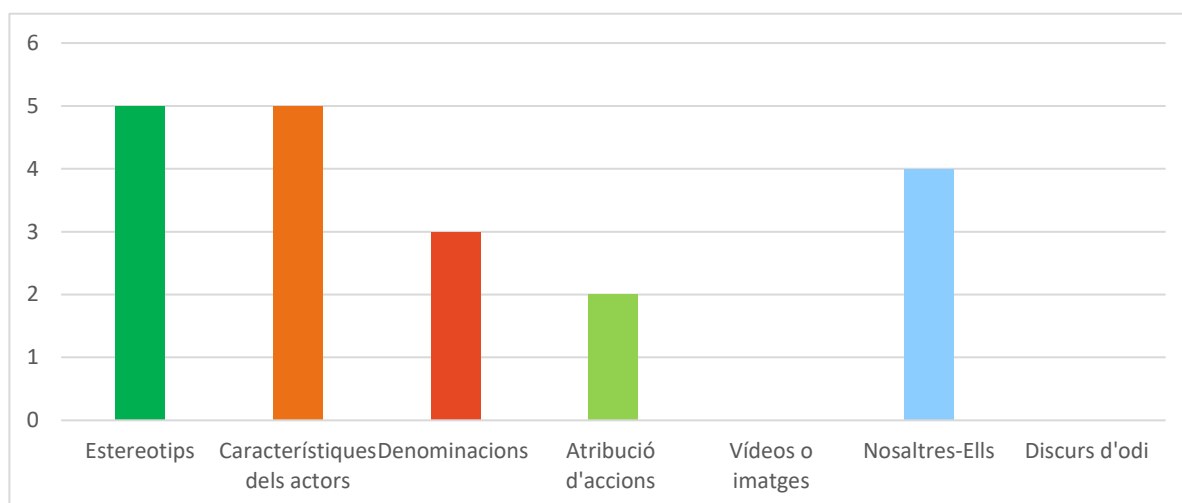
Representació del col·lectiu

Centrant l'anàlisi en les variables adaptades de la investigació del **Grup de Periodistes Ramon Barnils** (2017), s'observen els estereotips, les denominacions i atribució d'accions als actors, i els vídeos o imatges, tant negatius com paternalistes; així com les característiques dels actors no rellevants per a la informació, la reproducció de l'esquema Nosaltres-Ells i la reproducció acrítica del discurs d'odi. En aquest cas, i com s'ha vist, els *frames* s'han de contemplar per separat, ja que no es poden comptabilitzar per peces; n'hi pot haver més d'un per peça. A més, i com ja s'ha explicat abans, la variable de **característiques dels actors**, fa referència, en el cas d'aquest treball, a atribuir un origen sense que aportï res a la informació.

Així, majoritàriament, i com s'observa en el **Gràfic 24**, les variables que més apareixen són la variable dels **estereotips**, i la variable de les **característiques dels actors**, presents ambdues en **5** (12%) peces. Per tant, en aquest cas, hi ha dues variables que apareixen en més peces, en comparació amb les altres. La resta de variables apareixen en: **4** (9%) peces la reproducció de l'esquema Nosaltres-Ells; **3** (7%) les denominacions dels actors; i **2** (5%) l'atribució d'accions als actors. Les altres dues variables, tant la de vídeos i imatges negatives o paternalistes, com la reproducció acrítica del discurs d'odi, no apareixen en cap de les peces analitzades. Així, no hi ha molta diferència entre l'aparició d'aquestes variables que, a més, cal assenyalar, apareixen en poques peces. Per tant, i encara que n'hi hagi, TV3 presenta poques peces, de les investigades, on s'estereotipi o discrimini al col·lectiu a partir del que contemplen aquestes variables.

Referent a les que presenten dues opcions: negatiu/negativa i paternalista, cal mencionar el **punt 4** i el **punt 7** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**. En el primer es destaca la importància d'evitar oferir sempre i únicament informacions de caire negatiu sobre minories en concret. Així, i encara que en aquest cas l'anàlisi s'hagi centrat en alguns elements presentats com a negatius, és important destacar aquesta imatge que s'ofereix del col·lectiu a partir de la presentació d'informacions negatives, siguin del tipus que siguin. D'altra banda, i pel que fa al segon punt, es fa referència al fet que s'ha d'evitar oferir una imatge de víctima de les minories, a partir d'una visió superior i paternalista. És a dir, no és correcta la presentació del col·lectiu objecte d'estudi com a un d'inferior al 'nosaltres' del grup dominant.

GRÀFIC 24. PECES PER REPRESENTACIÓ DEL COL·LECTIU

Font: elaboració pròpia

Si, com s'ha fet fins ara, aquesta informació es focalitza en les diferents minories, abans de res cal destacar que, i com s'observa en el **Gràfic 25**, la '**minoria afrodescendent**' no presenta cap peça on apareguin les variables comptabilitzades. Això és molt significatiu, ja que representa que cada cop que apareix aquesta minoria se la mostra fora de l'estereotipació i discriminació contemplades en aquestes variables.

Dit això, centrant l'atenció en les altres tres minories, no hi ha cap variable que estigui present en totes, ja que, i pel que fa a les que apareixen en més peces, la d'**estereotips**, només es presenta en la '**minoria xinesa**', en **4** peces, i la '**minoria llatinoamericana**', en **1** peça, però no en la '**minoria magrebí**'. Així, i encara que la '**minoria llatinoamericana**' sigui la que presenta més varietat, una de les dues variables que apareix en més peces, la d'**estereotips**, té més presència en la '**minoria xinesa**'.

Pel que fa a la variable de **característiques dels actors**, es concentren totes en les **5** peces on apareix la '**minoria llatinoamericana**', per tant, no té presència en cap més minoria. Passa el mateix en el cas de les **atribucions d'accions**, ja que en les **2** peces on té presència, apareix la '**minoria xinesa**'. Seguint en aquesta línia, les **denominacions dels actors** es presenten en **2** peces on apareix la '**minoria magrebí**' i en **1** on apareix la '**minoria llatinoamericana**'. Finalment, l'última variable

que apareix en alguna peça és l'esquema **Nosaltres-Ells**, en **2** peces on surt la 'minoría xinesa' i en **2** on surt la 'minoría llatinoamericana'. Per tant, la 'minoría xinesa' és la que apareix en més peces amb presència d'aquestes variables, és a dir, tres de les cinc variables, tenen més presència en peces on apareix aquesta minoria.

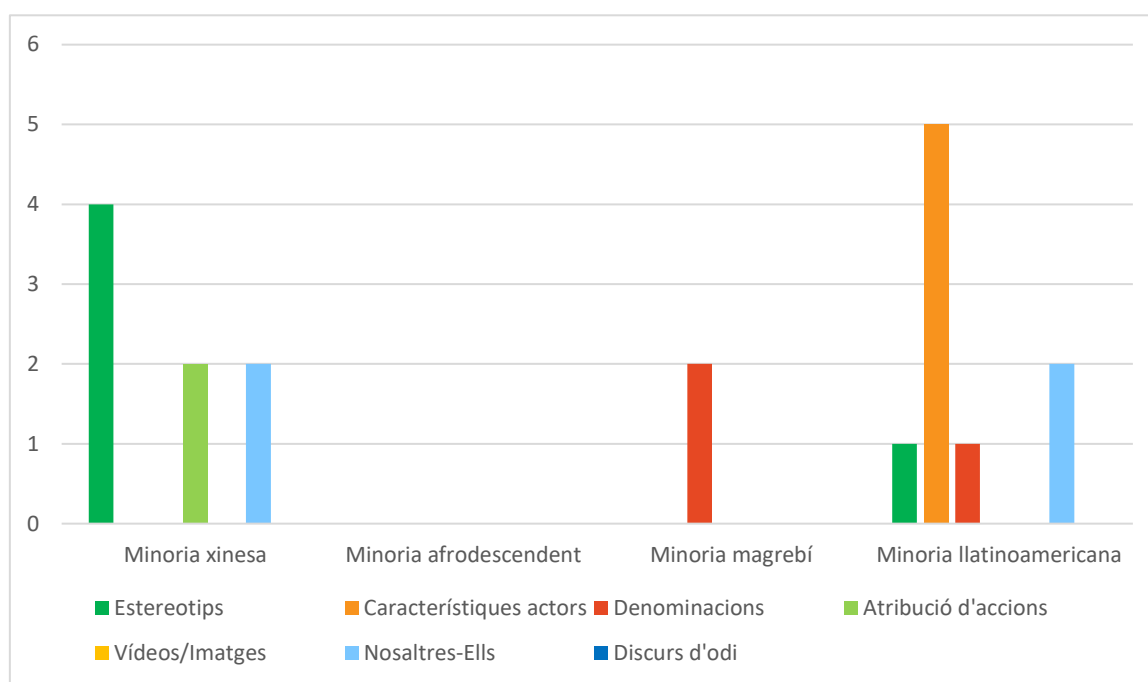
D'altra banda, si es tenen en compte les peces totals de cada minoria, es pot observar, a partir del **Gràfic 25**, com de les 18 on apareix la 'minoría llatinoamericana', **5** (28%) presenten les característiques d'actors, **2** (11%) l'esquema Nosaltres-Ells, **1** (6%) els estereotips i **1** (6%) més les denominacions. S'ha de tenir present en tot moment que aquestes peces no es poden sumar i comparar-se amb el total de peces on apareix la minoria, ja que en una mateixa peça es pot donar més d'una variable. Pel que fa a la 'minoría xinesa', de les 14 peces on apareix, **4** (29%) presenten estereotips, **2** (14%) les atribucions d'accions i **2** (14%) l'esquema Nosaltres-Ells. I, finalment, la 'minoría magrebí' de 3 peces on surt, **2** (67%) presenten **denominacions dels actors**. Així, es pot afirmar que, en general, la presència d'aquestes variables en cada minoria és baixa. Igualment, en la 'minoría magrebí' més de la meitat de les peces presenten una d'aquestes variables, contràriament a les altres minories i, per tant, es pot dir que en aquest cas hi ha més estereotipació.

Si es compara la variable de l'**esquema Nosaltres-Ells** amb el **punt 6** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, s'observa com en **4** peces es presenta la informació a partir d'una mirada que ubica a les persones en dos bàndols i emfatitza les diferències entre elles. Així, es presenta a les minories a partir d'un 'ells' separat del 'nosaltres', que és presentat i tractat de forma diferent. Normalment, a partir d'aquesta mirada s'ofereix la imatge d'un 'nosaltres' del qual es magnifiquen les coses positives, i d'un 'ells' del qual es magnifiquen les negatives.

En aquest cas es pot afirmar que tant la 'minoría xinesa' com la 'minoría magrebí' són les més estereotipades, ja que la primera presenta 3 de les 5 variables amb una presència major a les seves peces que no en les d'altres minories. Però, i si es té en compte el total de peces on apareixen les minories, la 'minoría magrebí' presenta variables en més de la meitat d'aquestes. Així, la 'minoría magrebí' a sobre del total

de peces on apareix, és la que acaba sent més estereotipada; encara que també s'ha de tenir present que la 'minoría xinesa' és qui apareix en peces on hi ha més presència de tres variables. D'altra banda, la 'minoría afrodescendent' és la menys estereotipada, de fet, en aquest cas gens, ja que no presenta cap de les variables contemplades.

GRÀFIC 25. MINORIA PER REPRESENTACIÓ DEL COL·LECTIU

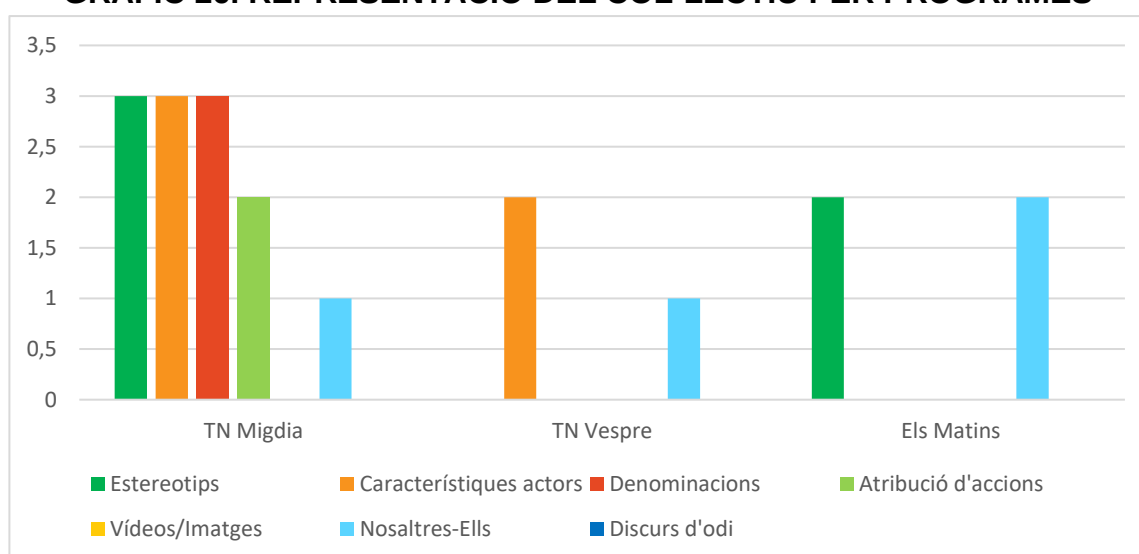
Font: elaboració pròpia

D'altra banda, i pel que fa a l'aparició d'aquestes variables segons el programa, es pot observar, a partir del **Gràfic 26**, com **3** dels **estereotips** apareixen en peces del **TN Migdia**, i els altres **2** en peces d'**Els Matins**. Pel que fa a les **característiques dels actors**, **3** apareixen també en el **TN Migdia**, i **2** en el **TN Vespre**; per tant les **5** es concentren en els **informatius**. Les **denominacions dels actors** estan presents en **3** peces del **TN Migdia**, igual que les **2** **atribucions d'accions**. Finalment, pel que fa a l'**esquema Nosaltres-Ells** es troba en **1** peça del **TN Migdia**, en **1** del **TN Vespre**, i en **2** d'**Els Matins**. Per tant, la variable que està present en tots els programes és l'**esquema Nosaltres-Ells**; i el programa on hi ha variables amb més presència en comparació amb els altres, és el **TN Migdia**.

Així, de les **24** peces del **TN Migdia** en **3** (13%) apareixen estereotips, característiques dels actors i denominacions dels actors, en **2** (8%) atribucions d'accions, i en **1** (4%) l'esquema Nosaltres-Ells. De les **9** del **TN Vespre**, en **2** (22%) apareixen característiques dels actors i en **1** (11%) l'esquema Nosaltres-Ells, i de les **10** d'**Els Matins**, en **2** (20%) peces apareixen estereotips i l'esquema Nosaltres-Ells. Es pot observar, un cop més, com la presència d'aquestes variables és molt baixa en tots els programes i com, en cap d'aquests, arriba a la meitat. Igualment, i tenint en compte la presència segons les peces totals, en el TN Vespre és on apareix el percentatge més alt, referent a les característiques d'actors; per tant, es podria afirmar que, pel total de peces, aquest programa és el que en presenta més amb una d'aquestes variables.

En aquest cas l'estereotipació és present en tots els programes, però la presència d'aquestes variables és major en els informatius i, per tant, es pot afirmar que aquests contribueixen a la creació d'estereotips i discriminacions. D'una banda el TN Migdia presenta 3 variables de 5 que tenen més presència en aquest programa que en els altres; i d'altra banda, el TN Vespre és el programa que, tenint en compte el total de peces, en presenta més amb alguna de les variables en concret. Això es pot deure al fet que, com també es dona representació a més membres del col·lectiu i minories, sigui més senzill caure en estereotipacions. Molts cops, com més visibilitat es dona a un grup o persona, més possibilitats hi ha de presentar-lo de forma estereotipada.

GRÀFIC 26. REPRESENTACIÓ DEL COL·LECTIU PER PROGRAMES

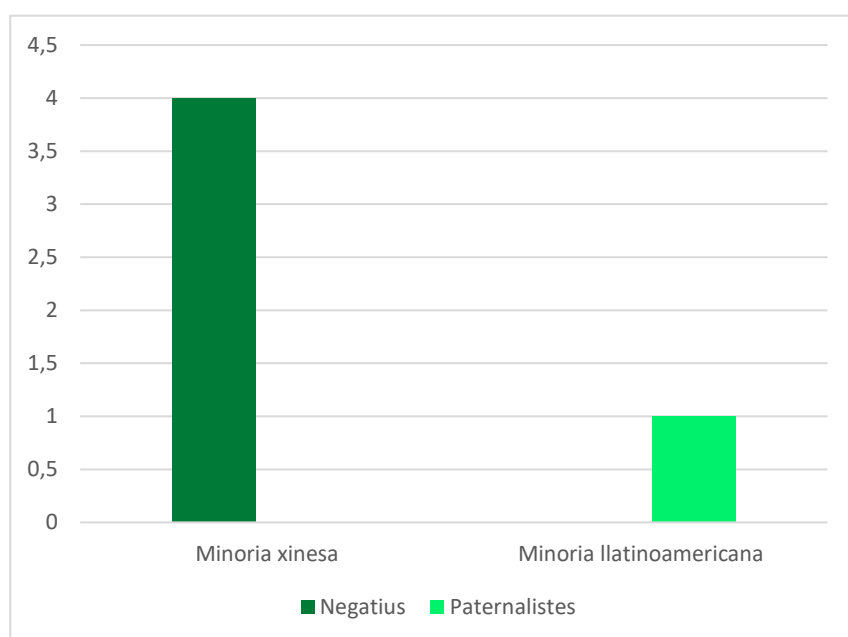

Font: elaboració pròpia

Després d'aquesta anàlisi més general, no s'ha de perdre de vista que hi ha una sèrie de variables que es divideixen en dos, negatius/negatives i paternalistes, per diferenciar el comportament de la mateixa. Així, i encara que la variable dels estereotips tingui presència en la '**minoria xinesa**' i la '**minoria llatinoamericana**', aquesta és diferent, ja que, i com s'observa en el **Gràfic 27**, en el cas de la primera minoria aquests estereotips són negatius, i en el cas de la segona, paternalistes. Així, de la 'minoria xinesa' s'ofereix una imatge generalitzada que pot perjudicar-la o resultar-li desfavorable en algun aspecte. I la 'minoria llatinoamericana' és presentada a partir d'una mirada generalitzada i benèfica o assistencialista que la fa inferior al grup dominant.

Destacant el **punt 3** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, és important aclarir que, els estereotips, definits com a generalitzacions i simplificacions de la realitat, no s'han d'atribuir a un grup de persones. S'ha d'evitar generalitzar sobre les diferents minories, tant si aquesta generalització és positiva com negativa. Quan a partir d'un cas únic s'extrapola una acció o conducta i s'aplica a totes les persones d'una minoria, s'acaba ensenyant a totes les persones a través d'això, i s'ignora l'heterogeneïtat que presenta aquest grup.

GRÀFIC 27. MINORIA PER ESTEREOTIPS

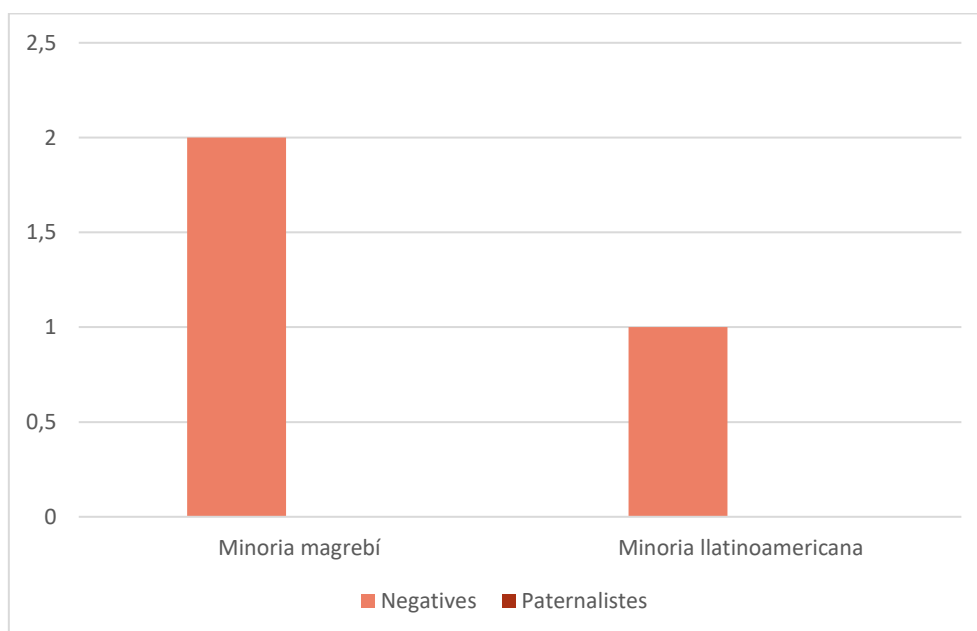

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a la variable de les denominacions dels actors, està centrada entre la **‘minoria magrebí’** i la **‘minoria llatinoamericana’**, i com s’observa en el **Gràfic 28**, apareix, en ambdós casos, a partir de denominacions negatives. Així, en cap peça es dóna una denominació paternalista. En aquest cas, i com ja s’ha explicat en les variables, això significa que les denominacions que apareixen en les 3 peces en total, d’alguna manera li provoca perjudici o li és desfavorable al col·lectiu objecte d’estudi.

Aquestes denominacions són el substantiu **‘indígena’**, que apareix en **1** peça sobre la **‘minoria llatinoamericana’**, i l’adjectiu **‘migrant’**, que apareix, en **2** peces, per referir-se a la **‘minoria magrebí’**. Com ja s’ha indicat en les variables, la paraula **‘indígena’**, no es pot utilitzar, ja que té reminiscències colonials que s’han d’eliminar. D’altra banda, l’adjectiu **‘immigrant’**, com es veu en el **punt 18** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, és una paraula utilitzada incorrectament. El seu ús adequat és en el context en què una persona està fent el procés migratori, però quan aquesta ja l’ha fet, és converteix en **‘migrada’**.

GRÀFIC 28. MINORIA PER DENOMINACIONS

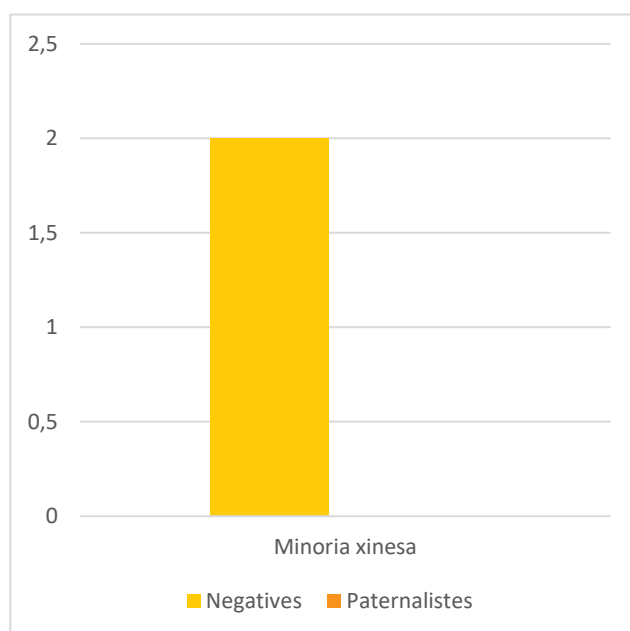

Font: elaboració pròpia

En el cas de la variable que fa referència a l'atribució d'accions als actors, com es mostra en el **Gràfic 29**, i tenint en compte que només apareix en peces on surt la '**minoría xinesa**', aquesta atribució és negativa en les 2 peces. En cap cas apareix una atribució paternalista. Per tant, i com en el cas anterior, es torna a fer referència al fet que aquesta atribució d'accions no és molt favorable per a la '**minoría xinesa**'.

Una d'aquestes peces apareix en el TN Migdia de l'11/02, on el corresponal afirma: "Contagi i paràlisi econòmica. Dos factors que la Xina també exporta". Atribuïnt al país l'acció d'exportar un virus. Es tracta d'un cas en què alguna de les diverses interpretacions que és capaç de fer el públic, pot arribar a tenir repercussions. L'altra peça apareix en el TN Migdia del 18/03, en què es fa esment a que "la Xina obligués a tornar a Pequín" a uns jugadors d'escalada xinesos, atribuïnt l'acció a tot el país, i, per tant, a la minoria; en lloc del govern o president d'aquest.

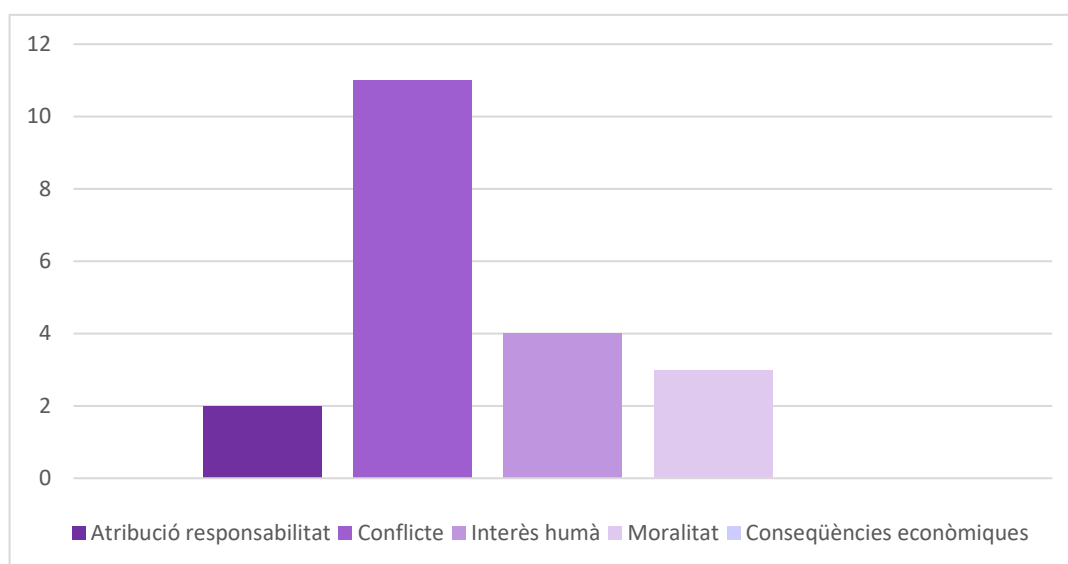
GRÀFIC 29. MINORIA PER ATRIBUCIÓ D'ACCIONS

Font: elaboració pròpia

Finalment, i pel que fa a la variable referent als *frames* o marcs, cal tenir en consideració que, en aquest cas, es diferencien 5 tipus de *frame*: atribució de responsabilitat, conflicte, interès humà, moralitat i conseqüències econòmiques. I en el total de les peces apareixen **20** d'aquests *frames*. Com es veu en el **Gràfic 30**, el *frame* que té més presència és el de **conflicte**, que apareix en **11** peces. Seguit del *frame* d'**interès humà**, present en **4**, el de **moralitat** en **3**, i el d'**atribució de responsabilitat** en **2**. D'altra banda, el *frame* de **conseqüències econòmiques** no apareix en cap de les peces que formen part de la investigació. Igualment, s'ha de recordar que els 20 *frames* no tenen per què aparèixer en 20 peces, ja que en una peça n'hi pot haver més d'un.

GRÀFIC 30. PECES PER TIPUS DE FRAMES

Font: elaboració pròpia

Dit això, és interessant veure la presència d'aquests en les peces on apareixen les diferents minories. Així, el *frame* que més apareix, com es torna a veure en el **Gràfic 31**, és el de **conflicte**, sobretot en les peces on se situen la '**minoria afrodescendent**' i la '**minoria llatinoamericana**'. En ambdós casos, el *frame* apareix en **4** peces, és a dir, en un total de **8**. A més, però, també apareix en **2** peces de la '**minoria xinesa**' i **1** de la '**minoria magrebí**'. Per tant, el més freqüent a l'hora de representar les minories, quant a *frames*, és centrar la informació en un context problemàtic que, d'alguna manera, està protagonitzat per aquestes.

Pel que fa a la resta de *frames*, en el cas de la '**minoria llatinoamericana**' l'altre que apareix és el d'**interès humà** en **1** peça, present també en **2** peces de la '**minoria magrebí**' i **1** de la '**minoria xinesa**'. D'altra banda, en el cas de la '**minoria afrodescendent**', l'altre *frame* que apareix és el de **moralitat**, en **1** peça, present també en **2** peces de la '**minoria xinesa**'. I, finalment, el *frame* d'**atribució de responsabilitat**, apareix únicament en **2** peces de la '**minoria xinesa**'. Per tant, l'únic *frame* present en peces de les quatre minories és el de conflicte. D'altra banda, la minoria que apareix en peces on hi ha més presència d'alguns *frames* és la '**minoria xinesa**', ja que és la que presenta peces amb més presència del *frame* moralitat i del *frame* atribució de responsabilitat.

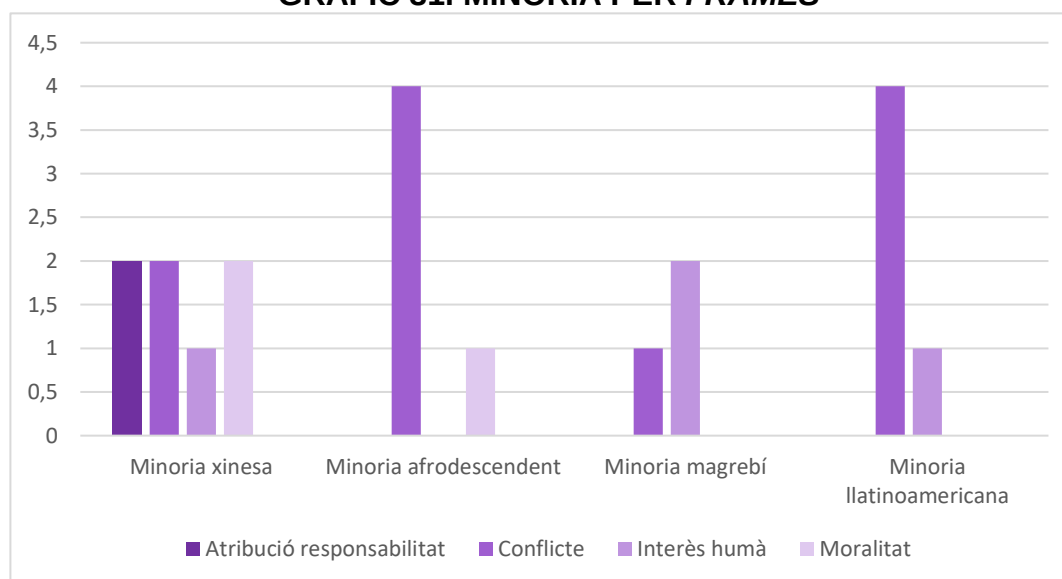
D'altra banda, també és interessant observar la presència d'aquests *frames* en el total de peces de cada minoria. Pel que fa a la '**minoria llatinoamericana**' de **18** peces, **4** (22%) presenten el de conflicte, i **1** (6%) el d'interès humà. De les **14** on apareix la '**minoria xinesa**', **2** (14%) presenten el d'atribució de responsabilitat, **2** (14%) més el de conflicte i també **2** (14%) el de moralitat; a més d'**1** (7%) que presenta el d'interès humà. Seguint en aquesta línia, de les **8** on apareix la '**minoria afrodescendent**', **4** (50%) presenten el de conflicte i **1** (13%) el de moralitat. Finalment, i pel que fa a la '**minoria magrebí**', de les **3** peces on apareix en **1** (33%) apareix el de conflicte, i en **2** (67%) el d'interès humà. Així, tant la '**minoria magrebí**' com la '**minoria afrodescendent**' presenten un *frame* que apareix en la meitat o més, de les seves peces.

Per tant, s'ha de tenir present que, en aquest cas, hi ha dues minories que es poden considerar les més estereotipades. La '**minoria magrebí**' per presentar un *frame* en el 67% de les seves peces; però alhora, també la '**minoria xinesa**' per presentar *frames* amb més presència a les seves peces. Igualment, la '**minoria magrebí**' és la més estereotipada, perquè presenta *frames* en més de la meitat de les seves peces, a diferència de les altres minories. Així, i pel que fa a la minoria menys estereotipada, en aquest cas seria la '**minoria llatinoamericana**' per aparèixer en peces on hi ha menys presència d'aquests *frames*.

A més d'això, també s'ha de tenir en compte que la variable dels *frames* apareix en les peces un total de **20** cops, per tant, i com deia **Goffman** (1975), quan s'emmarquen les peces a dintre d'aquests aspectes concrets és molt probable que això signifiqui que hi ha “un altre flux d'una altra activitat que queda sistemàticament desatesa i que es tracta com a fora del marc” (p.218). És a dir que, com diu el sociòleg, el col·lectiu es presenta, en part de les peces, a dintre d'un d'aquests *frames* deixant de banda moltes de les activitats i esdeveniments que també tenen a veure amb les minories.

Igualment, també s'han de tenir present les peces on no apareix cap *frame*, que són la majoria, ja que presenten una perspectiva diferent de les contemplades per aquest treball. Això no vol dir que aquestes perspectives siguin positives ni adequades, però almenys no contemplen els aspectes proposats en la variable i, per tant, no s'identifiquen com a negatives a dintre d'aquest treball.

GRÀFIC 31. MINORIA PER FRAMES

Font: elaboració pròpia

D'altra banda, i com es diu en el **punt 5** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, no s'ha de dramatitzar ni s'ha d'espectacularitzar en els fets que es narren sobre les diverses minories. Per tant, s'ha d'intentar evitar caure en sensacionalismes, i crear notícies d'interès humà dirigint la informació cap a l'espectacle i l'aspecte emocional. En el cas d'aquests programes, el *frame* d'**interès humà** es troba en tres de les quatre minories, i en un total de **4** peces. Aquestes

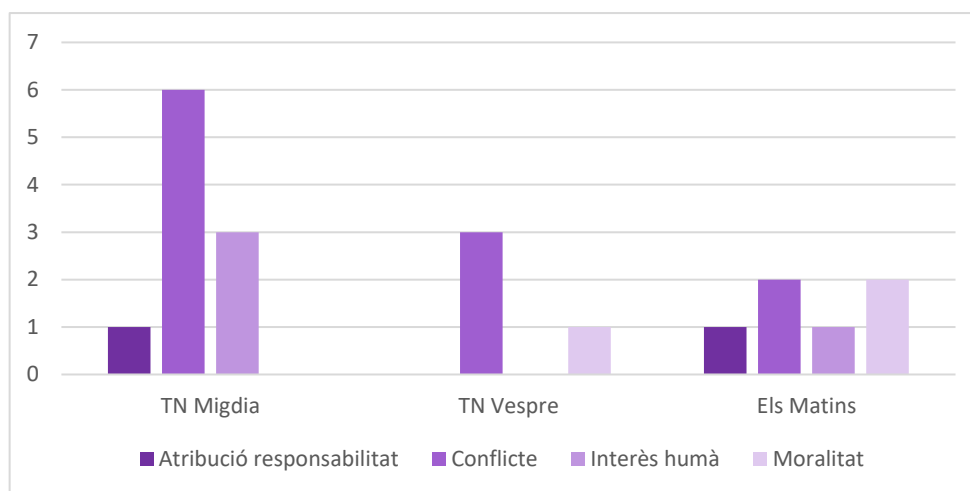
minories són la 'minoria xinesa', la 'minoria magrebí' i la 'minoria llatinoamericana'; però la que té més peces amb aquest *frame* és la 'minoria magrebí' amb 2.

Finalment, també cal comprovar la presència d'aquests *frames* segons els diferents programes. Així, i com s'observa en el **Gràfic 32**, el *frame* de **conflicte** apareix en els tres programes; **6** peces en les quals apareix són del TN Migdia, **3** del TN Vespre i **2** d'Els Matins. Així, el *frame* d'**interès humà** apareix també en dos dels programes, **3** peces en les quals apareix són del TN Migdia, i **1** d'Els Matins; igual que el *frame* de **moralitat** que és present en **2** peces d'Els Matins i **1** del TN Vespre; i el *frame* d'**atribució de responsabilitat** que apareix en **1** peça del TN Migdia i **1** d'Els Matins. Així, no hi ha cap *frame* que només tingui presència en un dels programes i, d'altra banda, dos dels *frames* tenen més presència en el TN Migdia.

Pel que fa al total de les peces, és interessant observar com de **24** peces del **TN Migdia**, en **6** (25%) apareix el *frame* de conflicte, en **3** (13%) el d'interès humà, i en **1** (4%) el d'atribució de responsabilitat. En el cas del **TN Vespre**, de **9** peces, en **3** (33%) apareix el *frame* de conflicte, i en **1** (11%) el de moralitat. I, finalment, pel que fa a **Els Matins**, de **10** peces, en **2** (20%) apareix el *frame* de conflicte, en **1** (10%) el d'interès humà, en **2** (20%) el de moralitat, i en **1** (10%) el d'atribució de responsabilitat. Dit això, és interessant observar com, en aquest cas, el programa que té més peces on apareixen *frames* és el **TN Vespre**, amb un 33% de peces amb el *frame* de conflicte.

Així, en aquest cas, els *frames* tenen més presència en els informatius tant pel que fa al total de peces com per la presència de cada un d'aquests, així que es pot afirmar que en aquest tipus de programes s'estereotipa i discrimina més que no pas en les tertúlies. Encara que, i com s'ha dit anteriorment, això es pot deure al fet que, com més presència té la minoria, més possibilitats hi ha de representar-la de forma estereotipada. Això són pràctiques que, tanmateix, s'han d'anar canviant progressivament.

GRÀFIC 32. FRAMES PER PROGRAMA

Font: elaboració pròpia

Llenguatge incorrecte

Pel que fa a l'última variable contemplada, referida a les paraules que s'han observat, només apareixen en un ús incorrecte el substantiu '**discriminació**' en **2** peces, i els ja observats en les denominacions dels actors, el substantiu '**indígena**' en **1** peça, i l'adjectiu '**migrant**' en **2** peces. El primer substantiu s'utilitza, els dos cops, en peces on apareix la '**minoria afrodescendent**' i, com ja s'indicava en les variables, per referir-se al 'racisme' o a la 'xenofòbia', dos fenòmens que van molt més enllà de les pràctiques discriminatòries. Els altres dos termes ja s'han explicat en els resultats de la variable mencionada. A més, d'aquestes **5** peces on apareix llenguatge incorrecte, **3** són del **TN Migdia** (en les quals apareixen les paraules indígena i migrant), i **2** en **Els Matins** (en les quals apareix la paraula discriminació).

S'ha de tenir en consideració que el llenguatge, com ja s'ha vist en el **Context teòric**, té una gran influència en la societat, així, si per parlar d'un fenomen com el 'racisme', es parla de 'discriminació', s'està perdent profunditat a l'hora de descriure el que està passant. Com ja s'ha vist en diferents apartats d'aquest treball, el racisme engloba tota una estructura de funcionament social, que no només discrimina. De fet, i seguint el **punt 19** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, com diu la **Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual** (2013), "cal defugir de diluir les motivacions racistes i/o xenòfobes en el terme discriminació, ja que és poc explícit i emmascara el

problema” (p.9). Així, aquesta paraula estereotipa i discrimina a partir del moment en què no mostra la realitat que està vivint el col·lectiu.

D'altra banda, si es descriu com a 'migrant' a una persona que ja ha fet el procés migratori, es dóna condició permanent d'estrangeria a la persona que ha anat a viure a un altre país, sigui pel motiu que sigui. Finalment, la paraula 'indígena', com ja s'ha dit, té reminiscències colonials, llavors, utilitzant-la, es poden reproduir, encara que no sigui intencionadament, els esquemes de segregació, maltractament i referents al darwinisme social de l'època colonial.

Així, en aquest cas es pot dir que les minories que apareixen més estereotipades, pel que fa al llenguatge incorrecte identificat, són la 'minoria magrebí' i la 'minoria afrodescendent'. Per contra, la 'minoria xinesa' no presenta cap peça en què s'hagi identificat aquest llenguatge incorrecte. D'altra banda, i pel que fa als programes, el TN Migdia i, per tant, els informatius en general, són els que contribueixen més, en aquest cas, a l'estereotipació i discriminació del col·lectiu objecte d'estudi, ja que presenten més peces amb llenguatge incorrecte, i més varietat de paraules incorrectes.

Observacions

A més d'aquesta anàlisi quantitativa, també és important comentar una sèrie d'elements que no s'han pogut observar a través de les variables, però que l'autora considera significatius. En primer lloc, és cabdal destacar que, a grans trets, i en la majoria de les peces, la '**minoria llatinoamericana**' es representada en un context de **conflicte governamental**, la '**minoria afrodescendent**' en context de **conflicte racial**, la '**minoria xinesa**' en context de **pandèmia Covid-19**, i, finalment, la '**minoria magrebí**' és presentada com a **població migrada**.

Així, per exemple, en el cas de la 'minoria llatinoamericana', això s'observa en la peça 1 del TN Vespre del 7/12, on s'informa que la Unió Europea no reconeix els resultats electorals de Veneçuela, presentant, per tant, un conflicte governamental. En el cas

de la 'minoria afrodescendent', es troba l'exemple en la peça 1 del 2/06 del mateix programa, on s'informa que se segueixen les protestes racials als Estats Units; per tant es presenta la informació d'un conflicte racial. Pel que fa a la 'minoria xinesa', en la peça 2 d'Els Matins del 15/05, en un moment de la tertúlia es compara la situació dels rebrots de coronavirus d'Espanya amb la Xina.

I, finalment, pel que fa a la 'minoria magrebi', en la peça 1 del TN Migdia del 15/06, es parla de com un grup de "joves migrants" -la paraula correcta és 'migrats'-, són atacats pels veïns del lloc on vivien. Així, d'alguna manera, i encara que la temàtica principal sigui violència, es destaca el fet que els joves hagin immigrat en algun moment de la seva vida. Per tant, s'acaba extrapolant la informació en un context migratori.

A més d'això, s'han observat una sèrie d'hàbits ja comentats en aquest mateix apartat. Aquests són la generalització, sobretot de països sencers, a l'hora de parlar dels seus òrgans governamentals, o l'atorgament de l'origen en el cas dels jugadors, sobretot, de futbol. Aquests dos hàbits, encara que es presentin amb tots, és a dir, no només se sol fer amb uns països determinats ni amb uns orígens determinats, no és adequat. La generalització de tot un país en una única acció o característica, igual que destacar l'origen d'una persona que porta a terme alguna acció, pot fer que el públic acabi relacionant l'acció o característica amb el país o origen.

De fet, i per poder saber l'efecte que tenen els resultats que s'estan presentant en aquest treball, s'hauria de demanar als membres del col·lectiu racialitzat com se senten representats. Saber si aquest tipus d'afirmacions, com les generalitzacions o atorgaments d'origen mencionats en el paràgraf anterior, tenen algunes conseqüències en les minories. Si se senten estereotipats, i si tenen problemes en el seu dia a dia a causa d'imatges que se segueixen reproduint en la societat.

Igualment, a partir d'aquesta anàlisi es pot afirmar que, a través de la presentació que fan de les minories, els informatius i les tertúlies, es potencia tant la divisió com la inclusió del col·lectiu; ja que, per una banda s'inclou aquest en les informacions, però per l'altra, i encara que no en totes les peces, es representa a partir d'uns esquemes

estereotipats. A més, i a grans trets, com s'ha pogut anar observant, la representació del col·lectiu, igual que el tracte d'aquest com a individu i subjecte, és major en els informatius. Tanmateix això també acaba provocant que l'estereotipació sigui major en aquests.

En definitiva, i per acabar amb l'anàlisi quantitativa dels resultats, TV3 és un mitjà de comunicació que, en termes generals, i com s'ha pogut anar observant al llarg del comentari, té una representació alta de les minories d'aquest col·lectiu, a més de començar-los a atorgar un tracte d'igual a igual. Tanmateix, encara no representa la realitat social que viuen les persones d'aquest col·lectiu sense caure en sensacionalismes ni en judicis de valor, ja que, i com s'ha vist, encara que presenti un nombre important de peces on apareixen les minories, se segueixen mostrant d'una forma discriminatòria i estereotipada. Per tant, i per molt que el mitjà estigui donant passes endavant, encara queda camí per recórrer per acabar d'erradicar les males pràctiques que encara estan presents.

8

COMENTARI

QUALITATIU

8. COMENTARI QUALITATIU

Després d'una anàlisi quantitativa de les variables, es considera oportú, ja que són 43 peces en total, i no es poden observar en profunditat totes, per apreciar les diferències i els matisos necessaris -encara que presenten moltes característiques comunes quant a presentació-, fer un comentari qualitatiu de 12 peces. Aquestes seran representatives de les quatre minories, per contemplar la diversitat; per tant, en la mostra s'agafaran 3 peces de cada minoria. El número és 3, ja que la que menys peces presenta és la 'minoría magrebí', que en té 3.

a. Recollida peces

Les peces que s'han recollit per poder portar a terme aquesta part de la investigació més qualitativa s'escullen, igual que s'ha fet amb la mostra de programes, de forma aleatòria. Tenint en compte que les minories surten a tots els tipus de programes, s'agafarà una de cada un, per intentar que hi hagi varietat. Cal remarcar que en el cas de la 'minoría magrebí', de les úniques 3 peces on apareix, cap és del programa TN Vespre.

Així, per escollir les peces de la 'minoría llatinoamericana', que és, com ja s'ha vist, la que surt més representada, s'agafa la **primera peça del primer mes on aparegui el col·lectiu** en els tres programes.

Minoría llatinoamericana:

- **13/01.** TN Migdia. Protestes Haití.
- **13/05.** TN Vespre. Pandèmia "totalment descontrolada" al Brasil
- **15/05.** Els Matins. Proposta de desconfinament a Catalunya. Font 'argentí'.

Per la 'minoria xinesa', la segona amb més representació a les peces, s'agafea la **primera peça del segon mes**.

Minoria xinesa:

- **18/03**. TN Migdia. L'impacte del coronavirus a la Xina es va alentint.
- **10/02**. TN Vespre. La Xina, el país més afectat pel coronavirus.
- **11/03**. Els Matins. Coronavirus i èxit del confinament a la Xina.

I, finalment, per la 'minoria afrodescendent', s'agafa la primera peça del tercer mes.

Minoria afrodescendent:

- **24/09**. TN Migdia. Protestes antiracistes contra la impunitat policial als Estats Units.
*No s'ha pogut agafar el tercer mes, perquè la minoria només apareix durant els mesos d'agost i setembre, en tres peces (dues l'agost i una el setembre). Així, s'ha agafat l'**única peça del segon mes**.
- **21/10**. TN Vespre. 'Combat contra el racisme', crònica cultura, obra teatral.
*No s'ha pogut agafar el tercer mes, perquè la minoria només apareix en una peça en els mesos de juny i octubre. Així, s'ha agafat l'**única peça del segon mes**.
- **8/06**. Els Matins. Continuen les protestes als EUA: cas George Floyd.
*No s'ha pogut agafar el tercer mes, perquè la minoria només apareix durant el mes de juny, en tres peces. Així, s'ha agafat la **primera peça del primer i únic mes**.

Minoria magrebí:

- **15/06**. TN Migdia. Atac veïnal cap a un grup de joves migrants.
- **24/09**. TN Migdia. Arribada de persones migrades a diferents punts d'Espanya.
- **11/03**. Els Matins. Tancada d'un grup de joves migrants extutelats.

TAULA 6. DATES PECES COMENTARI QUALITATIU

	Programa	Minut Sumari/Avenç	Duració	Minut Peça	Duració	Duració TOTAL
‘Minoria llatinoamericana’	13/01 TN Migdia	27:56-28:10	14’’	38:06-38:39	33’’	47’’
	13/05 TN Vespre	23:43-23:58	15’’	33:24-34:52	1’28’’	1’43’’
	15/05 Els Matins			49:17-49:35 + 50:10-50:23 ⁷	31’’	
‘Minoria xinesa’	18/03 TN Migdia			16:47-19:10	2’37’’	
	10/02 TN Vespre	00:35-00:46	11’’	6:05-8:15	2’10’’	2’21’’
	11/03 Els Matins			58:25-59:15	50’’	
‘Minoria afrodescendent’	24/09 TN Migdia	1:28-1:50	22’’	19:54-23:05	3’6’’	3’28’’
	21/10 TN Vespre			29:17-31:24	2’7’’	
	8/06 Els Matins			51:18-1:04:35	13’17’’	
‘Minoria magrebí’	15/06 TN Migdia	00:00-00:22	22’’	3:20-7:15	3’55’’	4’17’’
	24/09 TN Migdia	1:15-1:28	13’’	16:58-19:18	2’20’’	2’33’’
	11/03 Els Matins			2:32:40-2:38:42	6’2’’	

Font: elaboració pròpia

⁷ La font apareix en dos moments diferents de la peça, és per això que el temps apareix dividit en dos.

b. Comentari peces

A continuació s'aniran presentant les diferents peces seleccionades en l'anterior apartat. Aquestes s'analitzaran en profunditat per, a partir de la documentació prèvia, interpretar i comentar com representa la cadena pública catalana les diferents minories objecte d'estudi en les peces de dos programes informatius i un de tertúlies.

– 'Minoria llatinoamericana'

13/01 TN Migdia

Contestació social a l'Haití

En aquesta peça es presenta una "contestació social" al "país més pobre d'Amèrica", l'Haití, la qual, i segons el presentador Carles Prats, "marca l'homenatge a les víctimes del terratrèmol de fa deu anys". Així, es presenta l'Haití a partir d'una contestació social que, en realitat, és una conseqüència directa de la pobresa i les crisis que s'estan patint en el país. Per tant, es contextualitzen els fets, més aviat violents, de protesta, en un panorama complicat i de crisi.

Entrant més en detalls, i com explica el presentador: "Un grup d'opositors va interrompre l'homenatge oficial i va llançar les ofrenes florals en protesta contra el president haitià. La misèria, l'atur, la corrupció i la feblesa de l'estat estan marcant el dia a dia dels haitians". En aquesta explicació es pot apreciar com es presenta la notícia a partir d'un **conflicte governamental**, com s'havia dit en les observacions de l'**Anàlisi quantitativa**. De fet, aquesta peça presenta el **frame de conflicte** identificat en la taula d'anàlisi, justament per aquesta presentació dels fets.

Això s'observa també a partir dels vídeos que van apareixent al llarg de la notícia; tots aquests representen alguns dels elements que s'estan explicant. En un primer moment, es veu a una sèrie de persones reunides durant l'homenatge. Després s'observa com un grup opositor, en aquest mateix homenatge, apareix cridant i, a grans trets, protestant. Seguidament apareixen imatges de forces de seguretat armades, i després tornen a aparèixer els opositors durant l'homenatge, en aquest

cas, tirant les ofrenes florals i cridant. Així i tot, i encara que cridin, les imatges apareixen amb el so molt baix i amb el presentador parlant per sobre, per tant, no es pot saber què diuen. En definitiva, i pel que fa a les imatges, en tot moment ensenyen els fets dels quals s'està informant, per tant, no es poden considerar ni negatives ni paternalistes, ja que en cap cas s'ensenyen com a perjudici del col·lectiu, o no és aquesta la sensació que es dona. Simplement il·lustren els fets.

A més, i encara que la secció sigui, clarament, **Internacional**, el sector d'activitat que s'observa és el de **Violència**, ja que es tracta d'unes protestes per part d'un grup d'opositors que "llancen les ofrenes florals". Però també es pot observar el sector de la **Pobresa**, encara que en les variables només es pogués contemplar una opció. De fet, i encara que ambdós sectors apareguin més o menys per igual, el de Violència és el que apareix en el tema principal i motiu de la notícia: contestació social a l'Haití; i el segon ja fa més al·lusió a la part contextual dels fets: problemes econòmics i socials a l'Haití.

El presentador segueix explicant: "Avui mateix s'esgota el mandat del Parlament, no s'han convocat eleccions i tampoc hi ha avenços en la formació d'un govern d'unitat". Així, al context ja presentat, s'afegeix l'element caòtic i de descontrol governamental. S'està parlant d'un estat que no es pronuncia sobre la formació d'un nou govern. Cal destacar també que no s'utilitza cap font, ni dels opositors ni dels que estan a favor de l'homenatge, ni tan sols del govern, és a dir, és simplement una notícia on s'expliquen uns fets que apareixen representats a través d'imatges, i ja està. A partir d'això es pot afirmar, com es contempla en la taula d'anàlisi d'aquesta peça, que la representació del col·lectiu és **en grup** i com a **objecte**.

A més, a tot això s'hi suma el text que apareix en els *chyrons*. Frases com: '**Haití no veu la llum**' o '**Les ferides obertes d'Haití**', dramatitzen la situació. S'intenta aconseguir que l'espectador empatitzi amb els fets, a partir de metàfores visuals, és a dir, s'utilitza un llenguatge líric per poetitzar la peça. Es tracta de dues sentències, una negació i una afirmació, que destaquen, entre altres coses, una situació eterna de malestar per la qual està passant Haití. Es pot donar aquest mateix tipus d'informació

sense recórrer a l'espectacularització dels fets, sinó que contextualitzant i explicant aquestes dades.

En definitiva, en aquesta peça on apareix, d'alguna manera, la 'minoria llatinoamericana', s'explica una informació en clau de conflicte, però des d'un punt de vista i tractes adequats. L'únic moment en què la informació podria estar millor tractada és quan, a partir dels chyrons, es dramatitzen i espectacularitzen els fets narrats. Això, com ja s'ha vist en el **punt 5** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, s'ha d'evitar, en la mesura del possible, ja que l'únic que fa és buscar l'espectacle i l'aspecte emocional de la notícia, per cridar l'atenció. Així, en aquesta notícia, ja quedava clara la situació complicada i de pobresa que està vivint el país, no calia enfocar els fets des d'un punt de vista dramàtic.

13/05 TN Vespre

Situació pandèmica descontrolada al Brasil

En aquest cas, i encara que en un primer moment la informació es presenti en el context de la pandèmia mundial de coronavirus, i de l'afectació d'aquesta en el Brasil, també s'acaba centrant en els conflictes polítics que això ha generat. Tanmateix, els vídeos que acompanyen la peça gairebé en tot moment estan situats en el conflicte sanitari; apareix personal d'aquest sector manifestant-se per la mort per Covid-19 dels seus companys mentre treballaven, i també personal treballant als hospitals. D'altra banda, l'única font que hi ha en tota la notícia és una infermera que explica la situació sanitària.

De fet, en la taula d'anàlisi d'aquesta peça s'ha identificat la secció **Internacional**, per estar ubicada al Brasil, en un context, llavors, forà, i el sector d'activitat **Sanitari**, per presentar la informació en clau de conflicte, en part, sanitari. I, també, tenint en compte que l'única font que es presenta en aquesta peça és una infermera, que tampoc s'ha identificat com a part del col·lectiu, ni pel mitjà ni per ella mateixa, s'ha reconegut la representació del col·lectiu objecte d'estudi, en la taula d'anàlisi, com a d'**objecte** i **en grup**.

Així, en aquesta peça es presenta la situació del Brasil on, segons el presentador, Toni Cruanyes, “el nombre de casos nous i de morts per coronavirus segueix disparat. La pandèmia està totalment descontrolada”. Davant aquesta situació: “el president Jair Bolsonaro continua parlant d’una petita grip. I intensifica el pols amb els estats més confinats perquè tornin a la feina”. Aquestes informacions, a més, formen part de la presentació de l’inici de la peça, i apareixen acompanyades, com ja s’ha dit, amb vídeos de sanitaris, però, també, amb vídeos on apareix Bolsonaro amb mascareta parlant amb un grup de persones, separats per una balla. Per tant, i des del principi, ja es presenta la notícia des del punt de vista de **conflicte**, en aquest cas sanitari, però també **governamental**. És per això que, en la taula d’anàlisi, també s’ha identificat el **frame de conflicte**.

Aquesta dualitat en el conflicte és present també quan el corresponsal, Joan Biosca, assegura que “el Brasil és l’epicentre de la pandèmia a Sud-amèrica, un perill sanitari regional, asseguren els governs veïns de Portugal i l’Argentina. Un perill també és el pols que no s’atura entre el govern federal i els regionals”. I s’acaba de veure quan la peça finalitza amb el corresponsal dient: “Tensió política i sanitària al Brasil, en plena pandèmia, que ja castiga fortament al continent americà en general”. Així, es pot afirmar que en aquesta peça també hi és present el **conflicte governamental** descrit en l’**Anàlisi quantitativa**.

A més, al final també es fa una comparació dels contagis per coronavirus del continent americà, on es troba el Brasil, i l’europeu: “En plena pandèmia, que ja castiga fortament al continent americà en general, més que Europa pel que fa als contagis, segons l’Organització Mundial de la Salut”. Fins a quin punt és necessari per a la notícia aquesta informació que es dóna al final? Inconscientment no crea imaginaris comparatius que, en cas d’una pandèmia mundial, tampoc cal fer tan explícits? Què aporta? Sembla que s’està davant d’un **maniqueisme**, encara que molt subtil, on veiem la imatge d’un ‘nosaltres’ positiva i d’un ‘ells’ negativa. Ja que així, es dóna la sensació que els europeus tenen el virus més controlat que els americans.

És per aquest fet que en la taula d'anàlisi també s'identifica la representació de l'**esquema Nosaltres-Ells**. A més, com es diu en el **punt 6** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, els maniqueismes s'han d'evitar, és a dir, no s'ha d'ubicar a les persones en dos bàndols, un de bo/superior i un de dolent/inferior, ja que així s'emfatitzen les diferències i es dóna entendre que el bàndol del 'ells' necessita ser mostrat i tractat de forma diferent.

En definitiva, la notícia és tractada de forma adequada en tot moment, ja que les imatges que s'ensenyen no són perjudicials per a cap col·lectiu, i s'ensenya el que s'està explicant, la situació sanitària, i la situació governamental a través del president Bolsonaro. Pel que fa a les fonts, també sembla adequada la utilització de les declaracions d'una infermera, però potser faltaria parlar amb gent de carrer, i amb polítics, per saber més sobre la situació política i contextualitzar la informació que també es menciona, i a la que també es dóna importància. D'altra banda, la forma que té el corresponsal de tancar la notícia sembla inadequada, ja que, i com s'ha dit, potser no calia comparar directament la situació de la pandèmia en dos continents, quan la situació és perjudicial per tothom.

15/05 Els Matins

Situació de desescalada a Catalunya: font

Aquesta peça apareix durant una tertúlia que es manté al llarg del programa d'Els Matins, en la qual es parla de la proposta de desconfinament a la comunitat autònoma catalana. Concretament, la peça se centra en el moment en què es presenta la notícia referent a aquesta informació, ja que, entre les fonts presentades, apareix un home, amb nom i cognom, Cristian Ezequiel, que s'identifica com a argentí.

Cal destacar que en la notícia presentada durant la tertúlia, es van mostrant una sèrie de persones que opinen sobre aquesta desescalada del confinament. Així, en la taula d'anàlisi s'ha identificat la secció de **Societat**, per ser un tema tractat com a un problema social, i el sector d'activitat **Sanitari**, per presentar-se en clau de conflicte sanitari.

Aquesta font argentina dóna la seva opinió sobre la situació de pandèmia a Catalunya i el desconfinament. Mentre parla, en un moment donat, i comparant, ell mateix, la situació d'Espanya amb la d'Argentina, afirma que és argentí: “Els polítics s'estan barallant per repartir pressupost. Mira, jo sóc argentí, i veient el que està passant aquí penso, si segueixen així acabaran com Argentina. Així que em sembla malament que estigui tot tan polititzat”. En la seva declaració el que més destaca és quan compara la situació d'Espanya i Argentina, ja que, en certa manera, tenint en compte que la peça només és la declaració d'aquesta font, s'emmarca a dintre d'un context de **conflicte** sanitari però també **governamental**.

El més important, per tant, d'aquesta peça, és el tracte que es fa de la font de **subjecte** i **individu**, com s'ha identificat en la taula d'anàlisi. Cristian Ezequiel és tractat com una font més a la que s'atura pel carrer per demanar-lo què opina sobre una situació en concret. Cal destacar, a més, que si la font no s'hagués identificat a ell mateix com a argentí, en cap cas aquesta peça hagués pogut formar part de l'anàlisi. Això, pot considerar-se una prova que, el fet que només s'estiguin analitzant 43 peces no implica, en cap cas, que el col·lectiu només aparegui en aquestes, sinó que, simplement, ni el mitjà ni el mateix col·lectiu ho han concretat.

Així, en aquesta notícia se segueixen els consells estipulats en el **punt 2 i punt 8** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**. El primer, ja que s'identifica a la font pel seu nom i cognom, i no es dóna cap dada referent al color de la pell, origen o cultura, perquè en aquesta notícia no són informacions necessàries. I l'altre punt, perquè s'està potenciant la pluralitat de fonts d'informació, mostrant la realitat, quant a la diversitat social que hi ha a Catalunya. En definitiva, el tracte de la font és adequat i com el de qualsevol altra font que apareix en aquesta mateixa peça, mostrant, a més, la diversitat existent a la societat catalana. A més, i el fet que s'acabi presentant la informació a dintre d'un conflicte governamental, tampoc té res a veure amb el mitjà, ja que és la mateixa font qui així ho acaba fent.

– ‘Minoria xinesa’

18/03 TN Migdia

L'impacte del coronavirus a la Xina es va alentint

Com el mateix títol indica, la peça comença amb la presentadora informant sobre que “l'impacte del coronavirus a la Xina es va alentint segons dades que facilita Pequín”. Per tant, ja es pot afirmar que es tracta d'un context d'epidèmia/**pandèmia Covid-19**, com s'havia assenyalat en l'**Anàlisi quantitativa**. Aquesta idea es veu reforçada pels vídeos als hospitals que es van ensenyant mentre s'explica la notícia, on es veuen els sanitaris atenent a diversos pacients. És per això que, i com s'identifica en la taula d'anàlisi, aquesta peça s'emmarca a dintre de la secció d'**Internacional**, per estar focalitzada a la Xina, i en el sector d'activitat **Sanitari**, per presentar aquest context de pandèmia.

En aquesta peça, per tant, s'informa que les dades sobre el coronavirus a la Xina indiquen que el país “comença a controlar el virus”. I, a més, s'afirma que l'objectiu actualment és trobar una vacuna. Un cop més, la idea es veu reforçada pels vídeos que apareixen, de diversos especialistes en laboratoris treballant en, el que sembla, la vacuna. Així, per tant, el tracte de la notícia és neutral, ja que simplement es presenten les noves dades de l'epidèmia que hi ha a la Xina, mostrant com aquestes han disminuït, i es parla de la vacuna en la qual s'està treballant.

Igualment, en cap moment es parla amb cap font ni es dóna veu a cap persona de la Xina. Encara que això és una pràctica no recomanada, ja que, sempre és millor donar veu a les persones del col·lectiu en contextos que els afecten, en aquesta peça, en la qual es parla sobretot de dades, potser no calia parlar amb cap font. Així que, en aquest cas, el fet de no aportar cap font, tampoc es considera una pràctica inadequada, ja que per context s'entén. Tanmateix, a causa d'això en la taula d'anàlisi s'identifica la representació del col·lectiu en **grup** i com a **objecte**.

Però, cap al final de la notícia, i després que el corresponsal, Francesc Canals, hagi mencionat la vacuna que s'està desenvolupant a Pequín, aquest presenta el conflicte entre la Xina i els Estats Units: "Una cursa, doncs, no exempta de la rivalitat amb Washington, entre molts altres conflictes, com per exemple l'expulsió de periodistes nord-americans, però una cursa, una rivalitat, en aquest cas, compartida amb molts altres projectes de vacuna tant a la Xina com a la resta del món. Una rivalitat, una cursa que convida a l'esperança, tot i que amb cautela".

En aquesta forma de donar la informació, el corresponsal dramatitza parcialment els fets, presentant la investigació i el desenvolupament d'una vacuna com una rivalitat, és a dir, com un conflicte, i que, a més, és l'esperança de tots. Això implica una informació enfocada des d'un punt de vista que, en realitat, no aporta cap mena d'informació a la notícia. Potser es podrien haver donat les mateixes dades d'una altra manera, i sense presentar aquest desenvolupament de la vacuna com una rivalitat entre dos països, ja que, el fet que estiguin treballant alhora en la vacuna, no vol dir que ho facin compatint entre ells. És per això que en la taula d'anàlisi s'ha identificat el **frame de conflicte**.

En definitiva, la notícia és presentada i tractada de forma adequada, ja que simplement es dona informació sobre l'epidèmia a la Xina. Igualment, cal vigilar aquest plantejament final, en clau de conflicte, de la suposada cursa entre els Estats Units i la Xina, ja que potser no cal, per no aportar informació a la notícia o aportar-la sense context i des d'un punt de vista inadequat.

10/02 TN Vespre

La Xina segueix sent el país més afectat per coronavirus

En aquesta peça s'explica com la Xina, després que s'allarguessin les vacances de l'any nou xinès, per evitar contagis, "segueix sent, amb molta diferència, el país més afectat per coronavirus amb gairebé 1.000 morts". Així, el presentador, Toni Cruanyes, explica com, la majoria de ciutats, a causa de la continuació dels contagis, segueixen funcionant al ralenti. A partir d'aquí, es pot observar el context d'epidèmia/**pandèmia**

Covid-19. Per això, en la taula d'anàlisi, s'identifica, com en el cas anterior, la secció **Internacional** i el sector d'activitat **Sanitari**.

Quan parla el corresponsal, Francesc Canals, també ofereix la mateixa informació i, encara que, com ja s'ha comentat en l'**Anàlisi quantitativa**, en altres peces s'hagi caigut en generalitzacions i atribucions d'accions cap a la població de la Xina, quan en realitat es feia referència al president o govern, en aquesta s'ha fet de forma adequada. Llavors, en aquest sentit es compleix amb el que recomana el **punt 3** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, d'evitar les generalitzacions i la simplificació de la informació, que pot portar a confusions.

Així, el corresponsal centra gran part del seu discurs en el president, les visites d'aquest al poble i als hospitals, i de la paràlisi econòmica que ha suposat la Covid-19 a la Xina. Referent a aquest darrer tema, Canals se centra sobretot en l'afectació al sector de la construcció: "Paràlisi en el somni de Xi Jinping d'una Xina de gratacels i seguretat. El coronavirus es propaga posant en evidència les mancances". Aquest darrer missatge es veu acompanyat de vídeos on apareixen grues, per representar la paràlisi del sector de la construcció a la qual es fa referència. Per tant, es planteja la notícia des d'una mirada crítica cap al funcionament del govern xinès, però en cap cas se simplifica aquesta acció governamental amb tot el país.

Pel que fa a la resta de vídeos que van apareixent durant la peça, en gairebé tots apareix com a figura central, i acompanyant el discurs de Canals, el president de la Xina, Xi Jinping. En uns apareix parlant amb gent del carrer o saludant-los a una certa distància, i en d'altres apareix parlant amb els sanitaris a dintre d'un hospital. La resta de vídeos que es mostren se centren en els transports, com l'avió o el metro, per ensenyar les poques persones que hi ha a causa de l'epidèmia; i en d'altres apareixen grues per simbolitzar el sector de la construcció, com ja s'ha explicat.

D'altra banda, al llarg de la notícia apareix una font de carrer, Pan Jiaqi, donant la seva opinió sobre la situació a la Xina. Encara que ni el mitjà ni la mateixa font l'hagin identificat com a part del col·lectiu, amb cautela es podria dir que en aquesta peça es

parla amb la minoria. Igualment, en la taula d'anàlisi s'identifica aquesta representació com a d'**objecte i en grup**, ja que només apareix una font en un moment donat, i aquesta no es mostra identificada com a membre de la minoria i, per tant, no pot ser objecte d'anàlisi en aquest sentit.

Així i tot, cal destacar que aquesta font, i complint amb el **punt 2** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, es presenta a partir del seu nom i cognom. A més, i com s'ha dit, no es destaca cap més característica de la seva persona, com l'origen. En definitiva, la peça apareix tractada de forma adequada, ja que en cap moment es fan generalitzacions ni atribucions d'accions a tota la minoria; per contra, se centra la informació amb el representant del país, Xi Jinping.

11/03 Els Matins

Coronavirus i èxit de desconfinament a la Xina

Aquesta peça forma part d'un moment de la tertúlia Els Matins, en què s'està parlant d'un front comú europeu pel coronavirus i, sobretot, de les noves mesures econòmiques que afecten Espanya. Però, en un moment determinat, que és el que contempla aquesta peça, un dels tertulians comença a parlar de la Xina, concretament, sobre "l'exaltació del mètode xinès de control social".

Així, el tertulià i periodista, Antonio Baños, diu que: "Sempre s'havia dit que el capitalisme portava a la democràcia que, inherent a la llibertat de comerç, portava la llibertat individual. Però els xinesos han descobert que no, que pot haver capitalisme amb control estricte de les llibertats i del moviment de les persones". I afegeix: "Que no sigui que la importació del mètode de control social xinès a través de la tecnologia sigui una de les conseqüències d'aquest, cometes, èxit del confinament xinès".

Mentre parla només apareix un vídeo, en el qual s'observa a un grup de persones amb mascaretes i una pancarta en xinès que, per context, no s'acaba d'entendre molt bé què demanen o què volen transmetre. És per això que, i si es té en compte que en

cap moment es parla amb ningú del col·lectiu, es pot dir que la minoria en aquesta peça és presentada **en grup** i com a **objecte**.

A partir d'aquesta afirmació per part del tertulià, s'engloba a tots els xinesos baix aquest mètode de control social, de la restricció de llibertats que comporta, i la importació d'aquest, quan, en tot cas, és l'estat qui és restrictiu. Per això, el fall general en aquesta declaració és la no menció del govern en cap cas, que era el que es parlava en l'anterior peça, i englobar i generalitzar a tota la població xinesa en aquestes idees. A més d'atribuir, a tots els xinesos, la responsabilitat d'haver importat aquest mètode de control social.

Tot això passa, un cop més, i com en les altres dues peces, en un context d'epidèmia/**pandèmia Covid-19**. És per això que en la taula d'anàlisi, per una banda i un cop més, s'ha identificat la secció d'**Internacional** i el sector d'activitat **Sanitari**, i per l'altra, s'han identificat **estereotips negatius** en la peça a més del **frame de moralitat**, ja que es planteja la informació des d'una mirada crítica occidental.

Així, i un cop més, es pot tornar a fer menció al **punt 3** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, que aconsella evitar les generalitzacions i la simplificació de la informació, ja que així es poden atribuir certes característiques o comportaments a tot un col·lectiu. En aquest cas, es pot atribuir aquest control i la importació del mateix, a tota la població de la Xina, quan, en tot cas, és responsabilitat del govern del país. I, de forma moderada, també es pot mencionar el **punt 6**, que diu que s'han d'evitar maniqueïsmes i la reproducció del Nosaltres-Ells, ja que, criticant el mètode de la Xina, i dient que el capitalisme en teoria portava a la democràcia, però que a la Xina no ha estat així, el que s'acaba fent és donar una imatge d'occidentals bons i orientals dolents. O aquesta és la sensació final que transmet.

En definitiva, i en aquesta peça, corresponent a la declaració del tertulià i periodista, Antonio Baños, la presentació de la 'minoria xinesa' és inadequada, ja que en tot moment es generalitza a la població a dintre d'uns comportaments concrets i que, a més, depenen del govern, i no del poble. Tota aquesta informació s'acaba presentant

a partir d'una mirada crítica plantejada des d'un punt de vista occidental. Per tant, i dit això, es pot afirmar que en aquesta notícia el tracte de la minoria no respon a les recomanacions de bones pràctiques. Així i tot, cal remarcar que es tracta d'un tertulià i no del mitjà en si, però s'ha de tenir en compte i s'ha de vigilar igual.

– ‘**Minoria afrodescendent**’

24/09 TN Migdia

Violència policial racista als Estats Units

La peça ensenya com, als Estats Units, i en paraules del presentador, Xavi Coral, “torna a esclatar la indignació, perquè els policies implicats en un cas de violència racista no aniran a judici”. Aquest cas és l'assassinat, per error, de Breonna Taylor, a casa seva. A partir d'aquests fets, han sortit manifestants a protestar davant la decisió de la fiscalia de no jutjar als agents per homicidi. Segons el presentador, “això ha encès molt els ànims al carrer”. Així, es pot situar la notícia a dintre d'un context de **conflicte racial**, com s'ha explicat en l'**Anàlisi quantitativa**.

Si es té en compte l'identificat en la taula d'anàlisi, aquesta peça, per una banda, presenta el **frame de conflicte**. I, per l'altra banda, forma part de la secció **Internacional**, pel fet de situar-se als Estats Units, i del sector d'activitat **Altres** que, i com s'ha explicat també en l'**Anàlisi quantitativa**, fa referència a la idea ‘racisme i manifestacions’ o ‘racisme’; en aquesta peça és la primera opció.

Aquest context de conflicte racial és present també quan el corresponsal, Xesco Reverter, afirma que “la majoria de protestes han estat pacífiques, i no amaguen la indignació, la ràbia, d'una part del país que torna a veure com, de nou, policies blancs implicats en la mort d'un ciutadà negre, en aquest cas Breonna Taylor, no seran jutjats per haver-la mort i difícilment passaran per la presó”. L'afirmació del corresponsal apareix acompanyada de vídeos on s'aprecien les manifestacions i mobilitzacions pacífiques, amb pancartes de protesta i aplaudiments dels participants; i també es mostren vídeos on els manifestats s'abracen i ploren, fent un homenatge a Breonna Taylor -apareixen pancartes dirigides a ella-.

El corresponsal segueix dient que “entre els manifestants creix el desànim perquè malgrat les mobilitzacions històriques antiracistes dels últims mesos, veuen com el sistema, diuen, no canvia, i continua protegint sempre als policies per davant dels ciutadans”. Així durant la resta de la peça, apareix la imatge de l’únic policia blanc, dels 3 suposats assassins, al qual es processa; i moltes imatges que ensenyen la violència que es desencadena en les manifestacions, entre policies i manifestants. Algun d’aquests vídeos apareix amb so, i l’únic que s’escolta són crits i molt soroll. Així, en aquesta peça els vídeos que van apareixent es consideren adequats i que, en cap cas, perjudiquen la minoria, ja que simplement ensenyen el que s’està explicant.

A més, i durant la peça, també tenen protagonisme dues fonts que, amb cautela, es podrien identificar com a pertanyents a la ‘minoria afrodescendent’, però no apareixen identificades com a tal. Una es Daniel Cameron, fiscal general de Kentucky, i l’altre James Dickerson, portaveu de l’Associació de defensa dels drets civils NAACP. Les dues fonts, que ostenten càrrecs importants, apareixen per fer declaracions sobre el que ha passat amb Breonna Taylor i la impunitat policial davant aquest cas. El primer, Cameron, i com explica el corresponsal, “considera que les accions dels dos policies estaven justificades”. Contràriament, Dickerson expressa el seu desacord davant la decisió de la fiscalia, i creu que això és un exemple més que la vida dels negres realment no importa. Ambdues fonts apareixen parlant cap a un públic.

En aquest cas, es compleix l’indicat tant en el **punt 1** com en el **punt 2** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**. Per una banda, sí que s’inclou el color de Breonna Taylor, però en un context en el qual està justificat l’ús d’aquest. I la identificació de les dues fonts que apareixen és totalment adequada, ja que es dona el seu nom i cognom, a més del càrrec que desenvolupen, ja que és el que els fa importants per la peça.

A més, fins i tot, es podria parlar del compliment del **punt 13**, ja que es contextualitzen els fets narrats, a dintre del marc social en què apareixen, és a dir, s’extrapola, en tot moment, el cas de Breonna Taylor amb tot el que està passant en l’actualitat del programa als Estats Units i la població afroamericana. Cal destacar que, referent a

això, en realitat, el protagonisme d'aquesta peça l'acaba ostentant la violència policial i les manifestacions antiracistes als Estats Units, ja que es parla d'un cas més, a dintre d'un context de violència racial. Això és important perquè, en aquesta peça s'ha considerat que la minoria és presentada **en grup** i com a **objecte**, i no de forma individual; ja que tant la informació com les imatges apareixen enfocades al conjunt, i no tant a la víctima.

Seguint en aquesta línia, també es compleix amb el **punt 15**, ja que es mostren situacions discriminatòries, en aquest cas de racisme institucional, i és molt important donar visibilitat a aquest tipus d'informacions. A més, en aquest cas es tracta correctament i des d'una visió neutral però, parcialment, de denúncia i rebuig. És a dir, en realitat no es fa una valoració acrítica dels fets, ja que en tot moment es presenta molta informació sobre el que opinen els manifestants de la situació, i es parla de violència policial.

En definitiva, aquesta peça és tractada d'una forma adequada, ja que contextualitza els fets puntuals en una tessitura continuada, a més de donar prominència, en tot moment, a l'opinió dels manifestants. Encara que també es presenti, de forma justificada informativament, la declaració de la fiscalia defensant la seva decisió de no jutjar als policies. Així, per tant, es tracta d'una notícia ben tractada i que, a més, respon a quatre punts de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**.

21/10 TN Vespre

Obra de teatre sobre el boxejador afroamericà Jack Johnson

En aquesta peça s'explica l'obra de teatre programada en la Sala Becket titulada 'El combat del segle', que està ambientada a la Barcelona de principis del segle XX i narra la vida del boxejador nord-americà Jack Johnson. Com diu el presentador, Toni Cruanyes, aquest va ser "el primer afroamericà que es va proclamar campió mundial de pesos pesants, un triomf que arrossega una història fascinant". Així, l'obra de teatre, com bé explica el presentador, "para atenció a un episodi poc conegut de la seva biografia, el seu pas per Barcelona, fugint del racisme als Estats Units".

Es pot veure, un cop més, com la notícia està situada a dintre d'un context de **conflicte racial**, encara que en aquest cas es tracti d'una representació teatral del mateix. Ja que, i finalment, del que s'acaba parlant en tota la peça és de la vida real del jugador Jack Johnson; vida que representa l'obra de teatre que s'anuncia en aquesta crònica cultural. Per tant, i tenint en compte que es tracta d'una obra de teatre que parla d'un conflicte racial, també es pot fer referència al **punt 15** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, ja que es mostren les situacions discriminatòries, en aquest cas, i un cop més, de racisme institucional, des d'una visió de denúncia i rebuig. En cap cas es presenta el racisme des d'una valoració acrítica.

Seguint en aquesta línia, és important també prestar atenció al fet que, i encara que es tracti el racisme, s'està fent en un marc cultural. Així, en la taula d'anàlisi, per una banda, aquesta peça apareix en la secció de **Cultura**, i, un cop més, en el sector d'activitat **Altres**, ja que es presenta en context, en aquest cas, de 'racisme'; i per l'altra banda, el col·lectiu apareix identificat de forma **individual**, ja que la informació se centra en el boxejador, però com a **objecte**, ja que en cap cas, tractant-se d'una obra sobre un personatge històric difunt, es parla amb ell.

D'altra banda, i pel que fa a les imatges que acompanyen aquesta peça, il·lustren també el que s'està explicant, a partir de vídeos del combat real entre Jack Johnson i un jugador blanc, i del combat recreat a l'obra de teatre. A més, també apareixen diferents escenes de l'obra que tenen a veure amb el que la corresponsal està explicant sobre la vida del boxejador.

Així, la minoria és representada a partir d'un home afrodescendent, protagonista de l'obra de teatre i, per tant, també de la peça. A més, el tracte cap aquest personatge històric és adequat en tot moment, ja que s'expliquen, des d'una mirada crítica, les injustícies que va haver de viure pel simple fet de ser negre. En aquest cas, el protagonista apareix presentat a través del seu color, encara que de forma justificada, ja que es presenta en un context de violència racial en què el seu color de pell té relació directa. Per tant, i seguint amb el **punt 1** de les **Recomanacions de bones**

pràctiques periodístiques, s'inclou el color, però, en aquest cas, d'un personatge històric que va patir el racisme estatunidenc pel fet de ser negre.

Jack Johnson, és representat per Armando Buika, actor que apareix també com a font en la peça, per explicar el que suposava el racisme als Estats Units pel boxejador. Tant ell, com l'autora i directora de l'obra, que també apareix al llarg de la peça, Denise Duncan, podrien identificar-se com a representatius de la 'minoria afrodescendent', però en cap cas s'identifiquen com a tal. D'altra banda, també apareix, com a font, l'actor Àlex Brendemühl, encarregat de representar al jugador blanc que lluitava contra Jack Johnson, en el combat que s'il·lustra a l'inici. Aquestes fonts són presentades de forma adequada, a través del seu nom i cognom, a més del càrrec que les fa importants en la peça, seguint el que indica el **punt 2** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**.

Tanmateix, tot i tenir en compte que la situació estatunidenca de racisme és capdavantera en molts aspectes, en la notícia es transmet la idea que Barcelona és una ciutat lliure de discriminació racial, quan no és així. És a dir, i encara que l'obra de teatre s'ambienti als Estats Units, quan es parla de Barcelona es planteja la idea de ser una ciutat antiracista, quan encara avui dia es viuen situacions racistes. Això es veu quan la corresponsal, Ibana Piñero, diu que: "Va començar llavors un periple per tot el món, que el va portar també a Barcelona on va poder tastar com era la vida sense segregació racial". Es podria parlar així, del **frame de moralitat**, ja que s'emmarca la informació en un context moral, és a dir, es fa una avaluació moral per part del mitjà que presenta uns Estats Units racistes, enfront d'una Barcelona lliure de segregació racial.

En definitiva, i encara que la peça presenti una imatge que, en certa manera, oblida el racisme existent a Barcelona, la minoria és tractada adequadament. A partir de la presentació crítica d'uns fets de racisme institucional i social, que es representen en una obra teatral, la peça dóna visibilitat i veu a la segregació racial que hi havia als Estats Units.

8/06 Els Matins

Situació racista als Estats Units

La tertúlia comença a parlar d'aquest tema, després que el presentador, Pere Bosch, hagi fet un resum ràpid de les peces d'actualitat, la darrera de les quals, són les protestes als Estats Units, i a altres llocs, pel cas de George Floyd. De fet, i abans que comencin a parlar els tertulians, apareix un vídeo de Barack Obama, l'expresident dels Estats Units, parlant sobre les protestes en resposta als assassinats de diversos afroamericans en mans dels policies. En aquest cas es té en compte tota la tertúlia, ja que segueixen la temàtica que té relació amb aquesta minoria.

Cal destacar, però, que tot i que la notícia sobre les protestes sigui el que desencadena la tertúlia, del que acaben parlant és de com opera el racisme, en general, als Estats Units. És per això que, i com tampoc es parla amb cap font representant de la minoria, en la taula d'anàlisi s'ha identificat la representació d'aquesta com a **objecte i en grup**. A més, també s'aprofita el tema per parlar de les eleccions als Estats Units que hi haurà uns mesos més tard; ja que aquestes protestes poden tenir conseqüències en els resultats electorals. Així, i un cop més, es pot tornar a dir que es presenta la minoria a dintre d'un context de **conflicte racial**. De fet, i si es té en compte la taula d'anàlisi, aquesta peça apareix en la secció **Internacional** i en el sector d'activitat **Altres**, que, en aquest cas, fa referència a la idea 'racisme i manifestacions', a més de presentar també el **frame de conflicte**.

Els tertulians són els periodistes Milagros Pérez Oliva i Jordi Barbeta, i entre els comentaris que fan es troben els següents. Jordi Barbeta: "Si els demòcrates o si les **minories** anessin a votar, els republicans no guanyarien mai les eleccions als Estats Units. Però, primer, que hi ha un sistema electoral que els hi posa moltes dificultats, sobretot a les **minories**, als **afroamericans** i als llatins, poder votar. Els governadors republicans ho compliquen molt. Han de demanar molts dies de festa a la feina per poder anar a votar, per registrar-se, etcètera. I el que estan fent ara els demòcrates és això, intentar aconseguir que aquesta situació mobilitzi a la participació (...). La diferència claríssima entre Hilary i Obama, és que quan Obama era candidat els

afroamericans anaven a votar, i quan va anar Hilary Clinton, els **afroamericans** van deixar d'anar a votar". Així, Barbeta relaciona el cas de racisme amb la situació política i les eleccions. De fet, gràcies a aquesta relació, es presenta la situació de desigualtat, ja només a l'hora de votar, que existeix al país.

D'altra banda, Pérez Oliva, seguint el fil d'aquests fets, acaba parlant d'una "situació de discriminació", per referir-se al racisme; com s'indica en el **punt 19** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, la paraula 'discriminació' no engloba tota la realitat que suposa el 'racisme' i, per tant, no és adequat l'ús de la paraula en aquest context. Igualment, el que diu també aporta una mirada crítica a la situació racista dels Estats Units, comparant la situació d'esclavitud que es va donar fa dècades, amb l'Holocaust nazi: "Té unes arrels tan profundes com pugui tenir tot el problema de l'Holocaust i del nazisme a Alemanya". Seguint en aquesta línia, Barbeta afegeix directament que: "Als Estats Units se sol parlar de l'Holocaust dels afroamericans". Així, i seguint per aquest fil de declaracions, els tertulians analitzen el racisme als Estats Units, arran d'uns fets que s'han desencadenat en l'actualitat del programa.

En aquest cas, es pot afirmar que es nota l'enteniment i el coneixement que presenten els tertulians sobre la situació racista als Estats Units, sobretot Jordi Barbeta, que n'és corresponsal allà. Això contesta amb l'aconsellat al **punt 17** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, en què es diu que per evitar caure en idees generalitzades, estereotips i prejudicis, és molt important que els professionals tinguin una mirada establerta des de la diversitat i el coneixement de tots els col·lectius. Llavors, es pot dir que, encara que els tertulians siguin periodistes i no experts, presenten el tema des d'una mirada crítica i experta.

Així, en termes generals, la minoria apareguda es tracta bé, ja que es critica el racisme, les discriminacions i les desigualtats. Igualment, i com en l'anterior peça, tot i que no d'una manera tan clara, es torna a enfocar el racisme a una part del continent americà, sense fer menció a l'existent a Espanya o a Catalunya. Està clar que, com ja s'ha dit abans, la situació estatunidenca és capdavantera quant a racisme, però també

és present aquí, i això, potser, ha faltat que algun dels dos ho comentés. Així i tot, s'entén que la notícia aborda la situació actual als Estats Units, per tant, també es pot justificar aquesta falta de mirada autocrítica per part dels tertulians.

A més, i acompanyant el discurs d'ambdós tertulians, van apareixent diferents vídeos que il·lustren diferents aspectes de la situació de protesta i racisme als Estats Units. Entre aquests n'hi ha que ensenyen el memorial 'Say Their Names', que s'ha fet en homenatge als afroamericans assassinats per la policia, o el funeral de George Floyd. També n'hi ha que il·lustren la violència a les manifestacions; en la majoria d'aquests vídeos apareix la policia contra els manifestants, però, i en contraposició a aquests, també n'hi ha que ensenyen alguns policies agenollant-se davant els manifestants, donant a entendre que estan d'acord amb ells. D'altra banda, també s'ensenyen imatges de diversos ciutadans afroamericans fent-se proves de la Covid-19 a l'hospital, mentre es parla de les injustícies i desigualtats incrementades del país. I, finalment, també apareixen vídeos on Donald Trump n'és el protagonista, i apareix rodejat de molta gent en actes públics. D'altra banda, també cal afegir que moltes d'aquestes imatges van apareixent més d'un cop durant la tertúlia.

En definitiva, aquesta peça torna a presentar a la minoria en un context de conflicte racial, però des d'una mirada crítica i documentada per part dels tertulians. A més, les imatges que van acompanyant el discurs, il·lustren el que s'està explicant i, en cap cas, són perjudicials per a la minoria. D'altra banda, el discurs també presenta un vessant polític, mostrant diverses cares d'aquesta realitat, i relacionant els fets amb el moment polític important que està vivint el país. Per tant, es pot concloure que aquesta peça és presentada des d'una mirada adequada, informada i que, en tot moment, penalitza la situació racista estatunidenca.

– ‘Minoria magrebí’

15/06 TN Migdia

Veïns de Premià de Mar ataquen a joves migrants

En la peça s'explica com uns veïns han atacat un pis de Premià de Mar, “ocupat per joves d'origen magrebí”. Així, i com explica el presentador, Carles Prats: “Cridaven insults racistes i els acusen de robatoris i d'una agressió sexual. Un dels joves ha resultat ferit. L'alcalde de Premià nega vinculacions racistes i vincula l'acte a la delinqüència”. Per tant, i des d'un primer moment, a dintre de la peça es presenta la minoria com a **persona migrada**, en aquest cas un grup de **persones migrades**, com ja s'ha comentat en l'**Anàlisi quantitativa**. Però també es presenta a dintre d'un conflicte racista i és per això que en la taula d'anàlisi s'identifica el **frame de conflicte**. D'altra banda, la peça apareix identificada a dintre de la secció de **Societat** i del sector d'activitat de **Violència**, ja que la informació se centra en un succés violent, en què uns joves han sigut agredits pels seus veïns.

La notícia en tot moment es presenta a partir d'una mirada moderadament crítica davant aquests atacs racistes. Tant el presentador com la corresponsal, Anna Lasaga Hertogs, en algun moment del seu discurs condemnen l'actuació. El presentador, per exemple, quan diu que el grup de veïns han atacat als joves, ja que “els acusen d'actes de delinqüència i d'agressió sexual, i s'han agafat la justícia pel seu compte”. D'altra banda, la corresponsal indica que “l'espurna que hauria desencadenat l'atac d'ahir a la nit, va ser una agressió sexual que va haver-hi dimecres passat aquí, a Premià, però de la qual no se sap qui són els responsables, perquè anaven tots amb la cara tapada”.

A més, i al llarg de la notícia van apareixent diferents vídeos i fonts que il·lustren i afegeixen més informació a la peça. Pel que fa a les imatges, es presenten vídeos gravats per testimonis que ensenyen el moment de l'atac al pis on viuen els joves migrants; i vídeos on es veu als tres joves abandonant el pis, escoltats per la policia, mentre els veïns estan aplaudint i cridant “fora d'aquí”.

D'altra banda, apareixen sis fonts diferents, des de veïns que recolzen els fets violents i veïns que estan totalment en contra, fins a professionals com l'alcalde de Premià de Mar que no ho considera racisme, o el conseller de Treball, Afers Socials i Famílies que, tot i condemnar l'acte en un primer moment, també presenta una mirada condemnatòria sobre els suposats actes delinqüents dels joves. També apareix un portaveu i activista per la convivència (Zakira) que condemna l'acte violent dels veïns. Així, a partir de les fonts, es presenten les diferents postures, tant veïnals com professionals i activistes que es tenen sobre els fets, però, en cap cas, es parla o presenten declaracions dels joves agredits. És per això que la minoria apareix identificada en la taula d'anàlisi com a **objecte** i en **grup**.

Igualment, i encara que en aquest cas el fet de destacar l'origen sembli justificat, ja que s'està parlant de racisme cap a un grup de migrants per ser, precisament, migrants, es repeteix diverses vegades que el seu origen és el magrebí quan, en realitat, i com es veu més endavant, els joves són d'Algèria. Aquesta informació la dona la veu en off que se sent durant les imatges on apareixen els joves escoltats per la policia, quan fa referència a la bandera que un d'ells porta a l'esquena: "Porten a l'esquena la bandera d'Algèria, reivindicant els seus orígens".

Així, en realitat, es podria fer menció al **punt 14** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, en què es parla de la creació de categories macro-ètniques, ja que es dona un origen molt general i que homogeneïtza i engloba a població divergent i de països diferents en una categoria única. En aquest cas, per identificar a uns joves com a magrebins, quan, després, es mostren com a algerians; són magrebins, però el Magreb és un territori extens i que engloba molts països, entre els quals es troba Algèria.

D'altra banda, i seguint en aquesta línia, quan es fa referència al fet que són persones que ja han fet el procés migratori i que, per aquest motiu, es tracta d'un atac racista per part dels veïns, en cap cas s'utilitza la paraula 'migrat', com sí que s'està fent en aquest comentari, sinó que, contràriament al que s'indica en el **punt 18**, es fa ús de la paraula 'migrant'.

La paraula correcta, com s'indica en les recomanacions, per referir-se a una persona que està fent, en aquest precís instant, el procés migratori, és 'persona immigrant', però per a una persona que ja l'ha conclòs és millor utilitzar 'persona immigrada' o, en aquest cas, migrada. Ja que, en tot moment, s'ha de tenir present que es tracta d'una condició transitòria i no permanent. Identificant-los com a 'migrants' s'atorga als joves aquesta condició permanent. A més, és per això que en la taula d'anàlisi s'identifica una **denominació negativa dels actors**, que es correspon amb aquest substantiu inadequat i incorrecte.

Per tant, la notícia, en general, està ben construïda i tractada. El mitjà parla de racisme encara que fonts governamentals ho neguin, i condemna en tot moment l'atac dels veïns a partir del discurs. Igualment, les fonts potser apareixen de forma lògica i contrastada, amb els dos punts de vista representats, però en cap cas es parla amb els joves que han rebut el linxament. I, en aquest cas, encara que el fet de destacar l'origen sembli justificat pel context, es dóna un origen massa ampli i que crea una categoria macro-ètnica; a més d'identificar als joves a partir d'una condició permanent de migració, quan ja han conclòs el procés. Així, la peça és presentada des d'una mirada crítica i adequada, però presenta algunes pràctiques que s'haurien de vigilar i modificar.

24/09 TN Migdia

Arribada de 240 migrants, la majoria d'Alger, a les Illes

En aquesta peça els fets explicats són l'arribada, en pastera, de 240 migrants que, com diu el presentador, Xavi Coral, són "la majoria, joves algerians", a les illes, tant Balears -en les quals se centra en un primer moment la notícia-, com Canàries. Cal destacar que, en aquest cas, es torna a fer un ús incorrecte de la paraula 'migrant', ja que, i encara que aquestes persones siguin notícia pel simple fet d'haver fet el procés migratori, en el context de la notícia ja l'han fet. Per tant, es pot tornar a fer referència al **punt 14** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques** i, per això, en la taula d'anàlisi s'identifica, un altre cop, aquest substantiu inadequat i incorrecte, com a una **denominació negativa dels actors**.

En un primer moment, la corresponsal, Margalida Solivellas, descriu com són les embarcacions en què han vingut aquestes persones, i les defineix com a petites, mentre van apareixent imatges d'aquestes buides. A més, explica que “segons els experts s’hi col·loquen una dotzena de persones. Però aquesta setmana s’han trencat les estadístiques i n’han pujat molt més. Mai a les costes de les Illes Balears en tan poc temps n’hi havien arribat tantes, i mai ho havia fet una mare amb un nadó”. Així, en tot moment es parla del procés migratori, i de les condicions en les quals aquest s’ha produït, per tant, i com s’ha identificat en la taula d’anàlisi, es pot situar aquesta peça a dintre la secció de **Societat**, ja que explica un succés, un problema, social, i a dintre del sector d’activitat **Pobresa**, ja que presenta les condicions precàries en què s’emmarca aquest succés.

Igualment, hi ha un moment en què es cau en sensacionalisme i dramatització, un dels **frames** localitzats: **interès humà**. Aquest és quan la corresponsal explica que ha arribat una mare amb el seu nadó. Tema que torna a aparèixer, fins i tot, quan es parla amb l’única font de la peça, portaveu de la Creu Roja de les Illes Balears, Victòria Avellà. Això és informació que no aporta res a la notícia, simplement es dóna per causar més empatia i llàstima en l’espectador.

De fet, aquest interès humà es torna a detectar quan la corresponsal diu que: “Ni la covid-19, ni la situació econòmica actual, els ha aturat per fer una travessia en va”. Aquest comentari tampoc aporta cap informació a la notícia, simplement destaca que han vingut aquí i han arriscat les seves vides per res, quan en cap moment es justifica aquest “en va”. A més, i pel que s’ha donat a entendre fins ara, se’ls està oferint ajuda, habilitant, fins i tot, un espai al port, per tant sembla que, per fer aquesta declaració final, falta més context en la notícia o, almenys, contextualitzar el comentari.

Igualment, i tenint en compte que l’única font amb la qual es parla és la portaveu de la Creu Roja, en cap cas es parla amb els arribats. Així, i encara que aquests siguin els protagonistes de la notícia, no se’ls dóna veu, atorgant-los un tracte d’**objecte** i **grup**al. Per tant, en aquesta peça no se segueix el **punt 8** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, ja que els fets no apareixen contrastats amb tota mena

de fonts, sinó que simplement apareix una font oficial. D'altra banda, i pel que fa al fet de destacar l'origen de la majoria de nouvinguts, en aquest cas sí que sembla que estigui justificat, a més de presentar-se correctament; ja que així l'audiència pot tenir en compte que la situació a Algèria és tan complicada que fa que vinguin aquí, per tant s'aporta informació rellevant a la notícia.

La informació donada sobre l'arribada d'aquestes persones, les condicions d'aquesta i les actuacions governamentals que s'estan portant a terme, s'acompanya de diverses imatges on s'il·lustra això explicat. Així apareixen vídeos on es pot veure tant a la Guàrdia Civil a Palma, com la Creu Roja i la Policia a Canàries, reunits a la zona on han arribat els migrants, ajudant-los. També hi ha vídeos de l'espai habilitat al port de Palma, i de les embarcacions tant buides a Palma, com plenes arribant a Canàries. Encara que la migració, en aquesta peça, s'ensenyi a partir de pasteres, en aquest cas és com han arribat, però s'ha de tenir en compte igual, que la sobrereproducció d'aquest tipus d'imatges fa que es pensi, erròniament, que només emigren així.

Com explica Lucía Mbomio (comunicació personal, 2020), la informació normalment s'associa "a un tipus molt concret d'immigració, ja que se sobrevisibilitzen les pasteres que és una forma, una via per venir, sense dubte, però que no és l'única". A això, a més, afegeix: "I dic que se sobrevisibilitzen perquè hi ha moltes més persones que no venen en pastera que persones que venen en pastera, i tot i això és el que ens mostren per activa i per passiva". Per tant, s'ha de vigilar a l'hora de donar aquest tipus d'informació, i assegurar-se que, d'alguna manera, sigui a partir d'oferir context o d'ensenyar altres tipus de processos migratoris, es mostri tota la realitat.

En definitiva, en aquesta peça es fa un tracte generalment correcte de la minoria, encara que s'emmarca en un context migratori, i es dramatitzen alguns dels fets explicats, buscant l'empatia i sensibilitat de l'espectador, i no tant el fet d'oferir informació. A més, tampoc es dóna veu a les persones nouvingudes, encara que potser, i tenint en compte l'experiència que acaben de viure, aquesta és una opció complicada pel mitjà. Així, estem davant una peça tractada de forma adequada pel

mitjà, encara que presenti algunes pràctiques que necessiten revisió i, possiblement, modificació.

11/03 Els Matins

Protesta situació migrants extutelats

La importància d'aquesta peça, en realitat, recau en la font, que és per la qual s'ha agafat, ja que es dona a entendre que és del Marroc. D'altra banda, però, la peça en si ja està en un context en relació amb aquesta minoria, ja que torna a aparèixer emmarcada en un **context migratori**, i, per tant, la font es mostra com a una **persona migrada**. De fet, la notícia es presenta en aquest context migratori per una protesta, en la Universitat de Girona, que està fent un grup de joves extutelats per queixar-se de la situació que viuen aquests menors migrants no acompanyats quan compleixen la majoria d'edat. Així, i per documentar el que està passant, s'entrevista a l'Ayoub Aouaj, un noi que es va quedar al carrer tot just complir els divuit anys. Per tant, ja des d'un primer moment, com s'ha identificat en la taula d'anàlisi, es pot parlar d'un tracte de **subjecte i individual**. A més, també s'emmarca aquesta peça a dintre de la secció de **Societat**, per presentar un problema social, i en el sector d'activitat **Pobresa**, ja que s'emmarca aquest succés a partir de la falta de recursos d'aquest col·lectiu de joves.

La peça, pel que fa a l'Ayoub, està ben tractada en el sentit que en cap moment es dona el seu origen, només s'ofereixen les dades importants segons el context: nom, cognom i la posició que presenta en la notícia: 'extutelat que participa en la tancada'. Tanmateix, en aquest cas, tampoc hagués sigut inoportú donar l'origen, ja que s'està parlant de menors que han vingut sols des d'algun lloc per trobar noves oportunitats. Per tant, donar l'origen afegiria informació per saber o recordar com és la situació d'altres països.

Igualment, s'agafa aquesta peça, ja que, tot i no donar-se l'origen de l'Ayoub, ell mateix deixa caure que és originari del Marroc en dues ocasions; una quan diu: "Els meus amics al **Marroc** em deien que a Catalunya es fan les coses bé sobre els papers". I

també quan la corresponsal li diu a l'Ayoub: “A la teva mare, que viu al **Marroc**, li vas trucar i li vas dir ‘mare, m’he escapat, però estic a Catalunya’”.

A més, la informació donada sobre la protesta i la font es veu acompanyada d'un vídeo on apareixen els joves protestants asseguts i parlant, portant a terme un taller que han organitzat a la Universitat; i d'un altre vídeo on es veu una pancarta penjada a la Universitat que posa: ‘PROU RACISME INSTITUCIONAL’, encara que aquest missatge no es comenta ni menciona en cap moment. Es pot dir, per tant, que els vídeos serveixen per il·lustrar el que s'està explicant i per, fins i tot, afegir més informació de la que s'està donant, ja que en cap cas es menciona aquest ‘racisme institucional’.

Tanmateix, i encara que la peça presenti un correcte tracte de la font, es torna a caure en sensacionalisme, igual que en el cas anterior, quan la corresponsal, Cristina Macias, li diu a la font: “El divendres faràs dinou anys, tu saps que s’ha de demanar un desig quan fem els anys? Quin desig demanes?” i l'Ayoub respon: “El meu desig és que no hi hagi cap més noi al carrer”. Això de parlar del seu aniversari, i de dir-li que expliqui el desig que demanarà, no aporta cap mena d'informació a la notícia. Simplement acaba dramatitzant una situació que, per si mateixa, ja és dramàtica; no cal entrar en temes de la vida personal de la font que no són necessaris donar a conèixer, derivant en dramatisme i, per tant, en **interès humà**.

En definitiva, es tracta d'una peça on la importància recau en la font, però, i com la temàtica també té relació amb la minoria o, almenys, en el context en què es presenta aquesta, també acaba sent important la resta de la notícia. I, encara que es caigui en sensacionalisme, pràctica que s'hauria de vigilar, en general la informació es presenta d'una forma adequada i el tracte cap a la font és correcte, ja que només es donen les dades importants d'aquesta pel que fa al context de la peça.

– Comentari general

Com s'ha pogut anar veient, el tracte que fa el mitjà de les minories és, a grans trets, adequat i representatiu. Encara que s'engloben, en la majoria dels casos, en les mateixes temàtiques, com ja s'ha comentat en l'**Anàlisi quantitativa**, i com s'ha demostrat en aquestes 12 peces. De fet, **Beatrice Duodu** (comunicació personal, 2021), afirma que en els mitjans de comunicació en general, se sol representar al col·lectiu racialitzat en “notícies relacionades amb marginalitat, immigració, violència, guerra, regressió de drets”; i aquestes són les temàtiques que s'han anat veient. Igualment, s'ha de recordar que només s'han agafat les peces en què les minories eren identificades com a tal, llavors això no implica que el col·lectiu només es representi en aquestes temàtiques; però sí en les peces d'aquest estudi.

Referent a això, **Montserrat Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), afirma que “si estem reproduint constantment uns programes on no apareixen persones minoritzades d'altres col·lectius, o les fem aparèixer només per parlar quan hi ha hagut un problema vinculat a aquell col·lectiu, estem fomentant la racialització”. A més, i relacionant això amb els **punts 3 i 9** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, s'han de tenir en consideració les generalitzacions que aquesta falta de diversitat temàtica pot generar. És a dir, si s'emmarquen les informacions sobre una minoria en contextos similars, s'acaba creant, inconscientment, una relació entre aquella minoria i aquella temàtica. A això s'hi pot sumar el **punt 4**, referent a les informacions negatives, ja que, al final, les quatre temàtiques predominants acaben presentant el col·lectiu a partir d'un problema o desgràcia; conflicte governamental, conflicte racial, epidèmia Covid-19 i context migratori.

A més, es pot afirmar també que, tot i que el tracte que fa el mitjà de les minories vagi per bon camí, TV3 encara no representa la realitat (social) que viuen aquestes persones sense caure en sensacionalismes i en judicis de valor, com s'ha anat veient al llarg d'aquest comentari i de l'anàlisi quantitativa anterior. Així, en molts casos o s'estereotipa o es dramatitza la situació en la qual, d'alguna manera, participen les minories.

Seguint en aquesta línia, hi ha una sèrie de pràctiques que s'han anat observant al llarg d'aquesta anàlisi qualitativa però que, i com són més genèriques, necessiten un comentari a part. En primer lloc, i com es diu en el **punt 8** de les **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, és molt important presentar equanimitat en les fonts d'informació que apareixen en la peça, i donar un tracte de subjecte a les minories. A partir d'aquí, es pot afirmar que, en el cas de les fonts presentades en aquestes 12 peces, només 2 eren representatives del col·lectiu racialitzat. A més, surten fonts diverses que permeten, en moltes de les peces, presentar pluralitat d'idees en la informació, però, en pocs casos, es dona veu a la minoria.

D'altra banda, i pel que fa al **punt 10**, referent a la importància que presenta la peça quan s'ubica en el sumari o l'avenç publicitari, de les 12 peces que formen part d'aquesta anàlisi qualitativa, 6 són presentades amb anterioritat a ser explicades en profunditat. Per tant, la meitat de les peces analitzades i interpretades en profunditat, on apareix, d'alguna manera, el col·lectiu objecte d'estudi, han sigut considerades com a rellevants pel mateix mitjà. Finalment, també s'ha de tenir en consideració el **punt 11**, en el qual es destaca la importància de controlar les imatges, ja que són elements manipulables i cal vigilar com s'utilitzen. En aquest cas, i com s'ha pogut anar observant, el control dels vídeos per part del mitjà és adequat, ja que en cap cas s'il·lustra un fet de forma perjudicial per al col·lectiu.

Així, i per concloure aquest comentari qualitatiu, encara que TV3, en algunes ocasions, presenti la realitat d'aquestes minories de forma estereotipada, el simple fet de donar representació al col·lectiu, i de saber que, en realitat, hi ha peces en les quals apareixen les minories que s'han quedat fora d'aquest estudi, demostra que TV3 representa la diversitat tant social com cultural que hi ha en la societat catalana. En definitiva, i com diu **Lucía Mbomio** (comunicació personal, 2021), “a TV3 hi ha molta més diversitat que en altres canals de televisió, em consta que és així. I ho celebro. Però suposo que, com en tot, es pot fer més”.

9

CONCLUSIONS

9. CONCLUSIONS

Després de tot l'observat i analitzat, aquest Treball de Final de Grau (TFG) ha pogut donar resposta a la pregunta inicial, referent a si TV3 contribueix o no a l'estereotipació i discriminació del col·lectiu racialitzat. Així, a grans trets es pot afirmar que sí. Ara bé, tenint en compte que el racisme i la racialització són una problemàtica molt arrelada en la societat i que, per tant, encara molts mitjans de comunicació porten a terme algunes males pràctiques a l'hora de representar al col·lectiu, TV3 va pel camí adequat de canvi i de representació de la diversitat. Igualment, i com diu **Lucía Mbomio** (comunicació personal, 2021), encara pot fer més, ja que, i com s'ha vist en l'estudi, es mantenen pràctiques que és millor vigilar i modificar.

Referent a això, **Mbomio** (comunicació personal, 2021) afirma que, en aquest sentit, "Espanya té un problema molt important, i és que hi ha molt pocs texts, o sigui, molt poques investigacions, perquè no es considera un problema". Per poder canviar aquesta visió de normalització social del racisme i la racialització, un mitjà important, a partir del qual es poden fer passes en aquest sentit, és el periodisme i, per tant, és molt important que cada cop hi hagi més mitjans, com TV3, que es preocupin per oferir una cobertura que mostri la diversitat social i cultural, i per fer investigacions que comprovin si s'està fent correctament o si encara s'han de canviar algunes males pràctiques.

Així, i a partir d'aquest treball s'ha analitzat la representació que ofereix el mitjà del col·lectiu racialitzat, comprovant com, i tenint en compte les limitacions metodològiques de l'estudi, la 'minoría llatinoamericana' és la que surt més representada i el programa on més visibilitat es dona al col·lectiu és el TN Migdia. S'ha de recordar, igualment, que les minories construïdes per a la realització d'aquesta anàlisi, engloben diferents persones i orígens, però estan delimitades segons les necessitats de l'entitat.

Seguint en aquesta línia, també s'ha analitzat, a partir d'aquesta representació del col·lectiu objecte d'estudi, la forma en què el mitjà el presenta. Així, i encara que la 'minoría llatinoamericana' sigui la que apareix representada en més peces de les que formen aquest estudi, és la 'minoría afrodescendent' la que es representa d'una forma menys discriminada i estereotipada. Tanmateix, en termes generals, l'estereotipació és similar en totes les minories, és a dir, no n'hi ha cap que hi estigui molt més que d'altres; encara que, i pels resultats d'aquest treball, és la 'minoría magrebí' la que és representada amb una estereotipació major. A més de ser, també, la minoria que surt representada en menys peces. En aquesta línia, i pel que fa al format del programa, el treball també ha pogut comprovar com, tot i que les tertúlies presenten menys peces on surti representada la minoria, a causa del programa Més 324 que no en presenta cap, els informatius són els que ofereixen una imatge més estereotipada de les minories.

Pel que fa al tercer objectiu d'aquest treball, es pot observar en l'apartat **Recomanacions de bones pràctiques periodístiques**, utilitzat durant la interpretació tant de l'anàlisi quantitativa com del comentari qualitatiu, com s'han sintetitzat i ordenat les diferents pautes que es presenten en diverses guies efectuades per altres entitats i organitzacions. Aquest apartat també està pensat per fer de guia a futures investigacions o treballs periodístics al voltant d'aquesta temàtica, ja que, en certa manera, és la barreja de les recomanacions que es repeteixen en les diferents guies i manuals consultats, entre l'autoria dels quals hi ha el Col·legi de Periodistes o la Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual, així com l'Ajuntament de Barcelona.

Cal remarcar també que, encara que en cap moment hagi sigut la intenció de l'autora d'aquest treball, la complexitat temàtica que comporta, i les polèmiques i debats que avui dia encara suscita, ja que es tracta d'un tema en constant discussió, han obligat, més d'un cop, a ubicar la informació en una branca de pensament o altra. Així, molts cops s'han intentat presentar totes les realitats, per acabar decantant la temàtica cap a la que semblava més adequada pel treball, però, en cap cas, s'ha volgut mostrar opinió sobre res. Això passa, per exemple, amb la definició dels termes 'racisme' i

‘xenofòbia’. De fet, el màxim problema que ha comportat aquest treball és que, en la societat actual, encara hi ha moltes coses que no estan assimilades, com la diversitat.

És més, encara que es tracti d’un treball que se centra en la racialització, s’intenta posar molt la mirada en saber com fer millor les coses, per aconseguir que aquestes minories tinguin presència, però d’una manera que no comporti racisme ni xenofòbia, perquè, molts cops, més presència significa més discriminació. Per això, l’accent està posat en com poder executar unes bones pràctiques periodístiques i, a més, una bona investigació que pugui analitzar aquest fenomen intentant estereotipar el menys possible la feina en el procés. Amb això es vol donar a entendre que la metodologia d’aquest treball és només una primera observació, però la investigació s’hauria de continuar. És a dir, l’estudi ha donat evidències rellevants i utilitzables, però s’han de complementar amb més informació i recerca.

Referent a això, cal recordar que la metodologia d’aquest treball presenta estereotipació a l’hora de denominar i dividir a les minories. No obstant això, i com ja s’ha explicat més concretament, això passa per falta d’un consens en aquest sentit. Si les minories poguessin identificar-se d’una forma concreta establerta, aquest tipus d’investigacions es podrien executar sense caure en estereotips. Però, i donada la importància d’aquests estudis, s’ha hagut de fer, finalment, d’aquesta manera.

Així, una de les propostes que es fan, a partir d’aquí, és continuar l’anàlisi proposada amb més programes o, d’altra banda, disposant de més temps i recursos, a partir d’una metodologia que permeti referir-se a minories sense caure en macro-ètnies ni estereotipacions. Igualment, seria interessant deixar de centrar tant aquesta anàlisi amb l’estudi de contingut, perquè així és quan es fa pràcticament inevitable caure en una metodologia estereotipada. En canvi, si d’altra banda, es demana al col·lectiu la seva opinió els resultats passen a ser directament sobre el que el col·lectiu sent.

Sent conscient d’aquesta necessitat i de la falta d’informació i empatia cabdals per poder tractar al col·lectiu, s’han realitzat entrevistes a membres d’aquest i també a una experta antropòloga, com a part d’un exercici previ per, a més d’intentar agafar una

perspectiva més neutral i sensible amb la complexa temàtica, aconseguir aquest testimoni directe sobre la representació del col·lectiu. És per això també que pot ser interessant complementar aquestes dades amb una discussió, *focus grup*, o amb més entrevistes en aquest sentit.

En definitiva, TV3 és un mitjà de comunicació que representa la diversitat social i cultural existent, però, i com s'ha anat observant al llarg del treball, encara ho fa des d'una perspectiva estereotipada, conseqüència de l'arrelament social que presenten el racisme i la racialització. De fet, i com diu **Montserrat Clua i Fainé** (comunicació personal, 2021), “també estaria bé comparar la situació de TV3 amb altres cadenes i societats d'altres països. Com Gran Bretanya, que no vol dir que sigui ideal, però sí que hi ha més coses normalitzades que no pas a Espanya. S'ha de normalitzar que els veïns que tenim al voltant nostre, amb fenotips diferents, són iguals que nosaltres”.

Seguint en aquesta línia, i recordant el que deia **Lucía Mbomio** (comunicació personal, 2021) respecte a això: “A TV3 hi ha molta més diversitat que en altres canals de televisió (...) però suposo que, com en tot, es pot fer més. Tanmateix són bastant simple en això, vull dir, es pot copiar. Tenim la BBC que té una política bastant interessant”. A la idea que TV3 va pel bon camí s'hi suma el concepte de la simplicitat de copiar, que mostra com canviar aquestes males pràctiques no suposa tant com sembla. Ambdues entrevistades, per tant, estan d'acord en centrar la mirada de millora i de comparació amb el país anglès i els seus mitjans de comunicació. I no són les úniques, ja que **Beatrice Duodu** (comunicació personal, 2021), també recolza aquesta voluntat quan diu que a Espanya “encara queda molta trajectòria per assolir nivells de representació com a mitjans anglesos o, fins i tot, francesos”.

Concloent aquest treball, i encara que els mitjans de comunicació espanyols necessitin millorar la representació i sensibilitat cap al col·lectiu racialitzat, TV3, en paraules de **Duodu** (comunicació personal, 2021), “està fent molta feina per crear contingut amb sensibilitat i no estigmatitzador. La incorporació de professionals més joves o el seguiment de premisses com no especificar la nacionalitat si no aporta res, contribueixen a aquesta millora”.

DECÀLEG

10

10. DECÀLEG

Després d'aquesta investigació realitzada que, entre altres coses, ha permès veure i conèixer com es pot fer un estudi d'aquest estil intentant no caure en estereotipacions, a continuació es reproduïxen una sèrie de recomanacions en forma de decàleg per fer, el menys estereotipat possible, una investigació amb temàtica similar a aquesta.

1. Canviar la mirada

La sensibilitat i l'empatia, en treballs d'aquest tipus, són molt importants, però no suficients. És molt necessari que al voltant d'una temàtica tan complexa com aquesta, es portin a terme una sèrie de lectures i converses amb membres del col·lectiu que permetin a l'investigador adoptar una mirada neutral. Molts cops, i sense adonar-se'n, es parteix de mirades racistes, xenòfobes i discriminatòries. Si a això se suma el fet que la part de la població que contesta al "paradigma de neutralitat" (Mbomio, L., comunicació personal, 2021), molts cops no n'és conscient dels seus privilegis, encara és més perillós començar a investigar al col·lectiu racialitzat sense haver intentat, almenys, canviar la mirada de lloc i de realitat.

Així, l'objectiu principal d'aquest canvi de mirada, d'aquesta precaució a l'hora de parlar des d'una realitat i experiències jerarquitzades, és evitar caure en racismes, xenofòbies i formes de discriminació connexes al llarg del treball. És massa senzill caure-hi, i molt complicat evitar-ho. Però s'ha d'intentar, ja que si no, s'estarà assistint a la paradoxa de fer un treball que examini l'estereotipació i discriminació del col·lectiu racialitzat, mentre utilitza termes i identificacions racistes.

2. No assenyalar a ningú com a part de res

Com a investigador en cap moment es pot decidir de quina minoria forma part una persona. Mentre aquella persona, durant l'emissió, no s'identifiqui com a 'xinesa', en cap cas l'investigador pot identificar-la com a 'xinesa'. Per tant, és molt important no assenyalar a ningú com a part de cap grup, minoria o col·lectiu, mentre no es pugui

provar des de l'exactitud. Perquè així s'estarien reproduint alguns dels estereotips que es pretenen evitar i estudiar en el treball.

Com se sap que una persona és de la Xina? I si presenta fenotip racialitzat per ulls, però és del Japó? I si és adoptada i mai ha viscut a la Xina? I si fa temps que els seus avantpassats es van assentar a Catalunya? Tota aquesta gent no pot ser titllada de xinesa, o d'origen xinès, perquè no és així, i no es disposa de la informació necessària ni suficient per poder comprovar aquests fets amb una simple mirada.

3. Focalització concreta en una única minoria

És molt recomanable centrar el treball en una única minoria que sigui identificable d'alguna manera i que, conceptualment, també es pugui denominar correctament. Així, un exemple, en seria posar el centre en la comunitat negra o afrodescendent. Aquesta minoria presenta unes característiques fenotípiques molt concretes i visuals, que eviten caure en estereotipacions i, a més, la denominació no és perillosa, per ser autodenominada. De totes maneres, s'hauria de vigilar igual perquè el perill d'englobar diverses realitats en una també hi seria, encara que en menor mesura.

4. Focalització de la investigació en peces

A més, també es pot focalitzar la investigació en una sèrie de peces en concret. És a dir, i com fan altres investigacions, com la realitzada pel **Grup de Periodistes Ramon Barnils** (2017), en aquest cas, la mostra de l'estudi no és un conjunt de peces aleatòries, sinó que se centra en unes peces específiques, on d'alguna manera ja se sap que el col·lectiu apareix, per mirar com n'és el tracte. Per exemple, i en la investigació ja mencionada, se centra l'estudi en una sèrie de minories discriminades, i en esdeveniments en els quals aquestes apareixen. Així, es pot solucionar el problema de la identificació del col·lectiu al llarg de les notícies, ja que la recerca prèvia ja haurà fet focalitzar l'atenció en uns esdeveniments concrets perquè apareixen les minories. Aquest tipus d'investigació serveix, sobretot, per portar a terme estudis comparatius, que analitzin peces de diferents mitjans, i no només d'un.

5. Identificació mediàtica i pròpia

Una altra solució, a part de centrar-se en una sèrie de peces, és la identificació mediàtica i pròpia. És a dir, en lloc de pensar en com fer-ho per assenyalar a les persones i denominar-les sense caure en discriminacions, es pot delegar aquesta funció al mateix mitjà que s'està estudiant i al mateix individu membre de la minoria. Així, si una persona apareix al treball com a xinesa, per exemple, serà perquè ella mateixa durant el programa o el mateix mitjà ho han identificat així. A partir d'aquí també s'hauria de mirar si la identificació d'origen o color per part del mitjà és justificada o no, ja que s'està estudiant la discriminació en aquest, i això és un tipus de racisme i xenofòbia.

6. Minories genèriques orientatives

Però, i encara que s'utilitzi l'anterior mètode, existeix el repte de, en el cas de centrar-se en una única minoria, o en unes quantes o en tot el col·lectiu, delimitar-ho generalment i terminològica. És a dir, si se centra el treball, com en aquest mateix, en les minories xinesa, afrodescendent, magrebí i llatinoamericana, encara que la terminologia de l'anàlisi sigui la que utilitza el mitjà, també s'ha de presentar i explicar on es focalitza l'atenció de la investigació i, per tant, s'ha de dividir a part del col·lectiu racialitzat en diversos grups. Això presenta el perill, com ja s'ha dit, de caure en estereotipació, però no és possible fer-ho de cap altra manera. Sempre que s'expliqui, amb anterioritat, que aquestes minories són genèriques, orientatives i que tindran en compte totes les variacions del mitjà, el problema es redueix.

7. Crear un cens o una terminologia consensuada

Com ja s'ha dit al llarg d'aquest treball, la divisió del col·lectiu en minories és necessària per portar a terme una investigació d'aquest tipus. En aquest mateix treball s'ha intentat evitar el màxim possible, però finalment no s'ha pogut. Això és perquè cal un cens o una terminologia consensuada entre professionals o investigadors, que divideixi el col·lectiu en minories concretes que evitin l'estereotipació, i siguin àmpliament acceptades i utilitzades. Aquestes divisions són necessàries per poder

portar a terme estudis quantitius i qualitius que permetin veure com són tractades les minories i fins a quin punt estan discriminades. Així, encara que no es tracti d'una recomanació exactament, sí que es tracta d'una pauta més per portar a terme un estudi centrat en aquesta temàtica, de forma adequada i el menys estereotipada possible.

8. Comentari qualitatiu

D'altra banda, també és molt necessari utilitzar una metodologia elementalment qualitativa que, encara que presenti una part d'anàlisi quantitativa, en format de variables, com la secció a la qual pertany aquella peça, se centri en la interpretació i les observacions dels autors del treball, ja que és un tema que de precís i exacte no en té res. És a dir, com que la temàtica és complexa i els estereotips i formes de discriminació molt relatives, es necessita comptar amb la mirada de l'investigador que jutgi a partir d'unes variables establertes i de la informació recollida i observada. Per exemple, i encara que s'analitzi la peça seguint les variables, hi haurà moltes coses que l'investigador observarà i no podrà comentar a partir de les dades recollides, per això, és cabdal fer un comentari qualitatiu on es puguin observar tots aquests elements extres que necessiten posar-se en valor. Es recomana fer-ho a partir de la selecció d'unes determinades peces, com en aquest mateix treball, encara que, i si es disposa de temps suficient, és més exhaustiu el comentari de totes les peces recollides.

9. Treball exhaustiu i llarg

Seguint amb la idea de disposar de temps i recursos suficients, el treball s'hauria de poder centrar en tot el col·lectiu racialitzat, a partir d'una terminologia estudiada, diversa i demanada, sense tancar-la en cap moment, i de la identificació mediàtica i pròpia. Això sí, partint d'una anàlisi qualitativa, per poder interpretar i avaluar, com s'ha dit en el cas anterior. D'altra banda, i posteriorment a l'anàlisi, el treball ha de poder permetre dividir el col·lectiu en minories no exactes, segons la discriminació patida i realitat viscuda, per evitar barrejar experiències totalment diverses i, a més, poder comparar situacions entre minories.

10. Estudi de focus grup

En la mesura del possible, el més segur i fiable per poder fer un estudi d'aquest tipus és, en lloc d'únicament analitzar la representació a partir de variables, fer-ho des dels ulls dels mateixos discriminats. És més important saber què en pensa la població d'aquest col·lectiu sobre la seva representació en el mitjà, que no analitzar-ho des d'una mirada tècnica i freda que, molts cops, i si no es té cura, acaba participant del racisme, la xenofòbia i la discriminació socials.

11

BIBLIOGRAFIA

11. BIBLIOGRAFIA

- AAPA. (2019). *AAPA Statement on Race and Racism*.
<https://physanth.org/about/position-statements/aapa-statement-race-and-racism-2019/>
- Ajuntament de Barcelona. (2016). *Guia pràctica per a l'agent antirumors. Com combatre els rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a Barcelona*.
<https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2016/09/guia-antirumors-Barcelona-2016-OK-web.pdf>
- Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación (AIMC). (2021). *Marco General de los Medios de España*.
<https://www.marketingdirecto.com/wp-content/uploads/2021/02/marco-medios-2021.pdf>
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *La construcción social de la realidad*. Amorrortu editores. <https://zoonpolitikonmx.files.wordpress.com/2014/09/la-construccic3b3n-social-de-la-realidad-berger-luckmann.pdf>
- Buraschi, D., & Aguilar Idáñez, M. J. (2019). *Racismo y antirracismo: comprender para transformar* (Nº16 Colección Atenea). Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
<https://ruidera.uclm.es/xmlui/handle/10578/22058>
- Casarramona, N. (2020). *Auditoria dels protocols per aplicar perspectiva de gènere a les informacions i per a reformular la violència masclista als informatius de TV3*. Treball de Final de Grau (TFG). Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).
- CCMA. (s.d.-a). *Guia editorial | Llibre d'estil de la CCMA*.
<https://www.ccma.cat/llibredestil/guia-editorial/criteris-6>
- CCMA. (s.d.-b). *Manual d'ús | Llibre d'estil de la CCMA*.
<https://www.ccma.cat/llibredestil/manual-dus/noticies>
- CCMA. (s.d.-c). *Manual d'ús | Llibre d'estil de la CCMA*.
<https://www.ccma.cat/llibredestil/manual-dus/tertulies>
- Col·legi de Periodistes de Catalunya. (2002). *Manual d'estil sobre minories ètniques. Quaderns del CAC*, (12), pp.68-70.
https://www.cac.cat/sites/default/files/2019-05/Q12_manual_CA.pdf
- Col·legi de Periodistes de Catalunya. (2010). *Guia sobre el tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació*.
https://fcic.periodistes.cat/wp-content/uploads/2013/11/guia_diversitat.pdf

- Comisión de Ayuda al Refugiado en Euskadi (CEAR-Esukadi). (2014). *Discriminació*. Diccionari d'Asil. <https://diccionario.cear-euskadi.org/discriminacion/>
- Comisión de Ayuda al Refugiado en Euskadi (CEAR-Esukadi). (2015). *Periodistas. Contra la xenofobia. Guía para no dejarse enredar*. <https://www.cear-euskadi.org/producto/periodistas-contra-la-xenofobia/>
- Comissió d'Ajuda al Refugiat al País Valencià (CEAR-PV). (2017). *Deu propostes contra el discurs xenòfob als mitjans de comunicació*. http://www.unioperiodistes.org/wp-content/uploads/2017/12/deu_propostes_contra_xenofobia_als_mmcc-1.pdf
- Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). (2009). *Informe sectorial trimestral. La presència de la immigració en la informació. Gener-març de 2009*. https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/actuacions/Continguts/IST_2_2009_Informe_presncia_immigraci.pdf
- Cortés Ortega, Y. (2020, 26 desembre). Como tener una relación interracial y no morir en el intento. *Afrofeminas*. <https://afrofeminas.com/2020/12/26/como-tener-una-relacion-interracial-y-no-morir-en-el-intento/>
- De Vreese, C. H., Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (1999). The Effects of News Frames on Readers' Thoughts and Recall. *Communication Research*, Vol. 26 (5). Recuperat de: https://www.researchgate.net/publication/238622889_The_Effects_of_News_Frames_on_Readers
- Debetz, G. F. (1965). Una sola raza: la raza humana. *El Correo de la UNESCO: una ventana abierta sobre el mundo*, Vol. XVIII (4), pp. 4-7. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000078423_spa
- El Hachmi, N. (2020, 20 gener). Racializada, ¿yo? *El Periódico*. <https://www.elperiodico.com/es/opinion/20200120/articulo-najat-el-hachmi-racializada-yo-racismo-inmigracion-7813805>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured paradigm. *Journal of Communication*, (43), pp.51-58. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.495.2893>
- Gerehou, M. (2020, 17 gener). Qué es ser racializado. *ElDiario.es*. https://www.eldiario.es/opinion/zona-critica/racializado_129_1074959.html
- Goffman, E. (1975). *Frame Analysis. Los marcos de la experiencia*. https://www.academia.edu/42941483/Goffman_E_2006_1975_Los_marcos_de_la_experiencia

- González Echevarría, L. (2021, 6 gener). ¿Puede ser una persona ilegal? *Afroféminas*. <https://afrofeminas.com/2021/01/07/puede-ser-una-persona-ilegal/>
- Grosfoguel, R. (2011). Racismo epistémico, islamofobia epistémica y ciencias sociales coloniales. *Tabula Rasa*, (14), pp.341-355. <http://www.scielo.org.co/pdf/tara/n14/n14a15.pdf>
- Grup de Periodistes Ramon Barnils. (2017). *Observatori del discurs discriminatori als mitjans*. mèdia.cat observatori crític dels mitjans. <https://www.media.cat/discursodimitjans/>
- Hall, S. (2010). La cultura, los medios de comunicación y el «efecto ideológico». Dins S. Hall *Sin garantías. Trayectorias y problemáticas en estudios culturales* (pp. 221–254) Envió editores. <http://www.ramwan.net/restrepo/hall/la%20cultura,%20los%20medios%20de%20comunicacion%20y%20el%20efecto%20ideologico.pdf>
- Hoyt, C. (s.d.). *Home*. Carlos Hoyt. <https://www.carloshoyt.com/>
- Hoyt, C. (2016, 6 abril). *The Racialization Process* [Vídeo]. YouTube. <https://www.carloshoyt.com/watch>
- Hurtado, M. P. (2016, 20 gener). MicroRacismos. *Afroféminas*. <https://afrofeminas.com/2015/03/24/microracismos/>
- INAH TV. (2018, 17 maig). *Raza, Racismo, Antropología y Evolución. Historia, Ciencia y Sociedad - Conferencia Magistral* [Vídeo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Aa2OAI39M4E>
- Johnson, M. Z. (2021, 14 gener). Por qué hablar de apropiación cultural no es solo que te digan lo que 'no puedes' hacer. *Afroféminas*. <https://afrofeminas.com/2021/01/14/por-que-hablar-de-apropiacion-cultural-no-es-solo-que-te-digan-lo-que-no-puedes-hacer/>
- Lippmann, W. (1921). *Public opinion*. <https://www.gutenberg.org/cache/epub/6456/pg6456.html>
- McCombs, M. (2011). *The Agenda-Setting Role of the Mass Media in the Shaping of Public Opinion*. University of Texas at Austin. https://www.researchgate.net/publication/237394610_The_Agenda-Setting_Role_of_the_Mass_Media_in_the_Shaping_of_Public_Opinion

- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, Vol. 36 (2), pp. 176-187.
https://www.researchgate.net/publication/209410047_The_Agenda-Setting_Function_of_Mass_Media
- Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual. (2009). *Eines per a la diversitat. Per als professionals de la comunicació audiovisual*. https://www.mesadiversitat.cat/sites/default/files/2017-11/Eines_per_a_la_diversitat.pdf
- Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual. (2013). *Guia de llenguatge inclusiu. Immigració, racisme i xenofòbia*.
https://www.mesadiversitat.cat/sites/default/files/2017-11/guia_breu_llenguatge_inclusiu.pdf
- Miranda, M. (2020). *Anàlisi de la diversitat social als informatius de TV3. Comparació amb les televisions públiques estatals d'Alemanya i de França*. Treball de Final de Grau (TFG). Universitat Autònoma de Barcelona & CCMA.
https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2020/236767/TFG_Miranda_Neiva_Marc.pdf
- Molotch, H., & Lester, M. (1974). Las noticias como conducta intencionada: sobre el uso estratégico de los acontecimientos rutinarios, los accidentes y los escándalos. *American Sociological Review*, (39), pp.101-112.
<https://revistas.ucm.es/index.php/CIYC/article/view/CIYC0101110285A/7367>
- Montero Sánchez, M. D. (1986). TUCHMAN, Gaye. La producción de la noticia. Estudio sobre la construcción de la realidad. *Anàlisi: Quaderns de comunicació i cultura*, (10-11), pp. 312-315.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6136619>
- Naciones Unidas (ONU). (1965). *Convención Internacional sobre la Eliminación de todas las Formas de Discriminación Racial*.
<https://www.ohchr.org/sp/professionalinterest/pages/cerd.aspx>
- Naciones Unidas (ONU). (2001). *Conferencia Mundial contra el Racismo, la Discriminación Racial, la Xenofobia y las Formas Conexas de Intolerancia*.
https://www.un.org/es/events/pastevents/cmcr/durban_sp.pdf
- Naciones Unidas (ONU). (2002). ACNUDH | *Grupo de trabajo de expertos sobre personas de ascendencia africana*. Naciones Unidas Derechos Humanos. Oficina de alto comisionado.
<https://www.ohchr.org/SP/Issues/Racism/WGAfricanDescent/Pages/WGEPADIndex.aspx>
- Naciones Unidas (ONU). (2015). *Decenio Internacional para los Afrodescendientes*. Naciones Unidas.
<https://www.un.org/es/observances/decade-people-african-descent>

- Parella Rubio, S. (2020). Raza, etnia y racismos en un mundo global: Un enfoque sociológico. Dins Rachid El Quaroui (Coord.). *Racismo, etnicidad e identidad en el siglo XXI* (pp. 37–64). AnthropiQa.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=778912>
- Parlamento Europeo. (2019). *Resolución del Parlamento Europeo, de 26 de marzo de 2019, sobre los derechos fundamentales de las personas de ascendencia africana en Europa*.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0239_ES.html
- Rebato, E. (2013). *Sobre el uso del concepto «raza» en la especie humana*.
https://www.gitanos.org/upload/33/33/Rebato_E._Sobre_el_uso_del_concepto_raza_en_la_especie_humana._21032103.pdf
- Red Acoge. (2018a). *Inmigracionalismo 6. Avanzando en el discurso positivo*.
https://redacoge.org/wp-content/uploads/2020/11/Informe_Inmigracionalismo_6_v02_compressed.pdf
- Red Acoge. (2018b). *Manual contra el inmigracionalismo*.
https://www.apmadrid.es/wp-content/uploads/2019/07/Manual-Buenas-Practicas_Inmigracionalismo.pdf
- Red Acoge. (2019). *Manual contra el inmigracionalismo. Elementos de la comunicación mediática y social de las migraciones*.
https://redacoge.org/wp-content/uploads/2020/11/Manual_Inmigracionalismo_2019_v1.pdf
- Salvados. (2021, 3 febrer). *¿En España no hay racismo o no se quiere ver?* [Vídeo]. LaSexta.
https://www.lasexta.com/programas/salvados/avances/en-espana-no-hay-racismo-o-no-se-quiere-ver-este-domingo-en-salvados_20210203601b27bfc7101f00014c48c9.html
- Soriano, J. (2007). *L'ofici del comunicòleg. Mètodes per investigar la comunicació*. Eumo Editorial.
- SOS Racisme (2020). *InVisibles: l'estat del racisme a Catalunya*.
<http://www.sosracisme.org/informe-2019-sobre-lestat-del-racisme-a-catalunya>
- SOS Racisme (s.d.-a.). *Racisme Mediàtic*. SOS Racisme.
<https://elracisme.sosracisme.org/>
- SOS Racisme (s.d.-b.). *Racisme Social*. SOS Racisme.
<https://elracisme.sosracisme.org/>

- Templeton, A. R. (2013). Biological races in humans. *Studies in History and Philosophy of Science Part C: Studies in History and Philosophy of Biological and Biomedical Sciences*, Vol. 84 (3), pp. 262-271.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1369848613000460>
- Toasijé, A. (2018, 6 desembre). *Por qué ya no digo «racializada», «racializado»*. Africanidad. <https://www.africanidad.com/2018/12/porque-nunca-digo-racializada.html>
- UNESCO. (2015). *Diversidad cultural*.
<https://es.unesco.org/creativity/diversidad-cultural>
- Van Dijk, T. A. (1999). El análisis crítico del discurso. *Anthropos (Barcelona)*, (186), pp. 23-26.
<http://www.discursos.org/oldarticles/EI%20an%20E1lisis%20cr%20EDtico%20del%20discurso.pdf>
- Van Dijk, T. A. (2002). Discurso y racismo. *Persona y sociedad*, Vol. XVI (3), pp. 191-205.
<http://www.discursos.org/oldarticles/Discurso%20y%20racismo.pdf>
- Villena, M. (2020, 20 gener). Varios activistas nos cuentan qué opinan del término «racializado». *Verne*.
https://verne.elpais.com/verne/2020/01/19/articulo/1579427716_072030.html
- Yannone, A. (2021, 25 gener). Si yo no puedo, entonces la chica blanca tampoco. *Afroféminas*. <https://afrofeminas.com/2021/01/25/si-yo-no-puedo-entonces-la-chica-blanca-tampoco/>
- Zuri, A. (2021, 29 gener). La ceguera de no ver las razas. *Afroféminas*.
<https://afrofeminas.com/2021/01/29/la-ceguera-de-no-ver-las-razas/>

ANNEXOS

12

12. ANNEXOS

a) Entrevistes

ANNEX 1 – Lucía Mbomío

1. Segons va dir en una *ted talk* a Manzanares l'any 2018, 'les races no existeixen', opinió compartida per molts activistes, igual que per molts experts biòlegs i antropòlegs. Tot i això, moltes persones del col·lectiu la segueixen utilitzant, això es deu a l'apropiació, per part del col·lectiu, de la paraula causant, entre altres coses, de la discriminació que pateix?

El fet que utilitzem la paraula 'raça', jo també, moltes vegades té a veure amb el fet que es tracta d'un convencionalisme, que s'usa, i que serveix per expressar, no només aquestes diferències físiques que tenen que veure amb l'adaptació a l'entorn, sinó, sobretot, per expressar aquestes diferències que tenen a veure també amb el tractament. I precisament per això s'utilitza el terme 'racialitzat' i es parla de 'racialització'. Llavors, té relació amb el fet que és un convencionalisme.

2. Tenint en compte el dolor i estigma social que suposa aquesta paraula, considera que hi ha sinònims de 'raça' més concrets i acceptats per part del col·lectiu discriminat? I, el que és més important, considera que, tenint en compte l'ús en un treball de final de grau, seria millor no utilitzar-la o canviar-la per una altra, com ètnia, color i/o origen?

Pots utilitzar-la, potser seria millor que la posessis entre cometes. Perquè a la meua manera d'entendre-ho no té un sinònim. Ètnia és una altra cosa. Que cada cop hi ha més gent que ho substitueix per ètnia, i no és el mateix.

3. Sabent que la majoria del lèxic que acompanya aquest tema deriva d'aquesta paraula, creu que conceptes com 'racialitzat', 'racialització' o 'racisme', no són correctes o d'altra banda, i partint de la realitat social que ens acompanya, considera que s'han d'utilitzar?

Tant raça, com racisme, com racialització, són paraules que em sembla que tenen sentit, ja que la raça no existeix des d'un punt de vista biològic, però sí que existeix

des d'un punt de vista social. Llavors, no per eliminar la paraula deixarà d'existir el racisme, el que s'entén que és la raça o les seves conseqüències, ni la racialització.

4. Quines persones, des del seu punt de vista, són les que pateixen aquesta discriminació?

Aquelles persones que no són blanques. Però no es tracta tant de discriminació, que és una altra cosa, sinó que es tracta de com el sistema provoca que aquestes discriminacions es donin des de varis dels seus pilars i sigui més difícil eliminar-ho. O sigui, racisme no és que et diguin pel carrer 'negre de merda' sinó el que provoca que arribis a la conclusió que dir-te 'negre de merda' és negatiu o és un insult. Per tant, el racisme és un sistema educatiu que deixa fora a moltes persones, episodis històrics i literats diversos, la forma en la qual se'ns representa en els mitjans de comunicació, en la ficció, racisme són les identifications per perfil racial, etcètera, etcètera. I llavors això, òbviament, no els passa a les persones blanques, perquè diguem que són el paradigma de neutralitat, i a partir d'elles és d'on es construeix. Racisme és que existeixi un paradigma de neutralitat a partir del qual es construeixen les discriminacions cap a la gent no blanca i on, per tant, només hi caben unes persones.

5. Creu que la paraula 'racialització' ja engloba aquest tipus de discriminació? Utilitzaria l'expressió 'discriminació per ètnia, color i/o origen' com a sinònim de 'racialització'?

Per mi no és el mateix discriminació que racisme. No és una qüestió de no utilitzar la paraula raça sinó d'entendre d'on ve. O més que d'on ve, com s'ha utilitzat o ha operat el que entenem que és la raça.

6. Deixant enrere el lèxic, creu que, sabent que es pot caure en homogeneïtzacions, pressuposicions incorrectes i imprecisions a l'hora de delimitar el col·lectiu en minories, és bona idea classificar-ho per analitzar la discriminació? O, d'altra banda, i sabent que no totes les minories pateixen la mateixa realitat ni els mateixos estereotips, creu que és millor opció centrar-se en una única minoria que sigui representativa de la resta?

Això depèn de la investigadora o l'investigador, depèn també del que estem parlant, a mi em sembla important tenir clar que el racisme afecta a totes les persones que no són blanques i opera de forma diferent en funció dels grups. I precisament per això, s'ha de tenir en compte. Aquesta és la raó per la qual hi ha diferents col·lectius que treballen de manera conjunta amb persones racialitzades, però atenent i escoltant a les diferències específiques.

Llavors, jo per exemple, així aplicant-ho al personal, quan parlo sempre dic que parlo de representació en els mitjans de comunicació de persones africanes i afrodescendents. L'error, per exemple, del programa de l'altre dia Salvados [7 de febrer de 2021], va ser que parlava de racisme, quan en realitat només mostrava la realitat de les persones negres.

Però sí, et diria que millor centrar-te només en un únic col·lectiu, el que prefereixis, però sí, només en un, per les diferències que he mencionat, perquè ens afecta de forma molt diferent el racisme, encara que tinguem episodis comuns, així que sí, sense dubte.

7. Tenint en compte que moltes de les minories no es poden identificar a simple vista, havia pensat centrar-me en l'afrodescendent. Com definiria el terme?

Suposo que això té a veure amb el fet que hi ha gent àrab, amasib o gitana que no tens clar a primera vista si són persones racialitzades o si són persones blanques, no? Ja ho entenc. Bé, en el cas de les persones àrabs i amasibs normalment tindran un cognom diferent, però no té a veure només amb això. També té a veure amb el tema de l'autoidentificació i demés.

Per això és important que hi hagi censos, per saber quantes persones som i què fem cada persona i on estem, per, a partir d'aquí, analitzar per què som tantes persones i per què estem on estem i no en altres llocs. M'explico, el tema dels censos no té únicament una intenció quantitativa, sinó sobretot qualitativa, si som tantes persones negres, per exemple, per què hi ha un percentatge menor de persones negres en els

mitjans de comunicació? Amb percentatge en refereixo respecte a les persones blanques, o per què hi ha un percentatge tan petit de persones àrabs en l'educació terciària i no així en la primària o la secundària? Doncs bé, per aquest tipus de coses serveix.

Pel que fa al terme 'afrodescendent' no és una cosa que defineixi jo. Potser aquest sigui un dels problemes respecte al problema de raça i racisme, que aquí a Espanya és com que tot és molt recent, encara que no ho sigui, però sí la seva visibilització mediàtica, llavors és com que ens estem inventant coses, no dic, òbviament, que sigui el teu cas. I clar, es donen situacions com quan es va estar parlant de persones racialitzades fa relativament poc, en els mitjans de comunicació, arrel que nomenessin a una persona blanca per a la Secretaria o Direcció d'Igualtat, de Tractament i Discriminació Etnicoracial, i parléssim del terme 'racialitzat', i moltes persones reien com: mira un terme nou. El terme afrodescendent es va institucionalitzar en la Conferència Mundial contra el Racisme, que es va fer a Durban a principis del segle XXI, per tant, és un terme que té força solera. Ho dic i explico així perquè per a molta gent és molt nou. Llavors, té dues, diguem no accepcions, però si vols sí una continuació, en un dels casos són les persones descendents de persones esclavitzades que portaren d'Àfrica negra al continent americà. Per culpa del tràfic transatlàntic, vull dir. I després més recent en el temps, aquelles persones que descendents dels migrants del continent africà negre i, per tant, mantenim també un fenotip pel qual et puguis reconèixer i et puguin reconèixer, sobretot, com tal. Perquè molta gent diu 'bé és que en realitat tots som afrodescendents perquè tots venim d'Àfrica', ja bé, però no parlem d'això. És a dir, tu et pots reconèixer com a afrodescendent, però si no t'hi reconeixen, t'estàs estalviant una sèrie d'experiències. Totes les persones descendents de migrants, diguem, del continent africà negre. És cert que és un terme que genera certa controvèrsia, perquè les persones àrab i amasib, nort-africanes, sobretot, encara que no només, que no són negres també reclamen poder utilitzar el terme afrodescendent. I em sembla un debat molt interessant i pertinent.

8. Centrant-nos ja en els mitjans de comunicació, se sent representada en els mitjans espanyols? Com creu que n'és la representació del col·lectiu racialitzat? A partir de quines temàtiques o mirades sol aparèixer?

Difícilment em puc sentir representada en uns mitjans de comunicació espanyols on, pràcticament, no apareixen persones que no siguin blanques. I en el cas de les persones negres, perquè quan apareixen és associades únicament a la immigració i a un tipus molt concret d'immigració, ja que se sobrevisibilitzen les pasteres que és una forma, una via per venir, sense dubte, però que no és l'única. I dic que se sobrevisibilitzen perquè hi ha moltes més persones que no venen en pastera que persones que venen en pastera, i tot i això és el que ens mostren per activa i per passiva. Les altres formes de treure'ns són la hipersexualització, tant en el cas dels homes com de les dones. I això té unes conseqüències, perquè sempre se'ns percep com a persones eternament nouvingudes, i després això deriva en missatges tipus: 'ei, que bé que parles l'idioma'. Quan has nascut aquí. Però no només, també tenen altres conseqüències, que per mi és interessant, no només parlar de representació, sinó també del que passa per culpa d'aquesta i és que som sempre percebudes com a hostes, i no com a veïnes. Quan se't percep com a hoste, s'entén que ets algú que rep únicament, quan ets percebuda com a veïna s'entén que ets una persona que aporta, que construeix, està, és, i no només arriba.

Després, en general, també hi ha molta deshumanització, molt parlar per, i no parlar amb, això també és bastant comú. Quan parlo de deshumanització, ja que em refereixo al fet que normalment, per fer qualsevol mena de notícia, tu cerques que la teva audiència empatitzi amb les persones que vas entrevistant. Igualment, aquí se'ls priva de tota possibilitat d'empatia, des del moment en què no se'ls presenta com si fossin humans. No es diuen noms, es parla en termes de massa, poques vegades de persona, d'individu. Llavors això dificulta moltíssim les coses. És el punt de partida de la deshumanització. Un altre d'ells és contar a les persones que se surten del perfil que sempre surt en els mitjans de comunicació, com si fossin excepcions, com si existís una regla. Això també va molt lligat amb la narrativa de 'la primera que', 'la primera persona que fa no sé què', llavors, com assenyalava el periodista Moha Gerehou, què passa amb la segona, la tercera, la quarta? Ja mai més tindran el dret

de sortir perquè tornem a la lògica de, bé és que la resta és simplement així? També hi ha vegades que es dóna certa instrumentalització. Jo recordo molt el cas de Dongo, que van portar a Espejo Público, programa on mai havien portat a una persona negra per parlar de política, i contra tot pronòstic a ell sí que el van portar. Suposo que entengueren que seria graciós portar a un simpatitzant de Vox negre, en aquell moment ni tan sols formava part del partit. Però no a qualsevol polític, sociòleg, o fins i tot persones que militen en moviments o partits polítics. Això és interessant. El tema de l'humor, de fer *blackface* en els mitjans de comunicació. Humor entre cometes. De tirar més terra a col·lectius que estan tradicionalment enterrats, i després a més culpar-los per queixar-se.

Segons la narrativa de l'excepció que he mencionat, també podria parlar-se de la narrativa dels superherois i les superheroïnes, quan té una persona negra dret a sortir? Doncs quan fan coses increïbles que només poden fer els superherois. Tipus, perquè salvar a un nen que gairebé es cau per un balcó, com va passar a França, o rescatar a una dona que s'estava banyant amb bandera vermella a la platja, com va passar amb un manter. Doncs una narrativa del superheroi o superheroïna que una vegada més se surt de la normalitat. Bé doncs les persones blanques que jo veig aparèixer als mitjans no han de ser superherois per sortir.

Una altra cosa que passa, i crec que d'alguna manera t'estic responent a les teves preguntes, és que hi ha molta criminalització o immigracionalisme, sé que no és el mateix ser una persona negra que ser una persona negra migrant, però moltes vegades les persones negres que apareixen són migrants, i solen aparèixer únicament lligades a actes negatius. Amb les conseqüències que es deriven d'això. Si no contes la normalitat sinó que, únicament, l'excepcionalitat i, a més, en termes negatius, doncs et pots imaginar.

9. Quan ha format part de la notícia com a font o protagonista, algun cop s'ha sentit discriminada en la manera que l'ha identificada el mitjà?

Quan m'han entrevistat, el principal problema que identifico és que solen anar molt a la narrativa de l'anècdota. El problema que té aquesta narrativa és que és fàcilment

desmuntable. Vull dir, si jo dic que a mi m'ha passat, que m'han demanat quan cobro, pel fet de ser negra, al mig del carrer, i una persona blanca em diu 'doncs a mi també m'ha passat i sóc blanca, així que això no existeix', o 'jo tinc una amiga negra a qui mai li ha passat, hauràs tingut mala sort', doncs automàticament es desactiva. Llavors, fan això en lloc de parlar amb major maduresa, a la meua manera de veure-ho, i escapar de la narrativa de l'anècdota, per parlar de coses que tenen a veure amb el sistèmic, com et deia al principi, la representació i identificació per perfil racial, sistema educatiu, esborrat d'episodis històrics recents com la vinculació amb Guinea Equatorial, etcètera. A més que això és una de les coses que passa quan et pregunten només sobre racisme. Però és que, fins i tot quan ens pregunten sobre racisme, moltes vegades ens contradiuen, i aboquen allò que tu els estàs contant en l'àmbit del subjectiu quan, per parlar de racisme, hem hagut de llegir molt. Que això és una altra cosa, Espanya té un problema molt important, i és que hi ha molt pocs texts, o sigui, molt poques investigacions, perquè com no es considera un problema, doncs no s'ha investigat sobre això. Llavors, és difícil que puguem recolzar el que estem contant amb xifres, igualment, cada vegada n'hi ha més. I podem parlar ja de discriminació en l'accés al lloguer, en l'accés als locals d'oci, de com paren a moltes més persones no-blanques que a persones que sí que ho són. Per sort ja es pot parlar racisme, però fins fa no molt semblava un assumpte de fe, que tu contaves una cosa i t'havien de creure.

De totes maneres, per l'escassa credibilitat que encara tenim com a col·lectiu, jo parlo des de la mirada d'una persona negra que porta setze anys treballant en la televisió, i qualsevol entén que pot rebatirme basant-se en el que opina, amb una opinió. Llavors, la veritat és que quan m'han entrevistat, en general, moltes vegades s'ha quedat amb l'anècdota, no s'ha analitzat el problema, bàsicament s'ha convertit en una notícia per provocar interaccions en els comentaris i que m'insultin. A mi o qualsevol altra persona. Perquè no s'està abordant amb serietat, sinó simplement amb una narrativa de l'anècdota, del vivencial, de generar pena o ràbia, visceral, però de cap manera amb una voluntat real de canvi i de debat seriosos.

10. Consumeix TV3? Considera que sigui una cadena que, en general, estigmatitza el col·lectiu?

No consumeixo TV3, entre altres coses perquè no parlo català, i perquè visc a Madrid, i és un poc complicat. Vull dir que ho podria veure, suposo, per internet, però entre que veig poca televisió i demés, doncs no consumeixo TV3. Així i tot, crec que a TV3 hi ha molta més diversitat que en altres canals de televisió, em consta que és així. I ho celebro. Però suposo que, com en tot, es pot fer més. Tanmateix sóc bastant simple en això, vull dir, es pot copiar. Tenim la BBC que té una política bastant interessant en la qual crec que, des del 2019, estipularen que, a partir de 2020, el 20% de les persones que fessin imatge anaven a ser gent no blanca, per propiciar una similitud entre el que passa al carrer i el que passa a les pantalles.

11. Al llarg de la seva professió, i a part de vostè, a quants professionals del col·lectiu racialitzat s'ha trobat exercint?

Doncs mira, et parlo d'àmbit nacional perquè és en el que jo treballo. Quan vaig començar hi havia quatre persones negres, en àmbit nacional, Desirée Ndjambo, Francine Gávlez, Esther Nguema i jo, que fóssim periodistes. Perquè això és un altre tema, que també estaria bé que donessin oportunitats a gent que per això ha estudiat els seus quatre, o cinc en la meua època, anys de carrera. I no només comptar amb *influencers* i demés, que està molt bé per a determinades coses, però després hi segueix havent molta precarietat pels que han decidit estudiar una carrera. Insisteixo, no dic que no hi hagin de ser, sinó que hi hagi espai també per a qui s'ha format. Doncs això, érem quatre, i en l'actualitat doncs som moltes menys, per tant, no hi ha una política, no s'ha pensat. Però no només em refereixo a negres eh, sinó a gent que no és blanca. Fins i tot quan es parla de comitès de diversitat, solen referir-se únicament al tema de les dones, però deixen fora altres aspectes que seria important tenir en compte.

D'altra banda, vaig fer en el seu moment un fil a Twitter registrant a les persones negres que havia vist treballant en televisió, ja fos en qualitat de reportera, periodista, comentarista amb tertúlia, i em van sortir crec que unes 42 persones en 60 anys.

ANNEX 2 – Beatrice Duodu

1. Segons va dir Lucía Mbomío en una *ted talk* a Manzanares l'any 2018, 'les races no existeixen', opinió compartida per molts activistes, igual que per molts experts biòlegs i antropòlegs. Tot i això, moltes persones del col·lectiu la segueixen utilitzant, això es deu a l'apropiació, per part del col·lectiu, de la paraula causant, entre altres coses, de la discriminació que pateix? Comparteixes aquesta opinió que té Mbomío?

Sí, és una manera de poder anomenar la discriminació. Si etiquetes una discriminació com a 'xenòfoba' o 'excloent' no té tanta força ni causa el mateix impacte que si l'etiquetes com a 'racista'. Per l'ús generalitzat de la paraula i la comprensió col·lectiva que té, acaba sent la més eficaç, per això l'apropiació.

2. Tenint en compte el dolor i estigma social que suposa aquesta paraula, considera que hi ha sinònims de 'raça' més concrets i acceptats per part del col·lectiu discriminat? I, el que és més important, considera que, tenint en compte l'ús en un treball de final de grau, seria millor no utilitzar-la o canviar-la per una altra, com ètnia, color i/o origen?

Ètnia és un bon sinònim, però mentre seguim vivint en un sistema social, econòmic i polític que atorga uns privilegis per tenir una aparença o una altra, malauradament, haurem de seguir utilitzant la paraula 'raça'.

3. Sabent que la majoria del lèxic que acompanya aquest tema deriva d'aquesta paraula, creu que conceptes com 'racialitzat', 'racialització' o 'racisme', no són correctes o d'altra banda, i partint de la realitat social que ens acompanya, considera que s'han d'utilitzar?

Sí, s'han d'utilitzar. Sobretot perquè ara estem en boca de tots i això permet visibilitzar i denunciar les discriminacions i injustícies.

- 4. Llavors, considera correcte l'ús de les paraules 'racialitzat' o 'racialització' per a referir-se a les persones que pateixen discriminació per ser d'un color diferent, o aparentar ser d'una ètnia o origen diferents?**

Sí. Fins que no vagin sorgint alternatives que no impliquin l'alteritat partint d'una visió blanca i etnocentrista, sí.

- 5. Quines persones, des del seu punt de vista, són les que pateixen aquesta discriminació?**

Majoritàriament a les persones que es llegeix, socialment, com a no blanques i, afinant encara més, aquelles que no tenen un estatus social i econòmic alt segut al biaix aporofòbic implícit en la discriminació cap a moltes persones racialitzades.

- 6. Creu que la paraula 'racialització' ja engloba aquest tipus de discriminació? Utilitzaria l'expressió 'discriminació per ètnia, color i/o origen' com a sinònim de 'racialització'?**

No, crec que es queda petita. Aquesta discriminació és molt més complexa perquè té elements econòmics, d'estatus, de gènere, lingüístics..

- 7. Deixant enrere el lèxic, creu que, sabent que es pot caure en homogeneïtzacions, pressuposicions incorrectes i imprecisions a l'hora de delimitar el col·lectiu en minories, és bona idea classificar-ho per analitzar la discriminació? O, d'altra banda, i sabent que no totes les minories pateixen la mateixa realitat ni els mateixos estereotips, creu que és millor opció centrar-se en una única minoria que sigui representativa de la resta?**

No, trobo que tots els col·lectius oprimits mereixen que se'n parli amb la mateixa mesura.

8. Centrant-nos ja en els mitjans de comunicació, se sent representada en els mitjans espanyols? Com creu que n'és la representació del col·lectiu racialitzat?

No. Considero que encara queda molta trajectòria per assolir nivells de representació com a mitjans anglesos o, fins i tot, francesos.

9. Creu que la majoria de les vegades que es parla del col·lectiu racialitzat en les notícies o tertúlies és negativament?

Generalment sí.

10. A partir de quines temàtiques o mirades sol aparèixer?

Sobretot per l'abundància de notícies relacionades amb marginalitat, immigració, violència, guerra, regressió de drets. També veiem molts temes relacionats amb els joves sense referents, sovint mostrant una realitat esbiaixada que només retrata aspectes delictius i conflictius.

11. Quan ha format part de la notícia com a font o protagonista, algun cop s'ha sentit discriminada en la manera que l'ha identificada el mitjà?

En el meu cas no.

12. A més de treballar al *Planta Baixa*, consumeix TV3? Considera que és una cadena que, en general, estigmatitza el col·lectiu?

Està fent molta feina per crear contingut amb sensibilitat i no estigmatitzador. La incorporació de professionals més joves o el seguiment de premisses com no especificar la nacionalitat si no aporta res, contribueixen a aquesta millora.

13. Podria posar algun exemple, si considera que n'hi ha, de discriminació o apropiació cultural que hagi vist i t'hagi molestat en algun mitjà de comunicació? I en el teu dia a dia?

En els mitjans que consumeixo no n'hi trobo. Pel que fa al meu dia a dia, últimament veig moltes dones caucàsiques portant molts pentinats que habitualment han portat

les dones afrodescendents, la qual cosa està molt bé sempre que facin valdre els orígens i significats d'aquests pentinats.

14. Podria posar algun exemple de MicroRacisme que visqui contínuament i que sigui comú en el teu dia a dia?

Sovint sóc extra observada i vigilada quan entro en un establiment o, a vegades, al metro, observo gestos de sobreprotecció de les pertinences en veure'm.

15. Al llarg de la seva professió, i a part de vostè, a quants professionals del col·lectiu racialitzat s'ha trobat exercint?

Pocs. Lucía Mbomío, Moha Gerehou, Susana Ye i pocs només més. Definitivament encara no en som prou.

ANNEX 3 – Montserrat Clua i Fainé

1. Considereu correcte l'ús del concepte 'raça'? Creieu que al·ludeix a una realitat social i biològica?

Les paraules que fem servir són neutres. Els termes i les categories que fem servir, que en teoria són purament descriptius, o que ho haurien de ser, i per tant, haurien d'ajudar-nos a explicar i entendre la realitat, cosa que es suposa que fa un mitjà de comunicació, es converteixen en categories d'anàlisi, i es converteixen sobretot en categories que conformen la nostra mirada del món.

En el cas que estem parlant, aquestes categories no es donen en un espai neutre, sinó que es donen en un espai de desigualtat, de majories i minories, de discriminacions i exclusions a molts nivells. Per tant, s'ha de ser molt curós, no només amb l'ús que es fa de les paraules, sinó amb les ideologies i les realitats que hi ha al darrere. I ho dic perquè a vegades ens trobem en la situació en què es qüestiona molt la paraula i se substitueix per una altra, però si no canviem el discurs que hi ha al darrere, el canvi de paraula no fa res, o encara ho empitjora. Un exemple molt clar és quan es va decidir que no es parlaria més de 'raça gitana' i es parla de 'ètnia gitana'; és igual, si al final la fas servir per al mateix, per categoritzar a un col·lectiu, d'una

manera negativa i que, a més, encara que es digui ètnia, la gent segueix pensant amb una idea de raça, és a dir, s'està parlant de raça, encara que es digui ètnia.

2. Considereu més adequat l'ús del terme 'racialitzat' o 'racialització', en el seu vessant negatiu, per referir-se a la gent que pateix el significat social que se li ha donat al terme 'raça' i, per tant, racisme?

El debat que hi ha actualment és: no podem parlar de raça si la gent igualment està utilitzant la idea de raça i sent racista? No volem parlar de races, però hem de tenir en compte que aquestes socialment existeixen. És molt dur, difícil, per exemple, dir-li a algú que les races no existeixen, quan és una persona que ara anomenem racialitzada, és a dir, 'jo sóc negre, i m'estan tractant com a negre, i m'estan discriminant com a negre, no em diguis que les races no existeixen; jo ho estic vivint'.

Però clar, si segueixo parlant de 'raça' estic reforçant aquesta idea que precisament estem intentant treure. D'aquí aquest ús de la paraula racialitzat. Però s'ha d'anar molt amb compte una altra vegada, perquè el problema sorgeix si amb el canvi de paraula, el que estem fent una altra vegada és, d'alguna manera, adjudicar-li una forma de ser, una essència, com si fos ella que és racialitzada. I la racialització és un procés. És racialitzada, però no perquè sigui negra, sinó perquè hi ha un moment que algú, pel fet que té la pell negra, li aplica una sèrie de característiques. Llavors s'ha de vigilar molt per no tornar a canviar la paraula, donant-li el mateix significat. S'ha de fer èmfasi en la situació que està vivint aquella persona, i no adjudicar-li a la seva forma de ser.

La paraula racialitzada en el que intenta posar èmfasi és en el procés, no en el subjecte que és racialitzat perquè és negre. Però si no vigilem en lloc de dir és una persona negra, diguem que és una persona racialitzada, com si fos culpa seva, com a sinònim de negre, i per això s'ha d'anar alerta. Potser s'ha de parlar de processos en els quals algunes persones són racialitzades per altres, i no tant de persones racialitzades. No és que ella sigui racialitzada com a essència de la seva personalitat, sinó que és racialitzada per algú altre, és algú que li adjudica una sèrie de valors i etiquetes. No és que sigui racialitzada, si no que està sent racialitzada per algú.

3. Consideres que aquesta problemàtica terminològica té un pes important també en els mitjans de comunicació?

En el cas dels mitjans, no considero que sigui només un problema dels termes que es fan servir, sinó que també es fomenta el racisme més enllà del lèxic i el vocabulari; en la pràctica. Perquè ens podem estar barallant molt en quines paraules s'haurien de fer servir, però si estem reproduint constantment unes tertúlies on no apareixen persones minoritzades, d'altres col·lectius, o les fem aparèixer només per parlar quan hi ha hagut un problema vinculat a aquell col·lectiu, estem fomentant la racialització encara que no parlem de races.

Si només convidem aquestes persones per parlar del col·lectiu, estem reforçant la idea que són una minoria que només apareixen quan es parla de problemes adherents a la minoria; estem reforçant la racialització. Però si els convidem com a tertulians en general, per parlar de la pandèmia, que en saben igual de poc o de molt que molts dels tertulians que hi ha allà, doncs potser afavorim una pràctica real de no discriminació, i poder sentir la veu d'aquesta gent que normalment no se'ls sent, i que segurament, un cop hi siguin, ens ajudaran també a veure moltes de les pràctiques racistes i excloents que fem sense ser-ne gens conscients. D'alguna manera és com, amb el tema de gènere; que ha calgut incorporar la dona en àmbits masculinitzats, per fer-los adonar dels micromasclismes que hi ha i d'altres coses relacionades, inclús a les mateixes dones. Això fa canviar les dinàmiques.

I això és igual d'important que el lèxic que s'utilitza; més que en els termes, en el sentit que se'ls dona. Perquè si fem ús de la paraula 'racialitzada' com a categoria física, etiqueta, s'acaba cosificant aquella persona de la mateixa manera que amb la paraula 'raça'. I la paraula 'racialitzat' no va per aquí, el que vol és expressar les dinàmiques i, sobretot, per expressar com són les categories que els altres adjudiquen i que generen unes dinàmiques d'exclusió i discriminació pel fet que ells t'estan adjudicant una mirada i uns prejudicis fonamentats, en aquest cas, la racialització és molt clara, en el fenotip. Però que no és de la persona, "no és perquè jo sigui negra, sinó perquè tu m'estàs veient com a negra i m'associes una sèrie de coses com a negra".

A més, en la racialització el que passa també és que l'objectiu és de fer visible a l'altre, tendim a racialitzar l'altre, i això invisibilitza la nostra pròpia posició de privilegi. I aquí està l'altra part del debat. Per això et deia que per qüestionar aquesta posició de privilegi la millor manera és diversificar la presència del col·lectiu, pluralitzar-la, igual que s'ha fet en altres àmbits i amb altres minories. Però funcionant de la mateixa manera que nosaltres, normalitzant la diversitat, no fent-los aparèixer com a negres, per exemple, sinó com a persones.

4. Seguint amb aquesta importància terminològica, com diferenciaries el racisme de la xenofòbia? O els utilitzes de sinònim com a part de la societat?

L'annex 3 del llibre *Los muros de la separación*, de l'antropòloga Teresa San Román, va molt bé distingir, analíticament, entre racisme i xenofòbia, perquè és el que tu dius, moltes vegades barregem les dues coses. En la quotidianitat les persones barregem discursos i imaginaris; perquè al final del que es tracta és de quins discursos fem servir per legitimar, justificar, que aquella persona té o no drets, mereix reconeixement o no, etcètera.

La diferència entre racisme i xenofòbia, seria que racisme posa més èmfasi en la part biològica, la part de capacitats, habilitats i limitacions que se li associen a una persona com a suposat membre d'una suposada raça, i que li adjudiquem per fenotip; perquè el genotip, que jo sàpiga, no el podem detectar a simple vista, no el sabem, però el fenotip sí. El racisme existeix en tant que la gent assumeix que un fenotip diferent implica una raça diferent, però no és només el fenotip, sinó totes les categories i estereotips imaginaris que s'associen a aquell fenotip, i que se li apliquen a aquella persona per tenir aquell fenotip.

Això seria el racisme estricte, associat a la biologia, l'aspecte corporal i a una herència biològica; s'assumeix que és una cosa que es transmet per la sang. I aquest racisme pot ser parlant de races o inclús sense parlar de races; és el que deia abans, hi ha gent que pot estar aplicant aquesta idea, però com és conscient que no es pot parlar ja de races, perquè no existeixen, ho aplica a les ètnies. Si parles d'ètnia gitana, però

en el fons estàs pensant que a la sang gitana tots són lladres, i ho transmeten, estàs sent racista igual.

Tornem al dilema plantejat abans de com es pot parlar de la raça social o de l'aplicació d'una idea de raça, sense fer servir la paraula. Aquesta paraula no la podem fer servir per molt que sapiguem que socialment la categoria existeix perquè s'està aplicant, però hem de trobar una categoria analítica per explicar el fenomen, sense parlar de raça. I aquí és on apareix la paraula racialització, però utilitzant-la bé; estem parlant dels processos, i dels contextos on es donen aquests processos. I de la història dels termes, perquè aquests no apareixen per què sí. Igual que les relacions amb els grups i les històries que hem viscut amb els grups, expliquen les nostres realitats del present. I per què parlem de 'moros', o per què parlem de 'negres' o de 'gitanos'. Perquè tenim uns imaginaris previs, històrics.

La xenofòbia seria quan el discurs que estem fent servir, com diu Teresa San Román, és d'antialteritat. Al final, del que estem parlant és de com vivim en una societat en la qual marquem un nosaltres i un ells, i en la qual fem servir uns discursos que legitimen pràctiques envers el que considerem que no és nosaltres, que poden ser discriminadores, excloents, agressives, més o menys subtils. En el cas de la xenofòbia és quan aquesta discussió, aquest rebuig a l'altre, ja no es fa tant en termes de biologia, d'aspecte físic, sinó en termes de cultura. De fet, la paraula xenofòbia significa por a l'estranger, però per estranger no estem fent referència, simplement, al que és d'un altre país, en termes de nacionalitat, perquè a més no tenim la mateixa fòbia a tots els estrangers (d'això se'n diu interseccionalitat, de com les desigualtats es donen per una barreja de coses, de fenotip, cultura, origen, etcètera), sinó que parlem de rebuig a l'altre en tant que no és membre del meu grup o cultura. Pot coincidir també amb fenotip o no. És similar al racisme, però ara ja no ho entenem en termes biològics, sinó que ho entenem en termes culturals. No ho hereten, no és genètica, però ho hereten en l'aprenentatge cultural, forma part de la seva cultura. I, per tant, per estereotip, els gitanos són uns lladres, o generen problemes. No perquè ho heretin, no és la raça, és a dir, no va a través de la sang, però és la cultura que han après.

I fem exactament el mateix procés: atribuïm a un individu unes suposades característiques del grup, pel simple fet que l'atribuïm com a membre d'aquell grup. Per això és important evitar que només convidem a gitanos quan hi ha problemes de gitanos, perquè a part que reforcem la idea que donen problemes, sembla que només vulguem la seva veu quan parlen del seu; i encara marquem més la diferència. Normalitzem que els gitanos poden parlar de qualsevol cosa, igual que els païos.

5. Jo he consultat fonts que fan ús de 'racisme' per denominar també cultura, no únicament fenotip, pot ser?

Aquests termes no presenten una definició precisa, i la gent els utilitza de diferents maneres. És un *totum revolutum*. Perquè hi ha dues coses aquí: acadèmicament nosaltres intentem buscar categories i conceptes d'anàlisi que ens serveixin per explicar la realitat, i que siguin clars i definits, i a més d'això, si el concepte, per exemple de 'raça', no ens serveix, canviar-lo. Això va passar als anys 50, després de la Segona Guerra Mundial, evidentment després de tota la problemàtica de les races, ja que es va voler buscar una alternativa. I aquí hi ha un text clàssic d'un antropòleg que l'any 52 la UNESCO li va encarregar, específicament, per analitzar, si les races no existien, com es podia explicar aquesta idea que la cultura europea blanca és més civilitzada i avançada que les altres. I és quan aquest antropòleg va fer el text: Raça i història, explicant com una cosa són les races i l'altra les cultures. El que passa és que, per molts esforços que fem des de l'acadèmia d'intentar fer una anàlisi dels fenòmens que passen, és el que t'estava dient abans: els termes apareixen i són utilitzats perquè tenen una funció, tenen un sentit mentre aquesta realitat existeixi i nosaltres necessitem un discurs que ens permeti entendre per què.

La gran contradicció del nostre món modern és que per una banda des del 1789 ens omplim la boca dient que tots els humans som iguals i que hi ha uns drets humans universals, i això mentre tenim gent dormint al carrer, en camps de refugiats, gent explotada, etcètera. Com es pot explicar això? Doncs necessitem una manera de legitimar una desigualtat real, perquè el nostre discurs ideològic, moral, simbòlic del món de la modernitat és el de la igualtat; però la realitat és el de la desigualtat. Així, el racisme i la xenofòbia són aquests discursos que utilitzem socialment per poder

justificar aquestes desigualtats. Llavors què vol dir? Que mentre seguim estant en un sistema desigual, per molt que intentem buscar noves paraules que superin el racisme i la xenofòbia, es generaran nous discursos i, per tant, aquestes paraules es van utilitzant, i es van canviant, i es van adaptant, i per tant, aquest *totum rovolutum* que et deia, aquesta barreja percebuda, és perquè la mateixa paraula té molts usos: té un ús acadèmic i analític i té un ús social; que no estan separats.

Llavors en la realitat històrica, el moment en què vivim, anem canviant conceptes des de l'anàlisi per donar sentit a la realitat, i aquests mateixos termes són absorbits i reutilitzats amb nous o vells sentits, per la societat. Com l'exemple d'ètnia i raça; malgrat que des de l'acadèmica es va utilitzar ètnia en un sentit molt diferent, a la pràctica la gent parla d'ètnia, perquè com que sap que no pot parlar de raça, però el discurs segueix sent el mateix, es canvia la paraula, però no se li dona el sentit què té, ni molt menys. S'està parlant de raça sense dir-ho. I això, em sap greu, però és el que possiblement pot passar amb racialització. Que nosaltres des de l'acadèmia proposem una interpretació, i que després s'agafi una paraula prenent nous sentits i ignorant la interpretació.

6. Què vol dir amb això que possiblement li pot passar a la paraula 'racialització'?

La paraula racialització no és sinònim de raça, és una nova manera de parlar dels processos de discriminació, per motiu de fenotip, que reben les persones minoritzades. I el que possiblement pot passar és que se li doni el mateix sentit que a la paraula raça. Com t'he dit abans, amb la paraula racialització no es parla de raça, sinó de la discriminació que reben algunes persones per les atribucions biològiques o culturals que se li fan per tenir un fenotip concret. Però el fenotip és el fenotip. Vull dir que la raça no existeix, però el fenotip sí. Hi ha fenotips diferents. I aquests processos es donen en contextos de desigualtat evidents, en els quals, malgrat que de fenotips tots en tenim de diferents, n'hi ha uns que són els que pateixen això i els altres no.

Aquests fenòmens el que fan és visibilitzar els fenotips de les persones subalternes o que estan en posicions de desigualtat, sense ser conscients que les persones que estan fent això, ho fan des d'un fenotip privilegiat, que és el blanc. I d'alguna manera,

el moviment des dels activismes en contra d'això, el que està fent és visibilitzar el fenotip blanc, i d'alguna manera racialitzar-ho també, que és un dels problemes que jo veig que té. I és que en el fons tornem a reforçar una discriminació per races, es tornen a posar fronteres a partir de la qüestió del fenotip, el reforcem, d'alguna manera, com a criteri. Però jo ho entenc que passi, perquè el que s'està fent, des de l'activisme, és posar sobre la taula que realment hi ha una posició de privilegi per un fenotip del qual no ets conscient perquè només es visibilitza quan se li aplica a la gent que està en situació de discriminació o marginació.

Ara, té aquest risc, que en el moment en què tu fas un activisme en el qual parles com a persona racialitzada i parles de l'altre com a blanc, reforces i dones importància al fenotip com a element descriptiu i, per tant, tornes a fer important la raça. Es dóna importància al color de la pell, quan en realitat jo crec que l'activisme que denuncia els processos de racialització dels quals són víctimes, en reivindicar això, en el que vol posar l'accent és en el procés de discriminació, exclusió i desigualtat, en els privilegis, i si no vigilem, això porta a problemes amagats perquè focalitzem més en el fet que tenim grups diferents racialitzats pel color de la pell. No es tracta que siguem grups diferents pel color de la pell, es tracta de pensar: per què uns això ho pateixen i els altres no.

De fet, els criteris discriminadors basats, sobretot, en el fenotip, depenen del context en què ens trobem. En el nostre context el color de la pell és un d'ells, i no ho és l'altura. Però en un altre lloc serà a l'inrevés. No és un criteri objectiu, és el context el que fa significatiu aquest criteri. No és un criteri discriminador, el context li fa. La realitat no és objectiva, és la interpretació que en fem des de la nostra cultura, la nostra mirada. El color de la pell és significatiu si li donem importància, i per uns processos històrics colonials molt concrets. I de fet, també la realitat de la diversitat que estem vivint a casa nostra és postcolonial; per què venen certs col·lectius i no uns altres?, doncs per unes tradicions culturals prèvies.

7. Passant a parlar ja del treball en si mateix, considera que centrar l'estudi del TFG en una única minoria és una bona idea? Creieu que l'afrodescendent és la més representativa?

Si estem parlant d'un col·lectiu visual, perquè estem parlant de televisió, el col·lectiu afrodescendent evidentment és el més visible, el primer. Jo he focalitzat molt en el fenotip perquè estem parlant d'imatge. Però moltes vegades no és el fenotip, és la imatge que pot ser diferent culturalment i que associem en un fenotip irreal, que no existeix. Per exemple, una dona amb mocador, ho associem a què és musulmana o marroquí i direm que es veu clarament que ho és, però no ho sabem. Així, el fenotip és una barreja entre el color de la pell, forma del nas, dels ulls i del cabell i, també, com tractem el nostre aspecte físic, la manipulació cultural, de com ens expressem segons la cultura de què formem part. Possiblement hi hauria gent del col·lectiu gitano que a simple vista no identificaràs i d'altres que sí. Per tant entenc la concentració en els afrodescendents.

Com et dic, em sembla molt bé que et concentris en un grup, però en el treball has de tenir molt present la idea que la pluralitat és molt més que els afrodescendents. I la nostra societat catalana és molt complexa i molt diversa. I també que en els afrodescendents hi ha diferències. No és el mateix que siguis afrocolombiana que siguis afromarroquina. Ni en religió, ni en llengua, ni en creences, ni en res. Fins i tot, si et concentres en aquest grup vés amb compte perquè hi ha molta varietat també.

Això, en cap cas vol dir que la teva investigació no serà precisa, vol dir que estem parlant de categories socials que en elles mateixes no són clares, i que tendeixen a homogeneïtzar en un mateix col·lectiu i sota una mateixa etiqueta a una sèrie de persones molt diferents.

Quant a estereotips la societat és molt creativa. Jo crec que el teu treball ha de reflectir això, que inclús parlant d'afrodescendents s'engloba molta diversitat. Hi ha una societat que aplica una mirada que, així d'entrada, abans d'obrir la boca, ja discrimina, pel color de la pell. Però les condicions de discriminació d'aquella persona no són les mateixes en la societat. Amb el mateix fenotip les situacions socials no són les

mateixes, depèn de moltes coses, i de les diverses realitats que es viuen. Estem parlant de categoritzacions, de categories en les quals a la gent no només se la classifica, les posem a dintre d'una estructura mental, a diferents llocs, sinó que, a més, amb aquestes etiquetes que els hi posem, van adjudicades una sèrie de capacitats, idees o coses que se'n diuen estereotips, que adjudiquem al col·lectiu i pressuposem que aquell individu representa com a membre d'aquell col·lectiu.

També estaria bé comparar la situació de TV3 amb altres cadenes i societats d'altres països. Veure com la realitat social és diferent i, per tant, la representació d'aquesta també. Com Gran Bretanya, que no vol dir que sigui ideal, però sí que hi ha més coses normalitzades que no pas a Espanya. S'ha de normalitzar que els veïns que tenim al voltant nostre, amb fenotips diferents, són iguals que nosaltres.

b) Programes

TN MIGDIA

- Dilluns 13 de gener → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-13012020/video/6005566/>
- Dimarts 11 de febrer → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-11022020/video/6029468/>
- Dimecres 18 de març → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-18032020/video/6035718/>
- Dijous 9 d'abril → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-09042020/video/6038490/>
- Divendres 15 de maig → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-15052020/video/6043017/>
- Dilluns 15 de juny → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-15062020/video/6047666/>
- Dimarts 7 de juliol → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-07072020/video/6051079/>
- Dimecres 12 d'agost → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-12082020/video/6055531/>

- Dijous 24 de setembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-24092020/video/6061093/>
- Divendres 9 d'octubre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-09102020/video/6063473/>
- Dilluns 9 de novembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-09112020/video/6068279/>
- Dimarts 22 de desembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-migdia-22122020/video/6075725/>

TN VESPRE

- Dimarts 21 de gener → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-21012020/video/6014766/>
- Dilluns 10 de febrer → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-10022020/video/6029347/>
- Divendres 6 de març → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-06032020/video/6033981/>
- Dijous 23 d'abril → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-23042020/video/6040234/>
- Dimecres 13 de maig → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-13052020/video/6042715/>
- Dimarts 2 de juny → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-02062020/video/6045709/>
- Dilluns 20 de juliol → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-20072020/video/6053094/>
- Divendres 14 d'agost → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-14082020/video/6055813/>
- Dijous 10 de setembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-10092020/video/6059030/>
- Dimecres 21 d'octubre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-21102020/video/6065313/>
- Dimarts 10 de novembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies/telenoticies-vespre-10112020/video/6068551/>

- Dilluns 7 de desembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/telenoticies/telenoticies-vespre-07122020/video/6073316/>

ELS MATINS

- Dilluns 13 de gener → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-13012020/video/6005306/>
- Dimarts 11 de febrer → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-11022020/video/6029430/>
- Dimecres 11 de març → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-11032020/video/6034582/>
- Divendres 15 de maig → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-15052020/video/6042996/>
- Dilluns 8 de juny → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-08062020/video/6046490/>
- Dimarts 14 de juliol → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-14072020/video/6052135/>
- Dimecres 16 de setembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-16092020/video/6059735/>
- Dijous 15 d'octubre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-15102020/video/6064305/>
- Divendres 13 de novembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-13112020/video/6069056/>
- Dilluns 14 de desembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/els-matins-14122020/video/6074298/>

MÉS 324

- Dilluns 13 de gener → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-13012020/video/6006026/>
- Dimarts 4 de febrer → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-04022020/video/6028391/>
- Dimecres 4 de març → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-04032020/video/6033547/>
- Dimarts 9 de juny → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-09062020/video/6046826/>
- Dimecres 15 de juliol → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-15072020/video/6052456/>
- Dijous 17 de setembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-17092020/video/6060102/>
- Dilluns 19 d'octubre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-19102020/video/6064972/>
- Dimarts 17 de novembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-17112020/video/6069766/>
- Dimecres 23 de desembre → <https://www.ccma.cat/tv3/alcanta/mes-324/mes-324-23122020/video/6076016/>

c) Taules anàlisi

En la següent carpeta de [Drive](#) es troben les tres taules d'anàlisi dels programes. La de Més 324 no s'ha afegit perquè estava en blanc. Així i, igualment, també s'enllacen les taules per separat.

- **TN MIGDIA:**

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/107AIKID0Zt7ycyNo6CNcLiCaNKfsm4VG/edit?rtpof=true#gid=234884622>

- **TN VESPRE:**

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1O1wZ_k7Q9RRlraSxpZBZ7Q2xHA7G6rIQ/edit#gid=778973876

- **ELS MATINS:**

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1B9d7Pa58UO5YhqebRH2mli0RJwP6tTiv/edit#gid=1885508478>

CESSIÓ DE DRETS D'ENTREVISTES

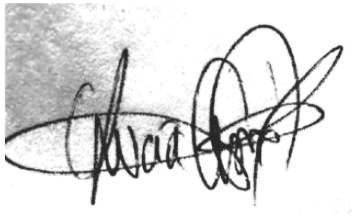
Jo, Lucía Asué Mbomío Rubio

Amb DNI 47454217L

Faig constar:

- Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a Miriam Triay Florit amb DNI 41748328Q i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Final de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.
- Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista, cedeixo a Miriam Triay Florit amb DNI 41748328Q tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.
- Que conec que el Treball de Final de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.

I perquè així consti signo la present,

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 29 de maig de 2021

CESSIÓ DE DRETS D'ENTREVISTES

Jo, Beatrice Duodu

Amb DNI X4059391Y

Faig constar:

- Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a **Miriam Triay Florit** amb DNI 41748328Q i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Final de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.
- Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista, cedeixo a **Miriam Triay Florit** amb DNI 41748328Q tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.
- Que conec que el **Treball de Final de Grau** és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.

I perquè així consti signo la present, 20 de març de 2021

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès),

CESSIÓ DE DRETS D'ENTREVISTES

Jo, Montserrat Clua i Fainé

Amb DNI 39186628X

Faig constar:

- Que autoritzo que les meves opinions i consideracions recollides mitjançant entrevista cedida a Miriam Triay Florit amb DNI 41748328Q i que té com a objectiu l'elaboració del Treball de Final de Grau siguin reproduïdes parcialment o totalment en el treball.
- Que, en cas de tenir algun dret de propietat intel·lectual sobre l'entrevista, cedeixo a Miriam Triay Florit amb DNI 41748328Q tots els drets d'explotació sobre els mateixos, amb caràcter de no exclusivitat, en totes les modalitats d'explotació, per a tot el món i per tot el temps de la seva durada.
- Que conec que el Treball de Final de Grau és susceptible de fer-se'n comunicació pública a través del Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) <http://ddd.uab.cat> o qualsevol altre mitjà que la UAB cregui adient.

I perquè així consti signo la present,

MARIA
MONTSERRAT
CLUA FAINÉ -
DNI
39186628X

Firmado
digitalmente por
MARIA MONTSERRAT
CLUA FAINÉ - DNI
39186628X
Fecha: 2021.05.21
12:08:17 +02'00'

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 21 de maig de 2021